

POLIROM

Hwang Sok-yong

Prinţesa Bari

BIBLIOTECA POLIROM

„Fără îndoială, cea mai puternică voce
de prozator a momentului, din Asia de Est.“ (Kenzaburō Ōe)

BIBLIOTECA POLIROM

ACTUAL

Scriitori contemporani, voci şi tendinţe noi
în literatura universală de azi.

Colecţia BIBLIOTECA POLIROM este coordonată de Bogdan-Alexandru Stănescu.

Hwang Sok-yong, *Barideki*

www.polirom.ro

Editura POLIROM
Iaşi, B-dul Carol I nr. 4; P.O. BOX 266, 700506
Bucureşti, Splaiul Unirii nr. 6, bl. B3A, sc. 1, et. 1,
sector 4, 040031, O.P. 53, C.P. 15-728

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României:

HWANG, SOK-YONG

Prinţesa Bari / Hwang Sok-yong; trad. din lb. coreeană şi note de Iolanda Prodan. – Iaşi: Polirom, 2014

ISBN print: 978-973-46-4457-5
ISBN ePub: 978-973-46-4570-1
ISBN PDF: 978-973-46-4571-8

I. Prodan, Iolanda (trad.)

821.521-31=135.1

Printed in ROMANIA

Hwang Sok-yong

Prinţesa Bari

Traducere din limba coreeană şi note
de Iolanda Prodan

POLIROM
2014

Multe stele mici strălucesc pe bolta albastră
Și multe dureri avem în viața noastră.

(*Jindo Arirang*, cântec popular)

1

Aveam doar doisprezece ani când familia noastră s-a destrămat.

În copilărie am locuit în Cheongjin[1], într-o căsuță ridicată pe vârful unui deal de unde se vedea marea. Când venea primăvara, printre ierburile uscate ce creșteau pe maidane, din loc în loc tufe de azalee se încăpățânau să înflorească, arzând într-un roșu mai aprins la răsărit și la apus de soare. Spre est întrezăream creasta înzăpezită a muntelui Kwanmo plutind deasupra unui văl de ceață. Din vârful dealului vedeam cargouri de fier mari și greoaie ancorate la chei și bărci mici de pescuit ce înaintau încetinit pe mare, lăsând în urma lor un ecou vag. Pescărușii se înălțau către cer împrăștiind razele soarelui reflectate în valurile ce străluceau ca niște solzi de pește. Așteptam ca tata să se întoarcă din biroul său din port ori ca mama să revină de la piață. Urcam în vârful dealului și-mi așteptam părinții acolo pentru că-mi plăcea să admir marea.

Am avut o familie mare: bunica, tata, mama și șase surori mai mari decât mine. Prin urmare, timp de aproape cincisprezece ani mama a fost cu burta mare. Năștea și nu dura mult până ce rămânea iarăși grea. Am venit pe lume la distanță de un an-doi. Prima soră și cea de-a doua n-au

1. Oraș situat în Coreea de Nord, în provincia Hamgyeongbuk.

uitat atmosfera de spaimă din zilele când mamei îi venea sorocul.

Noroc că de fiecare dată când îi venea ceasul alături de mama era bunica, gata s-o facă pe moașa. La nașterea primilor trei copii, tata a stat în fața ușii de la odaie sau s-a agitat fără astâmpăr prin curte, fumând țigară de la țigară. Însă după cea de-a treia naștere, în ziua când mama era în chinurile facerii, tata nu se mai întorcea seara de la birou. Se oferea să facă tura de noapte, lucru pe care de obicei nu-l accepta în ruptul capului. Odată cu nașterea lui Sook'i, cea de-a cincea fată, taică-meu nu și-a mai putut stăpâni furia pe care atâția ani cu greu și-o ținuse în frâu. Dimineață, când s-a întors din schimbul de noapte, mama și bunica încălziseră apă și îmbăiau într-o albie de lemn copilul abia născut. De îndată ce a intrat în odaie, tata a înșfăcat-o pe Sook'i și a cufundat-o în apă.

— La ce bun să tot naști de-astea? a răcnit ca un turbat.

Îngrozită, bunica a scos-o repede din apă, dar biata copilă nu putea nici să plângă. Din cauza apei înghițite se sufoca și tușea întruna.

Când s-a născut cea de-a șasea soră, Hyeon'i, tata a aruncat înverșunat mâncarea de dimineață pe fereastră. Sora cea mai mare tocmai se întorcea de la latrină și s-a trezit cu bolul de *kimchi*[1] în plină figură.

Așa stând lucrurile, oare cum o fi fost când m-am născut eu?

— Ne-am strâns toate în odaia copiilor, cea din spate, ținându-ne răsuflarea, mi-a povestit mai târziu Jin'i, prima dintre surori.

---

1. Garnitură din varză chinezească murată sau legume, la care se adaugă pastă de ardei iute roșu, sos de pește, usturoi, ghimbir etc. Metoda de preparare, ingredientele folosite și iuțimea diferă în funcție de regiune.

Imediat după ce se auzise un scâncet, Son'i, cea de-a doua soră, s-a dus să tragă cu urechea la ce se petrecea și s-a întors plângând:

— Vai, vai! Ce ne facem?... Au zis că e tot fată!

— Să n-aud nici un chițăit! Și să nu vă treacă prin cap să ieșiți din odaie când se întoarce tata! le-a avertizat pe toate sora cea mai mare.

Așa cum eram, încă plină de sânge, bunica m-a înfășat în niște cârpe. Cu gândul aiurea, stătea în coridorul lipit cu lut dinspre bucătărie și nu știa ce să facă. Ieșea din discuție să pregătească fiertură din alge[1]. Plângând pe înfundate, mama m-a luat în brațe și a ieșit din casă. S-a dus într-o pădure din apropiere, într-o fundătură unde oamenii n-aveau ce căuta. M-a lăsat între niște crengi uscate de pin, trăgându-mi peste față marginile scutecelor. Spera că o să mor sufocată sau înghețată de vântul rece din zori.

Tata s-a întors și fără vreun cuvânt a deschis ușa odăii. Acoperită cu ceașaful până sub bărbie, mama n-a scos un sunet. În bucătărie, bunica tușea sec. Tata a ieșit într-o clipită, buimăcit. După atmosfera din casă, pricepuse că în nici un caz nu i se născuse un băiat. Până când soarele s-a înălțat de două sulițe pe cer, mama și bunica au stat așa, fără vlagă, una în odaie, cealaltă în bucătărie.

— Da' prunca unde-i? a întrebat bunica intrând în odaie.

— De unde să știu eu? O fi ieșit și ea până colea, singurică.

— Muiere! O să te trăsnească Cerul! Ce-ai făcut? Unde ai dat-o?

Bunica a răscolit și în casă, și pe-afară, dar nu m-a găsit, oricât de mult m-a căutat. Era îngrozită că Cerul ne va

---

1. În mod tradițional, supa de alge (*miyeok guk*), bogată în vitamine, este prima mâncare servită femeilor imediat după naștere, dar și cu ocazia aniversării cuiva.

pedepsi. I se rupea sufletul de noră, fetele erau și ele ca vai de capul lor… Așa că s-a dus undeva în spatele casei, a scos o ulcică de apă rece, o pus-o pe *soban*[1] și a început să se roage cu toată inima, frângându-și mâinile:

— Zei ai Cerului și ai Pământului! Scoateți Răul din casa asta! Ajutați-mi să găsesc prunca sănătoasă! Îmbunați sufletul nurorii mele și potoliți mânia băiatului meu! Vegheați asupra noastră!

Și, terminând rugăciunea, bunica a cotrobăit iarăși și prin casă, și împrejur, dar în zadar. Ședea disperată pe *toenmaru*[2] când Albișoara a scos capul din cușcă. Se zgâia la bunica și a început să latre, chemând-o lângă ea. Uitându-se mai bine, bunica a zărit pelincile albicioase în care mă înfășase. „Măi să fie!… Oare nu cumva?“, s-a gândit ea și a dat fuga la cușcă. Cu ochii închiși, dormeam dusă între lăbuțele cățelușei. Când mama a plecat cu gândul să mă lepede, Albișoara a urmărit-o de la distanță, adulmecând. A dat târcoale locului, m-a înhățat și m-a adus acasă.

— Vai de mine! Cât de descurcăreață e Albișoara noastră! De bună seamă, Cerul ne-a trimis-o pe micuța asta!

Iată de ce încă din copilărie am fost apropiată de bunica și de Albișoara. Am numit-o așa pentru că era din rasa *pungsan*[3], cu blana albă. Eu însă în primele o sută de zile[4] nu am avut nume. Și asta pentru că nimănui nu-i trecuse prin cap să-mi dea vreunul. Mai târziu, după ce familia

---

1. Măsuță foarte scundă folosită, de obicei, pentru servirea mesei.
2. Podea din lemn, îngustă, sprijinită pe niște piloni scunzi din lemn și amplasată în exteriorul casei tradiționale coreene.
3. Rasă comună de câine cu blana albă din Coreea de Nord.
4. În Coreea, la împlinirea a o sută de zile de la nașterea unui copil se celebrează prin tradiție *baek il*, pentru a mulțumi celor trei zei ce ocrotesc copilul (*samsin*) că acesta și mama lui sunt sănătoși.

noastră s-a destrămat și am trecut Dumanul[1], bunica mi-a povestit de multe ori, în bordeiul în care locuiam, legenda prințesei Bari pe care o auzise demult de la bunica ei. După ce termina de povestit, bunica îmi cânta așa:

— *Deonjora Deonjidegi, Baryora Barideki*[2]! Așa că o numim Bari.

În orice caz, eu nu am avut nume până într-o zi când, în timp ce stăteau la masă, bunica a adus vorba de asta. Mama și noi, fetele, mâncam separat la o masă rotundă, în timp ce bunica și tata împărțeau o masă pătrată.

— Auzi tu, mezina încă n-are nume. Ce faci? Te-ai hotărât?

Tata s-a uitat cu subînțeles la fetele ce stăteau chiorchine în jurul mesei rotunde și a răspuns posac:

— Păi, ce să zic… În general se pune nume până la al șaselea copil, chiar și când sunt gemeni, dar la ce e peste… Și-apoi, eu nici nu știu atât de multe caractere chinezești…

— Ai facultate, zici că știi chineza și rusa, și nu ești în stare să pui un nume fetei?!

Că veni vorba despre gemeni. În epoca de glorie a republicii, când se nășteau gemeni, reporterii de televiziune și de la ziare se duceau prin sate și orașe, iar uneori familiile apăreau la știrile de seară, la televizor. Sistemul de protecție socială mergea ca uns, te făceai mare la creșă, laptele praf era raționalizat, din belșug, pe cartelă. Datorită generozității Marelui Conducător erai înconjurat de munți de cadouri, de la haine până la jucării. Dacă aveai patru fete,

1. Fluviu cu o lungime de 521 km, la granița dintre China și Coreea de Nord, Rusia și Coreea de Nord. Izvorăște din Munții Baekdu și se varsă în Marea Japoniei.
2. *Deonjida* înseamnă „a arunca, a se lepăda de"; *barida* (var. de la *beorida*) înseamnă „a abandona, a lăsa, a părăsi". *Deonjidegi* – „cea aruncată"; *Barideki* – „cea părăsită, cea abandonată".

puteai să le pui nume minunate cum ar fi Mae, Ran, Guk, Juk[1]. Și dacă-ți băteai capul puțin se puteau găsi și pentru cea de-a cincea și cea de-a șasea nume compuse din caractere frumoase. Se pare că tata se pregătise să aibă până la șase fete, astfel că pe surorile mele le chema Jin, Son, Mi, Jeong, Sook și Hyeon[2]. În fața mea, s-a tras linia. E prea mult, ajunge, s-o fi gândit tata când m-am născut și eu tot fată. I se părea că numele celorlalte surori ale mele se schimbaseră în niște caractere inutile, fără sens.

Tata a plecat la serviciu fără o vorbă în plus, iar mama și bunica au continuat discuția:

— Femeie, n-ar trebui să-i punem nume mezinei?

— Eu zic să-i spunem Mian sau Seopseop, că tot mă căiesc și sunt mâhnită[3].

— Am mai auzit eu de nume de-astea, dar… Ia stai! Ai vrut s-o lași pe-asta mică în pădure, nu?

Iată cum bunica a hotărât să mă cheme Bari[4]. Abia mult mai târziu, cutreierând lumea în lung și-n lat și trecând prin tot felul de încercări, aveam să-mi dau seama de sensul numelui pus de ea.

Tata a fost crescut singur, de bunica. Bunicul s-a prăpădit în război, cu mult timp înainte de nașterea mea. Din spusele bunicii, bărbatul ei a fost un erou, iar povestea lui

---

1. Teme principale în pictura tradițională coreeană: *mae* (prun), *ran* (orhidee), *guk* (crizantemă), *juk* (bambus).
2. *Jin* (adevăr, dreptate), *Son* (bunătate, afecțiune), *Mi* (frumusețe), *Jeong* (pace, armonie), *Sook* (puritate), *Hyeon* (înțelepciune), cu trimitere la virtuțile confucianiste. În limbaj familiar, numele se pronunță Jin'i, Son'i, Mi'i, Jeong'i, Sook'i și Hyeon'i.
3. Aluzie la *mian hada* („a-i părea rău, a-și cere iertare, scuze") și *seopseop hada* („a fi mâhnit, deprimat, a avea un regret").
4. Cea abandonată – arhaism întâlnit în legenda populară a prințesei Bari, cu trimitere la verbul *beorida*.

a fost difuzată până și de radioul central. Ținuse piept de unul singur atacului dat de tancurile „nasurilor mari“[1], într-un oraș îndepărtat de pe coasta de sud. Bunica obișnuia să aducă vorba despre asta după masa de seară, în nopțile de vară când ne uitam la stele stând pe o rogojină în curtea din fața casei. Legenda asta eroică despre bunicul își pierdea din culoare și savoare pentru că tata, care-și ascultase mama de-atâtea ori, îi curma brusc vorba:

— Trezește-te, mamă! Ce povestești tu e un film sovietic!

— Cum așa?

— E-un film pe care l-am văzut împreună, în oraș. N-am fost noi cu grupul și ne-au pus filmul ăsta în clădirea Comitetului Popular? Confunzi filmul cu povestea despre tata!

În mare, scenariul filmului sună cam așa. Pe un răcan îl fură somnul în timp ce face de pază la temelia unei clădiri dărâmate din oraș. Pe la apus de soare, camarazii lui se retrag, lăsându-l în urmă pe soldatul care dormea buștean. Văzând că trupele au plecat, armata inamică înaintează spre oraș fără măsuri de precauție. Speriat de zgomotul șenilelor, soldatul se trezește din somn. Pe șoseaua lungă întrezărește tancuri, camioane cu farurile aprinse și siluete negre de soldați inamici. Îngrozit, soldatul ia mitraliera. Pentru moment, nu știe ce să facă. Apoi țintește și trage fără încetare. Vacarmul se risipește și liniștea plutește în aer. Preț de o clipă, trupele inamice se opresc din marș. Apoi schimbă direcția și încep să se retragă, crezând că era vorba de un atac al soldaților ascunși în întuneric. Numai atunci răcanul nostru iese pe brânci de sub moloz și o ia la goană, prin beznă. Aleargă toată noaptea și abia în zori își ajunge din urmă camarazii. Plutonierul, căpitanul și însuși generalul îl cheamă și-l laudă, iar mai târziu este

1. Peiorativ cu sensul de „occidentali“.

chiar decorat. Devenise eroul care „singur s-a pus stavilă în calea trupelor dușmane“. Și i s-a dat voie să plece și într-o permisie specială.

În orice caz, din spusele tatei se pare că, într-adevăr, bunicul a murit în luptă, pe frontul de răsărit. Bunica a fost chemată la Comitetul Popular și, împreună cu notificarea privind moartea bunicului, a primit niște bunuri drept consolare. În ziua aceea, când tata s-a dus la școală, învățătorul l-a scos în față, la catedră, și le-a cerut elevilor să țină un moment de reculegere pentru erou. Știind cu precizie ziua în care-i murise bărbatul, bunica îi făcuse deja pomenirea. Ca întotdeauna, aflase din vis despre ceea ce avea să se întâmple.

Într-o noapte, auzind un tușit ce îi suna cunoscut, bunica a deschis ușa. În curtea scăldată de raze albe de lună, bunicul stătea drepți, în haine militare zdrențuite. Întrebat de unde venea, a răspuns:

— Am trecut de Mukho, Gangneung și Sokcho[1]. Am trecut peste douăzeci de munți.

— Lasă jos pe podea ce ai și intră repede în casă, să-ți pregătesc ceva de îmbucat, a spus bunica văzând că bunicul ducea pe umăr o bocceluță.

— Trebuie să plec iarăși la drum lung, a spus bunicul nemișcat, fără să se descalțe.

Și, în timp ce ea a întins mâna ca să-i dea jos bocceaua, bunicul s-a făcut nevăzut, iar curtea a rămas pustie.

Trezindu-se brusc din somn și tot bâjbâind pe lângă pernă, bunicii i s-a părut că dă peste ceva foșnitor. A aprins lampa și s-a uitat cu băgare de seamă: ușile dulăpiorului

1. Orașe aflate pe coasta de est a peninsulei coreene, în Coreea de Sud.

erau larg deschise și niște haine zăceau împrăștiate pe podea. Erau niște pantaloni și o cămașă făcute din petice, alături de o vestă căptușită cu blană de iepure sălbatic, haine pe care bărbatul ei le dezbrăcase și le lăsase atunci când plecase la război. În seara acelei zile, bunica s-a dus în mare grabă și a cumpărat o sticlă de tărie, pește uscat și niște fructe și a făcut o pomenire simplă pentru cel dus din această lume, după care a pus hainele acelea pe foc.

Deseori bunica vedea năluci, le auzea cum se luau peste picior și cum pălăvrăgeau. Încă de când era tata copil, bunica se ducea în spatele casei și se ruga la spirite având alături apă proaspăt scoasă din fântână, în zori de zi[1]. După ce astfel de practici au fost interzise, bunica nu mai ieșea afară din casă, ci se ducea în coridorul lutuit din bucătărie, lângă foc, rugându-se din toate puterile ei, cu palmele împreunate, șezând chircită pe podea. Tata și mama s-au luat la harță atunci când au încercat, pentru prima dată, s-o împiedice pe bunica să mai facă astfel de lucruri.

— Auzi, n-ar trebui s-o astâmperi pe mama? Are tot felul de superstiții…

— Tocmai tu îmi spui s-o astâmpăr? Crezi că m-ascultă? Spune numai grozăvenii, că vede năluci, mi-e și frică… Nici nu-ndrăznesc să aduc vorba de asta. Las' că știu eu că la voi e ceva din neam!

— Te-ai țăcănit? Ce să fie din neam?

— Păi tu mi-ai spus că și bunica maică-tii a fost *mudang*[2] la Hamheung!

— Ascultă încoace la mine! Dăm de naiba dacă scapi așa neghiobii pe unde te duci!

---

1. Ritual străvechi conform căruia invocarea spiritelor prin *jeonghwasu* (apă pură, scoasă în zori de zi) asigură odihna strămoșilor și norocul casei.
2. Termen special desemnând femeia-șaman.

— Ia mai slăbește-mă! Toți din sat știu că și înainte de eliberare[1] stră-străbunica și străbunica maică-tii au fost mari șamani[2]!

— Tacă-ți fleanca, putoare! Noi ne tragem din țărani săraci! Suntem elemente de bază ale societății, ale republicii!

Din câte mi-a spus bunica, tata a fost un elev strălucit încă din primele clase[3]. Imediat după război, cât trupele Armatei Voluntare a Poporului Chinez au rămas staționate în sat, tata a învățat repede limba chineză. Când sătenii aveau de rezolvat plângeri la garnizoana chineză, pe el îl luau să-i însoțească. A luat premiul întâi și în gimanziu, și la liceu; și a primit scrisoare de recomandare pentru admiterea la Universitatea din Phenian[4].

Mama și tata s-au căsătorit pentru că bunica s-a ținut de capul lor. S-au întâlnit în vara când tata era student în anul întâi. Terminându-și norma de muncă patriotică, tata s-a întors pentru o săptămână în satul natal.

---

1. Eliberarea peninsulei coreene de sub ocupația japoneză (1945).
2. În orig., *Keunmudang* – Marea Șamană sau Marea Preoteasă.
3. În orig., *Inmin hakgyo* (Școala Poporului), învățământ primar obligatoriu, cu o durată de 4 ani.
4. În traducere s-a folosit sistemul de transcriere RRK (Revised Romanization of Korean), adoptat oficial în Republica Coreea începând cu anul 2000 sub directiva Ministerului Culturii și al Turismului tocmai pentru că reflectă fidel pronunția și grafia din limba coreeană. Conform acestui sistem, numele capitalei Coreei de Nord, așadar varianta corectă lingvistic și acceptată oficial, este Pyeongyang. Pentru a evita confuzii, am păstrat însă în text varianta Phenian, sub care este cunoscută pe scară largă capitala Coreei de Nord. Cea de-a doua excepție notabilă de la sistemul RRK este numele autorului, întrucât grafia sub care este cunoscut (Hwang Sok-yong) ține de sistemul McCune – Reischauer (în sistemul RRK, numele autorului este Hwang Seok-yeong).

— Mamă, dă-mi te rog niște apă rece într-o ulcică.

Din bucătărie a ieșit o fată scundă, cu părul drept și scurt până la urechi, ținând cu amândouă mâinile o ulcică.

— Cine sunteți, tovarășa? a îngăimat tata.

Pe când se tot holba aiurit, a auzit-o pe bunica răspunzând:

— Ei, cin' să fie?! Nevastă-ta!

Cumplit de speriat, tata a rupt-o la fugă pînă la gară, de unde a luat primul tren spre Phenian și dus a fost. După vreo lună l-au chemat la secretariatul facultății. Cu un aer sever, profesorul însărcinat cu supravegherea strictă a studenților i-a ordonat să se așeze, cu un gest din bărbie.

— Tovarășe, nu te știam capabil de așa ceva! Ești încă student și am aflat că deja te-ai însurat! Dar pot să înțeleg cum vine treaba: mama dumitale mi-a spus că e singură, că vrea și ea nepoți. Dar să-mi spună că vrei să te descotorosești de nevastă?! Ia s-auzim ce ai de zis!

Stupefiat, tata a început să îndruge:

— Dar nu, nu-i așa, stați… Când m-am dus acasă, mama mi-a spus din senin „Asta-i nevastă-ta". Așa că m-am întors repede la școală. Știți, eu…

În acel moment cineva a deschis ușor usa.

— Ia te uită cine-i aici! Hai, intră degrab'! a spus bunica ițindu-și capul prin ușa întredeschisă.

În spatele bunicii stătea fata cu părul scurt. A intrat și l-a salutat pe profesor, înclinându-se adânc. Taică-meu se înroșise ca racul și amuțise.

— Nu-i nevoie de prea multe vorbe, am înțeles. Ai învoire de la mine, așa că ia-ți mama și du-te direct acasă. Ar trebui să petreci noaptea nunții acasă, dacă tot te-ai însurat, a conchis profesorul.

— Dar nu… Cum să zic… Eu vreau mai întâi să-mi termin facultatea.

— Păi și-atunci de ce te-ai însurat? Hai, grăbește-te! Și dacă te mai pui contră, voi da în vileag totul camarazilor tăi. Dacă ridic problema în ședința Organizației Tineretului Popular, vei fi exmatriculat ca element decadent, fără suflet.

Și astfel tata a fost târât înapoi spre casă. De cum s-au urcat în tren, bunica a început să-l amenințe:

— Acu' nu mai poți să joci după cum ți se năzare. Dacă nu m-asculți și-o ții pe-a ta ca un catâr, știu eu ce-i de făcut, ne-am înțeles? Femeia asta ți-e ursită de Sus, din Cer, las' că știu eu!

Habar n-am de unde, dar bunica avea la ea o fașă lungă folosită de mame să-și poarte copiii în spate. Și, cum ședea așa pe bancheta din tren, a înnodat un capăt de piciorul stâng al lui taică-meu, apoi celălalt capăt de glezna mamei.

— Ia dă-te mai aproape… Așa… Ridică un pic piciorul!

— Leagă-l strâns, a spus mama descălțându-se de gumari și săltându-și șosetele largi.

Tata se holba la ce făceau cele două femei. Privirea i s-a intersectat cu cea a fetei care, imediat, a scos limba la el. Povestea asta ieșea la iveală de fiecare dată când mama și tata se certau:

— În ziua aia mai bine-ți rupeam un picior! Ar fi trebuit să fi fugit mâncând pământul și să fi început o viață mai bună! îi spunea tata furios.

Bunica a răsuflat ușurată abia după ce și-a înfășurat de mai multe ori la încheietura mâinii capetele de fașă cu care îi legase pe cei doi.

Mai târziu, am întrebat-o pe bunica de ce a ținut neapărat s-o aibă pe mama de noră.

— A fost un vis, mi-a spus bătrâna, povestindu-mi ori de câte ori o întrebam cum s-a dus ea tocmai până la casa părinților mamei ca să găsească aleasa.

Se făcea că o zână din Cer a căzut pe acoperișul casei noastre și de acolo a alunecat în curte. Da, da, așa a fost…

Și ea a întrebat: „E cineva acasă? Oameni buni, e cineva acasă?". Și eu i-am zis: „De ești nălucă, piei! De ești om bun, vino aproape!". Și ea mi-a spus: „Sunt zână din Palatul Cerului și îngrijesc grădina Împăratului de Jad[1]. În timp ce udam florile, mi-au scăpat câteva din mână, iar el a încuviințat să vin aici". Mă uit eu cu băgare de seamă prin grădină și văd șapte flori căzute pe pământ. Zâna le-a ridicat fir cu fir și și-a întins mâna să mi le dea. Dar când am întins eu mâna să le iau, zâna a deschis poarta și am văzut-o cum plutește ușor. Am mers după ea pân-am ajuns la o casă cu gard împletit din sorg și dintr-odată m-am trezit din vis. Așa de tare ce m-a izbit visul, că am ieșit pe poartă și-am luat-o pe drumul spre satul vecin. Și, ca în vis, am ajuns la o casă cu îngrăditură din sorg. Tii, năzdrăvănie! Am intrat și-acolo era o fată care cânta. Și-n timp ce cânta lustruia niște chiupuri de *doenjang* și *gangjang*[2]. Ce mai! Sclipeau de curate ce erau! M-am uitat la ea, de la spate. Prin haine i se vedeau bucile zdravene. Nu sunt eu bărbat, dar până și mie, femeie, mi-a părut o frumusețe de fată ca un bujor! Așa că i-am spus să vină la noi acasă și să trăim împreună. Și m-am dus la părinții ei și le-am povestit de băiatul meu.

Ce-i drept, toată lumea știa de darul clarviziunii pe care-l avea bunica. Doar tata nu-l accepta. Cu toate astea, la sfârșit și la început de an ori când avea vreun vis ciudat se ducea la bunica dimineața, pe furiș, și o întreba dacă visul era de rău sau de bine.

— Se făcea că un somn, gros cât brațul meu, ieșea târându-se dintr-un urcior crăpat în două, mormăia tata ca pentru sine.

— Dacă-l prindeai, făceam o supă iute de ne lingeam pe buze toți, îi răspundea bunica atunci, căutându-și de treabă.

---

1. Zeitate supremă în taoism, deseori întâlnită și în imagistica șamanică.
2. *Doenjang* – pastă de soia fermentată; *gangjang* – sos de soia.

Nici prin cap nu-i trecea să-i tălmăcească visul.

Spre deosebire de alte femei din sat, mama nu avea serviciu. Și asta pentru că după ce năștea, iarăși rămânea grea cu una dintre noi în timp ce se chinuia să-și adune puterile după naștere și să aibă grijă de copii. După nașterea surorii mele Mi'i, cea de-a treia, părinții au fost mai cu băgare de seamă, așa că au trecut trei ani până a venit pe lume cea de-a patra soră, Jeong'i. Așa a putut și mama să iasă afară din casă. Era în perioada reconstrucției de după război și a lucrat la o cantină din cele de pe lângă cooperativele agricole din toată țara. Dădea o mână de ajutor, făcea și *banchan*[1]. Apoi a fost detașată la un centru de odihnă și recreere, unde a învățat să tundă. Șase luni mai târziu, lucra la frizeria de la baia populară a orașului. La nici un an de când își începuse ucenicia, mama n-a avut încotro și a lăsat baltă serviciul, la rugămințile nepotolite ale tatălui de a avea un băiat și ale bunicii de a avea un nepot. Și renunțase la ideea de a-și schimba viața după ce tata a cufundat-o pe soră-mea Sook'i, cea de-a cincea, în cădița de lemn. Ceilalți știau că Sook'i e infirmă pentru că suferise de pojar. Dar, de fapt, mama și bunica îl țineau de rău pe tata pentru ce-i făcuse; de-aia ajunsese așa, spuneau ele. Împlinise deja trei ani și nu doar că nu vorbea, dar era și surdă. Și tot bunica mi-a povestit despre cum am fost abandonată imediat după naștere.

Să fi avut vreo cinci ani – era pe vremea când mă duceam la grădinița din sat; cred că era la început de primăvară, pentru că pe vârful dealului azaleele roșii erau înflorite și surorile mele culegeau flori de traista-ciobanului, umplând cu vârf coșurile – când, stând eu și încălzindu-mă la soare

1. Garnituri pentru orezul fiert, făcute din legume marinate, înăbușite sau prăjite în ulei.

pe *toenmaru* din fața odăii celei mari, Albișoara a tăiat-o prin mijlocul curții și a-nceput să mârâie la poartă. Cu urechile zbârlite înapoi și arătându-și colții, cățeaua continua să latre cu îndârjire. A venit careva, m-am gândit și, apropiindu-mă, am văzut o fată puțin mai mare ca mine în fața porții. Era îmbrăcată cu *jeogori* și *chima*[1] scurtuță, din bumbac alb.

— Hyeon'i nu-i acasă, i-am spus crezând că era o prietenă a soră-mii.

Fata stătea tăcând în fața mea și nu-și lua ochii de la mine. În spatele meu, Albișoara lătra și mai furioasă, dar fetei nu-i era deloc frică.

— Hmm… Deci nu-i asta casa, a spus ea.

Și, cum și-a terminat vorba, a rupt-o la fugă. Ca să spun drept, nu eram sigură dacă fugise sau dispăruse pur și simplu din fața mea. Curioasă, am ieșit pe poartă și m-am uitat după ea. Era deja departe, trecea prin fața altor case de-o parte și de alta a drumului, care semănau leit cu a noastră. Și, cum mergea așa cu părul legănându-i-se strâns într-o codiță în vârful capului, s-a oprit în fața casei cu caiși, s-a întors și s-a uitat iarăși la mine, apoi a intrat în curte. Îmi aduc aminte și acum codița ei scurtă, legată cu o panglică roșie cu capete lungi, care i se unduiau pe spate.

În ziua aceea, la masa de seară mama a spus:

— Nepoata președintelui Comitetului Popular a murit, ar trebui să contribuim și noi[2]…

— Cum adică a murit? Ce-a avut? a întrebat tata.

— I se trage din viața dinainte. Toți ne naștem c-o soartă, a vorbit bunica înainte ca mama să apuce să continue.

---

1. Costumul tradițional coreean pentru femei este alcătuit din *chima* (fustă, de obicei lungă și largă) și *jeogori* (bluză cu mâneci largi, guler scurt și cordon care se încheie într-o fundă simplă, pe o parte, deasupra pieptului).
2. Obicei conform căruia familiei îndoliate i se dau bani.

— N-o fi de la tifos?

Eu trăgeam de fusta bunicii:

— Bunico, bunico…

— Gata, acum mâncăm, mi-a zis ea.

— Adineaori… Azi-dimineață a venit la noi la poartă o fată, da' a venit și a plecat. Și pe urmă dintr-odată a intrat în casa cu caiși.

Ceilalți nu mi-au dat deloc atenție, dar, după ce ne-am ridicat de la masă, bunica m-a luat deoparte, m-a dus în tindă și m-a întrebat încetișor:

— Pe cine zici c-ai văzut?

— A venit o fată îmbrăcată în alb… Albișoara s-a dat la ea tare de tot, gata-gata s-o muște. S-a uitat la mine, a zis „Nu-i asta casa" și a plecat. Am ieșit după ea, să văd unde intră. S-a dus la casa cu caiși.

— Și s-a uitat în ochii tăi?

— Îhî… S-a uitat înainte să intre în casă.

Bunica a încuviințat din cap, semn că înțelesese despre ce e vorba.

— Nu-ți fie frică, o să fie bine… Sigur tu moștenești pe cineva… Fă ce-ți zic eu, da? Scuipă de trei ori jos și bate de trei ori din piciorul stâng, mi-a spus bunica mângâindu-mă pe păr.

Din seara aceea am zăcut. Noaptea, am făcut febră și-am început să delirez. Tata m-a cărat în spate și m-a dus la spitalul din port. În fiecare cameră a spitalului, copiii și bătrânii aduși de prin împrejurimi stăteau întinși, aliniați. Nu-mi aduc aminte câte zile am petrecut acolo. Singurul lucru pe care mi-l amintesc e figura acelei fete în alb care se tot prelingea pe lângă gratiile ferestrei de la capul patului. Nu-mi era deloc frică și mă tot uitam cum se prelingea nemernica pe lângă fereastră. După ce m-au adus acasă, n-am mai stat în odaia fetelor, cea din spate. Dormeam cu bunica. În afară de ea, nimeni din casă nu se apropia de mine. Febra scădea peste zi, dar noaptea parcă

luam foc. Încet-încet mi-au trecut și bubițele cât bobul de mei, care-mi apăruseră pe tot corpul.

— Da' pe aia… o mai vezi? aducea vorba bunica din când în când.

— Nu, am văzut-o doar la spital. Bunico, cine era?

— Hm… năluca tifosului. Lasă că o să fii bine. Cerul are grijă de tine.

Nu știu câte zile sau luni au trecut. Dormeam zi și noapte, mă trezeam și adormeam la loc. Eram parcă pe altă lume, fără vlagă. Dar și acum țin minte clar visul pe care l-am avut atunci.

Se făcea că intrasem într-un loc ce semăna cu un templu vechi. Zidul de piatră era prăbușit, iar țiglele căzute de pe acoperișul pe jumătate surpat erau împrăștiate printre tufele de pelin și buruienile din curte. Stăteam în fața pilonilor înclinați și mă uitam înăuntru, dar nu aveam de gând să intru în bezna aia. Din *beopdang*[1] ieșea plutind, ca în dans, o panglică de un roșu-aprins. Fără să stau prea mult pe gânduri, am rupt-o la fugă. Țopăind, dar ținându-se dreaptă în aer, panglica roșie a luat-o pe urmele mele. S-a ținut după mine până când am intrat în sat. Gonisem prin păduri, trecusem prin pâraie și lanuri de orez. În capul drumului stătea bunica, îmbrăcată pentru prima dată în viața ei într-un costum tradițional alb și cu părul strâns într-un coc lăsat pe ceafă.

— Piei, nemernico! a răcnit bunica din toate puterile spre panglica roșie, așezându-se în fața mea ca să mă apere.

Și atunci, foșnind, panglica roșie a căzut la pământ și s-a făcut nevăzută.

---

1. Încăperea principală în templul budist, în care se oficiază ritualuri și care adăpostește reprezentări imagistice ale lui Buddha și Bodhisattva.

Tremurând toată, am deschis ochii. Eram lac de sudoare și pe față, și pe corp, de parcă stătusem în ploaie.

— Mai rabdă nițel… O să te faci bine, a zis bunica ștergându-mă când și când pe frunte și pe gât cu un prosopel din bumbac.

Febra urca și iar scădea. Chiar când stăteam cu ochii deschiși, mi se părea că trupul mi se lungește. Picioarele și brațele acopereau, parcă, podeaua și pereții. Sau, din contră, mă micșoram, mă făceam cât niște bobițe de muci, tari și mai mici decât un bob de fasole, dar care, între timp, se înmuiaseră și curgeau din nas. Simțeam cum podeaua de sub mine se afundă tot mai adânc. Pe pereții camerei apăreau fețe care râdeau cu gura până la urechi și făceau o hărmălaie cumplită când începeau să turuie.

Deși învinsesem tifosul, timp de câțiva ani, până să mă duc la școală, mă clătinam, fără să mă pot ține pe picioare cum trebuie. Și, odată vindecată, am început să aud voci pe care nu le mai auzisem și să văd lucruri pe care nu le mai văzusem niciodată. Cam de pe atunci am început să mă înțeleg cu sora mea cea mută, Sook'i. Deși între Jeong'i, cea de-a patra soră, și Sook'i, cea de-a cincea soră, era o diferență de numai un an, relația dintre ele nu era una bună. Sook'i fiind mută, cele două se înghionteau tot timpul. Nici eu nu vorbeam cu Hyeon'i, cea de-a șasea soră, și era limpede că nici ea nu mă suferea pe mine. Jin'i, Son'i și Mi'i erau mai mari decât noi două și, deci, mai înalte. Între Mi'i, cea de-a treia, și Jeong'i, cea de-a patra soră, erau trei ani diferență. În orice caz, dacă eu și Hyeon'i eram tratate în casă ca niște copii, nu era clar ce loc ocupau Jeong'i și Sook'i. Când se ivea ceva de făcut pentru casă, întotdeauna treburile astea picau pe Jeong'i și Sook'i. Însă, dintre ele, doar pe Jeong'i te puteai baza: Sook'i era mută, n-aveai cum să-i încredințezi orice misiune. Dacă

trebuia să meargă cineva la băcănia cu zarzavaturi de la poalele dealului și să cumpere tofu și o legătură de praz, Jeong'i ieșea zbierând cât o ținea gura și săgetând-o cu niște ochi plini de mânie pe Sook'i:

— Din cauza ta mă potcovesc numai pe mine cu treburile astea!

Pentru că Sook'i nu se putea exprima, se aprindea repede. Era blândă ca un mieluşel și te înțelegeai bine cu ea, dar când o apuca furia nu conta dacă în fața ei erau surorile mai mari sau cele mai mici. Într-un moment se repezea la ele, le trăgea de păr sau le căra picioare în burtă. Cu toate astea, părinții încercau să nu se poarte diferit cu Jeong'i și Sook'i. Le cumpărau haine la fel, cu același model. Ba chiar și creioane colorate le-au luat câte trei, identice. Într-o dimineață, când toate surorile se pregăteau să plece la școală – ducându-se pe rând la latrină, spălându-se, pieptănându-se –, Sook'i a început dintr-odată să țipe ca din gură de șarpe. De la atâta urlat fața i se înroșise, dar, pentru că nu putea vorbi, nimeni nu știa ce are și ce voia. Tot agita în mână o pereche de teniși pe jumătate arși. Fuseseră spălați de cu seară și puși la uscat pe soba caldă, dar căzuseră pe plită. Bineînțeles că Sook'i și Jeong'i aveau același fel de teniși albaștri. Șireata de Jeong'i luase de pe sobă perechea cea bună și îi lăsase pe cei scorojiți. Văzând una ca asta, Sook'i i-a azvârlit cât colo și, repezindu-se la Jeong'i, a apucat-o de mijloc și a trântit-o cu putere pe podea. În timp ce Jeong'i se zbătea să iasă din strânsoare, Sook'i a descălțat-o de teniși. Doar erau ai ei, nu? Jeong'i nu s-a lăsat nici ea mai prejos și a mușcat-o pe Sook'i de braț, și să te ții! S-a cutremurat tot satul de țipetele și văicărerile lor!

Aflat pe punctul de a pleca la birou, lui tata i s-a urcat sângele la cap de turbat ce era:

— Putorilor! Nu-i strop de liniște în casa asta din cauza voastră! zbiera el plesnindu-le peste coapse pe cele două întinse pe podea.

Priveam îndurerate cum încă de dimineață tata le bătea pe cele două nebune. Și în acel moment am auzit, dintr-odată, vocea surorii mele mute. Fără să-mi pese de cei din jur, am repetat cu glas scăzut tot ce-auzeam:

— Ăia sunt tenișii lui Jeong'i, i-a lăsat chiar pe plită. Eu i-am pus pe-ai mei lângă ușa din spate. Iar pisica vecinilor s-a furișat și ne-a înhățat peștele. Am văzut-o eu ieri seară fugind!

Brusc, tata n-a mai dat în fete.

— Unde-o fi peștele? Că doar l-am pus aici ca să fac supă, s-a mirat bunica în timp ce căuta pe policioara de lângă plită.

— N-ai auzit? Pisica e de vină, i-a răspuns mama răsuflând ușurată și înșfăcând repede nuiaua din mâna lui tata.

— Cu atâtea țăcănite în casa asta, nu-i de trăit aici, a mormăit el pregătindu-și niște hârtii pe care le-a pus în geantă.

Și, în sfârșit, a plecat la serviciu.

Bunica încerca să le liniștească pe Jeong'i și Sook'i:

— O să-i spun eu lui tata să vă cumpere niște pantofi noi de la magazinul fabricii… Hai, fetelor, fuga la școală!

După ce surorile au plecat, numai eu mai rămăsesem acasă.

— Hm! De unde a știut asta mică ce e în capul mutei?

— Eu ți-am zis că Bari a noastră mă moștenește, i-a răspuns bunica.

Maică-mea a înlemnit.

— Mamă! În ruptul capului să nu zici așa ceva de față cu taică-său!

2

Din câte-mi amintesc, asta s-a întâmplat în anul în care-am intrat la școală. Bunica spunea că Albișoara trecuse de șaizeci de ani, în vârsta oamenilor, dar uite că stătea să fete. Probabil i se trăgea de la vreo potaie din sat. „Ptiu! Ce rușine!“, întorceau ochii cei bătrâni. Dar Albișoara se fâțâia cu mândrie prin curte, legănându-și agale burta și țâțele lungi până la pământ. Și a fătat într-o zi de iarnă, pe la miezul nopții. Noi, fetele, stăteam sub pătură una lângă alta, ascultând ce șușoteau afară mama și bunica.

— Ia zi, câți?

— Unu, doi, trei, patru… Nu se poate! Șapte, cu toții!

— Tii, multe grozăvii se mai întâmplă pe lume! Da', vorba aia, până și uscătura face flori… așa și băbuța asta care-a fătat șapte pui!

Dimineața, ne-am trezit toate înainte ca mama să vină și să ne dezvelească, plesnindu-ne ușurel peste fund și strigând „Gata, sularea! Pregătiți-vă de școală!“. Unele deja îmbrăcate, altele în cămașă de noapte, am alergat de zor în curte, îngrămădindu-ne ca peștele la momeală în fața cuștii mici, îmbrâncindu-ne și fiecare încercând să zărească ceva din spatele alteia. Albișoara cea blândă din fire își tot scotea capul din cușcă și îl băga iar înăuntru, mârâind la noi și arătându-și colții.

— O să vă muște! I-e frică să nu le faceți ceva rău puilor, de-asta mârâie, ne-a avertizat mama.

Abia după ce surorile mele s-au tras un pas înapoi, speriate, s-a făcut loc și pentru mine.

„Eu sunt, Bari, cea de-a șaptea. Nu-ți fie frică… Vreau doar să-i văd pe micuți“, vorbeam în sinea mea uitându-mă la cușcă, șezând pe vine.

Atunci, Albișoara s-a ridicat cu greutate și a ieșit din cușcă. Pe o bucată de rogojină stăteau claie peste grămadă și cu ochii închiși niște cățeluși cât pumnul meu. Am băgat mâna în cușcă și am scos încetișor un puiuț, pe care l-am strâns la piept. Îi simțeam sub degete bătaia caldă și plăpândă a inimii lui mici.

„Tu ești al șaptelea, la fel ca mine“, i-am spus în gând.

Atât de captivată eram de mica ființă, încât credeam că surorile mele plecaseră. Dar când m-am întors am văzut că mama, bunica și surorile stăteau roată holbându-se la mine și la cățeluș, fără o vorbă.

— Sper că nu sunt și astea toate cățele! a țipat tata din tindă privind în gol.

— N-ai altceva mai bun de zis de dimineață?! s-a oțărât bunica la el, amenințând cu mătura.

Ca la un semn, surorile s-au adunat iarăși în fața cuștii păzite cu străşnicie de Albișoara, care continua să mârâie.

— Cățea nenorocită! De ce faci deosebire între noi? s-a apropiat de cușcă Jeong'i, prefăcându-se că o lovește pe Albișoara.

Cățeaua s-a îndârjit și-a început să latre cu răutate.

„O să am eu grijă să nu pățești nimic“, i-am spus cățelușului strâns la piept în gândul meu, punându-l cu grijă la locul lui.

Albișoara a intrat în cușcă împingându-și puii de la spate, s-a încovrigat în jurul lor și s-a culcat pe burtă.

— Ce copilă stranie… Vorbește cu câinii? bolborosea Jin'i în spatele meu.

Celelalte surori au tăcut, dar cred că gândeau același lucru. Nici mama, nici tata n-au comentat, știau că bunica îmi lua mereu apărarea, aruncându-le priviri înveninate dacă mă luau la rost.

Nu am uitat ziua aceea specială în care l-am întâlnit pe Chilseong'i, cel de-al șaptelea pui al Albișoarei. În plus, în seara zilei următoare a apărut și unchiul nostru, fratele mamei.

Mă jucam cu Hyeon'i cu niște pietricele când poarta de scândură s-a deschis ușor și cineva și-a vârât capul prin deschizătură, cercetând curtea. În fața noastră stătea un ins slab, deșirat și ras pe cap. Speriate, am aruncat pietricelele cât colo și-am alergat spre tindă. Mai târziu, când a crescut, Hyeon'i a negat cu înverșunare că fusese așa, însă am văzut-o cum s-a scăpat pe ea de frică.

— Copii, unde-i mama voastră?

— Da' cine ești dumneata? am întrebat eu curajoasă, apropiindu-mă de el.

— Sunt unchiul vostru, dacă nu cumva am greșit casa, a răspuns bărbatul intrat pe jumătate prin deschizătura porții și uitându-se curios prin curte.

Ca la un semn, mama a ieșit din bucătărie unde pregătea masa de seară și-a alergat spre el cu brațele deschise:

— Vai, cine a venit! Da' ce-i cu tine aici? S-a întâmplat ceva? Ești în permisie?

Abia atunci bărbatul a pășit hotărât în curte, a cuprins mâinile pe care mama i le întinsese și le-a scuturat îndelung.

— Surioară, m-au lăsat la vatră. Dar cumnățelul unde e?

— Apare și el din clipă-n clipă. Hai, intră!

Bărbatul purta o uniformă veche, decolorată, iar în spate căra o raniță de cârpă și un acordeon. Înainte de a urca în tindă, după mama, s-a oprit o clipă și ne-a ciufulit părul, în chip de mângâiere, dar noi eram încă speriate. Nu știu

ce-o fi gândit unchiul cu gestul ăsta, dar mie nu mi-a plăcut deloc. Mai târziu a scos din raniță și niște cadouri frumoase pentru noi. Dar înainte de asta, a băgat o mână în buzunar și a început să se hlizească:

— Ia uite ce-am prins pe drum! E pentru voi!

Și, de îndată ce a deschis pumnul, în fața noastră a început să țopăie ceva negricios ca un cărbune. Eu m-am dat în spate câțiva pași, Hyeon'i a căzut în fund.

— Văleu!

Pe pământ orăcăia ditamai broscoiul, mare cât pumnul bărbatului, cu ochii bulbucați și gâtul umflat. Am luat-o repede pe soră-mea de subsuoară, ca s-o ridic, dar deja își dăduse ochii peste cap. Mama a venit într-o fugă și-a ridicat-o.

— Nici n-ai intrat bine în casă și-ai început să faci prostii! Când o să-ți vină oare mintea la cap?

Unchiul continua să se hlizească, ciufulindu-ne încă o dată părul. Apoi, în semn de împăcare și ca să-l iertăm, ne-a dat din raniță niște biscuiți tari aduși din armată și acadele. Dar chiar și atunci Hyeon'i s-a ținut departe de el și n-a vrut în ruptul capului să se atingă de dulciuri. Iar când unchiul a început să cânte de mama focului la acordeon, Hyeon'i stătea și se uita la el de dincolo de pragul ușii.

Câteva luni, unchiul a locuit la noi până și-a găsit serviciu. Am ajuns să mă înțeleg destul de bine cu el. Cânta bine de tot la acordeon. Se pare că încă din liceu cântase într-o orchestră mică, iar când s-a dus în armată, în loc să ia parte la manevre, era chemat la fiecare garnizoană să-i mai înveselească pe camarazi. Copiii din sat roiau în jurul lui de fiecare dată când cânta la acordeon sprijinit de zidul casei și bătând ritmul cu un picior puțin scos în față. Cu ochii închiși și legănându-și umerii, se lăsa cu totul în voia melodiei. Văzându-l așa, tata îi spunea mamei cu reproș:

— Ce aiurit! Cum să conving pe careva să dea ceva de lucru unui pierde-vară ca ăsta?

— Mulți spun că e om blând, de caracter și că l-ar vrea pe lângă ei, a răspuns mama.

Cu ajutorul lui tata și la recomandarea câtorva membri din Comitetul Popular, unchiul a reușit până la urmă să se angajeze la o întreprindere de import-export.

La un an după ce am intrat eu la școală, traiul de zi cu zi a început să devină din ce în ce mai greu. Întregul oraș o ducea rău, nu doar familia noastră. Umbla zvonul că și în capitală, în Phenian, era mult mai rău decât înainte. În zilele de sărbătoare și de ziua națională, nu mai primeam biscuiții și bomboanele care ne erau date pe cartelă. Aveam doar orez amestecat cu grăunțe de porumb. Cu timpul, orezul s-a împuținat, așa că lunile în care primeam numai porumb erau din ce în ce mai multe.

A! Ar trebui să povestesc despre ce-au mai făcut Albișoara și cățelușii ei și mai ales despre Chilseong'i! Deși ne-am împotrivit, mama a îngrămădit cățeii într-un coș și voia să îi ducă la târg. Nu suporta să-i vadă fâțâindu-se prin curte. Tocmai mă întorceam de la școală, când mama ieșea pe poartă. M-am repezit să-i smulg coșul din mână și-am început să plâng clătinând din cap:

— Nu! Nu face asta! Nu!

— Muncim din greu pentru un blid de mâncare, și tu vrei să creștem șapte căței?

— Bunico, fă ceva! Oprește-o, te rog! N-o lăsa!

Bunica a ieși val-vârtej din casă și a încercat să mă liniștească:

— Uite cum facem… oprim unu' și-i dăm pe ceilalți, da?

Știam care-i Chilseong'i, așa că l-am ales imediat dintre căței. Mama avea de gând mi-l ia și pe el, dar bunica m-a apărat întorcându-mă cu fața spre ea, în timp ce țineam cățelușul în brațe. Albișoara a rămas liniștită în cușcă, întinsă pe burtă, chiar și după ce mama i-a luat puii. Știa și ea că nu-i mai putea hrăni cu lapte.

Într-o zi când Chilseong'i se făcuse deja măricel și urechile începuseră să-i stea drepte, Albișoara a dispărut. Dar n-a plecat de una singură. Mama și bunica au dat-o cuiva în timp ce eu eram la școală. Albișoara îmbătrânise și se mișca din ce în ce mai greu. A căpătat o boală și blana de pe spate i-a căzut lăsând să i se vadă, din loc în loc, pielea roșietică. Pentru asta trebuia spălată cu apă în care să fie fiartă fasole roșie. Dar cum să fi cumpărat fasole, când noi n-aveam de mâncare nici măcar *tteok*[1]? Deși acum nu-i mai port pică unchiului, din ziua în care-am aflat că el ne-a luat-o pe Albișoara, n-am mai putut să-i vorbesc cuviincios. Mai ales că din cauza lui familia mea s-a destrămat, așa cum am aflat mai târziu. Bunica ne-a povestit cum a plecat Albișoara din casa noastră.

— Unchiul vostru mi-a zis c-o s-o dea unor oameni de la birou. Albișoara îmbătrânise rău, știți doar… stătea la noi de zece de ani și-ar mai fi stat cinci ani, dar cum să am inimă s-o văd murind la noi acasă? Am zis: Bine, s-o ia. Când i-a pus sfoara în jurul gâtului, ea s-a împotrivit, nu s-a mișcat din loc. Am ieșit și, cum am mângâiat-o, s-a potolit. „Vino, i-am zis… ești bolnăvioară, or să te ia și-o să te facă bine și or să te-aducă înapoi." Și uite-așa a mers încetișor în fața unchiului vostru… Mergea puțin și se oprea și iar se uita în urmă, la casă. Și a plecat, oprindu-se mereu și privind în urmă.

Auzind cum Albișoara a plecat cu promisiunea că se va-ntoarce sănătoasă, dar urmându-l pe unchiul neîncrezătoare și oprindu-se de multe ori ca să se uite în urmă, nici eu și nici surorile mele nu ne puteam opri din plâns. Până și noi, copiii, știam unde au dus-o și ce i-au făcut bătrânei cățele. S-au strâns undeva pe malul râului și au

1. Preparat tradițional făcut din făină de orez.

dat pe gât băutură ieftină… Au făcut foc, au fiert apă într-un ceaun mare și au hăhăit fără rost.

Bine că măcar Chilseong'i a rămas cu noi! Era cel mai mic, puiuțul pe care îl scosesem dintre cei șapte cățeluși. Și pentru că se născuse al șaptelea, ca și mine, bunica l-a numit Chilseong'i[1]. După ce cățelul și-a luat locul în cușca bietei Albișoara, în familia noastră au început să se întâmple numai lucruri bune. Desigur, întoarcerea unchiului din armată nu era o veste prea bună, dar au existat și lucruri faste. Tata a fost avansat și, prin urmare, cel mai bun lucru care s-a petrecut a fost faptul că ne-am mutat. Apoi sora cea mai mare, Jin'i, s-a măritat la Weonsan, iar Son'i, cea de-a doua soră, s-a înrolat în armată.

Nu înțelegeam de ce mama și bunica erau atât de fericite în timp ce făceau bagajele. Nu se mai ciorovăiau, dădeau din cap ascultătoare la orice spunea tata, iar la noi, copiii, nu mai ridicau tonul. Se știa de mult că viața în Cheongjin era mai bună decât în alte orașe. Munții care-l înconjurau îl fereau de furtuni și ploi puternice. În munți găseai lemne de foc și ierburi bune de mâncat. Se făceau tot felul de fructe și se recolta un orez tare bun din câmpia Suseong, care nu se usca nici pe timpul secetei. Din mare puteai pescui din belșug. Până și cei din capitală spuneau despre Cheongjin că este raiul pe pământ. Mai ales că, fiind aproape de granița cu China, se făceau frecvent schimburi de bunuri – până și oamenii simpli puteau să obțină cu ușurință marfă din afară. Când tinerii din Cheongjin se căsătoreau în regiuni îndepărtate, își rugau rudele rămase pe loc să le cumpere lucruri străine. Pe la colțuri, se vorbea

1. *Chilseong* – „Șapte stele“ (*chil* – „șapte“, *seong* – „stea“). Zeitate invocată în budismul și șamanismul coreean, având ca rol longevitatea și protejarea copiilor.

în șoaptă că traiul în țară era din ce în ce mai greu după ce se răspândise zvonul că Uniunea Sovietică se prăbușise, cu câțiva ani în urmă. Chiar dacă în general viața din Cheongjin nu era la fel de bună ca în capitală și chiar dacă era mult mai bună decât în alte orașe, în realitate, locuitorii din Cheongjin primeau cotele de alimente o dată la două-trei luni. Piețele din oraș erau pline de oameni în haine zdrențuite veniți în căutare de hrană.

Tata fusese avansat ca vicepreședinte al Comitetului Popular din Musan[1]. Iar mama nu mai înceta să se mândrească vorbind de răspunderea pe care bărbatul ei urma s-o aibă în schimburile cu China. În Musan erau multe mine de fier, cărbune și alte mineruri. Produsele pescărești din Cheongjin și minereurile din Musan erau astfel vândute în China, pentru mâncare. Încă din tinerețe tata lucrase în comerț pentru că, așa cum îl lăuda bunica, „vorbea ca pe apă în chineză și-n rusă".

De la partid a fost trimis un camion în care să ne încărcăm bagajele și care ne-a dus până la gară. În pături, cearșafuri și haine erau băgate vase pentru mâncare și veselă. Aveam bagaje puține, ținând cont de cât de mulți eram. Ni s-a spus că dulap de vase și șifonier o să găsim în casa în care ne vom muta, așa că pe-ale noastre le-am dat prin vecini. Unchiul a reușit să vândă ventilatorul, frigiderul și televizorul alb-negru. Ne-a spus că, odată ce vom locui într-un oraș de frontieră, vom putea să cumpărăm la prețuri mici ultimele modele de electrocasnice.

Când m-am urcat în camion cu Chilseong'i s-a iscat un mic incident. Tânărul muncitor care stătea lângă șofer l-a întrebat pe tata:

— Ce-aveți de gând cu cățelandrul ăla? Dați-l la muncitori, la o băută…

1. Oraș situat la granița dintre Coreea de Nord și China.

— Păi, știu și eu… fetele mele l-au crescut cu drag până acum…

Stând în spatele lor și ținându-l strâns la piept pe Chilseong'i, am auzit toată discuția. Îngrijorate, surorile ascultau și ele și se priveau neliniștite. Mama mi-a făcut semn cu mâna, iar bunica a scos din legătura cu bulendre o fustă și mi-a aruncat-o, ca să ascund cățelul.

— Tovarășe vicepreședinte, în timpurile astea sunt multe familii care mor de foame în munți… Gândiți-vă puțin la reputația dumneavoastră.

— Am înțeles. S-ajungem în Musan și vedem noi dacă-l mai ținem sau nu.

Nu uitasem promisiunea făcută lui Chilseong'i în ziua când s-a născut. Îl încredințasem că voi avea grijă de el pentru totdeauna.

La gară, în timp ce bagajele erau încărcate într-un vagon de mărfuri descoperit, niște angajați ne-au condus la un compartiment liber, în care să urcăm înaintea altor pasageri. Puținii călători din vremea aceea erau împrăștiați prin vagoane aflate în bună stare, și asta pentru că atunci călătoriile erau strict supravegheate. Cu timpul, însă, geamurile au dispărut, iar culoarele au devenit înțesate de lume… De îndată ce ne-am așezat, am împins cățelul sub banchetă. „Chilseong'i, oamenilor de pe-aici nu prea le plac câinii. Știu că ești înghesuit și că n-ai aer, dar să stai cuminte, bine?“, i-am repetat de câteva ori în sinea mea. Încă de mic cățelușul îmi auzea gândurile, așa că s-a întins pe burtică și-a pus botul pe labe, așa cum se pitula și sub *toenmaru*. Când uneori mă aplecam și mă uitam sub banchetă, îl vedeam cum dă încetișor din codiță.

Musanul se află în mijlocul unei câmpii imense înconjurate de munți. La nord, pe partea cealaltă a Dumanului,

stâncile abrupte din China se înălțau ca un zid. Iar noi am ajuns cu bine în casa care ne-a fost repartizată, undeva în cartierul birourilor administrative din nordul orașului.

În vara acelui an a murit Marele Conducător[1]. Însă mai înainte de asta, într-o zi, după ce s-au terminat orele am plecat cu Mi'i să spălăm niște rufe la râu. Dincolo de șes se vedeau camioane intrând pe rând în vamă.

— Fetelor, să ne grăbim! Vin camioanele chinezilor! Strângeți repede rufele! a țipat Mi'i.

Am stors în viteză rufele spălate la râu, le-am pus într-o albie și am luat-o la goană.

— E nea Zvârlugă! țopăia și bătea din palme Jeong'i.

Sook'i nu putea vorbi, dar era atât de entuziasmată, că alerga înaintea tuturor. Cât despre mine, gâfâiam și rămăsesem în urma celorlalte din cauza lui Hyeon'i, care se poticnea și pe care trebuia s-o ajut și s-o aștept să se ridice.

— Da' tu de ce nu poți să fugi?

— Simt că îmi iese inima din piept!

Am încetinit și ne-am tras sufletul abia după ce-am zărit casa în depărtare, bucuroase că-l vom revedea pe nea Zvârlugă. Acesta era patronul unei firme chinezești din Yanji[2]. Gras, cu o burtă imensă și niște ochi bulbucați, de iepure speriat, era imposibil să nu te facă să râzi. Numele lui în chineză era Pak Xiaolong și spunea că l-a cunoscut pe unchiul nostru când făcea afaceri în Cheongjin. Din China, de la întreprinderi mari și mici veneau camioane cu porumb, făină

---

1. Kim Il-seong, președintele Coreei de Nord în perioada 1972-1994, a decedat la 8 iulie 1994.
2. Oraș din regiunea autonomă Yanbian (R.P. China), în care locuiesc etnici coreeni.

de grâu, câteodată orez, haine și alte mărfuri, care erau date la schimb pentru produse pescărești și minereuri. Tata îl poreclise, în glumă, Zvârlugă. La câteva zile după ce ne-am mutat în Musan, Pak Xiaolong a venit în vizită la noi ca să-l cunoască pe tovarășul vicepreședinte, adică pe tata, încărcat cu bunătăți. A adus o cutie de vin de sorg și multă costiță de porc, dar și două cutii cu bomboane și prăjiturele. Auzise el că la noi în casă erau mulți copii. Pentru mama și bunica, fiecare vizită a lui Pak Xiaolong era cea a unui spiriduș bun la suflet. Așa că, de fiecare dată când trecea pe la noi, îl lăudau și mai tare pe tata. Ce deștept a fost să se transfere aici, lângă graniță! Ce loc minunat! Când a fost vorba de pregătit costița, ni s-au alăturat și oameni de la vamă și de la Comitetul Popular, iar în curte a fost improvizat un grătar mare dintr-o bucată de tablă pe care au pus cărbuni. Îndemnându-l pe tata să bea ceva împreună, Pak Xiaolong i s-a adresat cu „tovarășe vicepreședinte". După câteva pahare l-a strigat „nene vice-președinte" și după încă trei-patru pahare îl striga deja „frățioare". Așa cum toată lumea băgase de seamă, Pak Xiaolong avea un dar al lui de a se împrieteni repede cu străinii.

— Stai fără grijă, frățioare! Nu știu ce părere ți-ai făcut despre mine, dar să știi că am fost ofițer în armata chineză! Și am lucrat și la granița cu Vietnamul, mai sus de Kunming. Am bătut China în lung și-n lat, nu există loc pe unde n-am trecut. Dacă vreodată ai nevoie de ceva, să-mi dai de știre. Acuma, deh! Nu ți-oi putea aduce coarne de maimuță sau boașe de fată mare, da-ți pot aduce într-o clipită ce n-a văzut și nu s-a auzit în tot Joseonul[1]!

Cu capul aplecat pe-o parte și cu paharul în mână, tata a zis:

---

1. Nume tradițional al Coreei, păstrat în nord.

— Zici că te cheamă Xiaolong[1]? Îmi pare că aduci mai mult a broscoi decât a dragon mititel.

— Vai de mine, frățioare! Cum adică? Trăim vremuri grele și de un timp am tot făcut naveta peste Duman. Dar înainte eram slăbuț ca o nuielușă și a fost cât pe ce să fiu actor, să joc în filme!

— Ia stai, că mi-am dat seama: ești un dragon mititel, ești ca o zvârlugă! a spus tata.

Toți cei de față am izbucnit în râs strigând „Nea Zvârlugă! Nea Zvârlugă!". Începând din ziua aceea, Pak Xiaolong și-a pierdut numele. Pentru lucrătorii și soldații de la vamă și chiar pentru noi, copiii, era nea Zvârlugă. Și nu ne puteam abține râsul când îl vedeam bulbucându-și ochii când supraveghea descărcarea și încărcarea mărfurilor în camion.

În ziua aceea, în timp ce mărfurile pentru întreaga comunitate erau descărcate în magazia din spatele reședinței, nea Zvârlugă ne-a făcut o mulțime de cadouri. Saci cu făină și cu orez, dar și bomboane, *yuè bǐng*[2] și cornuri cu ciocolată. Mama l-a servit cu pește uscat și ceva tărie. Și, în timp ce stătea de vorbă cu tata, vizitatorul ne-a dat fiecăreia câte un pachețel.

— Dac-ați ști ce bune sunt! Din Sud! Bunico, ia încearcă și dumneata!

Bunica a rupt ambalajul și, gustând din cornul tras în ciocolată neagră și plin cu cremă albă, a făcut ochii mari.

— De unde-ai zis că sunt?

— Din Sud… Ceva bun, nu?

---

1. În limba chineză, *xiao* înseamnă „mic", iar *long* – „dragon".
2. Prăjituri tradiționale chinezești în formă rotundă, cu diverse umpluturi dulci sau sărate, ce se consumă de obicei toamna, cu prilejul Festivalului Lunii Pline.

Dar noi, fetele, n-aveam timp să-i răspundem. O senzație nemaipomenită ne cuprinsese din vârful limbii până în măruntaie. Înainte de a veni nea Zvârlugă, timp de câteva săptămâni mâncaserăm doar un terci de porumb cu orez. Pe atunci, cei mai mulți copii nu aveau ce mânca la școală, de prânz, și în Musan rația de alimente începuse să fie distribuită o dată la două luni. Deseori, camioane încărcate cu cereale ce veneau de dincolo de fluviu se duceau direct în Cheongjin. Auzisem că satele din creierii munților erau pustii. În orice caz, caminoanele cu cereale treceau întotdeauna prin Musan, așa că de bine, de rău, ne descurcam, deși se mai întâmpla să sărim peste unele mese.

— Cred că țara o va duce mai bine de-acum, i-a șoptit nea Zvârlugă lui tata.

— Oare?… De câțiva ani încoace agricultura-i la pământ. S-a schimbat și clima. Am auzit că pe dealurile din Yanggang[1] nu găsești nici o legumă, crește numai lăptucă.

— Dar nu se poate trăi cu lăptucă și-atât. Trebuie să fierbi niște cartofi, ceva… În fiecare an, de la atâta ploaie, se strică și porumbul, și cartofii.

— Au zis că vor schimba pământul[2], dar nici unul dintre nemernicii ăia nu s-a ocupat de asta. Nu sunt recolte pentru că pământu-i sărac.

— 'Tu-le muma lor la toți! Și unde duce politica asta agricolă prin noi înșine[3]? Trebuie tone de îngrășământ, ani

---

1. Provincie din Coreea de Nord, situată lângă granița cu R.P. China.
2. Referire la o tehnică agricolă nord-coreeană de fertilizare a pământului cunoscută sub numele de „bătălia cu pământul“ și constând în amestecul a două tipuri de sol pentru a asigura îmbunătățirea calității acestuia.
3. Politică agricolă de independență și autosuficiență, originată în ideologia Juche lansată de Kim Il-seong.

de zile, și nici atunci nu ești sigur că răsare ceva! Dar, în sfârșit, cei de afară zic că economia se va-ndrepta și au mari așteptări…

— Pe ce bază?

— A! Pentru că Nordul și Sudul…, a explicat nea Zvârlugă apropiindu-și degetele mari de la ambele mâini. Au fost niște întâlniri…

— Nouă, de-aici, ni se pare prea devreme să discutăm despre așa ceva, a replicat tata.

— Aș! S-a vorbit de asta și la televiziunea chineză!

— Crezi că nasurile mari vor accepta una ca asta?

— Lăsați războiul și ajutați-vă între voi… Numai așa o s-o ducă bine și coreenii din China. Și traiul va fi mai bun dacă vom face comerț, nu?

— Că bine zici…

Pe urmă n-am mai înțeles nimic. Nea Zvârlugă a continuat discuția în chineză, iar tata întreba și răspundea tot în chineză.

Câteva zile mai târziu s-a făcut zarvă mare în oraș. Soldații au împânzit toate străduțele și patrulau înarmați. Clădirea Comitetului Popular fusese aranjată ca pentru priveghi. Ni s-a spus că Părintele Națiunii a murit subit. Elevii au fost trimiși grupuri-grupuri pe câmp, să culeagă flori albe, din care făceau buchete. Și cu toții am stat la coadă și am păstrat un moment de reculegere în fața portretului Marelui Conducător. Pe stradă, toate babele, femeile măritate și fetele tinere vărsau lacrimi și se tânguiau:

— Mare Conducător! Ce ne facem, cum o să trăim fără dumneavoastră?

Altele jeleau desfigurate de durere, șezând pe scările de ciment din fața Comitetului Popular. Se cutremura orașul! Până și copiii erau scăldați de sudoare și lacrimi. Adunați ciorchine, pe străzi și prin curți, le imitau pe femei fără să priceapă o iotă din ce se întâmplase.

Vara aceea a fost cea mai dogoritoare din ultimele zeci de ani; a trecut fără să cadă strop de ploaie și, de îndată ce a venit toamna, a turnat cu găleata timp de săptămâni. Munții și câmpiile erau răvășite din cauza furtunilor, iar oamenii vorbeau cu îngrijorare despre recoltele compromise iarăși. Din acel an, a început o foamete cumplită. Iarna, nici în orașe, nici în provincie n-au mai fost distribuite rații. Cam pe atunci a revenit unchiul nostru. Era numai piele și os. Din camera de alături îl auzeam vorbind în șoaptă cu mama și cu tata. La un moment dat a izbucnit în plâns, dar zbieretul tatei i-a acoperit văicăreala:

— Ce-ai făcut de ai dat totul de râpă și ești acum dator?

— Oi fi jucat iar cărți? s-a rățoit și mama la el.

— Nu, nici pe departe! Mi-au zis așa: mai întâi ne dați caracatițele, apoi o să vă dăm soia și făină de porumb. Așa c-am scos marfa cerută din depozitul fabricii. Dar au trecut mai bine de trei luni de-atunci și… nimic! Iar acum totul a căzut pe capul meu, toți mă obligă să plătesc din buzunarul meu. Am tot sunat la ei, dar nu mi-a răspuns nimeni, s-o fi ales praful de afacerea lor! 'Tu-le muma-n cur de nemernici!

— Să-l întrebăm pe Xiaolong, poate știe el ceva, a propus mama.

— Mai slăbește-mă, e băgat în destule și el! Asta-i… ne trebuie mână de lucru ca să producem ceva, a răspuns unchiul după ce și-a suflat nasul.

— Da… asta așa e, a oftat tata adânc. Nici aici n-am ajuns să îndeplinim norma cerută. Ne trebuie muncitori care să scoată minereu de fier, pe care să-l vindem și să ne-alegem cu porumb…

Distribuirea rațiilor se oprise și nici salariile nu se mai dădeau, așa că minerii lăsaseră baltă lucrul și rătăceau în căutare de-ale gurii. Multe fabrici din provincie, mici sau

mari, își închideau porțile. În noaptea aceea, unchiul a trecut Dumanul. Nici mama, nici tata nu l-a putut opri. Voia să se ducă direct în Yanji, să afle ce s-a întâmplat cu afacerea lui. Dacă nu recupera pierderile cooperativei, urma să fie aspru pedepsit de cei de la partid, trimis într-o tabără de reeducare. În timpurile acelea dificile, cei care ruinau avuția statului primeau pedepse necruțătoare. Unchiul meu a trecut fluviul și nu s-a mai întors niciodată. Se întâmpla în iarna lui 1994, pe când aveam unsprezece ani.

3

De unde locuiam noi, n-aveam habar cum mergeau treburile în țară, însă ne puteam face o idee după schimbările din jur. Când mă duceam la școală, în clasă nu erau nici jumătate din elevi. Dirigintele nostru plecase. În doar câteva luni, numărul profesorilor care predau a scăzut la patru-cinci.

Odată, când eram pe malul Dumanului cu Mi'i, am văzut ceva purtat ușor de ape. Era cadavrul unei femei, întors cu fața în jos și având legat în spate un copil. Muriseră amândoi. În alte vremuri, ne-am fi speriat cumplit, am fi țipat și am fi alergat după ajutor. Dar atunci ne-am uitat pierdute la cei doi, ținându-ne răsuflarea. Capetele lungi ale fașei cu care fusese strâns copilul ieșeau la suprafață de sub cadavrul mamei, urmând-o pe valuri. Mai târziu aveau să vină și mai multe trupuri fără viață pe partea noastră de Duman. Când ajungeau pe malul celălalt, țăranii chinezi le împingeau cu niște prăjini lungi, iar de partea asta, bărbații tineri și soldații le împingeau și ei spre mijlocul fluviului. Odată, pe înserate, vecinii discutau aprins: niște soldați coborau pe strada mare trăgând după ei un car pe două roți. Ne-am zis că trebuie să fie saci cu cereale. Abia după ce am văzut mai multe picioare ieșind afară ne-am dat seama că erau cadavre. Când cineva murea în timpul nopții, oamenii înștiințau autoritățile dimineața și cei morți erau luați. Însă începând din vara acelui an cadavrele n-au mai fost ridicate. Dacă treceai prin fața

caselor părăsite te trăsnea un miros îngrozitor, acru și înțepător, ca sosul de soia în plină fermentație.

Cu toate astea, familia noastră se mai descurca. Tata fusese prevăzător: de fiecare dată când făcea afaceri cu nea Zvârlugă punea deoparte castraveți-de-mare și caracatiță uscată din ce se livra din portul Cheongjin, dar și o cantitate mică de cereale și alimente luate la schimb. Practica asta se numea „a pune ceva la buzunar“. Într-o noapte m-am trezit auzind un fâșâit și o ușă deschizându-se și închizându-se întruna. Nu mi-am dat seama ce făceau mama și tata, dar icneau și tot ieșeau și intrau în casă. M-am ridicat din pat și m-am dus la ușă în vârful picioarelor. Prin deschizătura ușii i-am văzut ridicând saci cu cereale și chinuindu-se să-i ducă undeva. Aranjaseră un loc secret chiar în șopronul din spatele casei, unde țineam uneltele de grădinărit și alte nimicuri. Sub tot acel calabalâc săpaseră o groapă în pământ, întinseseră o prelată și acolo ascundeau sacii cu cereale, deasupra cărora venea o trapă. În fiecare dimineață mama își aducea oalele pentru gătit din acel șopron. De îndată ce ea și bunica și-au dat seama că noi, fetele, aflaserăm ce era acolo, ne-au luat deoparte și ne-au instruit:

— Să știți că-n vremurile astea statul nu poate să mai aibă grijă de popor. Trebuie să trecem prin Marșul Suferinței[1]! Nu uitați că-n timpurile astea doar în familia ta mai ai încredere!

— Băgați la cap ce spune bunica! Pe unde vă duceți să n-aduceți vorba despre ce mâncați! Se zice că-n satele de jos mai mult de jumătate din case sunt pustii…

Nu puteam face focul de mai multe ori pe zi. Mama îl aprindea dimineața devreme și tot atunci gătea. Mâncam

---

1. Metaforă folosită de propaganda nord-coreeană pentru foametea din anii ’90.

de două ori pe zi, în zori și seara târziu. Încă mai aveam cărbune în depozit, așa că puteam face focul în sezonul ploios. Eram norocoși datorită lui tata, adjunct la vamă și responsabil cu schimburile comerciale din oraș. Iar familia președintelui Comitetului Popular, care stătea peste drum de noi, trăia și ea din proviziile făcute prin îndemânarea lui tata.

— Dacă rămâneam în Cheongjin, n-am fi avut nimic din toate astea…, a spus mama într-o zi strângând farfuriile goale de pe masă.

Se gândea mereu la Jin'i, care se căsătorise și plecase în alt oraș, și la Son'i, care se înrolase.

— Ah, și Jin'i e cu burta la gură! O fi având ce să mănânce? Son'i poate căpăta ceva de mâncare, acolo în armată…

Într-o zi, Chilseong'i a dispărut fără urmă. Era întuneric beznă și el tot nu se întorsese acasă. Îl așteptam la poartă, în fața gardului de piatră.

— Nu-ți face griji, că n-a murit. Se-ntoarce el numaidecât. Să nu-i sufli o vorbă lui taică-tău! Și de acum încolo să-l legi bine! mi-a spus bunica.

M-am așezat pe vine lângă gard, am închis ochii și-am început să mă gândesc la Chilseong'i. Încet-încet, în întuneric s-a făcut lumină și am văzut un drum și o câmpie. În lanurile de porumb ce se unduiau în vânt se zărea o cărare și pe ea o vietate albă: era Chilseong'i, culcat pe-o parte, cu labele întinse. Am deschis ochii larg.

— Bunico! Știu unde e! În lanul de porumb! am spus uitându-mă țintă în întuneric.

Fără să-mi fie deloc frică, am luat-o la fugă. Bunica mă urma când zorind, când mai trăgându-și sufletul. Câmpul era învăluit în ceață.

— Stai! Mergi mai încet! Ți-am spus că n-a pățit nimic!

Am trecut de gară, am traversat calea ferată și-am început să urc o coastă. De sus se vedeau lanurile de porumb. Frunzele late și subțiri se legănau și foșneau în bătaia vântului.

— Chilseong! Chilseong! am strigat cu toată puterea, cu palmele făcute pâlnie la gură.

Bunica urca povârnișul gâfâind. Mi-am ciulit urechile, cu gândul să prind și altceva în afară de foșnetul și plesnetul frunzelor de porumb. Din dreapta a venit un fel de scheunat. Am luat-o prin lanul de porumb făcându-mi loc cu brațele și nu după multă vreme am zărit blănița albă a lui Chilseong'i, zăcând lungit. M-am repezit să-l iau în brațe, dar cum i-am atins capul, a început să schelălăie și s-a ferit de mâna mea.

— Este lovit pe undeva… Nu-l mișca!

— Și atunci cum o să-l ducem acasă?

— Rămâi aici! Mă-ntorc doar eu și o să vin cu soră-ta și c-un căruț!

Bunica a plecat, lăsându-ne pe mine și pe Chilseong'i singuri în lanul de porumb.

„Bari! Bari!", am auzit în spatele meu și m-am întors speriată. „A fost cât pe ce să mă prăpădesc. Niște bărbați pe care nu-i cunosc m-au prins și m-au târât după ei, în munți."

Chilseong'i abia sufla. Din ziua aceea am început să-i „spun" fără vorbe tot ce aveam pe suflet și să aud tot ce gândea și simțea, la fel cum o înțelegeam pe sora mea cea mută, pe Sook'i. „Nu-ți face griji, o să te apăr eu. Te odihnești câteva zile și te vei face bine", i-am spus lui Chilseong'i cu ochii închiși.

Mi'i și bunica au sosit trăgând după ele o roabă și am dus cățelul acasă. Abia acolo l-am observat mai bine: avea urechile zdrențuite și răni adânci pe spate. Fusese strâns de gât cu o sârmă.

— Nenorociții! Au vrut să-l halească, da' le-a scăpat din mână! clocotea de furie bunica.

— Cățelandrul ăsta pentru noi e ca unul de-al casei, dar pentru alții e o bucată de carne bună de mâncat, a spus tata în timp ce tăia sârma cu un clește.

Apoi i-a dat cu unsoare pe urechi și pe rănile de pe spate și l-a bandajat cu niște cârpe. Cum din cușca Albișoarei făcuserăm surcele de foc, l-am așezat pe Chilseong'i într-un culcuș de paie în șopron și au trecut mai bine de două săptămâni până s-a însănătoșit.

Toată vara a turnat cu găleata, de parcă se rupseseră zăgazurile cerului. Ploile au început în iulie și au ținut până după jumătatea lui august. Lanurile cu porumb și grădinile de legume de pe versanți au fost măturate de ape. Din cauza alunecărilor de teren plantațiile terasate erau distruse, îngropate în mâl, un pământ roșietic ieșind la iveală din loc în loc. Dumanul s-a umflat și a ieșit din matcă, digurile s-au rupt, iar satele din vale au devenit mlaștini. Drumurile și calea ferată se prăbușiseră. La radioul central auzeai că întreaga țară e înghițită de mâl. Pe câmpuri și pe șesurile inundate vedeai uneori plutind cadavre.

Noi încă eram feriți de stricăciuni, căci locuiam în nordul orașului, într-o zonă mai înaltă. Oricum, jumătate din drumul ce venea dinspre vamă era acoperit de ape. La sfârșitul lui august, abia la zece zile după ce apele s-au retras, au sosit niște utilaje pentru refacerea drumurilor – orașele mari aveau prioritate. Grănicerii și tinerii scăpați cu viață după foamete și inundații au trudit la repararea căilor ferate și a drumurilor. Venea toamna, fără să existe nimic de recoltat. Și supraviețuiam mâncând din ce în ce mai puțin din proviziile adunate pe ascuns. Noi, fetele, mergeam cu bunica pe șesuri în căutare de ierburi comestibile, pătlagină, ochiul-boului, spanac sălbatic, pe care le

adăugam în terciul de porumb. Asta era mâncarea noastră dimineața și la prânz. Doar seara mâncam puțin orez. Hyeon'i, cea mai firavă, se plângea băgând fără îndemn lingura în terciul de porumb:

— Mamă, mai dă-ne niște orez. Asta-i atât de amară, nu-mi place.

— Ia și mănâncă dacă vrei să trăiești! Mulți s-au prăpădit, aveau doar buruieni de pus pe masă! Ce-avem trebuie să ne-ajungă până la iarnă!

Greierii începuseră să cânte, anunțând sfârșitul acelei veri de foc. Într-o zi s-a auzit duruitul unui motor de mașină. Ne uitam una la alta cu ochii mari: nu putea fi decât o mașină a negustorilor chinezi. Din cauza lipsei de benzină, nici măcar camioanele și jeepurile de fabricație sovietică ale Comitetului Popular și de la unitățile militare nu mai circulau. Mi'i a țâșnit cea dintâi și noi am urmat-o în curte: se vedea deja un camion alb urcând dealul. Aveam ochi buni, așa că l-am zărit la volan pe nea Zvârlugă. Avea dreptate bunica când îl numea spirit coborât din Cer! A oprit mașina în fața casei și s-a dat jos venind spre noi cu bucurie:

— Sunteți cu toții bine, sănătoși!

— Vai de mine! Cine-a venit! Salvatorul nostru! a exclamat bunica strângându-i mâinile lui nea Zvârlugă.

Mama ni s-a alăturat de îndată, iar lui tata, spre deosebire de alte dăți, nu i-a mai păsat de reputație și ieșit în curte fără să se încalțe.

— Xiaolong! Ai venit, în sfârșit!

— Frățioare! Mi-am făcut griji pentru voi! Acum o să vă fie mai bine… În urma mea, în vamă a ajuns un șir de camioane!

Fără să mai aștepte, a descărcat un sac cu orez, trei saci cu făină de porumb, două canistre de ulei și făină de grâu, iar nouă ne-a dat o cutie cu *yuè bĭng*. Deși nu primiserăm încuviințare, ne-am repezit la cutie și am scos prăjiturile din ambalajul de plastic. Ținând câte una în fiecare mână,

în timp ce înfulecam altă bucată pe nerăsuflate, aveam senzația că umplutura dulce din fasole roșie ne topea limba, nu alta! Prăjituri mai bune ca acelea nu voi mai mânca niciodată, aveam să-mi zic peste ani, undeva în Londra, când am avut ocazia să mușc din plăcintă cu mere abia scoasă din cuptor. Mama și bunica lăcrimau ferindu-și privirea. Nea Zvârlugă privea și el în altă parte, pufăind din țigară.

— Când țara o duce rău, cel mai tare suferă copiii…

Apoi a adus vorba de afaceri.

— China a înțeles că situația de-aici e gravă. Asociația Comercianților Chinezi a primit o circulară de sus, să v-aducem de urgență ajutoare cu alimente, iar pe urmă să vi le dăm cu împrumut. Curajoșii rămași în viață trebuie ajutați să treacă la treabă, nu?

— Aici au rămas mai puțin de jumătate din oameni. Mulți mineri s-au dus și ei care-ncotro…

— Da-n minele de la Duman nu mai e minereu? Există o companie care vrea să-l ia și să-l prelucreze. Încărcați-l în vagoane și dați-l. Dacă vreți bani, vă dă bani, dacă vreți alimente, vă dă alimente.

— Nu mai rămâne nimic din el dacă-l selectezi. Am auzit că i-a scăzut concentrația de fier.

— Păi dacă-l aruncați nu luați nimic pe el. Mai bine vindeți-l și tot iese ceva în schimb.

În timp ce ei vorbeau, noi, fetele, ne îndopam cu prăjituri. Luam o înghițitură de apă, ne odihneam puțin și iarăși înfulecam. Nu înțelegeam ce discutau cei mari, dar, în orice caz, vorbăraia lor însemna că situația nu era chiar fără de ieșire.

— În cazul ăsta, să mergem să discutăm și cu directorul vămii, a spus tata.

Nea Zvârlugă a tușit scurt, stingherit, s-a uitat în jur și i-a șoptit lui tata:

— Frățioare… ai auzit ce-a făcut cumnatul dumitale din Cheongjin?

— Ei, da! Deunăzi bocea pe-aici că a ieșit în pierdere și-apoi a dispărut.

Tata a întors brusc capul spre mama, care-i fixa pe cei doi. Mergând în genunchi spre ei, l-a întrebat pe nea Zvârlugă:

— Ai dumneata vreo veste despre el?

Cu ochii și mai bulbucați decât de obicei, nea Zvârlugă i-a răspuns mamei în șoaptă:

— Am auzit că a trecut în Sud. Că mai întâi a făcut mare scandal în Shenyang[1] și că s-a refugiat într-o ambasadă străină!

— Vai de mine și de mine! se văita mama.

— Să fie oare adevărat? Pe-aici era destul de pașnic.

La o asemenea replică tâmpă, nea Zvârlugă și-a ieșit puțin din fire:

— Păi cum să rămâi pașnic, când peste tot în țară mor oameni din cauza inundațiilor și-a foametei? Iar cei ce nu sunt de găsit, fie s-au dus să caute mâncare, fie or fi murit pe undeva!

— Știam eu că neisprăvitul ăla o să-mi distrugă familia, a spus tata cu glas stins, uitându-se în sus.

Era îngrijorat și plin de ură.

— În orice caz, nu cumva s-aduci vorba de el. Dacă se află la Partid… Dar o să vedem atunci ce-i de făcut… E ca la luptele între cocoși: înainte să facă ei vreo mișcare, trebuie să fii cu ochii-n patru, să-i eviți. Bagă de seamă la ce-ți spun!

— Am înțeles, ai dreptate… Lua-l-ar naiba de nenorocit!

Odată cu venirea toamnei, malul Dumanului a fost înțesat de oameni în căutare de hrană. Unii veneau ca să primească bani și alimente de la rudele lor din China. Cei care-și pierduseră familiile și muncitorii rămași fără serviciu

1. Capitala provinciei Liaoning, situată în nord-estul Chinei.

se aventurau să treacă fluviul sperând că în China vor câștiga bani și că astfel vor reuși să salveze ce mai era de salvat din casele și familia lor. Treceau fluviul noaptea, organizați în grupuri, pe unde apa nu era adâncă. Cum grănicerii rămași – jumătate din câți fuseseră – sufereau și ei de pe urma foametei, închideau ochii și primeau cei câțiva bănuți ori puținele alimente de la refugiați. Abia la câțiva ani după ce foametea a încetat, mai mult sau mai puțin, supravegherea de la graniță s-a înăsprit. Cei care au fost prinși trecând frontiera mai târziu au fost crunt pedepsiți.

La început, chinezilor și coreenilor care trăiau în satele de pe malul celălalt al Dumanului le era milă de cei care mureau de foame pe malul de aici, le aduceau de mâncare și le dădeau o mână de ajutor la treburile casei. Iar când cei lihniți de foame ajungeau în cătunele de pe malul celălalt, sătenii scoteau imediat niște vase mari, fierbeau orez și îi hrăneau. Noi încă nu știam cum era viața dincolo de munți. Câteodată, însă, primeam acasă angajați ai Agenției de comerț. Din șoaptele lor am înțeles că toată țara căzuse pradă foametei, că situația scăpase de sub control.

Nea Zvârlugă s-a întors și a preluat conducerea operațiunilor de exploatare și transport ale minereului de fier. În vamă intrau din nou camioane cu alimente. Încet-încet, Musanul revenea la viață. Numărul muncitorilor veniți din alte prefecturi creștea cu fiecare zi. Situația aprovizionării cu hrană se îmbunătățise, chiar dacă alimentele erau trimise în majoritate cu trenul către Cheongjin.

Într-o zi, la prânz, când eram cu toții în odaie și în sfârșit, după o lungă perioadă, mâncam *sujebi*[1] cu cartofi și aluat din făină de grâu, de afară s-a auzit un tușit și doi bărbați au apărut în dreptul ferestrei.

Speriată, bunica fu cât pe ce să scape lingura și bețișoarele.

1. Supă tradițională făcută din diverse legume și bucăți mici de aluat.

— Cine-i acolo? Cine sunteți?

Cei doi au dispărut din fața geamului.

— Tovarăși, cine sunteți? a întrebat tata de la fereastră.

— Am venit de la Cheongjin, s-a auzit un glas. Sunteți tovarășul vicepreședinte?

— Da, eu sunt.

— Trebuie să veniți cu noi… Ieșiți, repede.

Tata s-a uitat la fața speriată și întrebătoare a mamei și a ieșit fără o vorbă. Noi, fetele, ne-am ridicat toate deodată și ne-am dus care la ferestră, care în prag, privindu-l pe tata cum mergea cu cei doi bărbați, lung, deșirat și aplecat de spate. Unul purta un bluzon gri cu mânecă scurtă, închis până sus, iar la spate ținea un dosar. Îmbrăcămintea și insigna în formă de steag dovedeau că avea un rang înalt. Celălalt bărbat purta un bluzon sintetic care semăna cu cel al Marelui Conducător și pe cap avea o șapcă de muncitor.

Tata s-a întors seara târziu, frânt de oboseală. Când a venit, îl așteptam toate pe podea, posomorâte. Nu ne atinseserăm de mâncare. Am ieșit toate în întâmpinarea lui pe *toenmaru*, dar mama și bunica n-au avut curajul să-l întrebe nimic.

— Au mâncat ceva? a întrebat tata fără pic de vlagă, uitându-se spre noi.

— Lasă mâncarea… ia zi, ce s-a întâmplat? l-a întrebat mama.

— Hai mai întâi să luăm ceva în gură, a răspuns el așezându-se greoi pe podea.

Nemaiputând răbda, bunica a intervenit:

— Mă', cine erau oamenii ăia?

— De la Departamentul de Siguranță Națională. Chiar mă-ntrebam când o să vină după mine…

Noi, copiii, n-am înțeles ce a vrut tata să spună. Mâncam cu toții în liniște niște orez tare, amestecat cu porumb. De îndată ce a strâns masa, bunica l-a bătut din nou la cap pe tata:

— Spune-ne tot… Au venit din cauza lu' cumnată-tu, așa-i?

— Da, a sosit o notificare… E acuzat c-a dispărut după ce a fost anunțat că are de plătit pagube. Le-am repetat că nu știu nimic de el. Și chiar nu știu nimic…

— Și dacă se răspândește zvonul că a trecut în Sud? l-a întrebat mama în șoaptă.

— Gura! Termină cu tâmpeniile! Sunt sigur că nemernicul a crăpat pe undeva pe drum, căutând de-ale gurii.

— Și, gata, nu te mai cheamă?

Tata nu a răspuns. În noaptea aceea părinții au tot șușotit ridicând glasul din când în când. Nu au putut adormi până târziu. Noi, fetele, ne foiam pe toate părțile și n-am pus geană peste geană. Nici bunica nu a putut închide ochii – ne tot învelea cu pătura, să ne ia somnul.

A doua zi dimineață, tata a plecat la Cheongjin cu cei doi bărbați. Așa a început nenorocirea abătută asupra familiei noastre. După trei zile, nu se întorsese. Nici după cinci. În fiecare zi mama mergea la gară și-l aștepta. Și apoi s-a prezentat la noi cineva de la partid, un bărbat pe care-l mai văzusem. Nu era singur, ci însoțit de niște soldați. Bărbatul i-a întins mamei un document.

— Aveți somație, uitați!

— Ce-nseamnă asta?

— Trebuie să părăsiți casa. O să vină alți oameni aici. Interesați-vă cât mai repede la biroul administrativ.

Mama s-a dus într-o fugă până la birou, aflat la o azvârlitură de băț de noi. Între timp, soldații au urcat pe *toenmaru* cu bocancii în picioare și-au început să deschidă toate ușile. Pentru început, au scos în curte frigiderul și televizorul alb-negru.

— Ce faceți? Cum îndrăzniți să vă atingeți de lucrurile noastre? țipa bunica la ei, așezându-se în fața lor și încercând să-i oprească.

— Dă-te la o parte!

Trimisul de la partid încerca să o potolească:

— Mamaie, îți bați gura degeaba. Avem ordin să luăm totul din casă. E ordin să vă mutați în altă parte!

Mai târziu am aflat că mamei i se pusese în vedere să plece la Buryeong[1] cu Mi'i, care terminase liceul, și cu Jeong'i și Sook'i, încă eleve la gimnaziu. Li s-a spus că acolo urmau să primească diverse „sarcini" de executat. Dar eu, bunica și Hyeon'i? Pentru noi trei nu venise nici un ordin, numele noastre nici măcar nu erau menționate. Nu mai știu bine cum s-au petrecut lucrurile după acel incident. A urmat o noapte albă; am stat toate întinse pe jos, în casa pustiită. Haine, așternuturi și pături zăceau împrăștiate în jur. Ne-a furat somnul îmbrățișate. Dimineața, Mi'i dispăruse, dar mama nu s-a pierdut cu firea.

— Nerușinata! A zis că vrea să treacă fluviul și să se ducă-n China. Uite că până la urmă a făcut-o… E mare, a crescut, se descurcă ea cumva!

Mama i-a tot repetat bunicii că a vorbit cu tovarășul președinte al Comitetului să aibă grijă de ea, că după cel mult o lună-două tata se va întoarce numaidecât, că până la urmă o să se rezolve neînțelegerea asta, pentru că toată lumea știa cât a contribuit el la bunăstarea națiunii. I-a mai zis bunicii și că, în calitate de membră a cooperativei agricole, se putea duce acolo și că va primi rații de alimente ca plată pentru muncă. Dar mama știa mai bine decât oricine că înșira vorbe goale. Am rămas uitându-mă lung în urma ei și a surorilor, fără să vărs o lacrimă. Aveau în spate câte-o desagă mică cu mâncare. S-au întors de nenumărate ori privind în urmă – să păstreze vii în sufletul lor

1. Oraș situat în nordul provinciei Hamgyeongbuk din Coreea de Nord.

imaginea noastră și a căsuței noastre dragi. Atunci, nu mi-am închipuit că n-o să le mai văd aievea niciodată. Dar mai târziu mama, Jeong'i și Sook'i mi-au apărut în vis. Stăteau una lângă alta și mă fixau cu un zâmbet trist, tăcute. Oare sufletele lor mă vizitau?

Bunica avea de gând să rămânem în casă până când ceilalți veneau în locul nostru. Trăgea nădejde că tata o să apară în câteva zile. Nu îndrăzneam să aprindem lumina, așa că ne-a fiert pe întuneric niște cartofi în chip de cină. Ne pregăteam să-i mâncăm, când de afară s-au auzit mai întâi pași, apoi un tușit și o voce de bărbat.

— Se pare că nu e nimeni acasă, spunea ca pentru sine.

— Nene, aici suntem! a țipat Hyeon'i de cum și-a dat seama că era nea Zvârlugă.

Bunica s-a aplecat de spate și s-a aruncat la picioarele lui.

— Vai, vai! Praful și pulberea s-a ales de noi!

— Ridică-te, bunico… Știu tot, am auzit ce s-a întâmplat.

Și-a aprins o țigară tăcut și a oftat adânc. Bunica i-a povestit totul.

— Un pic mai devreme dacă ajungeam…

Și cum stătea pe *toenmaru*, căzut pe gânduri, nea Zvârlugă i-a spus:

— Bunico, strângeți-vă lucrurile și îmbracă fetele cât mai bine.

— De ce? Unde să plecăm acuma, în crucea nopții?

— Treceți dincolo, bunico. Găsiți o cale să trăiți acolo.

— Și ceilalți ce-o să facă?

— Frățiorul știe să se descurce, doar a ținut toată casa asta. Se va întoarce negreșit, așa că dumneata ia fetele, treceți fluviul și așteptați-l acolo. Când el va reveni, o să le-aducă și pe cele din Buryeong.

Pentru bunica nu exista o altă cale mai bună, nea Zvârlugă era singura ei speranță. Și pentru noi, fetele, la fel. Ne simțeam mult mai în siguranță acum că el venise și ne puteam baza pe el mai mult decât pe tata. De sub placajul de lemn din șopron, bunica a scos sacii cu resturile de cereale lăsate de mama și a făcut trei desagi destul de mari, câte una pentru fiecare. Nea Zvârlugă le-a luat într-o mână pe-a mea și pe-a lui Hyeon'i.

Am pornit-o spre fluviu pe o cărăruie ferită. Sprinten nevoie mare, Chilseong'i alerga în urma noastră. Și noi, și nea Zvârlugă știam unde era postul grănicerilor și pe unde fluviul era mai puțin lat, iar apa mai puțin adâncă. Am mers în susul apei și am făcut un ocol până unde Dumanul cotea abrupt și pietrișul ieșea la suprafață. Acolo obișnuiam să ne dăm pe gheață eu și surorile mele, iarna. Apa era destul de rece, dar amândouă ne-am ținut strâns de nea Zvârlugă. Bunica, însă, de două ori a fost cât pe ce să fie luată de curent.

Ajunși pe malul celălalt, eram deja în China. Vântul rece bătând puternic dinspre munți ne-a pătruns până-n măduva oaselor. Am străbătut vreo zece kilometri până când s-a întunecat și am intrat într-un sătuc aflat nu prea departe de Chongshan. Ici-colo se zăreau luminițe lucind în beznă.

— Rămâneți aici cu bunica, mă duc să cercetez, ne-a spus nea Zvârlugă.

Apoi i-a atras atenția bunicii să stăm toate ascunse în pădure și cu nici un preț să nu ieșim în drum. După o vreme s-a întors și, trecând printr-o livadă, ne-a dus la o familie de țărani. În casă erau un bărbat și soția, mama și fata lor, de-o vârstă cu sora mea Jeong'i. De cum ne-am așezat pe podeaua încălzită de *ondol*[1] am simțit că trăim.

1. Sistem tradițional de încălzire pe sub podea.

Odaia era împărțită în două, într-o parte locuind bărbatul cu femeia lui. Ne-am dat seama că n-aveau cum să ne primească în partea cealaltă. Bărbatul părea să se știe de mult timp cu nea Zvârlugă, îl striga „neică“. Mai târziu am aflat că, înainte să se însoare, bărbatul lucrase la o cantină aflată vizavi de biroul lui nea Zvârlugă.

Am locuit cu bunica și Hyeon'i în șura mică din marginea livezii. Cum înăuntru fuseseră îngrămădite lăzi cu fructe, unelte și un căruț, bărbatul și nea Zvârlugă le-au tras într-o parte, au întins pe jos o prelată și pături și au încropit un fel de odaie pentru noi.

— Fiul dumitale se va întoarce fără-ndoială. O să pun o vorbă bună la un tovarăș de încredere din Musan, fii pe pace. Și-apoi, și Mi'i a trecut fluviul: o s-o găsesc eu. Să sperăm că până atunci n-o să-i fie prea greu, ne-a spus nea Zvârlugă.

A plecat, nu înainte de a le ruga pe gazdele noastre să aibă grijă de noi. Fata lor nu mai putea de dragul lui Chilseong'i. Își încolăcea brațele pe după gâtul lui și uita să-i dea drumul, de mă apuca invidia. Prezența lui le folosea, pentru că mulți porci mistreți și iepuri sălbatici veniți din pădure le stricau recoltele. La fel ca noi altădată, strigau cățelușul din toate puterile de cum se făcea dimineață.

Până la începutul iernii ne-am descurcat cu traiul de zi cu zi. Aduseserăm cu noi provizii și nea Zvârlugă ne dăduse niște *renminbim*, bani chinezești, de care am avut mare grijă. Mergeam cu bunica să dăm o mână de ajutor la strânsul recoltelor, iar ca plată primeam uneori și săcuți cu orez. În seara zilei cu prima ninsoare, din satul vecin a venit un țăran de origine nord-coreeană spunând că sosise la el un bărbat de peste fluviu, cu o hârtie pe care avea

scrise numele și adresa bărbatului unde locuiam noi. Bunica a izbucnit în lacrimi, unindu-și palmele:

— Vai, vai! Băiatul meu e, sigur!

Și pentru că se făcuse prea târziu ca să mai plece odată cu mesagerul, a doua zi dis-de-dimineață stăpânul casei s-a dus singur în satul vecin. Slab și aplecat de spate, tata a apărut apoi printre crengile copacilor din livadă, peste care căzuse o pătură subțire de zăpadă. Nu am cuvinte să descriu emoția ce ne-a cuprins când l-am văzut venind! Ne-am repezit toate la el, într-un suflet. L-am luat în brațe. Ne-am lipit de el cu toată puterea, fără să-i mai dăm drumul. Mult mai slăbit decât înainte, tata arăta ca o hârtie veche de la ușile glisante, îngălbenită, subțire și uscată, gata să se sfarme. Scotea niște icnete ciudate, ce nu aduceau nici a râs, dar nici a geamăt de durere. Purta o haină militară de iarnă, toată numai petice și cu umerii căzuți, căreia din loc în loc îi ieșeau smocuri de lână. Tălpile încălțărilor se căscau ca niște guri de câine. Bunica s-a repezit la ungherul din șură unde ne înjghebasem o bucătărioară, separând-o de rest cu placaje din lemn. Apoi a pus pe masă orez fiert, legume în saramură și *doenjang jjigae*[1] cu cartofi. În sfârșit, după atâta vreme, mâncam de dimineață împreună! Deși numai tata se întorsese, ni se părea că acum eram din nou o familie. Urma să aibă de grijă de noi, urma să fim în siguranță!

— A! Orez! a rostit tata cu venerație în timp ce băga lingura în mormanul pus de bunica în castronul de tinichea.

— Aici mâncăm numai orez! i-am spus eu cu mândrie.

Am rămas toate cu gura căscată văzându-l pe tata cum, fără un cuvânt, fără să ne facă semn să mâncăm, după cum

1. Mâncare tradițională făcută din legume, bucăți de tofu și pastă de soia fermentată.

îi era obiceiul, a pus cam jumătate de orez peste *doenjang jjigae* și a început să înfulece pe nerăsuflate. Stând aplecat peste castron, i se vedea în vârful capului chelia. Părul rămas era mai degrabă alb decât cărunt.

— Mâncați și voi! a spus bunica cu lingura în mână, uitându-se prostită la tata.

Simțeam că tata s-a întors diferit de cum plecase. Nu vorbea mai deloc. Mai târziu, cu ochii înlăcrimați, bunica ne-a spus că reeducarea din lagărul de muncă l-a schimbat atât de tare. Dormea dus, de parcă era mort. Zi și noapte stătea pe jos, ghemuit într-un cotlon, întors cu spatele. Se ridica doar pentru masă. Mânca buimac și adormea după aceea iarăși. Cred c-au trecut vreo două săptămâni până și-a mai venit în fire. Ieșea prin împrejurimi și, ca s-o ajute pe bunica să pregătească masa, se ducea până dincolo de livadă și aduna lemne de foc. Odată ne-am dus până la marginea pădurii de unde se vedea Dumanul. El s-a uitat îndelung la munții pleșuvi de dincolo de fluviu și la satele de la poalele dealurilor ce se înălțau ca niște ciuperci cenușii.

— Jigodii spurcate ce sunteți! a strigat tata și a scuipat.

Apoi a luat-o înspre livadă de unul singur. Noi ne-am uitat printre crengile copacilor la malul celălalt, dinspre Nord. Nu se vedea nici țipenie, nici la poalele munților, nici pe dealuri. Pe cine înjurase tata?

Pe la sfârșitul anului, când totul înghețase bocnă și vârfurile munților erau acoperite cu zăpadă, Chilseong'i a început să latre tot mai mult, în fiecare noapte. La rugămințile fetei sau poate ale nevestei ce se temea de lighioanele venite din pădure, câinele fusese instalat într-un colț de ogradă având drept cușcă un bolțar. Chilseong'i cu siguranță ar fi preferat să vină pe la noi, dar era legat, așa că n-avea încotro. Pentru mine nu era la fel de trist, pentru

că oricând mi se făcea dor de el, mergeam să-l văd. Trebuia doar să trec prin livadă și ajungeam în curte. Când mă vedea, își lăsa urechile pe spate și dădea nestăpânit din codiță.

De la o vreme încoace, așadar, lătra în timpul nopții deseori și ajungea să ne trezească. Fata gazdelor și bunica ei ne-au explicat de ce:

— Sunt coreeni organizați în bande, trec fluviul și ne fură grânele… Ne fură până și sosurile din chiupuri.

Poate că și bunica observase ceva. Însă eu și Hyeon'i habar n-aveam. Noaptea, dormeam buștean – putea și să ne fure careva, nu simțeam și n-auzeam nimic.

— Am zărit și eu unii, a întărit bunica. Odată doi, femeie și bărbat. Au stat vreo două zile prin pădure. Aveau și un copil purtat în spate și altul care mergea singur. Se-aud glasuri și pași dinspre pădure, noaptea.

În fiecare zi, oameni înfometați din Nord veneau în satele din apropierea graniței să caute mâncare. Se zvonise că la Nanping[1] au fost găsiți și morți. C-au fost găsite cadavre prin pădurile de lângă fluviu și prin șoproanele țăranilor – nemâncați și sleiți de putere, fugarii din Nord mureau înghețați. Pentru întâia dată, s-a zvonit că o familie chineză dintr-un sătuc îndepărtat a fost masacrată de refugiați nord-coreeni. Gărzile chineze au răscolit fiecare casă și fiecare colțișor de pădure. Mulți coreeni au fost prinși și trimiși înapoi în Nord, chiar și dintre aceia care aveau rude în China. Se pare că unii treceau înapoi fluviul de bună voie, înspăimântați de atmosfera de pe malul chinez. Pe timpuri, când Dumanul era numai un simplu râu ce trecea prin mijlocul unui cătun, sătenii de pe o parte și de alta se întâlneau și stăteau de vorbă la un pahar de băutură. Făceau

1. Oraș situat în provincia Fujian, în sud-estul Chinei.

și schimb cu de-ale gurii și chiar mâncau laolaltă. Dar odată cu foametea din Nord au început și persecuțiile. Stăpânul casei unde ne ascundeam ne-a cerut să plecăm, deși îi era milă de soarta noastră. Se temea că, dacă vom fi descoperiți de gărzi, familia lui va fi pedepsită. Ne-a sfătuit să ne găsim un adăpost prin munți și ne-a promis că ne va mai ajuta cu cereale în schimbul treburilor făcute în gospodărie.

Tata s-a dus cu el să cerceteze versantul care pornea din spatele grădinii, în căutarea unui loc mai ferit. A doua zi dimineață ne-am strâns lucrurile și am urcat cu toții – eu, bunica, Hyeon'i, tata și bărbatul care ne găzduise – pe munte. În inima unei păduri cu copaci de toate felurile, am găsit un loc destul de drept, la baza unei stânci. Râul ce curgea printre văi formase în apropiere un iaz, la vremea aceea bocnă. Cu un târnăcop și o lopată, tata și bărbatul au început să sape o groapă ceva mai adâncă decât înălțimea noastră și care semăna cu borțile în care se păstrează chiupurile cu *kimchi*. Din trunchiuri de copac tăiate i-au făcut un acoperiș peste care au pus pământ și au astupat totul cu crengi de pin și brad. Am muncit cu toții câteva zile ca să ne construim un loc în care să putem trăi. În timp ce tata lucra la un fel de *ondol* din bucăți mari de rocă, pietriș și pământ, noi, fetele, împreună cu bunica trudeam la o bucătărioară lângă intrarea în bordei. Din bucăți de trunchiuri de copac și crengi am ridicat un fel de acoperiș, ca ploaia și zăpada să nu intre, iar din pietre am încropit un fel de vatră pe care puteam pune oale și ceaune. Pe jos am așezat fâșii de folie din plastic, peste care am pus carton de la cutii mai vechi. Când făceam focul în vatră, căldura trecea pe sub „odaia" noastră și fumul ieșea pe hornul din celălalt capăt al bordeiului. Nu știu ce și cum a făcut tata, dar în bordei nu intra fir de fum!

În sfârșit, aveam și noi o casă! În ultima vreme trecuserăm prin multe greutăți, dar ce fericită eram să adorm cuibărită la subsuoara bunicii și să-l aud pe tata sforăind ușor în timp ce dormea păzind cu trupul lui intrarea în bordei! Mă întrista numai absența lui Chilseong'i. Fosta noastră gazdă ne propusese să i-l vindem, pentru că tare îl mai iubea fetița lui pe Chilseong'i. Deși tata n-a suflat o vorbă despre asta, îl bănuiam că a primit câțiva bănuți pentru cățel. La urma urmei, decât să vină cu noi în munți și să murim de foame toți, era mai bine pentru el să fie crescut cu dragoste în casa lor.

4

Iarna la poalele Muntelui Baekdu[1] era pe cât de frumoasă, pe-atât de aprigă. Poate că versantul unde ne găsiserăm refugiu era unul dintre sutele de urmași desprinși din Munții Baekdu[2]. Ningea fără oprire, ziua, noaptea, iar lumea întreagă părea o nesfârșită furtună de zăpadă. Noi ne duceam traiul în pace în bordei, ca niște animale care hibernau. Crengile de molid, de zadă și de pin trosneau rupându-se mereu sub greutatea zăpezii. Când ninsoarea se oprea și scoteam capul de după rogojina de pai ce ținea loc de ușă, vedeam mii de steluțe de gheață strălucind pe crengile înzăpezite. Dar toată lumina asta mai mult mă înfricoșa decât mă bucura. În iarna acelui an, Hyeon'i și-a dat ultima suflare. Deși mai mare cu un an ca mine, încă din copilărie îmi fusese ca o soră mai mică. Totul a pornit dintr-o noapte cu viscol cumplit, când de afară pătrundea șuieratul vântului tăios. Îngropată sub pături, Hyeon'i repeta întruna cu glas stins:

— Bunico, mi-e frig, nu pot să dorm…

— Acuș se crapă de ziuă și se mai încălzește, încerca să o liniștească bunica învelind-o cu pătura până peste cap.

---

1. Munți situați la granița dintre China și Coreea de Nord.
2. Aluzie la legătura dintre Muntele Baekdu, mitul lui Dangun (fondator al națiunii coreene) și legendele revoluționare nord-coreene (gen literar apărut după 1947), care îi prezintă pe Kim Il-seong și Kim Jong-il ca fii-generali ai Muntelui Baekdu.

Dar vântul s-a întețit și, ca un val uriaș bătând necontenit pe deasupra noastră, ne-a smuls acoperișul. Viscolul lovea din toate părțile, părea că se oprise doar asupra bordeiului nostru. Tata s-a ridicat și a început să caute prin întuneric crengile și sacii smulși, însă acoperișul fusese dus departe. În zadar încerca tata să scoată cu mâinile goale zăpada adunată în groapa unde era bordeiul nostru. Mâinile lui făcute căuș erau neputincioase în fața viforului. Cu greu, eu și bunica am reușit să ne ridicăm de sub păturile devenite atât de grele, că simțeam că nu vom mai putea sufla sub ele – și amândouă am început să scoatem zăpadă cu niște tingiri și oale. Apoi ne-am băgat sub pături ca să ne mai dezmorțim trupurile înghețate. Cu mâinile la subsuori, dinții îmi clănțăneau fără oprire.

Înspre dimineață viscolul s-a mai domolit, iar când s-a luminat deja încetase. Dragul nostru bordei arăta jalnic. Deși furtuna se oprise, rafale ușoare scuturau zăpada din pini. Tata s-a îngrijit să taie alte crengi, pe care eu și bunica le adunam și le târam până la bordei. Numai că la doar câteva zile după ce l-am reparat, vântul a smuls iarăși acoperișul. Tata era disperat. S-a dus în satul de la poalele muntelui și a luat de la bărbatul care ne găzduise niște saci de plastic, cu care să facă acoperișul mult mai rezistent. Cu nici un preț nu l-a rugat să ne primească iar la el. Tata avea o vorbă și bunica îi dădea dreptate: sufletul omului e ca mâncarea. Cu timpul, se acrește. Dacă-l sâcâi, îți întoarce spatele atunci când ești din nou la ananghie și ai nevoie de ajutor.

Prinși cu treaba, în ziua aceea am lucrat toți trei de zor și am uitat de Hyeon'i. Am scos zăpada, am scuturat așternuturile și am acoperit bordeiul. Tata a legat crengile cu rafie și peste împletitură a pus alte crengi dese, cu tot cu frunze. Bunica a curățat de zăpadă toate nuielele adunate și a aprins focul. Chiar dacă ceea ce simțeam era numai

fum, parcă se mai încălzise înăuntru. Stăteam toți trei în bordei și încă ne ieșeau aburi din gură, când bunica și-a adus aminte de sora mea.

— Da' Hyeon'i pe unde s-o fi dus?

A căutat-o sub pături și așternuturi, iar tata a cercetat toate cotloanele. Apoi s-a dus după ea afară. Până la urmă, a găsit-o lângă niște copaci cu trunchiuri groase, din spatele bordeiului. Stătea chircită pe-o parte, ca un pește uscat. Tata a luat-o în brațe.

— Hai, vino-ți în fire! îi striga bunica, urmându-l pe tata și scuturându-i capul soră-mii.

Înghețată bocnă, Hyeon'i nu se mișca deloc. Cum au adus-o în bordei, am învelit-o cu păturile și toți trei am început să-i frecăm cât am putut de tare picioarele și mâinile. După un timp, și-a deschis ochii încetișor și se uita la noi.

— De ce-ai ieșit pe frigul ăsta? a luat-o bunica la rost.

— Făceam pe mine…

— Trebuia să te întorci repede… era cât pe ce să îngheți.

Hyeon'i și-a închis din nou pleoapele. Nu știu dacă adormise, dar nu se mai mișca.

— Mamă, fata asta nu se încălzește deloc. Să-i dăm să bea niște apă caldă, a spus tata grăbit în timp ce-i freca mâinile și obrajii.

Bunica a topit și a fiert niște zăpadă într-o cratiță pe plită. A turnat apa aceea într-un castron de tinichea și a tras-o de nas pe Hyeon'i, lângă castron. Copila abia dacă și-a umezit puțin buzele, apoi s-a lăsat moale pe spate. Bulendrele jilave din fundul bordeiului, un teanc, erau înghețate. Am scos de-acolo niște rufe și le-am încălzit frecându-ni-le de piept, după care le-am pus peste Hyeon'i, deasupra păturilor. Când focul din vatră a început să răspândească în jur căldură, mi s-a părut că văd un abur ciudat, diafan și negricios, deasupra surorii mele adormite. Mi se părea inutil

să mă apropii de ea și să-l risipesc. „Surioară, știu că vei pleca de lângă noi“, i-am spus în gând.

Am moțăit toți trei în fund, pe jumătate băgați sub pături. Apoi am adormit de-a binelea. Hyeon'i a murit în timpul nopții aceleia. Trupul ei prea firav n-a putut îndura frigul. Nici tata, nici bunica și nici eu n-am vărsat o lacrimă. Tata a înfășurat-o în mai multe rânduri de haine și saci, a luat-o în brațe și a ieșit din bordei.

— Nu cumva să te ții după mine! mi-a strigat el privindu-mă amenințător.

Iarna a trecut și, din loc în loc, au început să răsară tot felul de ierburi. Coboram cu bunica muntele către ogoarele și dealurile încă nearate și culegeam plăntuțe abia ieșite din pământ. Familia la care locuiserăm ne dăduse doar niște *doenjang* și sare, dar fierbând ierburile și amestecându-le cu *doenjang*, ieșea o supă aromată și puțin acrișoară. Și aveam și orez la fiecare masă, pentru că aici nu ne lipsea orezul alb. Pentru munca îndeplinită la fosta noastră gazdă, tata aducea uneori și puțină făină de grâu, albă ca zăpada. Dintr-un aluat în care punea pelinariță mărunțită, bunica făcea *gopjang tteok*[1] pe care le fierbea la abur.

Într-o dimineață tata a ieșit din casă îmbrăcat ca în zilele când se pregătea să trebăluiască. Peste un bluzon învechit a luat o pufoaică groasă și peticită și și-a legat cu grijă șireturile de la bocanci. Privindu-l, am presimțit că va pleca la drum lung. Mi-a ciufulit părul, dar și-a retras repede mâna.

— Bari, mă întorc în câteva zile. Să ai grijă de bunica, da? mi-a spus după ce și-a dres glasul.

1. Un fel de găluște cu sau fără umplutură, făcute de obicei din făină de orez.

— Dar unde te duci, tată? l-am întrebat.

Nu mi-a răspuns. S-a întors către bunica și i-a zis:

— Mamă, o să lipsesc vreo cinci-șase zile. Aveți orez pentru două luni… Să nu vă zgârciți, mâncați pe săturate.

Stăteam amândouă în picioare și ne uitam la el, aiurite. Aș fi vrut să cobor muntele și să-l însoțesc pe tata până la livadă. Dar știam că mi-ar fi aruncat o privire aspră, plină de reproș, și-ar fi mormăit „Trebuie să pricepi, acum ești mare". Așa că am stat tăcută lângă bunica. Tata a dispărut printre copaci într-o clipită. Continuam să mă uit în gol fără să mă clintesc. Ca să nu mai fiu tristă ori ca să mă facă atentă, bunica m-a bătut ușurel pe umăr, șoptindu-mi:

— Bari, ia uite un fazan! Sub copacu' ăla!

Într-adevăr, un fazan de munte își ițea capul printre copaci, ridicându-și maiestuos coada multicoloră. În jurul gâtului avea un fel de guler din pene albastru-închis, ce sclipeau în lumina soarelui. Alături de el, o făzăniță cenușie și grăsulie scurma după semințe și insecte printre frunzele uscate.

Se spune că atunci când cineva pleacă, amintirile în care-l purtăm pleacă odată cu el. Iarna aceea petrecută cu tata îmi părea deja departe. Se dusese la fel ca amintirea mamei mele și a celor două surori plecate la Buryeong. Îmi apăreau câteodată-n vis, ca niște nori plutind pe cer, departe.

Seara, după ce mâncam cartofi fierți sau orez, când din depărtare se auzea cântec de bufniță și de cucuvea, începeam să o bat la cap pe bunica să-mi spună povești. Ascultând-o, mi se părea că aș fi intrat dintr-odată în casa aceea cu curte mare de pe vârful dealului, din Cheongjin. Apoi mi se părea că aud glasurile surorilor mele din camera de alături, jucând cu veselie sfoara pe degete sau jocul palmelor. O vedeam pe mama ieșind val-vârtej din bucătărioară

și punând într-un coș *gopjang tteok* sau *sul bbang*[1] umflat, abia scos din ceaun. O auzeam strigându-ne bucuroasă „Veniți de mâncați!". Și auzeam râsetele surorilor în timp ce alergau spre tindă.

— Tu mă asculți sau nu? m-a întrebat bunica.

— Te-ascult, bunico… Ziceai că prințesa Bari era cea de-a șaptea fată.

— Așa… Una câte una cele șase surori veneau plângând de mama focului și tăvălindu-se pe jos. „Ce nenorocire pe mama și pe tata!" Regina s-a întors spre ele și le-a zis: „Ah, ce nenorocire! Iar este fată! Când o să vină tatăl vostru, regele, de-atâta amar strâns în inimă, o să cadă la pat! Aduceți degrab' un lucrător în piatră și puneți-l să facă un cufăr! Copila să fie așezată în cufărul de piatră și pe o pânză, deasupra lui, s-apară anul, luna, ziua și ceasul când a venit pe lume. Și cufărul să fie luat de domnițele de la curte și aruncat în mlaștina dragonului!". Tinerele nevinovate au luat repede lada de piatră și o purtau când pe umăr, când pe cap. Și-au mers, și-au mers, prin văi, pe dealuri, prin mocirlă… hop-hop! hop-hop… Și au ajuns la mlaștina dragonului. Cum au sosit acolo, au auzit cântec de fluieraș, iar Cerul s-a unit cu Pământul, ținându-le calea. „Cerule Atotputernic! O, Cerule! De vrei să ne omori, omoară-ne. De vrei să ni se taie capul, fie. Dar suntem fără de păcat! Am ascultat doar de porunca stăpânei noastre. Deschide-ne calea!" Și atunci, ce să vezi? Cerul și Pământul s-au despărțit din nou. Și cufărul de piatră în care era copila fu înghițit de mlaștină. „Vai nouă! Nu mai putem să ne întoarcem la palat!", se văitau fetele.

— Bunico, și copila a fost părăsită la fel ca mine?

---

1. Desert tradițional făcut cu adaos de *makgeolli* (băutură fermentată din orez).

— Se zice ba c-au aruncat-o în râu, ba c-au scufundat-o în mare, ba chiar c-au lăsat-o în adâncul munților. Și c-au salvat-o cocorii sau coțofenele... Ori că țestoasele de aur au apărut și au scăpat-o de la moarte.

— Și-apoi un moșneguț și o băbuță care trăiau ascunși au luat-o la ei și au crescut-o. Așa-i?

— Se zice și c-ar fi fost salvată de regele-dragon din împărăția apelor. Ei, și vremea a trecut, iar fata a crescut și s-a făcut mare... Numai că regele și regina au căzut la pat de o boală grea. Supușii lor, la fel! Ptiu, ce nenorocire! Și au chemat pe careva să le ghicească. Și li s-a spus că totul se îndreaptă dacă la palat se-ntoarce fiica lor cea mică, cea de-a șaptea, prințesa Bari, care fusese părăsită. S-au dus în munți și-acolo au găsit-o. „S-o punem la-ncercare", au zis ei. De un' să știe dacă fata nu e cumva nălucă ori vreun spirit rău? Și tânăra prințesă a venit mai aproape cu pași mărunți: „Există o dovadă, mamă!". „Ce tot vorbești acolo? Ce dovadă?" „În palat, hârtia unei uși care se dă în lături poartă urme de sânge. Dacă degetele mele se potrivesc cu urmele acelea, atunci sunt fata voastră." Și cu adevărat acolo erau niscai urme de sânge. Iar ea și-a potrivit degetele: ăsta așa, cel'lalt așa... și s-au nimerit! „Vai de mine! Cât de frumoasă ai crescut, ca o lună plină! Și curajoasă ca un leu, cel mai de seamă animal! Cu ce-ai crescut, nu știu – cu apă, raze de soare și cu rouă, dar ce frumoasă te-ai făcut!"

— Știu și eu ce-a fost pe urmă! I-au spus că dacă vrea să-i scape pe mama și pe tatăl ei, dar și pe toți ceilalți trebuie să găsească Apa-Vieții-cea-Tămăduitoare, nu-i așa?

— Isteață mai e Bari a mea! O dată ți-am povestit, da' ai băgat la cap! I-au zis să meargă unde apune soarele, în Seocheon Seoyeok[1], la marginea lumii, că acolo găsea

1. Nume vechi dat ținuturilor situate la vest de China.

Apa-Vieții-cea-Tămăduitoare. Și-a mers, și-a mers Bari prin țara suferindă, a străbătut ape și munți… Au ajutat-o spiritele munților, dar a trebuit și să spele rufe, să curețe câmpuri de buruieni, să ducă la bun sfârșit toate umilințele la care a fost supusă… S-a luptat cu năluci și-a străbătut până și iadul. I-a alinat pe cei din iad și a ajuns, până la urmă, în Seocheon[1]. Și, cum a pus piciorul acolo, a dat cu ochii de un Jangseung[2]. Dar a pierdut rămășagul pus cu el. Și uriașul i-a zis așa: „Rămâi aici ca să trăiești cu mine, să-mi faci copii și să trudești de trei ori câte trei ani, iar de vei îndeplini toate astea o să-ți dau apa cea tămăduitoare“. Și când s-a întors, Bari a trecut prin alte și-alte greutăți. S-a întâlnit cu corăbiile care pluteau spre Lumea de Dincolo, a văzut sufletele morților ducând cu ei tot ce făcuseră în viețile dinainte.

— Bunico, ai uitat să-mi spui cum a găsit Apa Vieții…

— Că bine zici… Bari s-a rugat de uriaș să-i dea Apa-Vieții-cea-Tămăduitoare, însă nemernicul i-a spus: „Apa în care fierbem orezul și cu care ne spălăm straiele, aceea-i apa tămăduitoare“.

— Și prințesa a îndurat totul degeaba?

— Nici pomeneală, Bari… A câștigat un suflet care putea să vadă ce e Apa Vieții.

— Adică?

— O să afli totul doar trăindu-ți viața, când vei fi mai mare. Și când s-a întors, i-a stropit pe părinții ei cu Apa Vieții, scăpându-i de la moarte. Și toată lumea care suferea

1. Ținutul de la Apus.
2. Totem sculptat din lemn, foarte înalt, având rolul de a proteja comunitatea unui sat și de a alunga spiritele rele. Asociat cu practicile șamanice, Jangseung poate avea înfățișare de femeie sau de bărbat, dar cu trăsături exgerate. La intrarea în sate sunt amplasate în pereche, reprezentând un bărbat și o femeie.

a fost salvată! Iar prințesa trăiește și acum cu noi… Ea e în tine, așa cum e și-n mine.

Am ascultat de multe ori povestea asta, pe întuneric, întinsă alături de bunica. Pe atunci visam mult. O visam pe mama plecată la Buryeong împreună cu cele două surori, uitându-se la mine. Dar, în afară de visul ăsta, prea multe altele nu-mi amintesc. Și totuși n-am uitat visul cu prințesa Bari când ea era deja bătrână. Nu mai știu însă dacă l-am avut atunci când locuiam în bordei cu bunica sau după ce ea a plecat pe lumea cealaltă.

Se făcea că mergeam pe un drum. Îmi amintesc că mă auzeam spunând „Da, acum sunt în vis și visez". Când Bari mi-a apărut în față, mergeam pe o plajă fără sfârșit, fără țintă. Nu era nici țipenie. Doar dune de nisip alb, nici un copac și un cer albastru, senin, fără nori. Pe plajă era însă o casă. Acoperișul cu țigle se înălța până la cer, iar ușile acoperite cu paravane sculptate în lemn se înșirau una câte una. Nu știu cum am intrat în casă. Înăuntru erau niște coloane groase, asemenea coloanelor de la temple sau palate pe care aveam să le văd mai târziu, când am cunoscut lumea. Razele luminau pieziș un coridor larg, dar zidurile interioare erau înfricoșător de întunecate. Era beznă și mi-era teamă să mai fac vreun pas. Încet-încet s-a făcut zărită o lumină, ca și cum cineva ar fi aprins o lampă mică. Lumina a crescut treptat, unduindu-se până la grinzile tavanului înalt, iar eu am înaintat șovăind. Dintr-odată, în mijlocul luminii a apărut o siluetă. Lumina nu era gălbuie, ci de un alb puternic, orbindu-mă ca razele de soare în plină vară. Nu știu dacă părul albit sau lumina puternică făcea ca figura aceea să strălucească. Stătea nemișcată, înveșmântată în alb, iar părul îi era strâns într-un coc lăsat pe ceafă. Poalele fustei largi se legănau în vânt, cu mii de falduri. Fața îi era atât de albă, fără vârstă, dar cel mai mult m-a

impresionat surâsul ei blând. Silueta dispărea dacă făceam un pas înapoi și apărea din nou când mă apropiam cu un pas. Când m-am întors în coridor, n-am mai văzut nimic, pereții au rămas întunecați. Apariția aceea am păstrat-o în minte, chiar dacă n-am revăzut-o niciodată de atunci. Peste ani, când am plecat într-o țară îndepărtată, aveau să-mi apară câteodată în vis numai bunica și Chilseong'i. Îmi spuneau vorbe ce mă îmbărbătau și mă ajutau să merg mai departe.

Tata n-a revenit după cinci zile, nici după câteva luni de când plecase. Și nici nu s-a mai întors. La câteva zile după ce a plecat, bunica mi-a spus că se dusese să le caute la Buryeong pe mama și pe cele două surori. Dar știam și eu… Știam că tata evadase din țara în care urma să plătească pentru faptele unchiului meu; fuga lui fusese ceva foarte riscant și periculos. Iar decizia lui de a-și căuta familia părea o nesăbuință. Însă, până la urmă, ce altceva ar fi putut face? În locul lui, la fel aș fi acționat și eu. Era capul familiei, așa că a plecat în căutarea soției și-a celor două fete.

Se apropia vara și, ca să primim cereale de la bărbatul care ne găzduise înainte în șopron, mă duceam cu bunica în munți să culegem ciuperci și rădăcini de plante medicinale. Fiecare umplea câte o desagă cu ciuperci *youngji*[1], rădăcină de *doraji*[2] și soiuri de ferigă. Erau din belșug și se vindeau scump. Culegeam și ciuperci *chaga*, ciuperci laba-tigrului-negru, dar și bujori și un soi de rubarbă. Nu

1. Ganoderma, numită și „ciuperca celor zece mii de ani" sau „ciuperca tinereții-fără-bătrânețe", este renumită în medicina tradițională asiatică pentru efectele sale curative.
2. *Platycodon grandiflorus*, specie de clopoțel. Rădăcina de *doraji* este folosită ca medicament, dar și în mâncăruri.

era loc în munți pe care bunica să nu-l cunoască. Îmi atrăgea atenția să nu amestec ciupercile și ierburile otrăvitoare cu cele bune și-mi explica pe îndelete cum să fac asta. Odată, într-un desiș înconjurat de stejari și arini, am dat de un povârniș plin cu *youngji*. Dacă le-am fi vândut, am fi făcut o mică avere! Am hotărât să le dăm treptat, doar câțiva pumni, împreună cu rădăcini de *doraji* și ferigi; pentru fiecare astfel de pachet căpătam de la bărbatul din sat mult orez și *banchan*. Într-o zi, după ce am cules niște ferigi, am găsit și ciuperci *youngji* pe care le-am pus în mica noastră cămară plină cu comori. În timp ce eu culegeam sus, pe vârful unei coline, bunica se încălzea la soare undeva mai jos, într-un loc unde copacii erau mai rari. Era frântă de oboseală, mi-a spus că-i amorțiseră picioarele de la atâta mers.

— Bunico, uite, unghia-găii![1] am țipat de bucurie.

Crescuse pe o buturugă. De la bunica știam că este folosită de bătrâni ca să le dea vigoare. Dar bunica a rămas nemișcată, întoarsă cu spatele la mine, chircită. Săpăliga era la ea, așa că am coborât cu grijă panta alunecoasă.

— Bunico, îmi dai un pic săpăliga?

Când i-am atins brațul, a căzut pe o parte. Mâinile și umerii erau țepene. Avea ochii închiși și din nas îi cursese un firicel de sânge care se oprise la gura înconjurată de riduri. Mi-am pus urechea la inima ei și-am încercat să o ascult. Mi-am pus degetele sub nările ei, ca să-i simt respirația, dar nimic. Bunica murise. Am stat lângă ea mult timp, urlând de durere și de disperare. După mai multe ore de hohotit, mi-am dat seama că numai plânsul meu se auzea în pădure. Am încetat să plâng și au urmat alte și alte ore în care doar am privit în gol. M-am ridicat și am

1. *Huang qi* (*Radix Astragali*) – plantă a cărei rădăcină de culoare galbenă este folosită ca medicament.

început să sap în pământ cu săpăliga, dar n-aveam destulă forță cât să fac o groapă adâncă. Am reușit, cu mare greutate, abia să ascund corpul bunicii. I-am târât trupul în groapa aceea mică și l-am acoperit cu pământ, ridicând o mică moviliță. N-am avut curaj s-o privesc în timp ce aruncam pământ peste ea. I-am acoperit chipul cu unul din sacii de plastic care nu ne lipseau din buzunare.

— Bunico, te ducem noi la loc însorit când se întoarce tata…

Am coborât muntele încet, cu pași greoi. Rămăsesem singură. Acum în bordei nu mai era nimeni altcineva.

Oare câte zile am zăcut în bordei de una singură?

Într-o noapte, m-am trezit brusc. Undeva din adâncul pădurii se auzea o cucuvea. Ai fi zis că erau șoapte de vânt. Ceva, nu știu ce, mă îndemna să plec, să mă ridic, mă tot striga. Nu era nici glas de om, nici vreo nălucă; simțeam că ceva subțire, ca un fir, mă trăgea încet-încetișor de păr. Ca și cum aș fi intrat într-o pânză de păianjen, numai că nu mă sinchiseam s-o rup cu brațele, să mă feresc de ea, ci mă lăsam în voia ei. Înaintam prin întuneric fără vlagă, fără să mă opun. Undeva, departe, lumina zorilor străpungea ceața lăptoasă.

M-am pregătit în amănunt pentru plecare. Am tras pe mine tot ce se putea îmbrăca pe dedesubt. Peste un trening dat de fata bărbatului din sat am pus o haină de vânt cu glugă, din material sintetic albastru, care fusese tot a ei. Am tras fermoarul până la gât. Apoi, într-un rucsac de pânză făcut de noi și pe care-l adusesem din Musan, am pus mâncarea pe care o pregătisem cu o zi înainte: din făina de grâu care-mi rămăsese făcusem niște *gopjang tteok* pe care le-am învelit în celofan. Prăjisem niște orez – l-am zdrobit cu grijă și mi-a ieșit un fel de făină. Dintr-un mic castron de lemn am luat ultimele boabe de soia pe care

bunica voia să le planteze și le-am împachetat. De la bărbatul din sat primiserăm și niște sticle dintr-un plastic tare, pentru suc. În ele țineam apa de băut, sosurile și uleiul. Am luat doar o sticlă goală, pentru apă.

Am coborât muntele și ajunsesem în dreptul livezii când l-am auzit pe Chilseong'i lătrând. Voiam atât de mult să îl mai văd o dată înainte de plecare! Am mers tiptil ca să nu-i trezesc pe cei din casă și m-am apropiat de el. Nu știa cum să-și arate mai tare bucuria.

„Trebuie să plec să-i caut pe tata și pe mama. Când o să-i găsesc, o să locuim iarăși cu toții!", i-am spus în gând în timp ce îl strângeam la piept.

În inima mea răspunsul lui Chilseong'i s-a auzit ca un tunet: „Bari, ia-mă cu tine! O să te-ajut! Dezleagă-mă!".

„Nu, nu… Tu ai să mă aștepți aici. În trei-patru zile mă întorc."

Am reușit să-l conving pe Chilseong'i. Am trecut din nou prin livadă și prin pădure și am ieșit la drumul ce ducea spre Duman.

Mi-am dat jos hainele și le-am legat într-o bocceluță pe care am pus-o pe cap. Am intrat în apă și-am început să bat apa cu brațele așa cum făceam când eram mică, când mă prefăceam că înot. Acolo unde apa era mai puțin adâncă, mergeam; acolo unde albia se adâncea, dădeam din picioare ca un câine. Odată ajunsă pe malul celălalt, zăream în depărtare, în lumina începutului de zi, pajiștile de pe crestele muntelui Gunham[1]. Și-am auzit în spate un fel de pleoscăit. M-am întors și l-am văzut pe Chilseong'i: se scutura de zor, ud fleașcă. Nu știu cum m-a urmărit și cum a traversat fluviul. Nu l-am certat, ci i-am desfăcut repede legătura de la gât și-am aruncat-o departe. Se vedea că rupsese lanțul.

---

1. Munți situați în apropiere de malul chinez al fluviului Duman.

Am urmat drumul de la poalele munților. N-aveam de gând să trec prin sate, așa că am luat-o spre dealurile de la miazăzi. Oriunde te uitai vedeai doar buruieni pe munții Coreei de Nord. Copacii fuseseră tăiați pentru lemne de foc. Nu știam încotro era Buryeongul. Auzisem doar că era undeva în drum spre Cheongjin. Mă gândeam că poate voi avea norocul să urc într-un vagon ce transporta minereu. Sub soarele dogoritor continuam să merg alături de Chilseong'i, fără să știu cu siguranță că mergem în direcția bună.

Ce a urmat a fost ca un coșmar fără sfârșit. Cum vedeam pe cineva apropiindu-se, ne ascundeam prin tufișuri sau după bolovani. Abia după ce acela trecea ieșeam din ascunzătoare. Odată, am văzut o mamă cu fetița ei. Nu ne-am ascuns, ci am trecut pe lângă ele: voiam să văd ce reacție vor avea. Au trecut pe lângă noi fără să ne bage în seamă, nici vorbă să ne întrebe ceva. Păreau atât de obosite și de înfometate, că n-au avut putere nici măcar să se întoarcă spre noi. Pe vârful unei coline de unde se vedea un sat am dat de cadavrul unui bărbat. Cu fața în sus și ochii încă deschiși, pe la colțurile gurii căscate i se prelinsese o spumă albă. Obrajii și buzele erau uscate, secătuite. La oarecare depărtare, i-am văzut sufletul pe o ramură de pin. Era gros și dens ca fumul de uzină într-o zi cu cer înnorat.

— Unde te duci? m-a întrebat.

— Îmi caut părinții.

— La ce bun? Deja au murit cu toții, a bodogănit năluca.

Nu i-am răspuns. Se învârtea în jurul meu bălmăjind întruna „Mi-e foame… Dă-mi mai repede ceva să mănânc… Te rog, dă-mi ceva de mâncare". Chilseong'i a mârâit și, de îndată ce și-a arătat colții, năluca a dispărut ca luată de vânt.

De fiecare dată când ne apropiam de sate sau de zone industriale, trebuia s-o luăm pe altă parte. Mai bine să nu

mergem ziua, e pierdere de timp, mi-a trecut prin cap. Am urcat pe un deal, de unde se vedea linia ferată șerpuind în depărtare și pierzându-se undeva după munți. „Dacă ținem calea ferată, o să ajungem în Buryeong", mi-am zis. Am hotărât să-mi continui călătoria numai noaptea, iar ziua să dorm pe haina de vânt întinsă pe pajiste. Chilseong'i mă păzea lungit lângă mine, cu botul pe labe. Încet-încet s-a întunecat și s-a lăsat frigul, iar eu, trezită, mă uitam la cerul plin de stele. Mi se păreau luminițe aprinse la ferestrele unor case, într-o lume îndepărtată. Mai-mai că-mi venea să întind mâna și să culeg steluța cea mai apropiată și cea mai mare.

Am coborât dealul în căutarea căii ferate pe care o văzusem ziua. Am bâjbâit prin întuneric, încercând să dibui cu tălpile pietrișul de pe terasamentul înalt. Când l-am simțit, am trecut cu grijă peste traversele de lemn. Toată noaptea am mers cu Chilseong'i pe calea ferată și am ajuns aproape de stația Gomusan. Nu-mi amintesc dacă ne-am oprit să ațipim pe undeva. În jur erau numai case părăsite, nu era nici țipenie. Am intrat pe o uliță îngustă cu case simple, înșirate una după alta. Și dintr-odată am simțit că suntem urmăriți cu privirea.

— Cine o fi copilul ăsta? se auzeau întrebări șoptite, purtate de vânt.

Câte una, câte două, umbre negre îmi apăreau în față. Se desprindeau din întunericul gros al nopții fără lună ca niște veșminte sumbre. Una s-a apropiat de mine și m-a întrebat cu voce sonoră:

— Unde te duci?

Nu-mi era deloc frică. Nu mi-a fost frică nici când am locuit singură în pădure, nici când eram doar cu bunica în bordei și din munți coborau tigri sau râși.

— E treaba mea unde mă duc! Ce, credeți că mi-e frică de voi?

— Nu i-e frică… A zis că nu i-e frică, șușoteau umbrele negre din jur.

Nu le-am băgat în seamă. M-am îndreptat cu Chilseong'i tot înainte și ne-am oprit în fața unei case cu ușa larg deschisă. Asemenea casei noastre din Musan, avea o curte mare și *toenmaru*. De cum am intrat în curte, Chilseong'i s-a așezat pe labele din spate și-a început să latre.

— Cuminte… Ne odihnim un pic aici și, cum se luminează, plecăm la gară.

Vântul șuiera măturând curtea. De îndată ce am pășit pe *toenmaru*, am auzit din spate o voce răgușită de femeie:

— Nemernico! Îndrăznești să dai buzna în casele oamenilor?

M-am întors și am văzut în fața ușii de la bucătărie o femeie cu părul vâlvoi. Mi-am dat seama că era stăpâna casei, dar știam că nu era dintre cei vii. Chilseong'i a lătrat iarăși.

— Iartă-mă, tanti. O caut pe mama. Acum sunt frântă de oboseală. Lasă-mă să mă odihnesc un pic și-apoi o să plec.

— Alungă javra aia, am copii și le e frică de ea!

— E ca și frățiorul meu, nu mușcă pe nimeni. Dar ce-ați pățit? Cum ați murit?

Din odaie se auzeau chicoteli: „I-auzi! Cică potaia i-e ca un frate! Hi-hi-hi!".

În odaie stăteau, unul lângă altul, doi copii. O fetiță înăltuță, să fi avut vreo șapte ani, și-un băiețel mai mic, de vreo patru ani. Deși eu mă așezasem pe *toenmaru* din fața casei, femeia și cei doi copii au rămas în picioare, departe de mine, în casă.

— Nu îndrăznim să plecăm din casă, ăștia mici își așteaptă tatăl, a început să povestească femeia. Am rătăcit cu bărbatu-meu după ceva mâncare până prin Hoeryeong și Cheongjin. Când să ne-ntoarcem, n-am găsit nici o mașină,

așa că am venit pe jos. Trei zile ne-a luat drumul. Și ne-am găsit copiii prăpădiți de foame și de frig. M-a fulgerat durerea și am murit pe loc. Dar unde-o fi plecat bărbatu-meu, de nu se mai întoarce? Vezi curtea aia? Toți cei de-acolo sunt oameni de-aici, din sat. Toți au plecat deja, noi suntem ultimii rămași.

Mă uitam la sufletele ce se prelingeau și pluteau prin curte și pe la ușă, ca un fum negru. Mi-am adus aminte de bunica și am scos din rucsacul de cârpă o pungă cu *gopjang tteok*. Rupeam câte o bucățică și-o aruncam spre cei din curte și spre femeia și copiii săi.

— Haideți, mâncați și plecați! Haideți, mâncați! le-am strigat.

După un timp nălucile au dispărut, toate odată. Am împărțit restul de *gopjang tteok* cu Chilseong'i și apoi am căzut într-un somn adânc.

Dimineață, am luat-o spre gară. Era pustie: nici urmă de angajat, nici urmă de vreun călător. Stăteam pe vine în fața gării, când o bătrână s-a apropiat abia târșindu-și picioarele.

— Nu te-am mai văzut pe aici, micuțo. De unde ești? a intrat în vorbă cu mine femeia.

— Din Musan.

— Ce-ai zis? Musan? Și ce-ai venit să faci aici? Să nu-mi spui c-ai trecut fluviul! Băiatul și nora mea au plecat de mult de-aici ca să-și salveze pielea…

— Bunico, dacă vreau s-ajung în Buryeong, de-aici trebuie să iau trenul?

— Care tren? Crezi că mai trece vreunul? E-hei, de mult timp n-am mai văzut așa ceva. Oamenii s-au dus și ei care-ncotro. Un om mare face cam o zi până la Buryeong.

Bătrâna scăpă din mână coșul plin cu scoarță de pin, ferigi și alte resturi jalnice.

— Deși numai dintr-astea mănânc de-o vreme încoace, tot nu mai crăp odată! Întoarce-te repede acasă, hai! Ori

dacă nu, du-te și tu la gara din Cheongjin. Mai cerșești, mai șparlești ceva, și-așa o să rămâi în viață[1].

Când am scos din rucsac o pungă cu *gopjang tteok* din făină de grâu și mă pregăteam să-i dau o bucată, cu o mișcare iute bătrâna mi-a smuls punga din mână. Câtă deosebire între viteza gestului aceluia și mersul sau vorba ei! Își îndesase două bucăți în gură și încerca să mestece. Rămasă fără măsele, mărunțea doar cu dinții din față, apoi înghițea totul. Înfuleca fără să tragă aer. Mă uitam la ea dintr-o parte: ai fi zis că mai avea puțin și se sufoca. I-am întins și sticla cu apă. Bătrâna a luat-o, dar mai întâi a ascuns punga la spate. A băut cu gâlgâituri, după care a oftat adânc. Își mai revenise. S-a uitat o vreme în gol, după care mi-a întins înapoi și punga, și sticla.

— Ia și tu!

— Mănâncă tot, bunico, am îndemnat-o.

Bătrâna a început de data asta să mănânce bucată cu bucată, pe îndelete. Mi-a dat înapoi punga goală. M-am ridicat cu gândul să plec, iar Chilseong'i și-a dat seama imediat că e timpul s-o luăm din loc iarăși. Dintr-un salt era deja la calea ferată.

— Du-te mai repede! Aici n-a mai rămas nimeni! a strigat bătrâna în urma mea.

În drum spre Buryeong, în fiecare noapte mă întâlneam cu năluci rătăcind prin sate și pe dealuri. Își unduiau brațele în aer și, când treceau prin satele pustiite, se auzea un hohot gros, înfricoșător, ca un ecou… hu-hu-hu… hu-hu-hu. Ai fi zis că e un vânt puternic, ce bate sinistru printre crengile copacilor. Mai târziu, când aveam să descopăr oameni plini de viață ce locuiau în orașe scăldate de

---

1. Aluzie la *kotjebi*, copii nord-coreeni orfani care fură și cerșesc mâncare. Termenul a apărut la mijlocul anilor '90, în timpul foametei.

lumină, m-am întristat și m-am gândit cu amărăciune că lumea ne-a uitat complet și ne-a abandonat destinului.

Ziua aceea groaznică, ca focul din inima iadului, era aproape.

Pe când rătăceam cu Chilseong'i în adâncul pădurilor, pe undeva între munții Goseong, ce înconjurau Buryeongul, și Chayubong, buimăciți, fără să știm unde eram, am simțit dintr-odată un fum înăbușitor. Câinele a început să latre cu putere. Ne pregăteam să coborâm panta, când vântul ce șuiera cu putere a adus spre noi fum de pe alți versanți. Toată pădurea era învăluită în fum. Am luat-o pe un drum șerpuit și, ajunsă la un promontoriu, m-am uitat în jos: la poalele muntelui, pălălaia cuprinsese totul. Cerul și pământul erau doar fum și flăcări. Norul înecăcios care ieșea din copacii arzând acoperea cerul, iar din ramurile ce trosneau zburau scântei. Focul se răspândea cu repeziciune, apropiindu-se de noi.

Văzând ce era jos, m-am oprit și am schimbat direcția: am început să urc. La coborâre nu fusese deloc greu, căci mai mult alunecam. La urcat, însă, gâfâiam și simțeam că picioarele o să mă lase. Uitându-mă înapoi, vedeam cum flăcările urcau ca niște limbi întețite de vânt. Fumul ne înconjurase din toate părțile și nu știam unde eram. Ne cățăram cât ne țineau puterile de repede, dar flăcările se răspândeau cu mai mare iuțeală. Chilseong'i alerga în sus cu limba scoasă și se-ntorcea mereu spre mine. Abia ajunsesem la un loc mai drept, când focul a cuprins deja cărarea de unde schimbasem direcția.

De îndată ce am ajuns în vârf, m-am uitat la valea și la versantul pe care le coborâsem mai devreme. Probabil focul izbucnise undeva la poalele muntelui, a încercuit versanții și apoi a înghițit toată valea. Din prăpăstii și de pe coline se ridicau flăcări și fum alb. Printre tufișuri zăream

cerbi și căprioare alergând. Speriați, se opreau o clipă când ne zăreau, apoi, cu salturi lungi, își continuau cavalcada. Flăcările se apropiau dinspre apus spre vârf, dar, din fericire, înaintau mai greu pentru că întâlniseră un loc cu mai puțini copaci; aveau de înghițit doar buruieni și tufe mici. Dacă flăcările ce urcau s-ar fi unit cu cele de pe versantul de apus, toată pădurea – până la crestele cele mai înalte – ar fi fost mistuită în câteva ore.

Am ocolit cu Chilseong'i niște creste și ne-am îndreptat spre alt versant. Mi-am dat drumul să alunec pe niște buruieni și frunze arse – mă duceam la vale de parcă m-aș fi dat pe gheață. Dar coborârea s-a încheiat pe neașteptate și am simțit cum zbor, apoi cum mă izbesc de niște crengi. Eram plină de pământ, iar din cauza durerilor cumplite în coaste abia reușeam să respir. Mai jos de locul unde căzusem, fumul continua să se înalțe. Simțind ceva, Chilseong'i a început să latre, cu urechile lăsate pe spate și arătându-și colții. O turmă de mistreți urca panta pe care noi coborâserăm. S-au apropiat o bucată, apoi au cotit-o în altă direcție și-au dispărut mai la vale. Puii veneau din urmă, alergând buimăciți cât îi țineau piciorușele, iar Chilseong'i a luat-o după ei lătrând și gonindu-i.

— Prostuțule! Nu ne vor răul! Vor doar să-și scape pielea! i-am strigat disperată.

Aș fi vrut să mă duc după el, dar mi-era greu până și să suflu. Mă lovisem zdravăn la mijloc sau la coaste. Cu greu am reușit să mă așez în patru labe și să înaintez prin desiș ținându-mă de arbuști, târându-mă ca un animal. Fiecare mișcare era un chin. Abia după o lună avea să mă lase durerea.

Am ajuns așa la o vale străbătută de un pârâiaș ce-și croia drum printre pietre. Fumul înecăcios învăluise toată valea. Flăcările se ridicaseră deasupra văii și urcau spre creste. Trosnetul crengilor năpădite de foc se auzea din ce în ce mai aproape. M-am așezat sub o stâncă uriașă, în

fața unei băltoace în care nu încăpeau mai mult de două albii cu apă.

Flăcările se înălțau și răzbiseră toată pădurea, în iureșul lor. O pală de vânt a adus iadul până și în valea aceea îngustă, făcând ca pălălaia să se apropie amenințător. Simțeam că mă sufoc de la aerul fierbinte și, deși nimeni nu mă învățase să fac asta, mi-am înmuiat hainele în apă, acoperindu-mi până și capul cu ele. Apoi m-am lipit de stâncă. Copacii de deasupra s-au răsucit șerpuind în foc, învăluiți într-o clipită. Chiar dacă îmi acoperisem spatele cu haine ude, simțeam că m-am încins atât de tare, de parcă aș fi căzut în vâlvătaie. Vântul întețit purta spre mine fum, miros de ars, ecoul scoarței trosnind și plesnetul focului unduitor. Îmi țineam ochii închiși, cu fața brăzdată de lacrimi; nasul îmi curgea fără încetare și tusea nu-mi mai dădea pace.

Când am îndrăznit să ridic puțin capul, pălălaia trecuse, prin aer zburau scânteioare, iar copacii arși fumegau încă. Începea să se întunece. Soarele se grăbea să apună pe versantul de nord, acolo unde eram. Ca niște cărbuni în vatră, trunchiurile răspândeau raze de un roșu aprins, luminând totul în jurul lor. De peste tot se ridica în aer fum și când s-a întunecat de-a binelea mi s-a părut că ajunsesem în adâncurile iadului. Din loc în loc încă se auzeau copaci trosnind. O zadă înaltă ardea, dreaptă ca o torță maiestuoasă. Am început să cobor șchiopătând și strigând cât mă țineau puterile:

— Chilseong! Chilseong!

Numai ecoul mi-a răspuns. Mi-am adunat toată atenția ca să-l pot vedea pe Chilseong'i, să aflu unde era. Simțeam că nu e prea departe. Și l-am găsit în spatele unor bolovani de stâncă, nu departe de pârâu. Zăcea pe iarbă un pic mai departe de mal. Când m-am apropiat de el, a dat din codiță slăbit. „Unde te doare?", l-am întrebat în gând. „Ridică-te,

te rog!“ Dar Chilseong’i nu mai avea putere să-mi răspundă. Blănița albă era pătată de cenușă, iar la burtă i se deschidea o rană roșie, vie. Era baltă de sânge sub el. Fusese atacat de mistreții ăia nerozi ce alergau cu puii în căutarea unui adăpost. Bestiile l-au rănit pe Chilseong’i în timp ce el încerca să-și protejeze stăpâna. Jivinele se luptaseră probabil din răsputeri să se apere și-i sfâșiaseră burta cu colții. Și, ca și cum n-ar fi fost de ajuns, focul făcuse restul. I-am pus capul lui Chilseong’i lângă inima mea și am plâns de durere până mi-au secat lacrimile. Numai el îmi rămăsese din familia mea: acum eram cu desăvârșire singură în lumea asta mare.

Mi-au trebuit trei zile ca să ajung în apropiere de Musan. În tot acest timp, munții dimprejur fumegau. Abia după ce am ajuns la Yanji am aflat în amănunt despre incendiile din Coreea de Nord. Se spunea că în acel an peste tot în lume pădurile luaseră foc. În Nord, lumea vorbea că focul se aprinsese de la sine din cauza secetei, dar se zvonea și că oamenii l-ar fi pus. Cum să-i împiedici pe cei care mureau de foame să dea foc munților? Nenorociții aceia nu mai aveau nimic, rații nu mai fuseseră distribuite, fiecare trebuia să se descurce să găsească un petec de pământ pe care să cultive ceva. Cu o cutie de chibrituri în buzunar, se furișau la poalele muntelui sau prin vâlcele, dădeau foc la păduri și dispăreau cât mai repede.

Chiar dacă alerta fusese dată, în satele vecine nu mai era nimeni care să stingă incendiul. Pe măsură ce flăcările se răspândeau, nimănui nu părea să-i pese. Toți munții din împrejurimi erau lăsați să ardă mai mult de trei-patru ori chiar cinci zile. După ce pădurea deasă ajungea un munte de cenușă, oamenii urcau din nou pe versanți, grăbindu-se să înfigă țăruși prin care să-și delimiteze propriul lot. Scoteau și ultimele cioturi rămase după incendiu și-și

încropeau un ogor pe care semănau porumb, cartofi și soia, ceva ce nădăjduiau să le ajungă până în anul următor.

Am pornit la drum ca să trec înapoi Dumanul. De fiecare dată când ajungeam pe vârful unei coline, mă întorceam să mă uit încă o dată în urmă: munții din depărtare și cei mai de aproape erau învăluiți în fum. De parcă niște oameni rămași pe-o insulă pustie într-un ocean imens trimiteau mesaje disperate vapoarelor plutind la mare distanță, spre alte țărmuri. Ca un semn rău, fumul se aduna în nori groși înălțându-se în liniște către cer, în timp ce jos întregul pământ era învăluit în jelania sinistră a sufletelor pribegind în miez de noapte. Hu-hu-hu… Hu-hu-hu…

5

Nu îmi găsisem familia în Buryeong și îl pierdusem până și pe Chilseong'i. Furișându-mă, m-am întors singură la bordeiul nostru. Dar ce să vezi? Groapa săpată de tata fusese ocupată între timp de un nerușinat de viezure, care acum se plimba legănat prin bordei. Mi-a luat ceva vreme să mă lupt ca să îl scot afară pe nemernic. Luasem un par, dar tot mă speria când se repezea furios spre mine, cu țipete pe cât de ascuțite, pe-atât de înfiorătoare. Dar, la câte îndurasem și prin câte trecusem, doar nu era să mă dau bătută în fața unui viezure? Că doar de-atâtea ori văzusem moartea cu ochii. După ce-am alungat vietatea, am aranjat puțin bordeiul și-am mers după mâncarea pe care-o îngropasem pe ascuns în munte. Trăiam acolo de pe o zi pe alta de vreo lună, când într-o zi am auzit pași. Ridicând plasticul de la intrare, bărbatul care ne găzduise în sat s-a uitat înăuntru.

— Ia te uită, ești aici! În viață!

Mi-a strâns amândouă mâinile și ochii i s-au înroșit de lacrimi. M-a luat fără întârziere la casa lui. Familia unde stătuserăm știa că Hyeon'i a murit și că tata plecase. Le-am povestit despre moartea bunicii și a lui Chilseong'i și despre drumul până în Coreea de Nord, să-mi caut părinții și surorile. Ca să-și ascundă plânsul, soția și mama bărbatului își fereau privirea.

— Tu trebuie să trăiești pentru ai tăi, mi-a spus bătrâna. Trebuie să rămâi în viață ca să povestești toate prin câte-ai trecut.

Aproape o lună am locuit la ei în casă. M-am împlinit, făcusem fălcuțe și părul îmi era din nou lucios și mătăsos. Bărbatul voia să ia legătura cu nea Zvârlugă ca să-mi găsească ceva de lucru, așa că am pornit-o spre Yanji, luând-o prin Helong[1]. Stabiliseră să ne întâlnim într-o ceainărie din oraș. Și nea Zvârlugă a apărut cu o burtă parcă mai rotundă, ascunsă de geaca largă pe care o purta. De când foametea făcea ravagii în Coreea de Nord, toate autorizațiile de comerț fuseseră anulate, așa că nea Zvârlugă se asociase cu cineva și deschisese o mică agenție de voiaj pentru turiștii sud-coreeni. Am mers toți trei să mâncăm la un mic local unde se servea *gukbap*[2]. Cei doi au tot vorbit despre necazurile care-mi loviseră familia, în timp ce eu ședeam fără să zic nimic. Iar după ce-a golit un nou pahar de *soju*[3], nea Zvârlugă s-a întors spre mine și mi-a spus:

— Ce să mai zic, așa sunt oamenii… Mi-am promis c-o să vin să vă văd, dar n-am putut, prins cu afacerile. În orice caz, gândește-te la mine ca la un frate al părintelui tău, ca la un unchi. Când ai nevoie, să nu stai pe gânduri și să mă cauți.

Când n-a mai rămas nimic în bolul meu cu mâncare, am îndrăznit să zic:

— Sora mea Mi'i a trecut fluviul înaintea noastră. Poate trăiește prin apropiere. Aș vrea mult s-o găsesc…

---

1. Oraș situat în sud-estul provinciei Jilin, în prefectura autonomă Yanbian (R.P. China).
2. Mâncare pregătită prin adăugarea de orez fiert în supă.
3. Renumită băutură tradițională coreeană, incoloră, făcută din orez, grâu, orz sau cartofi dulci, având o concentrație de alcool de 20-40%.

— Ah, da! Îmi amintesc de ea. Am niște cunoștințe și pot să mă interesez. Facem cumva să o găsim.

La recomandarea lui nea Zvârlugă, am lucrat la început ca dădacă și îngrijitoare în casa unor profesori chinezi care predau la liceu. Cât timp am stat la ei, am învățat și puțină chineză. Stăpâna casei m-a învățat să citesc și să scriu după un manual folosit la școala primară. Iar în ziua în care am plecat de la ei, m-a bătut ușor pe spate și mi-a spus:

— Bari, ești o fată foarte isteață. Oriunde te vei duce te vei descurca! Niciodată n-am văzut o elevă care să-nvețe atât de repede ca tine.

Apoi m-am mutat la Paradis, un salon de masaj. Cel care m-a prezentat a fost tot nea Zvârlugă… ba nu, unchiu' Xiaolong. Când într-o zi m-a luat gura pe dinainte și l-am strigat „nea Zvârlugă", m-a dojenit, dându-mi încetișor o castană în creștet:

— Cum îndrăznești să mă strigi așa, oriunde? Doar tatăl tău avea dreptul să mă poreclească așa, nimeni altcineva.

Și, auzindu-l, firește că m-am bosumflat.

Ca să câștig mai mult și într-un loc sigur, s-a dus la un coleg mai tânăr pe care-l cunoștea bine și care ținea un salon de masaj. Mi-a spus că trebuia să învăț să lucrez. Știam că nord-coreenii aflați în aceeași situație ca mine nu primeau niciodată bani, se mulțumeau să aibă un acoperiș deasupra capului. Erau vremuri în care polițiștii chinezi nu umblau după noi; interveneau doar dacă exista vreo plângere. Oricum, indiferent de ce lucra, un nord-coreean primea cel mult o treime din cât ar fi luat un chinez înregistrat legal. Dar eu câștigam aproape jumătate din salariul unui chinez, deși îndeplineam numai munci de ucenică. La Paradis, salon aflat pe o stradă cu multe bodegi și baruri cu karaoke, se făcea masaj la picioare. În zonă erau și saloane unde se putea face și saună, pe lângă masaj

corporal. Dar prețurile erau mai mari decât la noi și se zvonise că acolo se ofereau și alte servicii speciale. Clienții noștri erau angajați, funcționari veniți în delegație și turiști. Și deseori veneau la masaj și cupluri, soț și soție.

Pe Shang am cunoscut-o la Paradis. Era mai mare decât mine. Lucram împreună cu chinezoaice și chinezoaice de origine nord-coreeană. În total erau douăzeci de maseuze, din care paisprezece erau fete tinere și restul, femei măritate. De fapt, dintre cele din urmă doar două locuiau împreună cu bărbații lor, celelalte se stabiliseră aici luându-și doar copiii – soțul rămăsese în provincia natală. Ca să câștige un ban, veniseră aici și fete din sate îndepărtate, de lângă graniță. Shang era una dintre cele două femei căsătorite care locuiau împreună cu soțul. Să fi avut vreo douăzeci și cinci de ani. Cea mai în vârstă era Chinchin, care locuia împreună cu copilul ei. Spunea despre sine că are treizeci de ani, dar tanti Kim spunea că ar avea cu patru mai mult. Eu și tanti Kim, o chinezoaică dintr-o familie de etnici nord-coreeni, ne ocupam de curățenie și de gătit. Spre sfârșitul programului își făcea apariția și patronul, ca să numere banii încasați în timpul zilei respective. Dar cea care avea grijă de afacere era soția lui.

Cei mai mulți clienți veneau imediat după masa de prânz, după miezul zilei ori seara târziu. În serile și după-amiezile cu puțini clienți maseuzele se adunau în salonul de așteptare și-și petreceau timpul uitându-se la televizor sau ronțăind câte ceva. Le mai pregăteam cu tanti Kim mici gustări. Știam că trebuia să fim bine văzute de patroană, dar trebuia să avem grijă și de fete. Și asta pentru că de fiecare dată când primeau bacșis ne dădeau și nouă câte ceva.

Într-o zi pe când făceam curat la dușuri, am frecat cu detergent pereții de faianță și i-am clătit cu apă. Sita pusă la gaura de scurgere oprise însă un obiect strălucitor. M-am

aplecat și m-am uitat mai bine: era un inel de aur, destul de lat, cu o floare de lotus gravată pe partea pătrățoasă de deasupra. Mi l-am pus pe deget, dar, fiind prea larg, se învârtea de voie. Cine să-l fi pierdut? În orice caz, dacă l-aș fi vândut la negru, aș fi primit bani frumușei pe el. L-am pus în buzunarul de la halat. A doua zi pe la zece dimineața, când toată lumea venise să mănânce, am întrebat în timp ce mă-ndreptam spre masă cu tava pentru farfurii:

— Nu a pierdut nimeni nimic?

Fetele nord-coreence au tradus întrebarea mea și pentru chinezoaice.

— Ai găsit cumva inelul meu de aur? a întrebat Shang ridicând o mână.

— Cum arăta? am întrebat-o.

— E un inel de aur gravat cu o floare de lotus.

Râzând, am scos inelul din buzunar și i l-am dat. După câteva zile, părăsindu-și pentru o clipă camera de masaj, Shang a venit și mi-a strecurat în palmă o bancnotă împăturită. Abia în bucătărie m-am uitat ce era: o bancnotă de douăzeci de woni! Eram recunoscătoare și când primeam cinci woni, așa că douăzeci mi se părea o sumă enormă. Când Shang se întorcea în salonul de așteptare, obosită după ședințele de masaj, îi aduceam câte un ceai de jujubă, cald și dulce. Și așa, încetul cu încetul, am devenit prietene.

Într-o duminică în care aveam liber, Shang a primit învoire de la patroană să mă ia la ea acasă. Locuia aproape de piața de est, într-un apartament micuț. Avea doar o cameră, în care era și bucătăria, și un holișor. Încă de pe scări am simțit miros puternic de mâncare. De cum am intrat pe ușă, am văzut un bărbat în maiou, cu spatele la noi, în fața mesei de gătit. Prăjea niște carne și legume într-o tigaie rotundă.

— Am venit! a strigat Shang.

— Ai adus-o și pe Bari? a întrebat-o el fără să se întoarcă, amestecând de zor în wok.

Mobila din „camera de zi“ era compusă dintr-o masă și patru scaune. Noi două ne-am așezat, iar bărbatul a pus de îndată mâncarea pe masă. Stânjenită, m-am ridicat și l-am salutat. Am vrut să îl ajut, dar Shang m-a tras de poala bluzei. Am înțeles că la ei în casă, indiferent cine ar fi început o treabă, o ducea până la bun sfârșit. S-a servit mâncare chinezească, așa cum era firesc pentru doi chinezi han[1]: două feluri de legume sotate, carne de porc și pește prăjit. Între ei, gazdele mele vorbeau mult și repede; cât despre mine, rosteam cele câteva propoziții simple pe care le știam cât se poate de rar.

Shang îi povestise soțului ei viața mea. Atunci am ascultat și eu povestea lor. Cei doi au plecat împreună dintr-un sat din Heilongjiang[2], unde bărbatul fusese asistentul unui doctor și învățase ceva acupunctură. Acum studia tot acupunctura la un institut privat. Mi-a spus că dacă obține certificatul de specialist va merge într-un oraș mai mare și va putea câștiga mulți bani. Avea o barbă rară și, când râdea, gura-i părea imensă, până la urechi. În schimb, ochii i se micșorau, ca niște dungi subțiri, trasate cu creionul.

— De la el am învățat unde sunt acupunctele, a intrat și Shang în vorbă.

— Acupuncte?

— Hmm, nu e ceva care se vede, sunt niște locuri ce fac legătura dintre tălpi și organele din corp.

Shang și-a bătut ușor pe umăr soțul și l-a rugat să își ridice un picior. Bărbatul nu părea prea încântat și se codea. Când în sfârșit și-a întins un picior murdar, Shang a început să-mi explice desenându-i cu un pix pe talpă niște puncte.

— Uite, aici e inima, aici e stomacul, ăsta-i ficatul…

1. Chinezii han reprezintă cel mai mare grup etnic din China (92%).
2. Provincie situată în nordul Chinei, la granița cu Rusia.

Îmi era foarte greu să înțeleg ce spune.

— Dacă știi punctele din tălpi, o să poți învăța să faci masaj și-o să câștigi și tu bani frumoși…

— Sigur că mi-aș dori să învăț!

Cei doi au discutat puțin între ei și apoi Shang mi-a zis:

— Vorbește cu patroana și cere-i voie să vii la noi duminica. Sunt multe de învățat despre picioare. O să-ți arăt eu tehnicile de masaj când am puțin timp liber la salon…

În afară de familia mea, nimeni nu știa despre puterile ciudate pe care le aveam. Nici măcar binefăcătorului meu, nea Zvârlugă, nu i-am spus că m-am întâlnit cu spirite în timpul călătoriei până aproape de Buryeong, în căutarea părinților. Îmi doream din tot sufletul ca ceilalți să mă ia drept o fată obișnuită. Bineînțeles că n-am spus nimănui de la salonul Paradis că venisem din Coreea de Nord. Dar dacă vreuna dintre fete insinua ceva, soția patronului o apostrofa imediat:

— Dacă o prind și o trimit înapoi la ea în țară, va fi rău de ea, dar și de noi. O să ne condamne, pierdem autorizația și plătim și amendă! Iar voi o să rămâneți fără serviciu!

Începând de atunci, în fiecare duminică mă duceam la Shang acasă și învățam de la soțul ei, Zhou, despre punctele din talpă. Așezată pe un scaun ea-și întindea un picior, iar Zhou îmi explica arătându-mi diverse puncte cu un bețigaș de lemn, lung de-o șchioapă. Avea mai multe bețigașe. Unele cu capăt rotunjit, altele cu capăt în formă de triunghi și altele ascuțite. Eu nu le-am folosit, am preferat să învăț să fac totul cu mâinile. Mi-am însușit diverse tehnici: apăsarea cu vârful degetului mare, cu toate degetele sau cu monturile pumnului bine strâns, bătăi ușoare cu pumnul, lovirea și apăsarea tălpii cu palma, frecarea cu întreaga mână, tragerea, răsucirea și relaxarea gleznei și a încheieturilor degetelor de la picioare. Zhou mi-a spus că aș face mai puțin efort dacă aș folosi bețigașul, dar că

efectul este mai puternic când masajul se face doar cu mâinile.

— Uită-te aici… vezi? Piciorul e alcătuit din trei părți: talpa, călcâiul și glezna. Organele sunt împărțite și ele în mai multe secțiuni. Și pentru mână este la fel. Înainte de a face masaj e bine să relaxezi degetele. Așa vei obține un rezultat mai bun. Abdomenul corespunde punctelor din talpă și călcâi, iar capul are multe puncte pe degetele de la picioare. Aici, în scobitura din talpă, corespund intestinele. Partea asta groasă, de mai jos de degetul mic și de cel de-al patrulea, corespunde la piciorul stâng cu inima, iar la piciorul drept cu ficatul.

După ce mi-a explicat toate aceste lucruri pe talpa lui Shang, Zhou mi-a făcut masaj repetând explicațiile. Apoi mi-a cerut să trec la practică făcându-i lui masaj. Dacă greșeam, se apleca și-mi explica din nou. În fiecare duminică mergeam așadar la ei acasă și aflam tot mai multe despre acupuncte. După ce am învățat zece metode de relaxare și de încălzire a mâinilor, am aflat și despre cele cincisprezece etape ale masajului de bază. Apoi am reluat acupunctele, de data asta pentru a învăța cum se tratează diversele boli. Ca să aplic ce-am învățat, Zhou îmi propunea diverse situații:

— Să zicem că vine la tine un client. Se simte rău de la băutură. Ce-ar trebui să faci?

— Mai întâi presez degetul mare acolo unde sunt punctele corespunzătoare capului, ca să îi treacă durerea de cap. Apoi masez bine punctele de pe talpă pentru intestine și punctele de pe călcâi, pentru ficat și rinichi.

Trecuseră opt luni de când lucram la Paradis când am devenit maseuză. Neavând nici un act de identitate chinez, n-aveam cum să primesc autorizație ca să lucrez legal. Dar mi s-a dat voie să primesc clienți. Spre deosebire de celelalte maseuze, nu puteam primi bani în funcție de numărul de

clienți, dar aveam voie să păstrez bacșișul. În felul acesta, câștigam mult mai mult decât ca ajutor al lui tanti Kim.

Încă din copilărie fusesem o fată ciudată. Și darurile nu-mi dispăruseră nici acum. Înainte de a începe ședința de masaj, priveam cu atenție capul și picioarele clientului și imediat îmi dădeam seama ce-l durea.

Am realizat lucrul acesta încă de la primul meu client. Era un bărbat chinez de treabă, solid și durduliu. S-a lăsat în maiou și și-a ridicat puțin pantalonii, stând cu picioarele atârnate peste marginea băncuței de lemn. Mai întâi i-am spălat bine picioarele cu apă călduță în care pusesem sare și oțet. Apoi i le-am înmuiat într-o fiertură cu pelinariță și i le-am frecat ușor, ca mușchii să i se relaxeze. L-am șters cu un prosop și-am început să-i fac masaj la piciorul stâng. Așa cum învățasem, am găsit punctele pe talpă și am început să apăs. Când i-au apărut pete roșietice pe călcâi, mi-am dat seama că bărbatul avea probleme cu ficatul.

Clienta următoare era o turistă pe tălpile căreia se vedeau niște pete roșietice și albastre-vineții. Și asta n-a fost tot: în timp ce o masam cu ochii închiși, în minte mi-a apărut o scenă: un automobil trece peste un pod. Deodată, vine din spate un camion și intră în el; pe jumătate făcut zob, automobilul se rostogolește. Nu m-am putut abține și i-am șoptit colegei nord-coreence care lucra lângă mine:

— A avut un accident de mașină.

— De ce? Are cicatrice?

— A, nu… ziceam și eu așa…

Mulți dintre cei care veneau la mine au observat că nimeream precis punctele din tălpi și-mi deveneau clienți fideli. Și Shang și-a dat seama că aveam talent, dar mă credea doar o fată îndemânatică.

Am lucrat doi ani la Paradis. În anul în care am împlinit cincisprezece ani m-am hotărât să plec la Dalian[1] împreună cu Shang și Zhou. Bărbatul își luase autorizația de specialist în acupunctură și mi-a spus că va lucra împreună cu un prieten ce-și deschisese un salon de masaj în Dalian. Fără îndoială, consideram că înainte de plecare era de datoria mea să-l anunț și pe unchiu' Xiaolong. I-am dat telefon să-i spun că îl invit la cină în oraș. A izbucnit în hohote de râs:

— Desigur, cum să nu… Te-ai făcut mare, Bari, ai crescut!

Nu era un om care să stea degeaba. Se ocupa de agenția de turism, făcea și pe camerista, în fiecare zi aștepta turiști în fața aeroportului sau a unui hotel, conducând chiar el microbuzul cu vizitatori până la Munții Baekdu.

La propunerea lui, ne-am întâlnit într-un local unde se serveau frigărui din carne de oaie – specialitate lansată de un soldat lăsat la vatră, dar apoi devenită populară în toată țara. Ajuns mai devreme, protectorul meu luase loc după un paravan și se ștergea pe față cu un prosopel umed. Când m-a văzut, mi-a făcut semn din mână.

— Ei, ce mai faci? Ca întotdeauna ai mulți clienți, așa-i?

— O, da. Acum au mai adus câteva maseuze.

— Asta-i bine. Eu o să-mi iau un *soju*…

Bucățile de carne erau bine făcute. Le-am scos de pe bețișoare și i le-am pus în farfurie, dar el le înghițea dintr-odată, împingându-le pe gât cu câte-un păhărel de *soju*.

— Ia spune, câți ani ai?

— Cincisprezece.

— Deja! Ce-a mai zburat timpul…

— Știi, unchiule, aș vrea să îți spun ceva…

---

1. Oraș port situat în sudul provinciei Liaoning.

I-am povestit despre Shang și despre soțul ei. I-am spus că pentru mine deveniseră ca o familie, așa cum era și el. I-am mai zis că m-am hotărât să mă duc cu ei la Dalian, unde voiau să se mute și să-și deschidă un salon de masaj, iar el mă asculta dând din cap.

— Dacă zici că sunt oameni de treabă, te cred pe cuvânt. Ai cumva vreo datorie la Paradis?

Am clătinat din cap.

— Dar cu patroana ai vorbit?

— Nu încă. M-am gândit să-ți spun mai întâi dumitale, unchiule.

Ducându-și un deget la buze, el mi-a zis:

— Nu-ți mai irosi timpul spunându-i. Pleacă pe ascuns. În situația ta, să n-ai încredere în nimeni de-acum încolo! Iar în orașul ăsta oamenii-au ajuns îngrozitori… Știi de ce? Din cauza banilor! Ai înțeles? Vezi bine, lumea se schimbă. De când cu electricitatea și cu banii, nu mai au suflet! Știi, tinerii care înainte făceau afaceri cu Nordul, acum sunt intermediari. Din asta trăiesc.

A mai tras o dușcă de *soju* și a continuat:

— Ce vreau să zic este că fac bani vânzând fete ca tine… Uite, să știi c-am dat de urma lui Mi'i…

— Cum? Mi'i? Unde e sora mea?

Unchiu' Xiaolong aflase despre ea de la un prieten mai tânăr care ținea un bar în Longjing[1].

— Ca s-o găsesc, am spus numele tatălui vostru, funcția pe care a avut-o și că fata venise din Musan. Și am aflat…

Am pus bețișoarele deoparte și, pe jumătate ridicată de pe scaun, am strigat:

— Să mergem la ea!

— Ai răbdare, ascultă până la capăt. Doar nu crezi c-am stat cu mâinile în sân.

---

1. Oraș situat în regiunea Yanbian.

De îndată ce a trecut pe malul celălalt al Dumanului, Mi'i căzuse în mâna traficanților de carne vie, care au vândut-o unui chinez pe undeva la 15 kilometri de Longjing. Prins cu afacerile lui, unchiu' Xiaolong a fost nevoit să amâne puțin căutarea. Dar într-o zi, având treabă la Kaishantun, s-a dus s-o caute pe sora mea; avea numele satului în care locuia scris pe o bucățică de hârtie.

De pe drumul șerpuit și neasfaltat se ridicau nori groși de praf. Era un cătun izolat din munți, cu doar vreo zece căsuțe, în care trăiau chinezi și nord-coreeni. Când a întrebat de Mi'i, o nord-coreeancă i-a arătat cu reținere o casă, ca și cum n-ar fi vrut s-o vadă cineva. Era o cocioabă cu două odăi. În curte, împrejmuită cu gard era o bătătură pentru găini și porci. În spatele casei se întindea un ogor cu porumb și fasole. Era limpede că din asta trăiau.

— Din câte am văzut, nemernicul se ocupa cu negoțul de porci. O fi vândut unul și-a cumpărat-o pe Mi'i. Prin curte se tot fâțâia o bătrână, iar dintr-o odaie se auzea plânsul unui copil.

Îmbrăcat cu un bluzon verde și cu părul pieptănat îngrijit, nenea Xiaolong avea aerul unui funcționar de la centru. Și-a dres glasul și a întrebat-o pe femeie dacă țineau în casă o fată din Nord. „Spurcata! Ne-a costat o groază de bani și-a spălat putina!", a sărit baba ca arsă. Apoi a povestit că băiatul ei a plecat în căutarea femeii, dar niște nenorociți de intermediari i-au zis că era de negăsit în China.

— M-am ferit să-ți spun până acum… Sora ta a născut un copil în casa aia. Cât de greu trebuie să-i fi fost, dacă l-a lăsat și a fugit! În orice caz, din câte știu, nu e nici în apropiere de Yanji. Mai știi? Poate-o fi trecut în Coreea de Sud, asta în cazul cel mai bun…

M-am așezat pe scaun resemnată, cu lacrimile scăldându-mi obrajii pentru prima dată de față cu altcineva.

Nu mă durea destrămarea familiei mele, chiar mă lăsa rece. Pentru propria soartă plângeam acum.

Am urmat sfatul unchiului Xiaolong și nu i-am spus nimic patroanei. Seară de seară îmi strângeam câte puțin din bagaje și i le dădeam lui Shang când termina treaba la salon. Ca de obicei, duminică am primit învoire să ies în oraș. M-am dus la ea acasă și-a doua zi ne-am urcat toți trei în tren.

Plecam la Dalian plini de speranță. Plaja era foarte frumoasă, în centru era curat, parcurile erau atât de bine întreținute! Chen, prietenul lui Zhou, era din Dalian și fusese patronul unei saune în Yanji. Întors în orașul natal, găsise pe o străduță, departe de drumul care ducea spre Anshan[1], o clădire pe care s-o amenajeze ca saună și, în mare, terminase cu aranjarea ei. Deși era o clădire veche cu trei niveluri, iedera care se cățăra pe pereții cenușii o făcea să arate fabulos. La parter era un mic restaurant, iar deasupra – camerele pentru masaj. Nouă ne-a închiriat, pentru locuit, două camere la ultimul etaj.

Mână de lucru se găsea din plin: un anunț dat în ziarele locale și în revistele săptămânale ne-a adus o mulțime de tinere. Shang, Zhou și Chen stăteau așezați la o masă, primind una câte una fetele pe care eu le strigam și le conduceam, atunci când le venea rândul pentru interviu. Au ales douăzeci de fete bine educate și fără probleme de sănătate, dintre care cinci aveau experiență în masaj. Chen era de părere să nu fie păstrate decât zece angajate. Și a avut dreptate: la cursurile ținute de Shang și Zhou, în prima săptămână cinci dintre ele tot găseau prilejuri să se fofileze. Apoi n-au mai venit deloc. Înainte să fie deschis salonul, Shang a mai concediat încă cinci fete care nu se dovediseră îndemânatice.

Chen și Zhou au pregătit mici pliante și le distribuiau prin bodegi, restaurante și ceainării. Ca să câștigăm clienți,

1. Oraș în provincia Liaoning.

au fixat prețuri cu mult mai mici decât la hotelurile moderne unde erau săli imense de saună și unde se făcea și masaj corporal. Cu experiența lui în afaceri, Chen a racolat de pe străduțele din apropiere câțiva băieți fără slujbă cărora, în schimbul aducerii de noi clienți, le oferea câteva procente din costul serviciilor intermediate. Lângă camera de masaj, Zhou a aranjat o încăpere pentru acupunctură și tratament cu ventuze. Desigur, nu aveam clientela bogată din hotelurile de lux, dar ne călcau pragul mici comercianți și cei veniți în oraș cu afaceri. Publicitatea făcută prin grija lui Chen la moteluri și pensiuni ne-a adus clienți și dintre turiști. Pentru un salon deschis de curând, afacerile mergeau ca pe roate, iar Chen devenise deja cineva faimos în cartier.

Dacă stau bine și mă gândesc, cred că era scris în numele meu să traversez oceanul și să mă las purtată către Anglia. În fiecare seară bunica îmi repetase povestea prințesei Bari, în bordeiul nostru uitat de lume. Dar abia mai târziu, după ce am luat vaporul, mi-am amintit de călătoria prințesei spre Ținutul de la Apus în căutarea Apei Vieții.

Într-o dimineață, pe când eu și Shang dormiserăm până mai târziu, ne-am trezit speriate din cauza zgomotelor: de la etajul de dedesubt se auzeau glasuri de bărbați și apoi a fost un bubuit, de parcă s-ar fi spart ceva. Ascultam înfricoșate, cu ochii mari. Nu era nici urmă de îndoială că cel care răcnea de durere era Zhou. Ne-am uitat una la alta și am sărit din pat ca arse. Am coborât desculțe scările. Ușa de la camera de masaj era larg deschisă. Am văzut mai întâi cioburi de sticlă împrăștiate și peștișori aurii sărind și zbătându-se pe jos, pe ciment. Acvariul căzuse de pe masă. În picioare erau patru bărbați în jurul lui Zhou, trântit pe podea și acoperindu-și cu mâinile capul, din care curgea sânge.

— Ce faceți? Cine sunteți? De ce-l loviți? a țipat Shang încercând să-l apere pe Zhou.

— Știi ce-i asta? O dovadă că sunteți datori! Dacă v-ați folosit de banii altora, nu trebuie să-i și dați înapoi? a întrebat un bărbat scund și durduliu, pe la vreo cincizeci de ani, fluturând o hârtie.

Shang l-a scuturat pe Zhou întrebându-l din priviri despre ce e vorba. Chircit de durere, bărbatul a răspuns cu voce slabă:

— Nu știu… Mi-au spus că l-au împrumutat pe Chen.

— Și ce legătură are asta cu el, dacă banii i-a luat Chen? l-a întrebat Shang pe individul care vorbise și care, auzind-o, a izbucnit în râs.

— Banii au fost împrumutați pe numele salonului. Ce? Nu sunteți asociați?

— Noi vrem să ne recuperăm capitalul… Și, în afară de asta, să primim și garanția pentru clădire, a adăugat un bărbat ras pe cap, amenințându-ne cu o sticlă cu gura spartă.

Și nu și-a terminat bine vorba, că a și dat de pământ cu sticla. Tresărind, Zhou s-a ascuns în brațele lui Shang. Era sticla cu care fusese lovit în cap. Cămătarii au intrat în cabinet și au răscolit prin dulapuri, peste tot. Apoi au urcat la etaj, au cotrobăit prin toate colțurile și au răvășit toate lucrurile din camere. Bărbatul mai în vârstă își dăduse jos haina de la costum și, în timp ce-și descheia butonii de la cămașă, a strigat la Zhou:

— Tu! Treci aici! Iar voi, valea! ne-a zis mie și lui Shang, privindu-ne în ochi.

Dar Shang s-a dus să îl ridice și pe Zhou și să-l așeze pe un scaun. Apoi a îngenuncheat lângă el, pe jos.

— Pentru noi, salonul ăsta e la fel de prețios ca viața. Și eu am dreptul să aud despre ce-i vorba.

— Dacă așa preferi… Din două variante, alegeți una: ori în termen de o lună plătiți datoria întreagă, ori dați banii înapoi cu dobândă, cât vine pe fiecare lună.

Zhou nu mai putea scoate nici un cuvânt.

— Și cât e în total? a întrebat Shang.

— Un milion jumate, a răspuns bărbatul.

Era peste puterile mele să-mi imaginez cât ar fi valorat. Pe trei bucăți de *mandu*[1] dădeam un yuan. Când o duceam rău, erau o masă bună pentru mine.

Pe Shang a apucat-o râsul, dându-și capul pe spate, ca o nebună.

— Și dacă nu plătim? a întrebat ea.

— Atunci, o să plătiți cu trupurile voastre… Vă vindem.

Și, auzind una ca asta, eu și Shang am simțit că ne-a pierit glasul.

— Vă rugăm, dați-ne un răgaz, a murmurat Zhou.

— De ce, ți-a venit vreo idee? Pentru ce să ai nevoie de timp?

— Am o bucată de pământ la mine-n sat. Îmi trebuie puțin timp ca să-l ipotechez.

Bărbatul a stat puțin pe gânduri, și-a pus haina și i-a încheiat nasturii.

— Bine. Îți dau fix trei zile.

— Satul meu e în Heilongjiang. Numai mersul până acolo, cu trenul sau autobuzul, îmi ia trei zile.

— Zău? Bun, atunci, ai încă două zile. Dacă după cinci zile n-ajungem la vreun rezultat, să-ți iei adio de la ochii din cap!

Bărbații au plecat, iar noi am rămas cu toții plângând în hohote. Eu, mai mult de frică, Shang și Zhou, de disperare adâncă: toate visurile lor se năruiseră. La un moment dat, am auzit zgomot de pași pe scară. Era individul ras pe cap, cel care ne amenințase cu ciotul de sticlă și care acum i-a dat lui Zhou două bilete de tren.

---

1. Un fel de colțunași fierți la abur sau prăjiți și umpluți cu carne ori legume.

— Locuri la clasa a doua. Din cauza ta, m-am ales și eu cu un drum în trenul ăla nenorocit!

După ce Zhou și bărbatul au plecat la gară, am rămas cu Shang complet aiurite, fără să fim în stare să facem măcar puțină curățenie. Când maseuzele care lucrau în tura de după-amiază au urcat scările la noi, nedumerite, Shang le-a spus, mai mult bolborosind, că salonul va fi închis pentru câteva zile și le-a trimis acasă.

A doua zi, foarte devreme, cineva a bătut la ușă. Zhou se întorsese, însoțit de bărbatul ras pe cap. Cu fața roșie ca focul, acesta din urmă încă se ținea bine pe picioare. În schimb, Zhou era beat criță. Cei doi n-au spus mare lucru, așa că nu ne-am dat seama la ce fel de înțelegere ajunseseră. Fără o explicație, Zhou ne-a șoptit să ne strângem niște haine și să ne facem bagajele. În grabă, am îndesat în genți câteva cosmetice, obiecte de lenjerie, haine și alte nimicuri și i-am urmat pe cei doi bărbați. După ce am traversat bulevardul Changjiang, am luat un taxi ca să nu ne vadă careva, am pornit-o către nordul golfului, spre parcul Ganjingzi, și am coborât în apropierea unei stații de autobuz. Bărbatul ras pe cap mergea înaintea noastră. Am urmat o alee întunecată și mocirloasă și am intrat într-un motel mizerabil, într-o cameră cufundată în întuneric, înghesuită și cu pereții acoperiți cu un tapet jegos din hârtie. Era un loc frecventat de salahorii veniți din alte orașe. Fără o vorbă, bărbatul care ne adusese a dispărut din nou.

— Ce dracu' ați pus la cale? l-a întrebat Shang pe Zhou.

— Nu mai putem trăi aici. Trebuie să fugim din țară.

La gara Dalian unde plecase cu individul ras în cap pe post de paznic, în timp ce așteptau pe peron, Zhou l-a implorat să ne lase în viață, să ne salveze. Tipul l-a ascultat, apoi l-a întrebat pe Zhou cu câți bani contribuise pentru salon. Nu se interesa din milă, ci pentru că voia banii aceia

în buzunarul lui. I-a spus lui Zhou că hotărâse să lucreze pe cont propriu, odată ce șeful lui nu-i scăpa decât mărunțiș din ce încasa pentru treburile astea plictisitoare. Apoi l-a întrebat dacă a auzit de Clanul Șerpilor[1]. Zhou auzise despre Șerpi de la Chen. Într-o zi, pe când locuiau la Yanji, s-au întâlnit într-o bodegă și Chen i-a povestit despre rețeaua celor care scot ilegal oameni prin portul Dalian; „șerpi“ erau numiți cei scoși clandestin din port. Ca un „șarpe“ să scape, asta costa cel puțin cinci mii de dolari, i-a spus lui Zhou individul ras pe cap. Când cel care pleacă nu are destui bani, familia lui din țara natală împrumută restul sumei de la cămătari și semnează o dovadă. Odată ajuns la destinație, cel plecat face rost de bani și îi trimite familiei ca să achite datoria. Dobânda pentru împrumut este de treizeci la sută. Dacă banii nu sunt plătiți la timp, în semn de amenințare cămătarii îi trimit celui plecat, într-un pachet, degetul retezat al unei rude.

— Și de unde crezi că vom face rost de atâția bani? a întrebat Shang sfârșită.

— Nu plătim garanția. Adunăm toți banii economisiți până acum și ne iese suma pentru contract cu Șerpii.

Eu și Shang n-am ieșit din motel, am rămas închise în cameră. Cât despre Zhou, a fost plecat toată ziua, însoțit de tipul ras pe cap și de un alt bărbat, pe care acesta îl adusese.

Necunoscutul a revenit înspre dimineață, în ziua când trebuia să plecăm din Dalian, și ne-a luat cu el. Am trecut peste calea ferată și ne-am îndreptat spre debarcaderul din

---

1. Aluzie la rețeaua infracțională chineză cunoscută sub numele de Cap-de-Șarpe (*shé tóu*), care face trafic de persoane. Pe baza unor documente false și în schimbul unor sume de bani, imigranții din Asia sunt îmbarcați la bordul unor vapoare și transportați către America, Australia, Japonia sau state europene.

nord. Marea își izbea cu putere valurile de dig și vântul mi se părea îmbibat cu sare. Prin beznă se întrezăreau luminițe și se auzea zgomotul de motor al unei mici bărci de pescuit. Din loc în loc, se deslușeau cu greu siluete. M-am apropiat de bord și am văzut două mâini îndreptate spre mine.

— Prinde-te! Repede!

Am urcat prima. Bărbatul m-a tras fără prea multă grijă și am căzut grămadă pe punte. În urma mea s-a suit Shang. Când Zhou a dat să urce și el, cei de la bord l-au îmbrâncit cu putere:

— Am primit bani numai pentru două persoane!

— Shang! Shang! urla Zhou, iar vântul îi purta până la noi strigătele disperate.

Bărbatul necunoscut care ne condusese până în port îl trăgea pe Zhou înapoi. Motorul a început să duruie din ce în ce mai tare și vaporul a pornit. Sfâșiată de durere, Shang hohotea aplecată peste bord. Când matelotul a lovit-o cu forță, s-a rostogolit pe puntea udă ca o broască. Un alt bărbat a țipat la ea în timp ce încerca să se ridice:

— Dacă mai faci scandal, te-arunc în apă! Potolește-te!

Împrăștiind valurile, micul vas de pescuit a trecut prin golf și apoi s-a îndreptat spre portul unde erau ancorate vapoarele mari. Am ajuns lângă un cargou imens care acoperea ca un zid întregul orizont. Dinspre punte ne orbeau niște lanterne și am văzut o siluetă întunecată. A schimbat câteva vorbe cu cei de jos și-apoi a aruncat o funie. Matelotul de pe puntea micului vas de pescuit a prins-o și fără nici o explicație mi-a legat-o de mijloc. A tras de ea de câteva ori și am simțit cum începeam să urc, cu răsuflarea tăiată. Corpul mi se legăna în aer, se învârtea în cercuri și vântul mă izbea de vapor. Cum am ajuns la balustradă, doi bărbați m-au apucat și m-au ridicat de la subsuoară. Eram amețită și îmi venea să vărs.

Frânghia a fost din nou lăsată în jos ca să o pescuiască și pe Shang. Fără vreun cuvânt, cei doi bărbați ne-au prins de braț și ne-au tras după ei, coborând niște scări. Am trecut printr-un coridor lung cu plafon jos și multe uși. M-am împiedicat de mai multe ori. Mă lovisem de ceva tare, din fier, și genunchii îmi sângerau. Mi-am dat seama la un moment dat că eram undeva în fundul calei. Într-un cotlon, pe lângă containerele aranjate, am găsit un loc unde să ne întindem picioarele. Mi-am dat seama că în întuneric erau mai mulți oameni șezând pe jos și cu spatele sprijinit de încărcătură. Shang s-a prăbușit în poala mea, cu umerii scuturându-i-se de hohote de plâns.

— Shang, ce te doare? Spune-mi…

— Șșt… Nu vorbi! s-a auzit o voce groasă din întuneric.

Am tăcut imediat. Zgomotele de fiare și de motoare nu mai conteneau.

După un timp cala s-a cutremurat și cargoul a început să se miște. Plecam la drum. Rezemate cu spatele de peretele vasului și sprijinindu-ne capul una de cealaltă, am ațipit amândouă. Oboseala cruntă acumulată în ultimele zile ne-a răpus dintr-odată.

— Hei, Bari! Eu sunt! Eu sunt!

Din întuneric, cineva mă striga pe nume. Două luminițe albăstrui străluceau. Am știut imediat că erau ochii lui Chilseong'i. În ultimii ani obișnuia să-mi apară câteodată în vis. Dar era pentru prima dată când îmi vorbea ca și când ar fi fost viu. În bezna de nepătruns a apărut o panglică de lumină ca o rază diafană de lună. Se ondula și se îndepărta. La capătul acelui drum îngust de lumină, Chilseong'i al meu cu blăniță albă mă aștepta dând din coadă.

— Stai, nu mai fugi! Oprește-te!

— Vino, Bari! Te-așteaptă cineva!

Chilseong'i țopăia în fața mea, se oprea și se tot uita în urmă după mine. Și tot mergând, am ajuns pe malul unui râu unde vântul risipea nisipul. Apa era neagră ca smoala. Peste râu atârna un pod lung, iar în capătul lui am zărit pe cineva îmbrăcat în alb. Cu cât mă apropiam, cu atât fața învăluită în negură se deslușea, scăldată în lumină. Era un chip pe care-l cunoșteam.

— Bari, fetița mea, ai sosit!

— Bunico! De unde vii?

Am alergat ca s-o îmbrățișez, dar bunica s-a tras înapoi, plutind ușor ca o pungă de plastic dusă de vânt. Cum făceam un pas înainte, cum se îndepărta de mine.

— Atât de dor mi-a fost de tine, și tu nu vrei să mă iei în brațe?

Bunica a zâmbit și a dat din cap.

— Și eu aș vrea așa de mult… da' acuma suntem în lumi diferite. Îmi fac griji pentru tine, de asta te-am chemat. Ascultă-mă bine. Mii de leghe o să străbați pe mare și ai să zbori pe cer. Pe drum vei fi înconjurată de demoni și spirite gălăgioase… Va fi ca un drum spre Iad. Trupul și sufletul ar putea să-ți fie sfâșiate. Da' tu să nu te-abați vreodată pe căile ce-aduc nenorociri, pe cele verzi și galbene… Urmează-le numai pe cele albe. La capătul călătoriei, n-o să mai fii micuța Bari, ci vei fi mare șaman. Eu te voi ajuta oricând îți va fi greu. Chilseong'i te va aduce la mine și tu mă poți întreba orice vrei.

Dintr-odată, bunica, Chilseong'i, râul și podul învăluit în ceață au dispărut și totul s-a luminat în fața ochilor. Cineva îndreptase o lanternă spre noi.

— Ridicați o mână și numărați! Hai, pe rând, tu ești primul!

— Unu! a ridicat brațul un bărbat care stătea la margine.

Au trecut câteva clipe până când o femeie a reușit să îngaime „Doi“. Cineva din spatele celui care ținea lanterna a ieșit în față și i-a tras una după ceafă.

— Următorul!

Trei! Patru! Cinci!… Eram doisprezece cu toții.

— Știe fiecare ce număr are? Țineți-vi-l minte! De-acum încolo astea sunt numele voastre de pui de șerpi.

Eu eram numărul unsprezece, iar Shang era doisprezece. Eram opt bărbați și patru femei. Cel cu lanterna a vorbit din nou:

— E răspunderea mea să vă duc la destinație. Băgați de seamă, viața voastră e în mâinile noastre! Dacă nu ascultați, vă aruncăm în mare, fără milă. În câteva zile vaporul va ajunge la Xiamen. Până atunci n-aveți voie să vă mișcați de-aici. O să v-aducem de mâncare și un vas mic cu apă în fiecare dimineață, pentru fiecare. Trebuie să v-ajungă cât să trăiți. Vom face o lună până în Anglia. Dacă rezistați primele zece zile după ce ajungem în port, o să puteți câștiga un munte de bani în țara aceea nouă. Vă spun tot ce trebuie să faceți înainte de a ajunge la Xiamen.

Dintr-o grămadă de orez, am primit fiecare câte un bulgăraș și un pahar cu apă. Ne-au arătat și locul pentru făcut nevoile: în capătul coridorului care ducea spre cală era pus un butoi tăiat pe jumătate și acoperit cu scânduri. La început dormeam stând în fund și rezemați de perete. Dar apoi ne-am sfătuit între noi și ne-am întins între containere, numai așa puteam dormi lungiți. La început ni s-a părut atât de întuneric, că nu știam cum arătau la față ceilalți, dar treptat vederea ni s-a obișnuit cu bezna și, mulțumită razelor strecurate de sus în timpul zilei, am putut să ne deslușim chipurile.

La Xiamen au mai urcat în jur de douăzeci de oameni. La fel ca noi, au fost aduși pe cargou chiar înainte de plecare. În cele două zile cât s-a mai încărcat marfă pe vapor,

am fost mai mult morți decât vii. Cei din Clanul Șerpilor ne-au împărțit și ne-au înghesuit în containerele deja pline ochi cu marfă. Cu-adevărat trăiam ca niște șerpi. Trebuia să stăm în picioare, îngrămădiți și striviți de lăzile dinăuntru. Ca să ne mai odihnim picioarele, le lăsam să atârne, sprijinindu-ne coatele pe lăzi. Nevoile ni le făceam tot în container, din picioare. Nici vorbă să ni se dea mâncare sau vreo picătură de apă.

Înainte ca vaporul să plece din port, au adus jos nouveniții și abia atunci ne-au scos din containere. Nu ne puteam ține pe picioare. Ne-am târât până la locul unde stătuserăm înainte și în sfârșit ne-am putut întinde. Femeia care fusese lovită după ceafă în prima zi pentru că nu și-a spus numărul suficient de tare n-a mai avut putere să se ridice din container. A murit înainte să ieșim din apele Mării Chinei de Sud. Cei din Clanul Șerpilor i-au scos cadavrul ținând-o de păr și de picioare. Femeia cu numărul opt era și ea atât de slăbită, că trebuia sprijinită de fiecare dată când se ducea să-și facă nevoile. Din fericire, noi eram încă tinere și mai aveam putere. Cei care fuseseră urcați la Xiamen au fost înghesuiți în altă parte de-a lungul containerelor. Printre ei erau șapte-opt femei, majoritatea tinere. După ce vaporul a trecut de Ecuator, a început o căldură infernală. Foamea și setea au făcut din noi niște fiare sălbatice.

6

De-a lungul călătoriilor în întunericul fără de sfârșit al calei mi se întâmpla să ies din corp, ajuns piele și os. Ca să mă întâlnesc cu bunica îl urmam pe Chilseong'i pe un drum alb ce strălucea ca o rază de lună. Odată sufletul întors înapoi în corp, realizam că între locul în care trăiam și Lumea de Dincolo[1] nu era nici o diferență. După urcarea pe vapor am trecut, una după alta, prin toate porțile infernului.

În zgomotul asurzitor, necontenit al motoarelor și utilajelor, în legănarea hulei, stăteam întinsă pe spate, cu ochii închiși și-mi trimiteam sufletul în Vid[2]. Era ca și cum mi-aș fi dat hainele jos sau aș fi ieșit dintr-o carapace. Aveam senzația de pânză moale, sfâșiată. Ieșeam din corp, urcam și pluteam în întuneric.

Apoi în fața ochilor îmi apărea Chilseong'i, cu blănița albă strălucind și dând din coadă. Pluteam într-o negură fără margini, cu cățelușul când înaintea mea, când în spate. Urmam un drum îngust și luminos ca o rază de lună. La

---

1. *Jeoseung* (Lumea de Dincolo) – termen budist ce desemnează lumea spritelor celor ce au murit în această viață, în Lumea de Aici (*Iseung*).
2. *Heogong* (Vid) – termen budist ce semnifică spațiul pur, nealterat, al non-materialității.

capătul lui, apăreau un râu peste care adia vântul și un pod. Apa râului era tot neagră ca smoala, dar o lumină puternică făcea ca podul să strălucească. Bunica se apropia, îmbrăcată în alb, iar poalele fustei lungi îi fluturau în vânt.

— Bari! Vino după mine!

Bunica mergea înaintea mea pe podul învăluit într-un curcubeu. Și Chilseong'i era în fața mea; eu îi urmam. De jos, din apa neagră, se auzeau voci plângând și văitându-se. Strigăte de ajutor, țipete de femei sfâșiate, hohote disperate și vaiere. Oameni urlând de suferință, copii zbierând, gemete de oameni bătuți și tânguire. Horcăit ca în pragul morții, clănțănit de dinți de frig. Fierbere, râs nebunesc și ascuțit… Nu îndrăzneam să mai înaintez.

— Nu te uita în jur și n-asculta nimic! Dacă ieși de pe drumul ăsta, vei pierde toate Virtuțile[1]! mi-a spus bunica.

De partea cealaltă a podului, soarele răspândea o lumină grozavă și o liniște stranie. În fața mea se întindea o pajiște imensă, plină de flori ce se unduiau în adierea vântului. Bunica mi-a arătat un ulm din capătul pajiștii.

— Apropie-te de copac și-o să apară și cel care o să te-ndrume! Hai, du-te repede!

— Dar tu nu vii, bunico?

— Nu pot. Aici se termină lumea mea.

— Și Chilseong'i? am întrebat uitându-mă la el, cum dădea din codiță – era felul lui de a-mi vorbi din inimă.

— Ia și astea cu tine. O să-ți fie de folos, mi-a spus bunica punându-mi trei flori în palmă.

Cu florile în pumn, m-am îndreptat plutind către ulm. Era foarte înalt, aproape cât o casă cu trei-patru etaje. Deși nu era iarnă, nu avea nici o frunză și, cu cât mă

1. Virtute (*gongdeok*) – concept budist semnificând toate meritele ce asigură liniștea în viața viitoare.

apropiam mai mult de el, de trunchiul lui imens cu mii de ramuri întinzându-se șerpuit spre cer, cu-atât mi se părea mai înfricoșător. Pe vârful unei crengi mai de jos stătea un corb. Își înfoia mândru penele cozii, ciocănind în scoarță.

— Unde te duci, nătăfleațo? O să fii pedepsită!

— Dar ce-am făcut? am întrebat mânioasă.

Nu era drept, trecusem printr-o mulțime de încercări! Îndurasem tot felul de nenorociri fără să mă plâng, fără să port cuiva pică și fără să dau vina pe careva.

Corbul și-a deschis ciocul și a urmat zeflemitor:

— E-hei, mai ai până găsești Apa Vieții. Că pe lumea asta mulți suferă, e multă suferință!

— Arată-mi drumul spre Ținutul de la Apus, i-am zis stăpânindu-mi mânia.

— Hai, vino după mine! Vino!

Și-a întins aripile, a zburat de pe creangă, s-a învârtit de câteva ori deasupra capului meu și a pornit-o hotărât spre trunchiul uriaș al copacului. Ah, așa-ți trebuie! Să-ți spargi scăfârlia! Dar în mijlocul copacului s-a deschis o gaură ce semăna cu intrarea într-o cavernă. Și nici urmă de corb! Oare intrase înăuntru? Mi-am băgat un picior prin gaura aceea neagră și am alunecat, de parcă ceva m-ar fi tras în jos. Când am atins fundul hăului, cerul mi se părea atât de departe... Iar înainte mi se deschideau cinci cărări: spre est, vest, nord, sud și spre mijloc, unde stătea de pază un leu îmbrăcat în haine lungi negre. Pe cap purta un *gat*[1] de culoare neagră, iar în gheare ținea strâns un evantai.

— Unde te duci?

Aș fi vrut să-l întreb eu prima, dar el a fost mai rapid. I-am răspuns întâiul lucru ce mi-a trecut prin cap:

— Păi... Sunt invitată la un ospăț.

---

1. Pălărie tradițională cu boruri largi și formă cilindrică.

Leul a stat puțin pe gânduri, după care a întrebat din nou:

— Vrei să spui că regii te-au invitat?

De îndată ce am încuviințat din cap, fără un alt cuvânt, leul mi-a arătat un drum cu evantaiul. Am mers o bună bucată de vreme în direcția arătată de el. Dintr-odată, în față mi-a apărut o curte largă, luminată de torțe. Leul de mai devreme a apărut din nou și m-a condus în mijlocul ei. În fața ochilor se ridica un zid enorm cu un tribunal de judecată deasupra. La masă ședeau zece regi cu coroane de forme diferite. Unul avea o coroană din care ieșeau coarne, altul purta o coroană ca un trunchi de con inversat, încărcată cu straturi-straturi de podoabe. Erau și coroane rotunde, largi sau turtite… Brusc, la vederea mea au început să se agite.

— Câtă nerușinare! Cât dispreț! Tu, care încă n-ai murit, cum îndrăznești să ne chemi la tine în vis? a răcnit bulbucându-și ochii regele cu barbă neagră și coroană din care ieșeau coarne.

— Ai mințit că noi te-am invitat aici! a țipat și regele cu barbă albă care purta coroană țuguiată.

— Ți-ai părăsit corpul și n-o să te lăsăm să te întorci! a adăugat regele cu coroana turtită.

— Tu, o creatură fără însemnătate, să pretinzi că vei merge până la marginea lumii ca să găsești Apa Vieții!

Rând pe rând, regii țipau la mine învinuindu-mă și spunându-mi toate păcatele pe care le înfăptuisem. La sfârșit, regele cu coroană rotundă a conchis:

— Ți-ai părăsit poporul care murea de foame! Păcatul ăsta nu-ți va fi iertat nici de te rogi și dai de pomană[1] tot restul vieții!

---

1. Ritual budist (*sisik*) făcut pentru iertarea păcatelor și renașterea sufletelor celor morți pe Tărâmul Pur. Ritualul constă în oferirea de mâncare și înălțarea de rugăciuni către Buddha.

Și apoi cei zece regi au dat verdictul, într-un glas:

— De șapte ori câte șapte, patruzeci și nouă... Dacă timp de patruzeci și nouă de zile[1] vei îndura încercările[2] prin care ai să treci, numai atunci te vei putea întoarce!

Odată verdictul pronunțat, leul m-a prins de ceafă și m-a târât până la marginea unei prăpăstii în care m-a aruncat. Din fundul îndepărtat al hăului urcau flăcări. Am țipat alunecând în gol ca un fir de pai apropiindu-se de gura focului. Dar în cădere mi-am amintit de florile de la bunica. Am scos una din buzunar, am aruncat-o și imediat, minune!, flăcările au dispărut. Pluteam ușor dusă de ceva ce părea a fi un voal sau niște nori.

Ajunsă jos, o lumină albăstruie și palidă m-a învăluit, în timp ce din toate colțurile se adunau arătări ca un fum gri. Suspinând, un nor de fum s-a apropiat de mine:

— Dă-mi niște orez! Măcar o lingură...

— Măcar o bucată de *gopjang tteok*, măcar o supă sau zeamă de orez..., se auzea dinspre alt nor de fum ce mă înconjurase.

Hăul începuse să se umple de fumul care, treptat, lua forma unor năluci pe care le mai văzusem. Erau acolo femeia și cei doi copii pe care îi întâlnisem în satul din munții Gomu. Bătrâna cu care vorbisem în gară venise și ea. S-au adunat multe fețe de care mai dădusem, dar erau și chipuri pe care nu le recunoșteam. Am văzut vreo trei-patru copilași cerșetori din Nord, pe care îi știam că dormiseră înghesuiți sub o scară, într-un cotlon din piața Yanji. O mamă și copiii ei stăteau îngrămădiți într-un colț. Pielea

1. *Chil-Chil* (de șapte ori șapte) sau *Sasipgu* (patruzeci și nouă) – ritual budist îndeplinit timp de patruzeci și nouă de zile pentru reîncarnarea sufletelor celor decedați.
2. Concept budist (*gohaeng)* ce desemnează practici ascetice purificatoare, prin înfrânarea dorințelor fizice și a celor de a poseda obiecte materiale.

din jurul ochilor le era neagră, obrajii supți, scobiți, iar gâturile – straniu de lungi și subțiri. Toți murmurau aceeași incantație: „Mi-e foame… mi-e foame… mi-e foame… dă-mi ceva să mănânc". Aveam senzația că mă sufoc, că mi se sfâșie sufletul. Stăteam pe vine, cu palmele peste urechi. Fără să știu ce fac, am scos încă o floare și am aruncat-o deasupra capului. Și pe dată au apărut boluri pline ochi cu orez fiert aburind, vase de-abia scoase din cuptor cu *tteok* umplut cu pastă dulce de fasole roșie, tot felul de cărnuri, *jeon*[1] cu ierburi și multe feluri de supe. Erau castroane, boluri mai mari și farfurii adânci ori întinse, toate pline cu bunătăți. Și peste tot în aer se simțea miros de mâncare și de oriunde se auzea cum clefăiau. Și-atunci m-am auzit cântând:

Voi, suflete moarte!
Am deschis poarta Lumii de Dincolo și fac această rugăciune:
Voi, suflete cu viață datorată rugăciunilor din munți,
Voi, suflete care ați fost în corpul celor vii,
Voi, suflete ale unora sfârșiți de foame,
Fie să vă găsiți pacea
Și să renașteți pe Tărâmul Pur!
Voi, care sunteți fără de păcat,
Eliberați-vă de suferință!

De îndată ce am terminat de cântat, fumul a dispărut. Pământul a crăpat în dreapta și în stânga mea și s-a ivit un lac acoperit de ceață. După ce o adiere a împrăștiat-o, luciul apei a rămas ca o oglindă calmă și netulburată. Pe întinderea sa verde-albăstruie, ca de mușchi, niște imagini tremurânde prindeau contururi din ce în ce mai clare.

---

1. Fel de mâncare asemănător unor clătite groase, obținut prin prăjirea legumelor sau a cărnii într-o maia subțire făcută de obicei din făină, apă și/sau ou.

Furtună pe mare. Un mic vapor se clatină în toate părțile, ca o frunză, înaintând cu greu printre valuri. Cârma este într-o cabină nu mai mare ca o colibă. Într-o cuvă de pe fundul calei, cu un plafon așa de jos, că un om nu poate sta decât aplecat, sunt îngrămădiți peștii pescuiți. Dar se mișcă pe-acolo și siluete – cu zecile, bărbați, femei, copii… Valurile biciuiesc puntea vaporului, o mătură și intră în cală. Copiii și femeile se zbat și se târăsc spre ieșire. Marinarii însă îi lovesc cu putere și îi împing înapoi. Trag o trapă deasupra sechestraților și o încuie cu cheia. După furtună, razele soarelui strălucesc peste mare. În depărtare se văd creste de munți dintr-o țară necunoscută. Echipajul scoate din cuva cu pești cadavre pe care le aruncă în mare. Acestea se ridică la suprafață, duse în larg după bunul plac al valurilor.

Plaja unei țări străine și un vapor pe jumătate scufundat. De peste tot răsar cutii cu legume. Se apropie o navă mare. Oameni îmbrăcați în uniforme intră în cala vaporului eșuat. Deschid containerele. Descoperă cadavre ieșind printre roșii și varză.

Oameni sufocându-se în containerele cufundate în beznă. O femeie scrijelește pereții cu unghiile. Văzută de foarte aproape, fața ei pare imensă. Oameni adunându-se către gura de ieșire. Bâjbâie, încercând să găsească un colț unde să poată respira. Cad printre cutiile cu marfă.

Văd oameni mergând către cabina echipajului. Li se cer bani. Și n-au. Marinarii încep să-i lovească. Le trag pumni în față, picioare în burtă. Sar mai mulți pe unul, apoi trec la altul. Furia le schimonosește fețele. Bărbații fără bani zac întinși pe podea, cu fața plină de sânge. Mateloții dezbracă o femeie. Se aruncă asupra ei, o violează pe rând. Femeia clatină din cap. „Nu! Nu!“ Se zbate. Plânge.

Alee îngustă. Dintr-un microbuz coboară mai multe femei. Altele, machiate strident, se ițesc pe la colțul străzii ori la fereastră și privesc. Un bărbat le numără pe cele abia venite. Este patronul. Apoi dă bani celui care le-a adus aici. Furnizorul își scuipă două degete și numără bancnotele. Femeile sunt înghesuite într-un colț de cameră cu geamuri acoperite de perdele. Patronul le dezbracă de haine pe toate și le examinează trupurile.

Femei dezbrăcate stau ghemuite și încearcă să-și înăbușe plânsul. Strâng la piept fustele și bluzele făcute grămadă. Una din ele clatină din cap și izbucnește într-un râs isteric. A înnebunit.

Una merge pe drum abia ținându-se pe picioare, de parcă ar fi beată. Din spate o ajunge un bărbat tânăr. O plesnește peste amândoi obrajii, o ia de păr și dispar pe aleea murdară.

Cameră întunecoasă la subsol. Pe plafonul scund arde un neon. Femei trag la mașina de cusut grămezi de haine, cât un munte. Un bărbat merge cu mâinile la spate printre rânduri, în spatele lor.

Depozitul unui restaurant. Grămezi de pește, scoici și legume. Apă împroșcată pe jos. Bărbați care taie varză și curăță pește.

Din nou, mare învolburată de furtună. Pe un banc de nisip sunt niște bărbați cu pelerine de ploaie din plastic, căutând scoici. Cu mâinele făcute pâlnie în jurul gurii, cineva strigă: „Vine mareea!“. Încet-încet, bancul de nisip dispare. Apa urcă și le ajunge la burtă, apoi la piept. Oamenii se zbat, se zvârcolesc. Dispar înghițiți de valurile negre,

furioase, care se înalță ca niște creste și împing corpurile în larg.

Luciul lacului, pe care apăruseră atâtea imagini, a dispărut. Întuneric din nou. Cineva mă ia de ceafă și mă trage în sus. Plutesc în beznă, în Vid, ca un fum.

Sub mine, în ceață, se vede podeaua din cală. Shang stă lângă mine întinsă pe jos, epuizată. La fel și eu, și femeia de vârstă mijlocie care de mult nu mai are puterea să se ridice. Printre containerele de pe coridor se văd și alți oameni, înghesuiți unii în alții. Unii scot ceva de mâncare din legătura pe care o au și mănâncă. Îi împing cu brutalitate pe cei care se uită curioși. Trei bărbați se apropie de o femeie. Ea dă din mâini, să-i respingă, se zbate și se prăbușește pe podea. Dintr-o mișcare, îi dau jos pantalonii și chiloții și o călăresc pe rând.

Shang se târăște încercând să găsească apă. Ridică mica găletușă deasupra capului și deschide gura. Dar nu se prelinge nici o picătură. Cineva întinde mâinile spre mine, prin întuneric, iar Shang țipă. Mâinile se retrag într-un colț, dar dinspre coridor vin alergând doi mateloți. O lovesc pe Shang cu picioarele, la întâmplare, apoi se uită împrejur și-i trag afară pe doi tineri ascunși într-un colț. Unul dintre mateloți, care are o bâtă îngustă, îi lovește pe tineri peste cap și peste spate. Se oprește numai atunci când cei doi s-au prăbușit pe podea.

După ce au fumat câte o țigară, mateloții o târăsc pe Shang pe coridor și o dezbracă. Shang se zbate, încercând să opună rezistență. Bărbații o pălmuiesc și ea cade. Coboară și alți bărbați din echipaj. Pe rând, o batjocoresc cu toții în fel și chip. O ridică în picioare, o întind iar pe podea. Apoi o lasă dezbrăcată și se fac nevăzuți. Shang își pierduse cunoștința.

Femeia de vârstă mijlocie care avea numărul opt probabil a murit. Stă căzută pe o parte și nu mai mișcă. Doi mateloți vin și, bodogănind, o iau de brațe și de picioare și traversează coridorul. Din când în când se opresc pe câte o treaptă a scării lungi de fier ca să-și tragă sufletul. Înjură. Ies pe puntea cufundată în beznă și merg până în capătul celălalt al vaporului. Leagănă cadavrul de câteva ori: unu, doi – iar la trei îl aruncă în mare. Din când în când, deasupra valurilor negre se adună o spumă albă.

Oare când o fi reapărut corbul? Mi-a luat sufletul în cioc și s-a înălțat către cer. Sufletul meu se întindea și se strângea întruna ca un nor. L-a așezat pe un gard de fier, în întuneric.

Îmi vedeam corpul undeva jos, departe. Zăcea întins pe jos, îmbrăcat cu bluză albă și fustă neagră, largă, scurtuță, ca într-o scenă dintr-o piesă de teatru pe care o văzusem în copilărie. Apoi au venit demonii, înveșmântați în negru și cu fețele ascunse de niște umbre, și m-au dezbrăcat. De sus, nu păream decât un boț de carne. Și iată că demonii scot niște săbii și mă fac bucăți într-o clipită. Sufletul meu desprins de corp a scos un țipăt scurt. Mi-au tăiat brațele, picioarele și capul și le-au aruncat unor spirite negre adunate ciorchine în spatele lor. Acestea au început deja să muște din ele, cu rânjete și hohote isterice. Era vacarm. Cei care s-au ales cu abdomenul l-au tăiat, înfruptându-se din intestine și ficat.

După ce durerea a trecut prin mine și m-a zdruncinat ca o furtună năprasnică, în jur s-a lăsat liniștea. Sufletul meu privea rămășițele corpului în care trăise: oase goale, căci carnea dipăruse. Spiritele negre au început să danseze, ciocnindu-mi oasele unele de altele. Ah, totu-i vremelnic! Ai fost și te-ai dus, n-a mai rămas nimic!

Sufletul meu atârna pe vârful unei crengi din ulmul uriaș, legănate de vânt. Oare corbul m-o fi adus de-acolo?

Tot lua câte ceva în cioc, făcând o grămăjoară sub copac. Îmi culegea grăbit tibiile și oasele brațelor. Mi-a cules până și oasele degetelor de la mâini și de la picioare. La final, a ciocănit și a rostogolit ceva, înfigându-l deasupra mormanului: era tigva mea. Apoi s-a înălțat și s-a prins de ramura pe care stătea sufletul meu.

— Moartă sau vie, tot aia-i…, a croncănit ciocănind în scoarță.

Apărută dintr-odată, bunica a alungat corbul. Apoi s-a așezat în fața oaselor și le-a aranjat. Chilseong'i aducea și el oscioarele împrăștiate. Bunica le-a potrivit bucată cu bucată și a început să cânte încet și rar:

Tu, cea Lepădată,
Tu, cea Părăsită,
Tu, care-ai trecut prin multele infernuri[1]*,*
Prin iadul de săbii și iadul de foc,
Prin iadul cu șerpi și iadul de gheață,
Prin iadul de apă și iadul-pământ.
Pe tine, care-ai ajuns până la marginea lumii,
Unde apune soarele,
Ce iad te mai așteaptă?
O, suflete îndurerate, suflete de înfometați,
Voi, suflete moarte,
O, suflete fără de număr,
Reveniți la viață! La viață reveniți!
Hui! Hui!

Apoi sufletul meu agățat de creangă a început să se învârtă în cercuri largi deasupra oaselor și corpul meu a

1. În orig., *balman sacheon* (optzeci și patru de mii) – concept folosit în textele sacre budiste, semnificând infinitul. Este folosit în expresii precum „cele optzeci și patru de mii de învățături ale lui Buddha", „cele optzeci și patru de mii de dorințe ale oamenilor".

prins contur într-o nouă carne. M-am ridicat ca unul care se întorsese din morți la viață și-mi pipăiam mâinile și picioarele.

Bunica ne-a arătat mie și lui Chilseong'i celălalt mal al râului negru ca smoala.

— Haideți, e timpul să plecați!

— Dar tu unde te duci, bunico?

— Nu trebuie să mai rămân în Lumea de Mijloc[1]. O să mai vin la tine-n vise.

— Bunico, bunico! Nu mă lăsa aici! Nu pleca!

Bunica a dispărut dintr-odată, ca un balon care se sparge. Doar eu și Chilseong'i mai eram lângă râu. Căutam podul dispărut și rătăceam pe pajiște, când mi-am adus aminte de ultima floare rămasă din cele trei date de bunica. Am scos-o din buzunar și am aruncat-o cu toată puterea în apa râului. Un curcubeu a țâșnit, strălucitor, și-a apărut și podul. Chilseong'i a luat-o înainte pe pod dând din codiță, iar eu l-am urmat. Râul se domolise, nu se mai auzeau strigăte și țipete ca la început. Ajunși pe malul celălalt, în spate aveam un întuneric de nepătruns, în timp ce în față mi-au apărut mai multe drumuri. Mi-am amintit de vorbele bunicii, să nu urmez cărările verzi ori galbene, ci numai pe cele albe. Am luat-o pe drumul alb, parcă scăldat în raze de lună. Chilseong'i alerga în fața mea. La capătul cărării albe, în fața noastră s-a ridicat iarăși un zid de umbre. Prudent, cățelușul se retrăgea. Își legăna ușor codița. Iar eu mi-am dat seama că sosise clipa despărțirii.

---

1. *Jungeum* (Lumea de Mijloc sau starea intermediară) – concept budist ce semnifică starea spiritului celui decedat aflat între moarte și momentul reîncarnării. În accepțiune budistă, existența are patru faze sau stări (*sayu*): în pântecul mamei, viața de la naștere până la moartea fizică, momentul morții și starea intermediară.

„Te voi găsi oriunde te vei duce“, l-am auzit pe Chilseong'i spunându-mi în gând.

Am întins brațele să-l îmbrățișez, dar Chilseong'i a dispărut în negură.

7

Într-o toamnă, pe când aveam șaisprezece ani, am ajuns într-o țară îndepărtată și necunoscută. Nu-mi amintesc cum s-a petrecut sosirea. Asta probabil din cauza puterii mele misterioase de a-mi desprinde sufletul de corp. Târziu, după ce și-a mai revenit, Shang mi-a povestit cum am rezistat noi două închise pentru zece zile în containerul din port. Dar chiar și atunci totul mi se părea un vis încețoșat.

Acum nu mai locuiam împreună, drumurile noastre se despărțiseră. Trecuse aproape un an când am aflat că Shang locuia încă în casa unde fusese plasată pentru prima dată. Vorbea mai puțin decât înainte.

— A fost cât pe ce să murim, mi-a spus ea simplu.

— Cum așa?

— Sufocate.

Mi-a zis că am stat înghesuite în fundul dublu al unui container, sub un placaj metalic. Jos erau niște găuri cât niște monde. Ne puneam gura acolo și așa respiram. Ce a urmat după asta mi-am adus aminte și eu, treptat. Am stat în container câteva ore. Cărat cu o camionetă, containerul a ajuns pe la miezul nopții la un mic depozit de pe o stradă londoneză. Primii care au fost scoși din container au fost bărbații.

A doua zi, eu și Shang am fost mutate pe o străduță lăturalnică din cartierul chinezesc. Am urcat la etaj pe o scară cu trepte înguste. De-a lungul coridorului, pe ambele

părți erau camere de unde, când ușile se deschideau, se iveau femei bine făcute, blonde, brune. Am fost conduse într-o sufragerie cu câteva canapele. La un moment dat a intrat o femeie grasă, cu pielea albă; gâfâia întruna și spunea ceva într-o limbă pe care n-o înțelegeam. Bărbatul care ne-a adus ne-a spus să ne dezbrăcăm. Eu, Shang și încă o femeie care fusese cu noi pe vapor am șovăit să-i ascultăm ordinul. Atunci, cu o ploaie de înjurături, bărbatul s-a răstit să ne mișcăm mai repede. Am rămas în picioare, aplecată, acoperindu-mi pieptul cu amândouă brațele. Umflata m-a înșfăcat de mână și-a început să se hlizească văzând că n-aveam sâni aproape deloc. Shang și cealaltă femeie au rămas acolo; numai pe mine m-au dus într-o altă clădire.

Am ajuns pe o alee îngustă, în spatele unei străzi cu multe restaurante chinezești. Nenea Lou mă aștepta la intrarea din spate. Era maestru bucătar-șef la restaurantul popular Shanghai. După ce a observat starea jalnică în care eram, mi-a făcut semn cu mâna să intru. A chemat pe cineva de sus, ca să mă ducă la etaj să fac un duș, și a cerut să mi se dea haine curate.

În primele zece zile nu am schimbat o vorbă cu cei de-acolo. Mâncam separat, într-o cămăruță izolată a bucătăriei, unde se pregătea mâncarea. La ora unu noaptea restaurantul era închis și toată lumea pleca. Era momentul când eu începeam să fac curat în sala de mese și la bucătărie. Abia după ora două, când terminam treaba, puteam să merg să dorm. Pentru asta foloseam o masă din cămăruță, pe care puneam o folie de plastic. Mă înveleam cu o pătură.

A fost o perioadă foarte grea. Dormeam doar patru-cinci ore pe zi. Și când trebăluiam în picioare eram pe jumătate adormită. În cămăruță, curățam legume și spălam farfurii și castroane. Oricât aș fi spălat și frecat, tot timpul se adunau alte și alte vase. Aruncam resturile de mâncare, spălam

cu detergent vasele și le puneam la uscat, într-o mașină specială. Dar n-apucau să se usuce, că altele urmau la rând. După prânz trebuia să fac repede curățenie și imediat să mă apuc de pregătirea celor necesare pentru cină.

Abia după câteva luni l-am văzut la față pe patron; în perioada aceea ajunsesem să mai schimb câte o vorbă cu tinerii care serveau. Nenea Lou nu era prea vorbăreț din fire, dar, într-una din cele trei zile libere de Crăciun, a venit pe neașteptate la restaurantul închis.

Mi-a spus că avea o întâlnire cu cineva. Mi-a întins un sandvici crocant, bine rumenit în cuptor și m-a întrebat de unde venisem. I-am spus că eram nord-coreeancă și că venisem din China. Majoritatea angajaților de-acolo erau din sudul Chinei și le spusesem că venisem de undeva din Asia de nord-est, ca să nu le dau nimic de bănuit, odată ce vorbeam stricat chineză. Nenea Lou mi-a spus că în urmă cu douăzeci de ani și el a venit ilegal în Anglia, de unul singur, tocmai din Hong Kong. La fel ca mine, și el sosise cu vaporul. A oftat adânc și a clătinat din cap dezprobator:

— Nu aș mai face-o și a doua oară. Unsprezece ani mi-au trebuit ca să obțin viză!

M-a întrebat și despre datorie, dar eu nu știam cât se plătise înainte de plecare și cât mai aveam de plătit.

— Acolo cu ce te ocupai?

— Făceam masaj la picioare, dar n-am certificat.

— Oricum nu te-ar fi ajutat cu nimic aici.

Nenea Lou m-a prevenit că în cartier erau unii care se ocupau de cei ce nu-și pot plăti datoria către Clanul Șerpilor. Mi-a zis că patronul e mulțumit de mine. După el, o fată care muncește serios, așa ca mine, își putea achita datoria într-un an-doi.

— În locul tău, m-aș duce să lucrez la un salon de masaj. Bacșișul e mai mare decât primești aici pe-o săptămână.

— Păi cum să plec așa, de capul meu? am îngăimat timidă, cu glasul stins.

— N-ai cum, așa e. Pentru că patronul dă salariul tău celor ce te-au împrumutat cu bani, mi-a zis nenea Lou serios.

Peste tot nu se vorbea decât de trecerea în secolul douăzeci și unu. O săptămână întreagă Londra și împrejurimile au fost luminate de artificii, au răsunat de petarde. Deși în cartierul chinezesc era destulă liniște – Anul Nou chinezesc urma să vină –, la restaurant erau mai mulți turiști și petrecăreți decât de obicei. A început ianuarie, agitația s-a potolit și zilele obișnuite s-au întors și ele. Nenea Lou mai venea din când în când să fumeze în cămăruța unde făceam eu pregătirile pentru masă.

— Dacă totul merge bine, o să-ți schimbi serviciul, mi-a șoptit într-o zi.

Mi-a spus că locuia aproape de un vietnamez care avea un salon de manichiură. I-a zis patronului nostru că garantează pentru mine. Mi-a propus să mergem împreună la salon într-o zi de luni, când restaurantul era închis.

— Ești harnică și tânără, ai șanse. Dacă te duci într-un loc unde se câștigă bani frumoși, în mai puțin de-un an scapi de datorie.

I-am mulțumit din suflet, stând cu capul plecat în fața lui. Și pentru prima dată de când ajunsesem la Londra mi-am amintit de nea Zvârlugă; mi se părea nelămurit că încă are grijă de mine și mă protejează. De mult timp nu mă mai lăsasem copleșită de emoții, iar acum lacrimile îmi curgeau nestăpânit. Și eu, care credeam că-mi dispăruseră! Nenea Lou mi-a întins un șervet apretat de pe masă.

— Acum douăzeci de ani când am venit aici mi-am lăsat în urmă fetița. E aproape de-o seamă cu tine.

Luni am plecat cu nenea Lou. Pentru prima dată am ieșit din cartierul chinezesc și am luat metroul. Era atât de aglomerat, încât mi-a fost teribil de frică să nu mă pierd de el. Și la urcare, și la coborâre l-am ținut strâns de haină. Mai târziu am aflat că stația cu multe ieșiri unde am coborât se numea Elephant and Castle. Am traversat piața și-am mers pe câteva străduțe ca să ajungem la salonul de manichiură Tonkin[1]. Asemenea restaurantului unde lucram, salonul era deschis de marți până duminică, iar lunea era închis. Pe străzile din cartierul chinezesc vedeai aproape numai asiatici, iar asta îți dădea o senzație de înrudire. Veneau și albi, dar numai în trecere. În zona Elephant and Castle însă vedeai fețe galbene, cenușii, negre și, câteodată, albe. Dar dintre ultimii nu erau toți englezi, deși se pretindeau așa. Mulți erau muncitori din Polonia și Cehia care lucrau în construcții. În realitate, la fel ca mine, aproape toți de-acolo erau niște venetici.

Nenea Lou a ciocănit de două ori într-o ușă din sticlă. De partea cealaltă, un bărbat care citea ziarul în salonul gol a ridicat capul. A venit zâmbind să ne deschidă. Slab, mărunțel și îmbrăcat în alb, părea un vietnamez obișnuit. Cei doi bărbați au schimbat câteva vorbe în engleză. Gesticulând din mâini, nenea Lou se întorcea și se uita la mine. Mi-am dat seama că mă prezenta. M-am înclinat și l-am salutat pe bărbatul vietnamez. Îl chema Đàm și era patronul salonului.

— Acum trebuie să arăți cât de îndemânatică ești. Te descurci, da? m-a întrebat nenea Lou.

Nenea Đàm și-a ridicat picioarele pe un taburet. I-am spus lui nenea Lou că mai întâi ar trebui să-i spăl picioarele,

1. Numele unei regiuni din nordul Vietnamului, învecinată cu China, Laos și Golful Tonkin.

dar mi-a răspuns că vietnamezul voia doar să vadă cum fac masaj. Era suficient, altceva nu trebuia.

Ghemuită în fața picioarelor subțiri ale lui nenea Đàm, am stat cu ochii închiși preț de câteva clipe. Rând pe rând, au început să mi se perinde prin minte scene cu drumurile pe care el de făcuse. La început încețoșate, imaginile au devenit apoi din ce în ce mai clare. Văd un zid de ciment ce se prăbușește și o mulțime de oameni ieșind dintre dărâmături. În marea aceea de oameni îl văd pe nenea Đàm, îmbrăcat într-o haină neagră de piele. Apoi îl văd străbătând un munte, apoi o pajiște, apoi cum se urcă la bordul unui vapor și traversează un canal.

— Ce faci, copilă, nu începi odată? a întrebat nenea Lou.

Am deschis ochii imediat.

— Nenea acesta a venit dintr-un loc unde s-a prăbușit un zid. Apoi a trecut un munte și s-a urcat pe un vapor.

Cei doi bărbați au făcut ochii cât cepele.

— Cum de știi toate astea? m-a întrebat nenea Lou. Patronul Đàm a plecat din Germania de Est când s-a prăbușit Zidul Berlinului. Apoi a trecut granița în Olanda și a locuit câțiva ani la Amsterdam.

— E de-ajuns să văd picioarele cuiva ca să aflu drumul pe care l-a parcurs.

Le-am spus și că pot afla pe loc ce fel de probleme au cu sănătatea. Am început să masez picioarele lui nenea Đàm. În mijlocul tălpilor ieșeau pete roșietice, în zona nervilor, iar patronul gemea când îl apăsam acolo. Trecusem prin aproape jumătate din etapele masajului de bază, am repetat vreo opt etape și am masat de vreo sută douăzeci de ori acupunctele.

— Suferiți cu rinichii, am spus ștergându-mi cu prosopul broboanele de sudoare de pe frunte.

Când nenea Lou i-a tradus ce spusesem, patronul a dat din cap a uimire și a fluierat admirativ. S-a ridicat, a scos

din buzunarul de la pantaloni o bancnotă de zece lire și mi-a întins-o.

— Primește-o! Ai făcut o treabă tare bună! mi-a spus nenea Lou.

Am înclinat capul în semn de mulțumire și am acceptat banii. Cei doi au mai vorbit apoi câtăva vreme. Pe drumul de întoarcere, nenea Lou mi-a explicat:

— Mi-a spus că te va angaja. Ce noroc pe tine că mi-am dat seama ce pricepută ești!

Începând cu săptămâna următoare am lucrat la Tonkin. Nenea Đàm m-a ajutat să găsesc o locuință, o cameră în care stăteam împreună cu o fată din Bangladesh. Era cu trei ani mai mare decât mine și o chema Runa. Totuși, era femeie în toată regula: la douăzeci de ani, născuse deja doi copii. Se măritase la șaisprezece ani în alt oraș, avusese copiii, se despărțise de soț și venise apoi la Londra. Când ne-am împrietenit, mi-a arătat rănile de pe spate și de pe coapse, mărturie a violenței conjugale îndurate.

Ca întotdeauna, iarăși aveam noroc. În zonă nu erau decât blocuri înalte cu locuințe date de municipalitate săracilor și aflate într-o stare de nedescris. În marea lor majoritate, apartamentele aveau o singură cameră, în care era și bucătăria. Holurile erau pline de copii alergându-se, iar în cameră se înghesuiau familii formate chiar și din zece persoane. Locatarii erau negri sau de rasă galbenă.

În schimb, Runa locuia într-un apartament dintr-un imobil din cartierul Lambeth, o zonă sărăcăcioasă, dar liniștită și sigură. Nu știu cât de veche era casa, dar cărămida vopsită în alb o făcea să pară curată. Avea două etaje, pe lângă parter și demisol; eu și Runa locuiam la demisol. Spațiul nu diferea de cel de la nivelurile superioare, doar că la intrare coboram câteva trepte sub nivelul trotuarului, iar din bucătărie vedeai direct în curte.

Odată ce acel loc a devenit mica mea lume, ar trebui să îi prezint pe cei care-mi erau vecini. Am coborât scările și

am dat de un hol îngust. De o parte și de alta era câte o ușă. Fiecare apartament era format din câte-un dormitor dreptunghiular și lung, care servea și de cameră de zi. Bucătăria era comună. Vecinii mei de la demisol erau doi nigerieni, soț și soție. Ea făcea menaj și lucra plătită cu ora, iar el muncea la o benzinărie.

La parter, pe partea dreaptă, adică deasupra noastră, împărțeau o cameră un bucătar chinez și un filipinez care făcea curățenie la un spital. Pe partea stângă, era o familie din Sri Lanka care ținea în apropiere un mic restaurant indian.

La etajul următor, pe partea dreaptă locuia o familie de polonezi. În funcție de anotimp, bărbatul chema muncitori din Polonia, făceau o echipă și reabilitau case. Fata și soția erau vânzătoare la magazine. Pe partea stângă locuia bunicul Abdul, venit din Pakistan. I-am reținut numele pentru că, atunci când m-am mutat în imobil, Runa m-a dus imediat la el ca să-l salut și să mă prezint.

Bunicul Abdul administra întreaga clădire. Peste pantaloni purta o tunică tradițională, închisă până la gât cu nasturi. Avea o barbă albă și fața închisă la culoare, de parcă era bronzat. Când Runa m-a dus la el, de îndată ce l-am salutat ne-a servit cu un *chai*[1] cu aromă de mentă. Tot timpul citea dintr-o carte groasă, ochelarii alunecându-i ușor spre vârful nasului. Abia mai târziu, după ce am învățat suficientă engleză cât să pot schimba câteva cuvinte cu el, am aflat că citea din Coran, cartea sfântă a islamului.

Câteodată, proprietarul casei venea în vizită la bunicul Abdul. Era un indian pe la vreo patruzeci de ani, îmbrăcat întotdeauna îngrijit, cu costum și cravată. Niciodată n-a intrat în vorbă cu noi, nici măcar ca să ne salute. Prima

1. Băutură tradițională în India, Pakistan și Bangladesh, constând în ceai fiert de obicei în lapte, cu adaos de mirodenii.

dată când ne-am intersectat în fața ușii, m-am oprit și a fost cât pe ce să fac cale întoarsă, luând-o la fugă. Credeam că era vreun înalt funcționar. Deși părea tânăr, bunicul Abdul întotdeauna îl striga „Mister Azad".

A! Să nu-i uit pe cei care locuiau la ultimul etaj. Eu credeam că în clădire nu mai era nimeni de origine asiatică în afară de mine, bucătarul chinez și măturătorul filipinez. Dar la etajul doi, pe partea dreaptă a coridorului locuiau doi studenți thailandezi, soț și soție. Iar pe partea stângă locuiau doi bătrâni din Bulgaria, căsătoriți și ei. În mare, așa se prezentau casa și lumea în care trăiam.

În mod obișnuit, mă trezeam la șapte dimineața, pregăteam cu Runa ceva pentru micul dejun și apoi mâncam amândouă. La nouă mergeam la un centru de limba engleză unde rămâneam până la ora douăsprezece. Centrul la care mă duceam ținea cursuri pentru cei care voiau să obțină viza de rezident. Taxele costau cam jumătate față de cele de la alte centre, iar cursurile erau destul de lejere. Profesorii predau superficial, dar cei mai mulți dintre cursanții zilnici erau conștiincioși. Numărul nostru crescând, s-au stabilit grupe pe niveluri de pregătire. Numai femeile care lucrau noaptea nu veneau cu regularitate.

La prânz cumpăram un sandvici de la chioșcul centrului de cursuri ori de prin apropiere și o porneam spre salonul de manichiură. Acolo lucram de la ora unu după-amiaza până seara la nouă.

La salon, nenea Đàm angajase patru fete ucenice și se ocupa el însuși de manichiură și pedichiură. Treaba mea era să masez picioarele clientelor în timpul sau după ședința de manichiură. Cele care se grăbeau refuzau, dar veneau din ce în ce mai mai mulți care voiau doar masaj la picioare. La propunerea lui nenea Đàm, am învățat-o și pe Runa cum se face masaj. Mi se părea normal, mai ales că și ea

mă ajuta la pregătirea și repetarea lecțiilor de engleză. Am învățat engleza mai repede decât învățasem chineza pentru că Runa era colega mea de cameră și locuise în Anglia încă din copilărie. În plus, m-a ajutat mult și faptul că toată după-masa mi-o petreceam ocupându-mă de clienți veniți la salon.

Într-o zi când m-am întors de la salon înaintea Runei, am realizat tot răscolind prin geantă că uitasem să iau cheia. Am așteptat un timp în fața ușii bătând din picioare și, văzând că n-am încotro, am sunat la bunicul Abdul. A întrebat prin interfon cine e. I-am spus că sunt Bari de la demisol și că uitasem să-mi iau cheia. Când să ajung în fața ușii bunicului Abdul, am văzut că acesta deschisese deja și se uita la mine pe deasupra ochelarilor.

— Hai, intră.

Am pășit înăuntru. În camera de zi ședea un bărbat care, de îndată ce m-a văzut, s-a ridicat în picioare. Era atât de înalt, că atingea lampa care lumina de sus. Însă nu era doar înalt; avea și umeri largi și brațe mari. Părul ondulat era tuns scurt, iar din mijlocul feței cenușii mă fixau doi ochi negri care-mi păreau înfricoșător de mari. La început, de teamă, nu am putut să îl privesc în ochi. Am aflat mai târziu că în liceu jucase cricket, un fel de baseball.

— Poți să rămâi aici până ajunge Runa și vei putea intra la tine, mi-a zis bunicul Abdul.

— Vă mulțumesc.

— Cred că încă nu ai mâncat de seară. Ce zici, vrei o bucată de plăcintă la cuptor?

Pentru că îmi era frică să stau în fața uriașului necunoscut, am răspuns timidă:

— Mulțumesc…

— A! El e nepotul meu, Ali.

Aplecându-se stângaci să mă salute, Ali a întins o mână mare cât laba unui urs:

— Încântat de cunoștință.

Avea o voce groasă și răgușită. Am întins și eu mâna. M-a prins ușor de vârful degetelor și când mi-a dat drumul mi-a venit inima la loc. Ședeam în fața lui și, de fiecare dată când ni se intersectau privirile, zâmbea ștrengărește, prilej să i se vadă toți dinții, mari și drepți. Părea mai blând când surâdea. M-am liniștit și i-am întors zâmbetul.

— Cu ce te ocupi? m-a întrebat Ali.

— Lucrez la un salon de manichiură. Dar tu?

— Este șofer pe minicab, a spus bunicul Abdul punând pe masă o farfurie cu o bucată de plăcintă abia ieșită din cuptor.

Nu știam ce însemna minicab. Mi-a spus că nu era un taxi pe care-l conducea cu autorizație oficială, ci un fel de taxi privat pentru care primise autorizație temporară. Nu era mașina lui personală și nici nu muncea legal. Patronii cu mai multe mașini angajau șoferi cu ora, iar Ali lucra mai mult pe timpul nopții.

Nu prea aveam ce să-i spun, așa că l-am întrebat:

— Astăzi nu lucrezi?

— Mâine e ziua de naștere a bunicului, a spus Ali uitându-se cu coada ochiului la el.

Ocupat cu ceva treabă în bucătărie, la chiuvetă, bunicul Abdul a izbucnit în râs:

— Eu, unul, am și uitat când este ziua mea, a trecut așa de mult timp de-atunci! Dar ăsta micu' îmi aduce aminte de fiecare dată.

— De fapt, și eu uitasem. M-a sunat mama și mi-a adus aminte, a spus Ali râzând.

După plăcintă mi s-a oferit și ceai, care s-a dovedit la fel de delicios.

— Copiii locuiesc la Leeds. Le-am spus să vină să stea aici, dar se încăpățânează să nu.

Ali doar zâmbea.

— Mâine seară să vii cu Runa ca să mâncăm împreună, mi-a propus bunicul Abdul. Ai mâncat vreodată mâncare pakistaneză?

— Nu încă. O să vorbesc cu Runa.

— Cei care stau în celelalte camere nu sunt singuri, ci cu familiile, a adăugat bunicul Abdul parcă cerându-și scuze că ne invitase doar pe noi două.

Și uite așa întâmplarea a făcut să îl cunosc și pe nepot, deși eu voiam să mă apropii doar de bunicul Abdul, care-mi făcuse o impresie bună încă de la început.

A doua zi, am putut pleca împreună cu Runa mai devreme cu o oră de la salon decât de obicei. Nenea Đàm ne-a dat voie, mai ales că urma o zi liberă. Ne-am dus amândouă pe la un *take-away* din apropiere și am cumpărat câteva feluri de mâncare chinezească preparată în stil malaez. Runa mă atenționase că musulmanii și hindușii nu consumă carne de porc, așa că am ales niște muguri de bambus, ciuperci călite și mâncăruri făcute din creveți și carne de pui. Cum am intrat pe scară, ne-a întâmpinat un miros puternic de mâncare. În zilele nelucrătoare, la ora cinei clădirea mirosea a tot felul de mâncăruri, dar nimeni nu se plângea. Era ceva firesc, mai ales că înăuntru locuiau oameni veniți din țări diferite.

Am sunat la ușă și imediat ne-a deschis însuși bunicul Abdul, în șalvari și o tunică albă, lungă. I-am urat amândouă la mulți ani. Ocupat cu pregătirea mâncării, în fața chiuvetei, Ali ne-a zâmbit în loc de salut. Pe masă erau deja farfurii mari, pline ochi cu curry, pui cu ardei iute și kebap din carne de oaie. După ce am așezat și noi pe farfurii ce cumpăraserăm, nu rămăsese loc să arunci un pai

pe măsuța bunicului Abdul. Ali pregătea *chapati*[1]. La orice magazin alimentar din Londra se vindeau *chapati* și *naan*[2]. Ali tocmai încălzea *chapati* într-o tigaie, dar fără să pună ulei. După ce a pus lipiile într-un coșulet, ne-am așezat toți patru la masă. Apoi bunicul Abdul a turnat *chai* pentru fiecare. Mi-a spus că musulmanii nu beau alcool, așa că nu era cazul să dăm noroc. Înainte de a începe să mâncăm, bunicul Abdul a spus *bismillah*[3] și a rostit o rugăciune. Ali, la fel. Fiindcă ne era foame, am mâncat pe săturate din toate felurile puse pe masă.

Părinții și sora lui Ali locuiau în nord, la Leeds. La început, tatăl lui Ali a locuit tot în această casă, cu bunicul Abdul, dar încă din adolescență s-a angajat în Leeds, unde s-a mutat apoi cu familia. Bunicul Abdul spunea că în țara lor natală legăturile din familie se păstrează tocmai pentru că locuiesc cu toții – bunici, fii, nevestele lor și nepoți – sub același acoperiș. Am terminat masa cu cafea și prăjituri dulci cu migdale. Simțeam că nu mai poate încăpea nimic altceva în burtă. Ali se uita la mine clipind des și făcându-mi semn din sprâncene.

— Bunicule, mă duc puțin până la Bari.

Bunicul Abdul s-a mulțumit să zâmbească, iar Runa s-a întors spre mine deschizându-și palmele, semn că rămăsese fără cuvinte. Ali a luat repede de sub chiuvetă o pungută galbenă de hârtie, pe care a ascuns-o în haină. Ne-am luat la revedere de la bunicul Abdul și am coborât toți trei spre demisol. De îndată ce a intrat în camera noastră, Ali și-a cerut scuze, cu o plecăciune:

— Am venit la voi pentru că de față cu bunicul nu pot să beau sau să fumez.

1. Lipie tradițională pakistaneză.
2. Lipie tradițională indiană.
3. În numele lui Allah.

— Eu sunt OK dacă tu n-ai nimic împotrivă, s-a întors Runa spre mine.

— Nu mă deranjează, i-am răspuns.

Ali a turnat în trei păhărele câte puțin din sticla cu whisky scoțian pe care a scos-o de sub haină. Apoi a fumat o țigară de foi pakistaneză, lungă și subțire. Părea fericit când sorbea din băutură. Runa a încercat și ea, dar gustul whisky-ului a făcut-o să se strâmbe. Cât despre mine, mi-a fost de-ajuns o gură ca să încep să tușesc. Departe de bunicul lui, Ali părea alt om.

— E greu tare cu bunicul! Nu mă lasă să beau nici măcar o picătură de bere.

— Eu, una, îi prefer pe englezi. La voi, la musulmani sunt prea multe chestii pe care n-aveți voie să le faceți, nu-i așa? a spus pe un ton ironic Runa, plimbându-și whisky-ul în pahar.

— Dar și eu sunt englez…

— Ei, ca să vezi! Și nemernicul ăla care mă bătea în fiecare zi tot în Anglia se născuse. Islamiști sau hinduși, eu nu cred în nici unii, a spus Runa pufnind pe nas.

Ali nu părea deloc ofensat de vorbele ei. Și-a mai turnat un pahar, dar nu l-a dat pe gât dintr-odată, ci l-a băut cu mici înghițituri.

— Tata și bunicul nu s-au înțeles niciodată… Mai degrabă mama își face griji pentru bunicul.

— Dar nu veniți să-l vizitați? am întrebat.

— Păi, ce zic… trec pe la el de două ori pe lună. Nici eu nu m-aș simți prea confortabil dacă aș sta cu el tot timpul… Nu știu de ce, dar câteodată după ce-l văd parcă am inima mai ușoară…

Runa a adus niște cărți de joc. Nu știu dacă a făcut-o dinadins sau dacă n-a avut noroc, dar Ali a pierdut aproape treizeci de lire. Eu și Runa eram în culmea încântării:

aveam bani de buzunar pentru weekend. N-a durat mult și s-a făcut târziu. L-am condus pe Ali până la ușă, ca să o încui după ce pleacă.

— Mâine sunteți libere, nu-i așa? m-a întrebat în șoaptă.

— Îhî…

— Nu vrei să ieșim din oraș, să luăm o gură de aer?

Nu mă prinsesem de intențiile lui, așa că m-am întors spre colega mea de cameră:

— Runa! Ali vrea să ieșim mâine. Ce zici?

„Nu! Nu asta am vrut să zic!", părea să spună Ali clătinând din cap. De dincolo, Runa se prăpădea de râs.

— Pe tine te-a invitat! Ce să caut eu cu voi?

Când mi-am dat seama și eu, am închis repede ușa și m-am uitat pe vizor. Ali a rămas un timp în fața ușii, apoi a luat-o în sus pe scări.

— Te-a invitat la întâlnire, da? De-aici încolo, o femeie trebuie să fie cu băgare de seamă, mi-a spus Runa râzând pe seama mea.

— Ce vrei să spui?

— Că tipul ăsta cât un elefant are de gând să se dea la tine.

După visul cu sufletul și corpul meu sfâșiate în mii de bucăți, ajunsesem să nu-mi mai fie frică de nimeni. Probabil că nenea Lou de la restaurantul Shanghai și-a dat seama de asta, dar nenea Đàm și angajatele de la salon nu știau nimic. Pentru ei, nu eram decât o fetișcană firavă, de care ți se făcea milă. Când mi-a venit ciclul – ce-i drept, cam târziu – lucram la restaurant. Dar nu m-am speriat deloc, pentru că Shang îmi dăduse cu mult timp înainte diverse sfaturi. În orice caz, în sinea mea mă consideram de mult femeie.

A doua zi nu m-am dus cu Ali să ne plimbăm în pădurea de la marginea orașului, dar deja începusem să mă uit

cu alți ochi la bărbatul acela uriaș, cu ochi mari. Când mă gândeam la bunicul Abdul, în ciuda diferenței de gen, mi se părea că o văd pe bunica reîncarnată, venită să mă caute pe mine. Asta probabil pentru că bunicul Abdul îmi transmitea multă căldură sufletească. În timp ce pe Ali îl percepeam ca pe-un băiețaș pus pe șotii, închis într-un corp de uriaș. Așa se explică de ce m-am arătat față de el atât de indulgentă încă de la început.

8

Eram angajată la salonul Tonkin de câteva luni când am început să-i fac masaj tiei Sara, o clientă fidelă a salonului. Tot întorcându-se spre mine, se uita la cum făceam masaj altei cliente, lungită pe spate. De îndată ce mi-am terminat treaba, tia Sara mi-a făcut semn din mână și din bărbie:

— Aș vrea și eu la fel, te rog!

Cu pielea de culoare închisă, ochii mari și vii și nasul ascuțit și fin, era o femeie care arăta foarte bine. Probabil că în tinerețe fusese o frumusețe. Așa cum am aflat mai târziu, era din Sri Lanka, dar nu era budistă, ci creștină, pentru că tatăl ei a fost un alb. Cu alte cuvinte, tia Sara se trăgea dintr-o familie mixtă.

Ca întotdeauna, când i-am atins picioarele lungi și subțiri, am închis ochii pentru câteva clipe. Am simțit o parte din încercările prin care trecuse în viață, ce-i drept, nu prea grele. Am văzut un bărbat alb care părăsește o casă și o femeie rezemată de o ușă închisă. Plângea ținând strâns la piept un copilaș. Apoi am văzut un bărbat de culoare și o femeie singură care lucra la un spital. Fetița, măricică acum, se strecura printre copiii de la o grădiniță.

— Ce faci? Nu începi?

Cuvintele acestea le-am simțit aproape ca pe-un ordin, așa că m-am pus pe treabă. Întregul ei corp părea obosit.

Am masat, am aplicat bătăi ușoare, am tras de încheieturi și am apăsat acupunctele. Încet-încet, tia Sara s-a relaxat și a adormit. Am închis din nou ochii. Prin fața mea trec imagini cu ea în floarea vârstei, întâlnind și despărțindu-se de mai mulți bărbați, pe rând. Noi nu obișnuiam să trezim clienții care ațipeau. Îi mai lăsam să doarmă puțin, chiar și după ce terminam masajul.

Tia Sara se îmbrăca cu gust, purta bijuterii și genți scumpe și niciodată nu se zgârcea la bacșișuri. Ne închipuiam că e o femeie bogată, cu care noi nici nu ne puteam compara. Când venea la salon, nenea Đàm o trata ca pe o regină. Dar atingându-i picioarele am simțit că între ea și noi nu era totuși o diferență atât de mare.

Runei nu-i plăcea de ea. Deși amândouă aveau aceeași culoare a pielii, pe Runa o dezgusta această femeie, spunea că ne privește de sus și că ne tratează ca pe niște servitoare. Cât despre mine, o respectam, îi spălam picioarele, îi făceam pedichiura și-i curățam cu grijă călcâile. După ce se trezea îi aduceam un ceai cald și la final îi mai masam o dată picioarele cu o cremă și i le înveleam apoi într-un prosop încălzit. Tia Sara îmi lăsa zece lire bacșiș. De la ceilalți clienți primeam câteva monede ori, în cel mai fericit caz, cinci lire.

Pentru că veneau din ce în ce mai mulți clienți cerând masaj la picioare, au început să facă masaj și Runa, care învățase de la mine tehnici de bază, și Binh, o vietnameză care a prins totul din mers, numai uitându-se la noi. Tia Sara nu accepta însă decât serviciile mele. Deși cu noi, fetele, nu intra deloc în vorbă, într-o zi i-a cerut o favoare lui nenea Đàm în timp ce plătea:

— Aș vrea să stau puțin de vorbă cu fetița asta, dacă-mi permiteți. Vă achit eu cât va dura discuția la tariful de lucru obișnuit.

— Bineînțeles, doamnă. Stați de vorbă oricât doriți.

Nenea Đàm m-a privit zâmbind și mi-a făcut semn s-o urmez. În stradă, după ce a privit în jur încruntând din sprâncene, tia m-a luat în cafeneaua de vizavi de salon. Mai întâi și-a aprins o țigară și apoi m-a întrebat:

— Din ce țară ai venit?

După câteva clipe de ezitare, i-am răspuns că venisem din China.

— Cât timp nu ești din Thailanda, n-are nici o importanță de unde-ai venit, a comentat ea clătinând din cap.

N-am înțeles de ce mi-a spus asta, dar n-am cerut nici o lămurire.

— Vreau să te prezint cuiva. Bineînțeles, o să discut cu patronul tău. Îi voi zice că eu vreau să te angajez. Iar tu e de-ajuns să spui că la mine în casă lucrezi. Dacă promiți că o să fii discretă, vei face bani frumoși.

— Am înțeles.

Tia Sara trăgea din țigară meditând.

— Ce zici, miercuri e bine? Dacă o să-i placă, probabil te va chema de cel puțin de trei ori pe săptămână. Ca să fiu sinceră, mie mi-ar plăcea să fac masaj în fiecare zi.

— Dacă patronul îmi dă voie, nu am nimic împotrivă.

— Cum te cheamă?

I-am spus numele meu și ea mi l-a spus pe al ei. Apoi m-a întrebat despre familia mea și unde locuiesc. S-a interesat și câți ani am.

— Și acum ceva important… Ai cumva iubit?

În mod curios, mi-a venit în minte chipul lui Ali.

— În afară de Runa, care este colega mea de cameră, nu am nici măcar alte prietene, i-am răspuns simplu.

— Da? Mă bucur să aud asta. Chiar dacă Runa nu e bună de nimic.

Tia Sara și patronul meu au ajuns la o înțelegere și, în felul acesta, în fiecare miercuri lucram în afara salonului.

Tia a venit personal să mă ia cu mașina. Habar n-aveam unde mă ducea, pentru că nu cunoșteam decât zona Piccadilly Circus, împrejurimile cartierului chinezesc, ale stației Elephant and Castel și cartierul Lambeth. Cum mi-aș fi putut imagina un loc precum cel în care ajunsesem? Era o reședință luxoasă din apropiere de Holland Park, în Kensington. Clădirea, vopsită într-un alb de-ți lua ochii, avea trei etaje. În grădină erau mulți copaci și prin frunzișul lor nu se vedeau decât câteva ferestre.

Tia Sara m-a condus apoi undeva la subsol, lângă intrarea principală. Acolo erau bucătăria, spălătoria și camerele servitorilor. Apoi am trecut printr-un hol spațios și am urcat la etaj. Într-un salon de la etaj am întâlnit-o pentru prima dată pe Lady Emily, o femeie pe la vreo cincizeci de ani cu ochi împăienjeniți, de parcă abia se trezise din somn. Pe atunci nu știam nimic despre englezii înstăriți și aristocrați. Dar mi-am dat seama că toți ceilalți din casă existau doar ca să-i servească pe stăpânii reședinței. În schimb, nici urmă de soțul ei. Îmbrăcată într-o rochie albă și așezată în fața unui gheridon, Lady Emily vorbea la telefon. Am rămas pe hol un timp, în picioare alături de tia Sara, ca ea să termine conversația. După ce a pus receptorul în furcă, Lady Emily și-a ridicat în sfârșit privirea spre noi.

— Am adus maseuza, Lady Emily, i-a spus tia Sara respectuos.

— O chinezoaică, da? a întrebat-o ea fără să ne dea atenție, cu ochii la niște facturi și plicuri împrăștiate pe masă.

— Da, Lady Emily.

— Odată ce ai lăudat-o atâta, să-mi arate și mie cât e de pricepută.

— Voi pregăti totul în dormitor.

Am intrat amândouă în dormitor. Lângă o băncuță lungă erau un lighean mare pentru picioare, un prosop și uleiuri din ierburi aromatice.

— De data viitoare tu vei pregăti totul, mi-a șoptit tia Sara.

Lady Emily a intrat și s-a întins de-a curmezișul pe băncuță. I-am cufundat picioarele în apa caldă, ca să se relaxeze. După ce i le-am șters, i le-am dat cu ulei, ca pielea să devină fină. Am început să-i masez tălpile, de la călcâie spre degete. Apoi am închis ochii câteva clipe și m-am gândit la ea.

Am văzut-o pe Lady Emily învăluită într-un nor negru, apoi părăsind o reședință imensă din mijlocului unei păduri întinse, însoțită de soțul ei. Nu erau în Anglia. Imaginea s-a schimbat și lângă el am văzut o asiatică mică de statură. Cu ochii scăldați în lacrimi, Lady Emily se certa cu soțul ei. Totul era ca o fotografie încețoșată, din care puteam distinge doar chipul lui Lady Emily. Ce o fi oare norul negru care, puțin câte puțin, începe să se împrăștie, lăsându-mă să văd niște copii și femei de culoare, întinși în fața unor colibe de pământ?

— Ce faci, fetițo?

Am deschis ochii. De sus, de pe băncuță, Lady Emily mă fulgera din priviri.

— Voiam să văd unde aveți probleme, am bâiguit.

— Faci vreun descântec sau vreo magie? Să știi că îmi dau seama imediat.

Cum să-i explic despre puterile mele? Simțeam că și Lady Emily avea daruri asemănătoare.

— Am închis ochii și-am încercat să văd ce vă doare, i-am răspuns prefăcându-mă că n-am înțeles ce spusese.

— Adevărat?… să fii cumva șaman? m-a întrebat Lady Emily lăsând capul într-o parte.

M-am hotărât să-i spun totul cinstit, să nu mă mai ascund.

— Nici eu nu știu prea bine. Dar de mai mult timp pot să văd unele lucruri despre fiecare client când îi ating picioarele.

— Ești chinezoaică, nu-i așa? Dar care-i religia ta?

— Nici una, Lady.

— Și când ai închis ochii ai aflat ce mă doare?

I-am masat tălpile, încercând să-mi dau seama de sănătatea ei. Pe partea mai umflată de sub primele două degete i-a apărut o pată roșie, la fel și pe laterala labei piciorului.

— Se pare că inima vă este slăbită și că aveți probleme la genunchi.

Lady Emily mă privea intrigată:

— Și ai putut să vezi și prin ce-am trecut până acum?

Nu am avut încotro și i-am povestit ce imagini mi s-au perindat prin fața ochilor.

— Ați plecat dintr-o casă foarte mare din cărămidă, cu coloane, ascunsă de copaci înalți atât de mulți, că se pierdeau în depărtare.

— Într-adevăr, Johannesburg! Dar de unde știi tu așa ceva?

— Lângă stăpân am văzut o fată mică de statură. Și dumneavoastră vă certați…

Dintr-odată, Lady Emily și-a dus mâinile la piept, sufocându-se. Respira cu întreruperi, iar ochii i se înroșiseră. Apoi, încetul cu încetul, a început să respire normal și-a lăsat mâinile în jos, pe lângă corp.

— Bine că nu ești thailandeză!

Nu i-am mai zis nimic despre norul negru și despre mulțimea de copii și de femei de culoare care zăceau prăbușiti. Lady Emily s-a întins pe băncuța lungă și mi-a făcut semn cu mâna:

— Acum poți să faci masajul.

Am început masajul folosindu-mă de toate puterile degetelor. Am trecut prin cele o sută douăsprezece mișcări ale artei masajului, i-am masat talpa, apoi laba piciorului, degetele, călcâiele și am încheiat cu pulpele. Relaxată, Lady Emily adormise. La final, i-am dat picioarele cu cremă și

i le-am învelit într-un prosop cald. Tiptil, am ieșit din cameră. Așa făceam și cu clienții de la salon, ca să nu-i trezesc. Tia Sara citea o revistă în sufragerie și când m-a văzut s-a ridicat în picioare.

— Ai terminat?

— Da, Lady Emily doarme.

— Ce bine! Acum îmi faci și mie un masaj?

Am coborât la subsol, în dependințele rezervate servitoarelor. Tia Sara avea sarcina de a supraveghea servitoarele. Avea cam același rol ca intendentul, un bărbat indian. S-a așezat pe o canapea și și-a întins picioarele. O servitoare a adus un prosop și un lighean cu apă caldă. Cam pe la mijlocul ședinței de masaj, Lady Emily a cerut să o vadă pe tia Sara. Aceasta s-a șters repede pe picioare și a urcat. S-a întors în câteva minute, îmbujorată:

— Doamna este foarte, foarte mulțumită de tine. Te roagă să vii și mâine.

În timp ce ne îndreptam spre mașină, mi-a spus:

— Iată adresa. De mâine, poți să vii singură, da? Când ajungi în fața ușii pe care am intrat azi, să suni la sonerie.

Apoi am urcat în automobil.

— Doamna zicea că ai avea niște puteri mai ciudate… așa e? m-a întrebat în drumul spre Elephant and Castle.

N-am avut de ales și i-am repetat scurta discuție cu Lady Emily.

— Ce minune! Un dar de la Dumnezeu! dădea din cap ascultându-mă. Casa de la Johannesburg este în Africa de Sud, au trăit acolo multe generații.

I-am povestit și despre asiatica mică de statură și că Lady Emily s-a agitat când a auzit de ea. Tia Sara m-a întrerupt, iritată:

— Ce tâmpenie, nu trebuia să-i spui. Din cauza thailandezei stăpânul e nevoit să locuiască la Brighton. A căzut în dizgrație!

Nu știu ce i-a trecut prin cap că, dintr-odată, s-a uitat la mine și m-a întrebat:

— Cu siguranță ai văzut ceva și când ai atins picioarele mele, nu?

Am tăcut, iar pe ea a apucat-o râsul, semn că nici nu aștepta vreun răspuns.

— Ți-or fi apărut iubiții pe care i-am avut… Nu era mare lucru de capul lor.

În primă fază, mi-am spus că era mai bine să-mi țin gura, dar, pentru că voiam s-o surprind, m-am hotărât să-i spun câte ceva:

— L-am văzut pe tatăl dumneavoastră, un alb, și pe bărbatul negru pe care mama dumneavoastră l-a întâlnit când lucra la spital.

— Dumnezeule! Tu chiar ești nemaipomenită! a strigat tia Sara, luându-și mâinile de pe volan.

Nici ei nu i-am povestit că văzusem un nor negru învăluind-o pe Lady Emily, nici despre copiii și femeile de culoare care zăceau prăbușiți. De îndată ce am ajuns în fața salonului Tonkin, tia Sara mi-a dat un plic. Am coborât din mașină și-am aruncat o privire înăuntrul lui. Era o sumă mare. Și dacă aș fi scăzut banii care îi primeam pe o oră de lucru la salon, tot rămânea mai mult decât dublu față de cât aș fi primit. Pentru prima dată îmi simțeam inima ușurată. Mă gândeam că dacă o să muncesc cu seriozitate, în șase luni voi putea achita datoria pe care o aveam în cartierul chinezesc. Lui nenea Đàm i-am plătit, firește, doar banii pentru timpul cât am lipsit de la salon. Era mulțumit. Iar eu mă bucuram că am un venit sigur și clienți fideli, din cercuri influente.

A doua zi, pentru prima dată am luat metroul singură, ca să ajung la reședința lui Lady Emily. Mi-era frică și inima-mi bătea cu putere, mai să-mi sară din piept. Pe de

altă parte, eram fericită. Acum aveam libertatea de a mă duce oriunde.

Am schimbat de două ori metroul ca să ajung la Holland Park, în Kensington. Întârziasem vreo zece minute față de ora stabilită când am apăsat butonul soneriei. Imediat a apărut tia Sara:

— Hei, Bari! Îmi făceam griji că te-ai rătăcit…

— Am întârziat pentru că am luat metroul într-o direcție greșită și-a trebuit să schimb.

— Doamna te așteaptă. M-a întrebat deja de două ori dac-ai sosit.

Tia Sara m-a condus în salonul de la etaj. Cufundată pe capanea, Lady Emily purta o un halat de mătase de culoarea cerului, croit în stil chinezesc. Am salutat-o cu grație, îndoindu-mi puțin genunchii, așa cum văzusem la tia Sara.

— Ai venit, mi-a zis ea cu un glas stins.

Tia Sara s-a uitat la mine, a dat din cap că totul este bine și s-a retras.

— Azi nu e nevoie să-mi faci masaj. Bem un ceai împreună? m-a întrebat Lady Emily.

Pe masă era pregătit un ceainic de porțelan. Mi-a turnat un ceai închis la culoare.

— Este ceai negru? am întrebat-o.

— Nu, e ceai din plante medicinale. Te relaxează și-ți dă o stare de bine.

Am băut șovăind, luând câte-o înghițitură. Mirosea a pământ și crengi uscate și nu avea nici un gust. Am urmat-o pe Lady Emily în dormitor. Mi-a spus să mă întind pe băncuța lungă, iar ea s-a așezat pe patul de alături.

— O să vezi tu… Hai să discutăm un pic…

Am avut senzația că pe sub mine curgea un râu și că întreg corpul se lăsa dus, plutind pe apă. Îmi simțeam pleoapele ca de plumb și mi se părea că în spatele patului lui Lady Emily zăresc pe cineva, o femeie de culoare cu un șal maroniu-închis și gros pe umeri.

— E cineva în spatele dumneavoastră, o negresă…

— Ah, este dădaca mea, Peggy. Are grijă de mine, mi-a șoptit Lady Emily fără să fie deloc mirată.

Am vrut să mă ridic și s-o salut pe Peggy, dar brațele și picioarele nu mă ascultau. Apoi am auzit-o pe Lady Emily zicându-mi încet:

— Dormi, copilă… Dormi.

Eram pe un șes cu iarbă uscată ce-mi ajungea până la brâu. Soarele, ca un *gam*[1] copt și delicios, apunea dincolo de linia orizontului, scăldând cerul într-o lumină roșie, intensă. Zgomotul surd al unor tobe bătând după un ritm lent îmi răsuna în urechi. Să fi fost inima mea care bate?

Din mijlocul șesului, un munte stâncos se înălța până aproape de cer. Semăna cu niște palme deschise. În inima muntelui se întindea un luminiș având în mijloc un crater ca gura unei fiare sălbatice. În adâncul lui, din loc în loc se vedeau gropi negre, fără de sfârșit.

În luminiș, văd un cort alb și căsuțe din scândură cu acoperiș de stuf. În cort, mai mulți bărbați albi șed în cerc; unul singur, cu mustață, poartă cămașă albă și pălărie. Ceilalți sunt îmbrăcați în uniforme militare.

Înaintez de voie prin această scenă. Niște scări sunt tăiate și zeci de oameni se rostogolesc spre fundul gropilor. Se aud focuri de armă – mai întîi continue, apoi răzlețe. Acum, în jur plutește o liniște grea. Soldații se apropie de oamenii fără viață și îi privesc.

Mă întorc înspre șes. Risipite în văzduh ca o ceață neagră, arătări ce seamănă cu cele văzute în satul meu natal

1. Fruct rotund și tare, portocaliu-roșcat, asemănător ca formă roșiei.

jelesc necontenit. Cerul tăcut e luminat nedeslușit, ca în zori de zi sau la lăsatul serii. Din loc în loc, pe pajiște se văd fuioare de fum deasupra caselor care au ars. Stuful și iarba sunt pârjolite. În aer plutesc scântei și fum, iar vulturi și corbi sfâșie bucăți de cadavre.

O pădure. Baobabii își trimit rădăcinile spre cer, frasinii, stejarii, acacia și marula se țin drepți formând un zid uriaș de cetate. Dincolo de trunchiuri, zăresc lumini. Mă îndrept într-acolo plutind printre copaci, ca pe luciul unei ape. În lumină, văd cârpe albe, galben-murdar, cenușii și verzi-albăstrui. Sunt oameni înfășurați în cârpe. Mă uit mai bine: majoritatea sunt femei de toate vârstele și copii, chiar și bebeluși. Lumina vine de la un foc imens, din trunchiuri de copac așezate în piramidă. Nimeni nu scoate o vorbă.

Știu că toți oamenii aceia se uită la mine. Și mai știu că ei nu mai sunt printre cei vii. De îndată ce mă îndrept spre foc, își acoperă fețele și se retrag. Numai o femeie rămâne în picioare, lângă foc. Cu siguranță, pe mine mă așteaptă. Când ajung mai aproape îmi dau seama că este Peggy, cea pe care o văzusem mai devreme. Are o fustă largă, neagră și pe umeri un șal aspru, maroniu. În jurul turbanului poartă șiraguri de mărgeluțe, cu pene de pasăre ivindu-se într-o parte ca niște norișori.

— Tu ești Bari… Copila mea, Emily, te-a trimis, a spus Peggy.

De la ceafă își smulge o pană și o aruncă pe pământ. De îndată ce pana ajunge jos, pământul se deschide ca la un cutremur și atunci arătările de mai devreme se prăvălesc în adâncuri, formând un fel de ceață care umple hăul căscat. Din fum iese o mână, apoi și cealaltă și se ivește bărbatul alb cu mustață pe care-l văzusem stând în cort. Zbătându-se, iese pe jumătate și un alt bărbat. Cărunt, e

îmbrăcat în uniformă militară roșie și cere îndurare disperat. Ceața neagră mi se pare acum nu un abur, ci o magmă. Arătările negre se adună și-i trag în jos pe cei doi bărbați albi care țipau:

— Dați-mi drumul!

— Lăsați-mă să ies de aici!

Dintr-odată, hăul dispare. Pe neașteptate, arătările negre capătă înfățișare și se împrăștie printre copaci. Unele stau jos, altele în picioare. Și din nou focul izbucnește. La intrarea în pădure, pe drumul pe care venisem, o văd pe Lady Emily apropiindu-se. E îmbrăcată așa cum era și în realitate, într-un halat de mătase de culoarea cerului. Are ochii scăldați în lacrimi.

— Te rog, dă-le drumul! o imploră ea pe Peggy.

— Copilă, nu eu îi țin. Sufletele celor uciși nu le dau drumul, răspunde Peggy cu răceală.

— Și ce-ar trebui să fac ca să-i eliberez?

— Întreab-o pe Bari… pe Bari.

Am deschis ochii înainte ca Lady Emily să apuce să spună ceva. Primul lucru pe care l-am văzut a fost sclipirea mărgeluțelor din candelabrul ce atârna de tavan. Încă nu îmi revenisem cu totul, dar distingeam limpede lucrurile din cameră și frunzele copacilor de dincolo de fereastră. Numai că nuanțele lor păreau palide, ca în fotografiile vechi, decolorate de timp. Am așteptat tăcută până ce culorile și-au recăpătat strălucirea.

— Ah, te-ai trezit! am auzit-o pe Lady Emily.

S-a ridicat. S-a apropiat de mine clătinându-se și s-a așezat lângă băncuța lungă.

— Ce-ai văzut?

Nu am putut să-i explic tot ce-mi trecuse prin fața ochilor.

— Am văzut mulți oameni negri săpând niște gropi foarte adânci. Și mulți oameni murind.

— Erau cei de la mina de aur.

— Apoi am văzut și doi bărbați… Unul de vârstă mijlocie și unul bătrân, în uniformă militară…

I-am povestit cum s-a căscat pământul și cei doi au fost prinși în fumul negru din groapă.

— Vai! I-ai văzut pe tata și pe bunicul! a strigat Lady Emily cu capul plecat și mâinile împreunate pe piept.

Apoi mi-a strâns mâinile cu putere:

— Ești un medium excepțional!

Și pentru că simțisem că și ea avea darul clarviziunii, am întrebat-o:

— Lady, dar dumneavoastră ce-ați văzut?

— Un fluviu lung. Și apoi munți în flăcări… Și un vapor cufundat în beznă.

— Dar pe bunica ați văzut-o? Sau pe Chilseong'i, un cățeluș cu blana albă?

— Nu. Nu am putut vedea chiar până într-acolo.

Eu o zărisem clar pe Peggy, îmi aminteam detaliile chipului ei și hainele cu care era îmbrăcată. Apoi i-am spus și despre focul acela mare în jurul căruia erau oameni ca într-un sat.

— Dădaca Peggy a venit la noi în casă când eu aveam patru ani. Probabil cei pe care i-ai văzut erau din satul ei natal. Peggy era o vrăjitoare africană, dar în afară de mine nimeni n-a mai știut asta, mi-a spus Lady Emily.

Apoi s-a uitat în jur cu prudență. Dintr-un sertar al măsuței a scos o cutiuță garnisită pe-afară cu catifea roșie. A ridicat capacul și a scos un colț de leopard și niște pietre prețioase. Mi-a arătat și niște oscioare în care Peggy ghicea. Cu grijă, a scos din sertar și o păpușă mică din abanos, mai tare ca fierul. Păpușa era cât un deget și reprezenta un bărbat negru și slab. Avea ochi alungiți și colțurile gurii închise îi atârnau. Dintre picioare i se ridica un penis lung și ascuțit.

Cum am văzut păpușa, nu m-am mai putut controla. Mâinile au început să-mi tremure și am simțit cum un val de căldură mă cuprinde dinspre ceafă, înaintând către obraji. Am smuls-o din mâinile lui Lady Emily, am aruncat-o în cutiuță și am închis capacul. Apoi, puțin câte puțin, respirația mi-a revenit la normal.

— Este soțul lui Peggy din Lumea de Dincolo. Și-au unit sufletele după un ritual vrăjitoresc, mi-a mărturisit Lady Emily.

— Lady Emily, eu trebuie să plec acum.

— Săptămâna viitoare poți să vii două zile? m-a întrebat ea așezându-și o mână pe umărul meu, cu mai multă căldură decât simțisem la tia Sara.

— Sigur că da.

În ziua aceea nu i-am putut face masaj tiei Sara, consumasem prea multă energie și timp cu Lady Emily. Mi-am luat la revedere de la tia Sara și m-am întors la salon. Însă pe drum nu mi-am putut scoate din minte păpușa de abanos. Când închideam ochii, mi se părea că păpușa se transformă într-un uriaș care stă în picioare chiar lângă mine, în metrou. Semăna cu Ali. Da, Ali era în picioare, în fața mea, gol pușcă. Zgomotul metroului s-a curmat brusc, cât unii călători au coborât, iar alții au urcat în vagoane. Stăteam cu capul plecat când am auzit o voce groasă tunând deasupra mea:

— Unde te duci, Bari?

Mi-am ridicat privirea, surprinsă. Un adevărat uriaș îmi zâmbea. Era Ali, care se uita la mine ușor aplecat de umeri. Fără să-mi dau seama, ochii mi-au coborât spre picioarele lui: deci de-acolo atârna penisul ăla lung. Într-o clipită, m-am înroșit la față.

— Am ieșit cu treabă și-acum mă întorc la salon.

— Eu mă duc să-mi fac tura de noapte, mi-a răspuns Ali.

M-a însoțit până la stația Elephant and Castle, unde am ne-am oprit la un restaurant turcesc din apropiere și am mâncat câte un kebap.

Seara, după ce m-am întors acasă, m-am întins lângă Runa. Dormea dusă. În schimb, eu n-am putut adormi și m-am foit mult timp. Mintea mi se încețoșa și ațipeam, dar mă trezeam iarăși. Mi se părea că aud glasul bunicii spunându-mi povești în șoaptă. Era povestea prințesei Bari, pe care o ascultasem de-atâtea ori în bordeiul din munți, în plin viscol, după ce trecuserăm Dumanul. Eu o rugam:

— Bunico, zi-mi mai departe povestea! Ai spus că prințesa Bari a spălat rufe, a făcut de mâncare, a tăiat lemne. N-a dat înapoi de la nici o muncă. S-a dus până și în Iad și a salvat sufletele celor de-acolo. A căzut și ea prizonieră în Iad pentru o vreme, dar până la urmă a reușit s-ajungă în Ținutul de la Apus…

— Așa-i, așa-i. Ai ținut minte tot! A ajuns în Ținutul de la Apus și acolo era un Jangseung care stătea de strajă. Dar a pierdut rămășagul cu el, și ăsta a făcut-o să promită că, în schimbul Apei Vieții, îl va lua de bărbat, îi va face copii și-l va sluji de trei ori câte trei ani, adică nouă ani… Și cum l-a întâlnit Bari pe Jangseung? Păi a ajuns acolo mergând doar pe cărări albe, nu și pe cele verzi și galbene, și i-au venit în ajutor și alții. Numai că, iată, în fața îi apare nemernicul de Jangseung, negricios și luuuung! Și ea începe să se vaite: vai de mine și de mine! Ce mă fac dacă o să pună mâna pe mine? Dar el nici gând să o slăbească… Se apropia răsucindu-se, sfârl-sfârl, sfârl-sfârl!

— Bunico, dar Bari nu l-a întrebat cum ajunge în Ținutul de la Apus?

— Ba cum să nu… Și Jangseung i-a zis: Mă-ntrebi despre Ținutul de la Apus? N-ai decât să trăiești cu mine ca să afli! Bunicul a rămas neînsurat până la optzeci ș'unu de

ani, când și-a găsit femeie. Eu am avut norocul să te-ntâlnesc acum, așa că trebuie să-mi fii soață. Și iar sfârl-sfârl, sfârl-sfârl, învârtindu-se întruna.

Apoi am vorbit eu, jucând rolul prințesei Bari:

— Mă', da' tu ce tot te învârți atâta? Trebui' să mergem umăr la umăr.

— Și de atunci cei doi au încercat să meargă umăr la umăr. Și uite-așa au mers… Iar Jangseung se lăudase: casa mea are ușă din rogojină și țigle în valuri pe acoperiș, înalte cât urechile mele! Să mergem să locuim acolo! Dar când au ajuns, ce să vezi? Casa era mai prăpădită decât o cocioabă, cu o poartă din cordeluțe de cârpe! Și se gândea cu temere prințesa: Tot mă va prinde ăsta odată și-odată! Și iată că din senin sapă ea o groapă în curte și pune în ea un bol cu porumb. Cu părul despletit, lăsat lung pe spate, bocea și se tăvălea pe jos de durere.

Apoi bunica m-a întrebat, jucând rolul lui Jangseung:

— Ce ai de plângi, copilă?

— Astăzi îl pomenesc pe bunuțul, am răspuns eu cu vorbele prințesei Bari.

— A plâns ea toată noaptea și nimic rău nu s-a întâmplat. Și au trecut trei zile, dar de îndată ce s-a făcut iar seară Bari a scos un alt bol cu apă, s-a despletit și iar s-a pus pe jelit grozav. „Da' azi de ce mai plângi?", a întrebat bunica, imitându-l pe Jangseung.

— Azi o pomenesc pe buna mea, am răspuns eu pentru prințesa Bari.

— După trei seri, fata iar bocea. „Și azi de ce mai plângi?", a întrebat-o Jangseung.

— Azi îl pomenesc pe tăicuțul.

— După alte trei seri, când s-a întors Jangseung la ea, iar a văzut-o plângând și-a întrebat-o din nou: „Azi ce mai e?".

— Azi o pomenesc pe măicuța.

Și bunica a inventat un răspuns îndrăzneț pentru Jangseung:

— Ptiu! A dat tifosul peste casa aia, de au căzut cu toții răpuși, la rând! A plecat și s-a întors a patra sau a cincea noapte.

— Auzi, bunico, până la urmă prințesa și Jangseung s-au căsătorit, nu? Cum ar fi putut să scape mereu-mereu de el?

— Păi mai întâi s-a rugat, i-a implorat pe zei…

Sigură pe mine, am continuat eu povestea:

— Auzi tu, ia ascultă-mă! M-ai luat zicându-mi c-o să trăiesc cu tine și-o să mă rog străbunilor. Dar unde, asta-i casă? E doar o bătătură colbăită! Întâi să termin pomenirile, că nu le-am făcut la timp, apoi mă purific trei zile. Mă pregătesc cum se cuvine ca să fiu a ta. Azi șterg căsuța și fac curățenie… iar tu du-te, du-te să tai niște lemne!

— Eu, să tai lemne?

— De ce nu? Ori nu poți să te duci?

— N-ai decât să tai tu!

Și-atunci bunica a intervenit:

— Da' de ce ești așa de greu de cap și fără judecată? Nu ești bun la nimic! Hai, du-te mai repede! Și pentru că el tot nu pleca, i-a împletit un coș și a legat de el o cordeluță, pe care și-a prins-o de mână. Și a-nceput să curețe cocioaba: dădea cu mătura pe ici, pe colo, peste tot. Cam pe la prânz vine și Jangseung: era crăpat vai și amar, căzuse ba pe-o parte, ba pe spate, tot mergând el pe cărările de munte.

— Vai, ce-ai pățit? Cumva ai întâlnit vreun urs, vreun tigru? am întrebat eu.

— Da' de unde! Din cauza coșului nu m-am putut ține drept: mă trăgea când într-o parte, când în alta.

— Și cum ai vrea să fac curat în casă, ținându-mi mâinile în sân? Maică-măiculiță, ce mă fac cu un așa nătărău?

Să dezleg cordeluța asta și s-o prind de chipul meu desenat pe-un lemn. Ia-l cu tine și prinde-l de-un copac. Dacă stă acolo, să știi că sunt aici; dac-a căzut e semn că am plecat. Și mai târziu să scrijelești pe tine ce mare *babpul ddaeki* ești[1]!

— Și a plecat Jangseung, și când i se făcea dor de prințesă se uita la chipul ei din desen și zâmbea fericit. Și a prins lemnul ăla de-un pin, da' lemnul nu s-a clintit! Uriașul era bucuros în sinea lui că urma să aibă o casă. Și liniștit tăia lemne de zor, cu hărnicie.

— Și prin voința Cerului prințesa Bari și Jangseung erau acum soț și soție. Bunico, și urmează să aibă copii amândoi, nu-i așa?

Am adormit aducându-mi aminte frânturi de poveste pe care le spuneam împreună cu bunica.

---

1. Aluzie la inscripțiile sculptate pe un totem. Cele mai cunoscute sunt *cheonha-daejanggun* (Marele General a tot ce este sub Cer) și *jiha-yeojanggun* (Marea Generăleasă a lumii de jos). *Babpul ddaeki* – poreclă dată unui om nepriceput căruia i se dă să facă treabă cât să capete un bol cu orez.

9

Într-o zi, cam la un an de când lucram la salon și reușisem să achit aproape toată datoria, nenea Đàm m-a chemat în spatele salonului, pe culoarul de la toaletă. Nu greșisem cu nimic, dar mai să-mi iasă inima din piept când am văzut ce expresie gravă avea.

— Ai aflat? Se pare că săptămâna asta încep raziile.

— Ce razii?

— Tu nu ai viză și nici permis de muncă. Am dreptate?

Mi-am plecat capul. Probabil că încă de la început nenea Lou, de la restaurantul Shanghai, i-a prezentat în mare situația mea.

— Nu te îngrijora, n-am de gând să te concediez. Dar dacă te prind ăștia cu razia, eu o să plătesc o amendă de două mii de lire și s-ar putea să pierd autorizația. Iar pe tine te așteaptă pușcăria și pe urmă expulzarea.

Binh, o colegă de salon vietnameză, mai mare decât mine, stătea într-o locuință socială din apropiere. Cu o seară în urmă, cei de la poliție și de la oficiul de imigrări făcuseră razie acolo pe neașteptate. Au venit cu mai multe dubițe și au blocat intrarea în bloc. Au intrat în fiecare apartament și-au ridicat vreo zece imigranți ilegali. Nenea Đàm mi-a întins niște bani pe care i-a scos din buzunar:

— M-am interesat și se pare că săptămâna asta urmează localurile din zonă. Ia-ți zece zile libere până se mai liniștesc apele.

— Vă mulțumesc. Nu pot să iau banii, mai ales că nici nu voi putea lucra pentru dumneavoastră în timpul ăsta, am spus înclindu-mă de două ori.

— Lasă, ia-i. Mai târziu o să mi-i dai înapoi, puțin câte puțin.

— Mi-ar fi de ajuns să mă chemați să lucrez iarăși aici.

Refuzați, banii au rămas în buzunarul lui nenea Đàm. În ziua aceea am plecat mai devreme de la salon.

— De ce pleci? S-a întâmplat ceva? m-a întrebat Runa ieșind după mine.

— Nu. Mă duc acasă să mă odihnesc, mă doare capul.

Runa m-a luat de mână.

— Bine, atunci du-te să te odihnești. Dar chiar nu ai pățit nimic? E totul bine?

Am încuviințat din cap. Am mers fără grabă până la casa din cartierul Lambeth. Când am ajuns, deja se întunecase, iar scara interioară era cufundată în beznă. Coboram treptele bâjbâind, când deodată ușa de vizavi de camera mea s-a deschis.

— Ah… Nu știam cine a venit…

Era vecina mea nigeriană. Ușa camerei sale rămăsese deschisă, lăsând să se vadă bezna dinăuntru. În apartament nu fusese aprinsă lumina; doar în fața ferestrei ce dădea spre grădină întunericul se subția puțin.

— Este cumva pană de curent? am întrebat-o.

Abia atunci și-a dat seama și ea de întuneric și a aprins lumina. Am scos cheia și am băgat-o în ușă. Ea nu se mișcase din prag.

— Soțul dumneavoastră nu s-a întors?

— Nu, pe el îl aștept.

Am descuiat și, înainte de a intra, m-am întors spre ea. Nu se clintise, rezemată de tocul ușii. M-am uitat la ea câteva clipe și-apoi am întrebat-o:

— Să vă servesc cu un ceai?

Așteptam să-mi răspundă cu ușa întredeschisă. Atunci femeia s-a apropiat de mine tăcută și am intrat amândouă în cameră. Am închis ușa și, când m-am întors spre ea, m-am trezit că se aruncă la gâtul meu, în hohote de plâns.

— Ce s-a întâmplat? am întrebat-o bătând-o ușor pe spate și încercând s-o liniștesc, deși eu însămi eram speriată.

Femeia s-a desprins de mine și a alunecat pe jos.

— Soțul meu a fost prins. L-au luat.

Am luat-o de subraț și-am încercat să o ridic. Am ajutat-o să se așeze pe canapeaua moale și comodă pe care eu și Runa mereu ne întreceam să stăm. Cu ochii șiroind de lacrimi, a continuat:

— M-a sunat un coleg de-al lui de la benzinăria unde lucra. Soțul meu n-avea permis de muncă.

Mi-am simțit dintr-odată inima grea. Deci era adevărat!

— Prin câte-am trecut ca să ajungem aici… Vai, cum să ne-ntoarcem?

Continua să vorbească în timp ce eu pregăteam ceaiul și ceștile la bucătărie:

— Pentru că n-are permis legal, împrumută de la altcineva permis cu luna. Ne costă o sută de lire pe săptămână treaba asta. Dar pentru că e diferență mare de vârstă între el și cel care i-l dă, dacă te uiți atent la documente și la om îți dai seama imediat… De obicei, când n-ai permis, patronii plătesc mult mai puțin. Cu un permis luat cu împrumut, primești cam trei sferturi din salariul normal. Când n-ai deloc permis, iei jumătate din salariu, asta în cazul cel mai bun. Sunt mulți care lucrează și pentru numai o treime din salariu.

Am făcut ceaiul și i-am întins ceașca. Se mai calmase. A mirosit aroma și-a început să bea din el tăcută.

— Dacă îl expulzează, va trebui să mă ascund…, am auzit-o vorbind de una singură, uitându-se fix spre podea.

Ne-am lăsat copiii – trei copii – în urmă. Și nici vorbă să ne fi plătit datoria făcută ca să ajungem până aici.

M-am abținut să-i spun că eram în aceeași situație. Nu puteam să am încredere în nimeni. Până atunci nu-mi făcusem griji decât de cum să-mi achit datoria față de cei care mă aduseseră ilegal cu vaporul în Anglia și abia auzind-o pe ea mi-am dat seama cu adevărat de situația cu care mă confruntam. Și m-am gândit să-i dau curaj. Într-un fel, mă îmbărbătam și pe mine:

— Cine știe? Poate va fi eliberat și se întoarce…

Femeia a clătinat din cap, abătută:

— S-a întâmplat minunea asta o dată. S-a făcut razie, însă pentru că se apropia schimbarea de tură funcționarul responsabil s-a uitat numai pe lista de permise, n-a mai făcut verificări. L-a ajutat și un bătrân cumsecade să scape. Bineînțeles, mai târziu am aflat că totul fusese o făcătură… Acum, însă… facă Allah ce-o vrea cu viața noastră…

Încercam să-mi păstrez calmul, deși conștientă de pericolul care o păștea pe femeie, inclusiv pe mine. Interogat, bărbatul va mărturisi că împrumutase permisul de muncă. Va fi întrebat unde a stat și dacă are familie. Probabil că cei cu raziile se vor înființa aici chiar mâine dimineață. Oricum, era bine că nu aveau și copiii cu ei.

— Nu vă puteți duce la cineva, să stați câteva zile? am întrebat-o pe femeie, care părea pierdută.

A înțeles imediat la ce mă gândisem.

— O, Doamne… s-ar putea să vină chiar mâine!

Clătina din cap neliniștită, cu mâinile pe piept. Dar brusc a încetat să se mai miște. Dintr-o mișcare, era la ușă:

— O sun pe doamna la care lucrez. O rog pe ea să mă primească. Cine știe? Poate c-o să se bucure că mă duc… Dacă tot fac treburile din casă și mă ocup și de copil…

După ce a plecat nu-mi mai găseam locul în camera noastră micuță. Poate c-ar fi trebuit să stau undeva ascunsă

până se liniștesc apele? Cineva a bătut la ușă; n-am deschis decât după ce m-am uitat pe vizor. Era tot femeia de vizavi care, când i-am răspuns, a început să vorbească precipitată:

— Mi-a zis că nu e nici o problemă pentru câteva zile. Mai ales că bărbatul ei este plecat într-o deplasare. În orice caz, a rămas că vorbim mai mult când ajung la ea. Apoi l-am sunat pe-un prieten de-al soțului și mi-a promis că mâine va încerca să-l vadă.

— Ce bine! Cu siguranță, soțul dumneavoastră se va întoarce.

Pe neașteptate, femeia m-a îmbrățișat strâns și a murmurat:

— Îți mulțumesc! Ah, de ne-am putea înțelege cu toții așa cum ne-nțelegem cei de-aici, de sub acest acoperiș!

Odată ușa închisă în urma ei, am început din nou să mă sucesc prin cameră, fără să-mi găsesc locul. Într-un final, m-am hotărât. Am ieșit pe hol și am urcat într-un suflet la etajul unu. Abia în fața ușii bunicului Abdul m-am oprit să respir adânc. Am pus pâna pe mânerul de alamă și am bătut. De după ușă s-a auzit un tușit, apoi a apărut bunicul Abdul privindu-mă peste ochelari.

— Ia te uită cine-a venit! Bari! Hai, intră!

M-am așezat în fața lui. O bună bucată de vreme am stat cu capul plecat, tăcută, iar bunicul nu m-a zorit. M-a așteptat zâmbindu-mi cald. I-am povestit pur și simplu de ce plecasem mai devreme de la salon. Apoi am adus vorba despre ce li se întâmplase vecinilor mei nigerieni. Surâsul i-a dispărut de pe față. Mă asculta încruntat, dând din cap.

— E îngrijorător ce se întâmplă în numele siguranței în țara asta.

N-am înțeles la ce se referea.

— Principiul care conduce lumea este același peste tot. Cei bogați se simt amenințați. Vor să dețină controlul în propria lor casă. Bari, sper că tu ai pașaport…

— Am pașaport, dar…

— Dar bineînțeles că este fals.

Peregrinările mele prin lume mă învățaseră că doar fiind sincer poți câștiga încrederea și ajutorul cuiva. I-am povestit pe scurt tot ce mi se întâmplase până am ajuns aici. I-am spus despre țara mea și satul natal și despre timpul petrecut în China. Bunicul Abdul mă asculta dând din cap. Aștepta să-mi trag sufletul și să mă potolesc după vreun episod mai dureros, zâmbindu-mi înțelegător. Mi-am încheiat povestea cu sosirea la Londra, iar bunicul Abdul a oftat adânc.

— Așa e! Vei descoperi mai târziu ce-a dezbinat lumea asta… La fel ca tine, și eu am venit aici din aceleași motive, exact aceleași. Probabil la fel și cei doi soți nigerieni. În orice caz, mâine trebuie s-o iei din loc. Ceilalți din casă au acte în regulă, în afară de filipinezul tânăr de la parter și de tine… dar stai așa, tu ai mâncat de seară? Sigur n-ai apucat.

— A, am uitat! Dacă Runa s-a întors acasă, i-o fi foame…

— Hai să vedem, am niște pui cu sos picant. Și niște *chapati*. M-a săturat să cinez de unul singur. M-aș bucura dac-am mânca împreună.

Bunicul a pus la încălzit în cuptor puiul condimentat și într-o tigaie neunsă a încălzit *chapati*. În timp ce mâncam, mi-a mai dat câteva sfaturi:

— În timpul zilei, să nu rămâi în casă… Asta așa, măcar câteva zile. Seara, când te întorci, poți să rămâi aici, în camera asta. O să vorbesc și cu Ali.

— Dar Ali muncește noaptea. Când se întoarce de la lucru, nu trebuie să doarmă toată ziua?

— Nu-i nici o problemă dacă-și ia liber câteva zile. Oricum, în ultima vreme n-a câștigat mare lucru…

Am coborât în cameră. Runa era deja acasă și gătea. Pregătea niște orez să-l pună la fiert și prăjea carne și legume.

S-a întors către mine și a început să țipe agitând lingura de lemn:

— Pe unde naiba ai umblat până acum? Am fost atât de îngrijorată!

I-am spus că am fost la bunicul Abdul în cameră și că nenea Đàm mi-a spus să-mi iau liber câteva zile de la salon. I-am povestit și ce li se întâmplase vecinilor noștri nigerieni. Runa a luat tigaia de pe foc.

— Atâta zarvă, din nou! Și mama a trecut prin așa ceva înainte să mă nască. E vorba de razie, nu? Sper că mâine n-o să răstoarne totul cu susu-n jos în fiecare cameră și să ne ceară actele la control. Mi s-a întâmplat asta și unde am locuit înainte să mă mut aici.

— Runa, eu trebuie să-mi fac bagajele. Dacă-mi văd rufele, le spui că sunt ale tale. Câteva cosmetice și haine de schimb o să le țin în camera bunicului Abdul.

Dimineața devreme, în timp ce Runa încă dormea, mi-am strâns niște lucruri într-o geantă mică și am urcat la bunicul Abdul. Îmi spusese că Ali va veni să mă ia. Știind cu cine are de-a face, bunicul l-a sunat. Se părea că nepotul lui era încă în pat.

— Ieri te-am rugat și eu ceva, și tu dormi? Să vii acum, imediat! a țipat bunicul Abdul.

A închis telefonul, dar nu-și găsea locul. Se plimba în sus și-n jos prin cameră, cu mâinile la spate, uitându-se din când în când pe fereastră.

— Năucul ăsta ar face bine să vină înainte să înceapă lucrul funcționarii, a spus bunicul Abdul.

Abia după aproape o oră l-am auzit pe Ali urcând scările în grabă și bătând la ușă.

— De ce-ai întârziat atâta? Vrei s-o prindă poliția pe Bari și s-o salte?

Ali nu pricepea despre ce era vorba.

— Am întârziat pentru c-a trebuit să împrumut o mașină de la un prieten. Dacă Bari se mută, nu e nevoie și de mașină? a bodogănit Ali.

— Când ți-am spus eu că se mută? Ți-am zis doar c-o să stea la tine câteva zile!

De îndată ce ne-am privit unul pe altul, Ali a zâmbit cu gura până la urechi. Cât despre mine, m-am liniștit abia după ce am ieșit din casă și am urcat în mașină. Probabil și femeia din Nigeria plecase dis-de-dimineață, să stea în casa doamnei la care făcea menajul. Bunicul Abdul îl avertizase și pe tânărul filipinez care făcea curat la spital. În orice caz, nu dorea ca cineva din imobil să fie prins și expulzat. Mi-a spus că nu voia ca Mister Azad, proprietarul clădirii, cel care încasa chiria, să-i descopere puncte slabe în administrație.

Mașina pe care o împrumutase Ali era o vechitură cu portierele înfundate și bara din față curbată.

— Unde mergem? l-am întrebat.

— Pentru moment, la mine acasă, mi-a răspuns în timp ce ne îndepărtam cu viteză redusă de cartier.

Nu știa toate detaliile, dar bunicul îi zisese că aș putea fi prinsă la razie pentru că n-am permis de muncă.

— Nu-ți face griji prea multe! Firma de mincaburi la care lucrez e plină de imigranți ilegali. Unul dintre băieți n-are nici măcar permis de conducere.

Așezată lângă el, am spus ca pentru mine, mâhnită:

— Oare de ce s-or fi inventat granițele?

Ali locuia în zona de vest, în Shepherd's Bush, unde trăiau oameni veniți din multe țări. Nu era prea departe de Holland Park, unde se afla reședința lui Lady Emily, dar cât de diferită era atmosfera pe străzile de aici! Shepherd's Bush arăta ca un cățel jigărit, nespălat de vreme îndelungată. Am ajuns la o zonă verde, dar plină de gunoi, mărginită de cinci străzi. Printre imobilele din zona comercială care-o

încercuiau se deschideau străduțe. Am intrat pe una din acele străduțe. Ali avea închiriată o cameră într-o clădire cu trei etaje, cu o intrare cufundată în întuneric.

Ceea ce se voia a fi o locuință era de fapt un studio lung, împărțit în două cămăruțe. Avea o chiuvetă cu două sertare dedesubt, iar la masa veche care se clătina erau puse patru scaune. În cămăruța din față, lângă perete erau un pat și un dulap de haine metalic, ca un fișet, luat de cine știe unde. M-am întrebat de ce Ali nu voia să locuiască la bunicul lui. Trebuie că traiul cu un bătrân nu i se părea deloc la îndemână. Gândea la fel ca toți tinerii din lumea largă.

În ziua aceea, făcându-ne mărturisiri, m-am împrietenit cu Ali. I-am povestit cum am ajuns în Londra, cum s-a destrămat familia mea și cum am trăit în China după ce am traversat Dumanul. Ali auzise multe povești asemănătoare cu a mea de la tatăl și bunicul lui. El se născuse aici și nu ajunsese niciodată în orașul lor natal.

— Ai auzit vreodată de Srinagar[1]? m-a întrebat pronunțând rar numele.

— Nu, acum aud pentru prima oară. Ție Cheongjin îți spune ceva?

— Cheong… și mai cum?

Am petrecut toată ziua împreună în camera lui. Seara, în drum spre lucru, Ali m-a condus până acasă. Am urcat la bunicul Abdul, care mi-a spus că trecuseră pe acolo doi funcționari de la oficiul pentru imigrări. Deși n-au căutat prin toate camerele, l-au întrebat despre identitatea fiecărui chiriaș. Bunicul le-a arătat registrul locatarilor, cu numele și meseria fiecăruia. Despre tânărul filipinez a spus că locuise într-adevăr în casă, dar de curând se mutase, nu știa unde. Iar în ceea ce mă privea, le zisese că Runa locuia singură

---

1. Capitala de vară a statului indian Jammu-Kashmir.

în cameră. Adevărul este că Runa închiriase singură camera, contractul era pe numele ei. Când am venit eu, am dat chiria pe din două și n-a mai fost nevoie să fiu trecută în registrul imobilului. Cei doi voiau să facă percheziție în camera soților nigerieni de la demisol, însă bunicul Abdul s-a opus.

— Le-am zis că n-am dreptul să le deschid ușa fără permisiunea chiriașilor. Dacă el este acuzat de ceva, atunci să vină cu un mandat în bună regulă și să mi-l arate. În orice caz, din cauza lui s-ar putea să mai treacă pe-aici. Dar în câteva zile se va termina totul.

Bunicul Abdul m-a servit cu *chapati* și carne de miel. La început l-am refuzat, apoi m-am răzgândit și i-am zis că a doua zi mă voi întoarce devreme ca să-i gătesc ceva bun.

— Ia spune-mi, Ali are grijă de tine? m-a întrebat bunicul așezându-se în fața mea.

— Da, dar nu înțeleg de ce locuiește singur acolo.

A început să râdă.

— Păi, nici eu nu știu. Eu din copilărie am trăit cu toată familia. Când am venit în țara asta, au trecut mulți ani până m-am obișnuit să locuiesc de unul singur. Tatăl lui Ali a cunoscut o musulmană, s-a însurat cu ea și s-au mutat la Leeds, unde căpătase el loc de muncă. Mi-a fost tare greu după ce-au plecat. Eu lucram aici, în Londra, și n-am putut să mă mut la ei.

Până la pensionare, bunicul Abdul fusese angajat la un hotel. Acum, administra imobilul indianului Azid, fiind scutit în schimb de la plata chiriei. Acest Azid, care lucra la o bancă, deținea nu mai puțin de cinci astfel de imobile.

— Când era mic, Ali a crescut împărțind camera cu frații și surorile lui. Poate că de-asta vrea să locuiască singur deocamdată.

Am înțeles imediat ce voia să zică bunicul Abdul, pentru că Ali îmi povestise, cumva rușinat, că erau șase copii la părinți.

Am petrecut trei zile până la lăsarea întunericului în camera lui Ali, urmând sfatul bunicului să fiu cu băgare de seamă până spre sfârșitul săptămânii.

Nenea Đàm mi-a transmis prin Runa că la salon nu era nevoie de mine și că mă puteam odihni până la sfârșitul săptămânii. Spera să mă întorc la muncă începând de marțea următoare. Am aflat că tia Sara telefonase de mai multe ori și că Lady Emily întrebase de mine.

Când treceam prin momente grele, obișnuiam să mă gândesc la bunica. Îmi repetam poveștile pe care le ascultasem de la ea în copilărie. Îmi murmuram replicile și le rosteam cu vocea bunicii pe ale sale, ca și cum am fi vorbit una cu cealaltă. Runa sforăia ușurel, iar eu mă răsuceam întruna. Apoi mi-am lăsat spiritul să se ridice. Și ceea ce nu puteam desluși înainte era acum din ce în ce mai clar.

Pluteam în Vid. O clipă, m-am uitat în jos, la corpul meu. M-am văzut întinsă pe o parte, cu genunchii îndoiți. Am văzut-o pe Runa și tot ce era în cameră. Apoi sufletul mi s-a înălțat. În întunericul de nepătruns a apărut o cărare albă. Ca întotdeauna, până aici totul era neschimbat. De la primii pași pe drumul cel alb am zărit blănița albă a lui Chilseong'i. Ca de obicei, își legăna ușor codița.

— Chilseong! Vreau s-o văd pe bunica.

— Da, știu. Și ea te așteaptă.

Chilseong'i mergea înaintea mea, întorcându-se când și când spre mine. Alunecam în urma lui pe drumul scăldat într-o lumină albă, orbitoare. Pe vârful unui deal învăluit într-un fum ce aducea cu ceața ori poate cu norii, se ridica un pavilion impunător, octogonal, în care intrai urcând niște scări de piatră. Coloane groase susțineau acoperișul

cu streșini ridicate. În pavilion, îmbrăcată în alb, bunica mă aștepta făcându-mi semn cu mâna. Am alergat spre ea și am îmbrățișat-o. Bunica știa atât de bine să mă aline!

— Scumpă Bari, ți-e tare greu, așa-i?

— Nu-ți face griji, bunico. Sunt bine, mă descurc.

— Ai reușit s-ajungi până aici! Dar să știi că drum lung te așteaptă. Ia uită-te în jos!

Bunica s-a apropiat de pridvorul pavilionului, și-a întins mâna și mi-a arătat un loc. Ceea ce semăna cu niște nori s-a ridicat și jos, în depărtare, au apărut munți, pajiști, râuri și orașe.

— Bunico, ce loc e-acolo?

— Cel în care locuiești tu acuma. Ai întâlnit oameni din lumea întreagă, așa-i?

— Am întâlnit *tot felul de oameni*.

— Bari, sper că n-ai uitat ce te-am învățat prin atâtea povești. Ți-am spus că-n drumul tău vei întâlni mulți oameni care au nevoie de tine și care o să te-ntrebe de ce suferă.

— Da, știu… și prințesa Bari le spune că se va duce în Lumea de Dincolo și la întoarcere le va putea răspunde.

— Tocmai asta zic și eu… Va trebui să găsești răspunsuri.

— Și le voi găsi trecând prin Lumea de Dincolo.

— Nu, atât timp cât trăiești *acolo* unde ești, vei afla și răspunsurile.

— Chiar dacă acolo se vorbesc limbi diferite, oamenii arată diferit și trăiesc în locuri diferite?

Zâmbetul calm i-a încrețit ridurile fine.

— Toți oamenii din toată lumea sunt la fel. Cu lipsuri, suferinzi, grei de cap și lacomi, a răspuns bunica.

— Ți-e și milă de ei, am adăugat.

— Da, Bari, asta e! Dacă știi ce e mila, atunci știi și răspunsurile.

Cu un gest al mâinii, bunica a făcut ca în jurul pavilionului să se lase niște nori albi.

— Te vei căsători cu Jangseung. De acum încolo, trăind alături de el va trebui să găsești Apa Vieții.

— Bunico, oamenii din alte locuri au și ei, ca mine, spirite ale strămoșilor[1]?

— Bineînțeles, peste tot e la fel. Toate spiritele trec de la locuri impure la locuri curate, pure. Acuma, du-te. Și eu trebuie să plec.

Am simțit că mă ridic ca un fum și am ieșit din pavilionul octogonal. Înaintam învăluită în nori sau poate în ceață când l-am văzut în fața mea, din nou, pe Chilseong'i. Dădea din codiță. Pentru o fracțiune de secundă, mi-am revăzut de sus, plutind, corpul rămas în cameră. Apoi mi-am venit în fire, sufletul meu s-a întors în corp și mi-am deschis ochii ca și cum m-aș fi trezit din somn. Dincolo de fereastră se profila silueta neagră a unui copac.

Era cea de-a treia după-amiază petrecută în cameră la Ali. Stăteam la masă când el s-a ridicat dintr-odată și, aplecându-se, m-a sărutat. Imediat mi-am șters buzele cu dosul palmei. M-a imitat, prefăcându-se că-și șterge și el gura. Nu știu ce-o fi găsit atât de amuzant, că s-a hlizit o vreme.

— De ce râzi?

— Pentru că ești ca un copil… Hi-hi-hi!

— Doar te imit pe tine.

M-a luat ușor în brațe și m-a întins pe pat. „Hmm… Credeai că o să mă zbat." Stăteam liniștită ca o păpușă, cu brațele frumos lăsate pe lângă corp și picioarele întinse. Când s-a așezat lângă mine, am crezut că patul o să crape. Mi-a pus mâna pe sâni, dar i-am dat-o ușurel la o parte. Mi-era rușine. Mi-am amintit de scena petrecută cu ceva

---

1. Spirite ale celor decedați ce pot fi invocate și după moarte (*josang hon*).

timp în urmă la bordelul din apropierea cartierului chinezesc. Atunci când am fost târâtă înăuntru, proxeneta aceea grasă, patroana bordelului, mi-a examinat trupul și a bușit-o râsul când mi-a văzut sânii foarte mici. Nu mai conta, acum știam ce voia Ali. Și-a dat jos tricoul și a încercat să-mi desfacă cureaua de la pantaloni. I-am pus mâna pe piept și mi-am desfăcut singură cureaua, apoi mi-am dat jos pantalonii. Și-a scos și el pantalonii. Am stat calmă atunci când mi-a dat chiloții jos. Eram goală pușcă și mă uitam la el: pieptul, brațele, picioarele, de fapt aproape întregul corp era acoperit de un păr negricios. „Oare dacă mănânci carne de oaie îți crește părul atât de mult?", mi-a trecut prin minte. Când s-a împins în mine și m-a pătruns, m-a durut atât de tare, că am simțit că părul mi se zbârlește de groază; am crezut că o să-mi pierd mințile. O clipă, deasupra patului am văzut niște siluete aliniate: erau acolo o femeie măritată și două fetițe cu *hijab*[1] alb și un bărbat în vârstă cu barbă și haine lungi.

La sfârșit de săptămână, m-am dus cu Ali la bunicul Abdul. De fapt, eu am fost cea care i-am propus lui Ali vizita. La început, a fost nehotărât. Mi-a ascultat explicațiile cu capul plecat și cu buzele țuguiate, dar după ce a reflectat puțin a dat din cap în semn că e de acord.

— Ali, noi amândoi suntem diferiți de occidentali, i-am spus. Nu știu obiceiurile voastre, dar la noi femeia se culcă numai cu bărbatul cu care se va mărita. Am hotărât, deci, ca de-acum încolo să-ți fiu soție.

Mai târziu aveam să aflu lucruri îngrozitoare: în țara de origine a lui Ali, o fată care se dăruiește fără binecuvântarea părinților ar putea fi bătută până moare de tatăl sau de fratele ei mai mare, și nimeni nu-i învinovățește pe aceștia de nimic. Amândoi eram puțin îngrijorați când

1. Văl purtat pe cap de femeile de religie musulmană.

am intrat în camera bunicului Abdul. În loc să ne întrebe ce s-a întâmplat, bunicul se uita la noi sever. Mi-a luat ceva timp până mi-am dat seama că aștepta să vorbim. Așa că mi-am dus o mână la spate și l-am pișcat pe Ali de fund.

— Ai! a țipat el și s-a uitat la mine. Ăăă… eu… aș vrea să mă însor cu Bari.

Îmi venea să-i strig: „Ce tâmpit!… Cum să spui asta așa, dintr-odată?". Dar n-am zis nimic, doar m-am uitat urât la el când privirile ni s-au întâlnit.

— Bari, tu vrei la fel?

N-am îndrăznit să îngaim nici un cuvânt. Am încuviințat cu capul plecat. Bunicul se uita la noi pe deasupra ochelarilor.

— Tu, vino și șezi aici! mi-a poruncit el. Ali, tu ieși un pic!

— Și unde să mă duc?

— De unde să știu eu?! Du-te la barul de jos și ia-ți o bere, treaba ta… În orice caz, să te întorci cam într-o oră.

Ali a ieșit cu un aer speriat și am rămas doar eu cu bunicul. M-am îndreptat spre băncuța lungă din fața canapelei pe care ședea bunicul și m-am așezat încetișor și cu grijă pe un colțișor.

— Câți ani ai acum?

— Am împlinit optsprezece.

— O vârstă atât de fragedă… Dar, când eram eu tânăr, fetele și băieții se căsătoreau și mai devreme. Știi că noi suntem musulmani și credem în Allah. Un musulman trebuie să se însoare cu o musulmană, dar în ziua de azi nu este neapărat obligatoriu. Ție chiar îți place de Ali al nostru?

Nu mi-am putut opri râsul.

— Ali dă impresia că e tare prost, serios. Dar e-un copil în trup de uriaș.

— Asta înseamnă că îți place. Dacă vă placeți, eu n-am de gând să mă opun. Să se adune un pic și să muncească chibzuit, să câștige bani și să trăiască așa cum trăiește un musulman adevărat e tot ce aștept de la el în țara asta străină.

Bunicul Abdul m-a întrebat unde o să locuim eu și Ali. Fără nici o ezitare, i-am răspuns că mi-ar plăcea să plecăm din camera din Shepherd's Bush, unde Ali trăia singur, ca să locuim cu toții în casa bunicului: aici aveam două camere și o sufragerie și nu era nevoie să cumpărăm nici mobilă. Mă gândeam mai ales că voi fi în siguranță dacă voi sta aproape de bunicul Abdul.

— Hm, nu crezi că pe Ali l-ar deranja să locuim cu toții? Ia stai așa! Curând se eliberează camera de vizavi de unde stăteai cu Runa… Ce-ar fi să vă mutați acolo?

Bunicul primise într-adevăr un telefon de la femeia din Nigeria. I-a spus că se va muta în altă parte pentru că soțul ei fusese expulzat și urma să se întoarcă în țara natală.

— Cred că nu va fi nevoie să ținem toate obiceiurile de nuntă din Pakistan. Dar ar fi bine să organizăm aici *mayun* și *mehndi*[1], să-i chemăm pe prietenii tăi și pe-ai lui Ali ca să-i anunțăm că vă căsătoriți. Iar nunta ar trebui făcută la Leeds, în casa părinților lui Ali, cu invitați dintre rude și vecini.

Apoi bunicul Abdul mi-a vorbit despre familia sa:

— Tata a fost păstor și-avea și o bucată de pământ. Familia noastră a trăit din generație în generație într-un sat de lângă Kargil, în regiunea Jammu-Kashmir. După ce tata a fost executat, restul familiei s-a mutat în Srinagar.

---

1. *Mayun* este o perioadă cuprinsă între opt și cincisprezece zile înainte de nuntă, în care mireasa urmează ritualuri de înfrumusețare și nu are voie să se vadă cu mirele. *Mehndi* este o petrecere pentru mireasă și mire, înainte de ceremonia de nuntă, în care celor doi li se fac tatuaje cu henna.

N-am reușit să înțeleg nici măcar pe jumătate ce înseamnă învățătura islamică chiar după ce trecuseră câțiva ani de când făceam parte din familia lor. Așa cum n-am putut pricepe prea multe nici despre ce se întâmplase cu țara în care trăiau rudele lui Ali. Pe când eram în satul meu natal, auzisem că stilul de viață și mentalitatea în Sud erau diferite de cele din Nord, că cele două se înțelegeau ca șoarecele cu pisica. Bătrânii spuneau că totul era din vina nasurilor mari, adică a americanilor. Și bătrânii din familia lui Ali dădeau vina pe nenorociții de englezi. Fuseseră divizați între islamism și hinduism, despărțiți între Pakistan și India, și rivalitatea asta urca până departe în timp. Iar în Jammu-Kashmir, aparținând acum de India, și în prezent mai erau prinși și omorâți oameni fără vreo vină.

Bunicul Abdul mi-a spus că și în zilele astea există civili nevinovați uciși în false atacuri. Când era tânăr, văzuse oameni atacați în plină zi, fără fereală. Bandiții spărgeau ușile caselor și-i împușcau pe cei dinăuntru.

— Dar ce sunt falsele atacuri?

— Hmm… Sunt cele în care militarii omoară musulmani ca să-i fure. Apoi le raportează superiorilor că la finalul atacului dușmanii s-au sinucis. Mărturisind așa, sunt recompensați cu bani și avansați în grad. Am citit despre asta în ziare nu cu mult timp în urmă.

Într-o zi, întors de la câmp, bunicul Abdul își găsise soția și cele două fete moarte. Împușcate. Pe-atunci, tatăl lui Ali avea cinci ani și scăpase numai pentru că se ascunsese într-un butoi pentru apă.

— Din familia noastră, doar noi doi am rămas în viață.

Bunicul Abdul venise în Anglia la jumătatea anilor ’60, când conflictul din Kashmir luase amploare.

— Aveam treizeci de ani când am venit aici și trăiam așa, la întâmplare. Apoi m-am însurat a doua oară. Pentru că bărbatul trebuie să fie însurat ca să poată strânge ceva

bani; dacă trăiește de unul singur, risipește aiurea. În urmă cu câțiva ani s-a prăpădit și-a doua soție. Acum, singura dorință pe care-o am e să mă duc la Mecca.[1]

Abia atunci am adus vorba de siluetele pe care le-am văzut în camera lui Ali, în urmă cu câteva zile.

— A fost ca în vis. Mi s-au arătat o femeie cu două fetițe, toate cu *hijab* alb, și un bătrân cu barbă mare și îmbrăcat în haine lungi.

Bunicul Abdul dădea încetișor din cap.

— Probabil era bunica lui Ali și cele două fete ale mele. Bărbatul cu barbă lungă era tatăl meu, fără îndoială.

Bunicul și-a șters ochii plini de lacrimi cu mâneca de la haină.

— Îți mulțumesc că mi-ai spus… Faptul că i-ai văzut înseamnă că te acceptă ca parte din familie.

Ali mi-a zis că trebuie ca înainte de nuntă să mergem și la părinții lui, fapt încuviințat de bunicul Abdul. N-avea rost să amânăm plecarea, așa că am hotărât să mergem împreună la Leeds în săptămâna următoare, în ziua de luni, când nu lucram. Leeds este în regiunea Yorkshire, înspre nord, la două ore și jumătate de călătorit cu trenul, luat din Londra. Și pentru că ne rămânea prea puțin timp ca să ne și întoarcem în aceeași zi, am decis să ne petrecem noaptea acolo. Mai întâi, bunicul i-a dat telefon tatălui lui Ali și i-a spus în mare despre ce e vorba. Apoi Ali a sunat-o pe mama sa. Dacă numai Ali i-ar fi anunțat vestea, părinții lui ar fi crezut că bate câmpii.

Familia lui Ali locuia într-o suburbie din Leeds, unde trăiau foarte mulți musulmani. Toate casele păreau la fel, cu tencuială albă și acoperișuri și terase din prefabricate.

1. Pelerinajul la Mecca, cunoscut sub numele de *hajj*, este unul dintre cei cinci stâlpi ai islamismului.

Locuitorii – aproape toți pakistanezi – preferau mai degrabă terasa de pe casă decât curtea. Acolo sus petreceau împreună și beau un pahar în jurul grătarului. Ali era cel de-al doilea copil în familie: fratele mai mare, căsătorit, locuia în altă parte; sora care îi urma lui Ali era și ea căsătorită și locuia în Bradford. Mama lui Ali spunea că îi vom vedea pe aceștia doi în ziua nunții, la *baraat*[1].

Dat fiind că abia seara familia se strângea la masă, am plecat cu Ali din Londra după prânz. Mama lui ne aștepta. Trupeșă, îmbrăcată cu o rochie lungă și largă și cu *hijab*, părea o femeie calmă și bună la suflet. Când am intrat m-a îmbrățișat. Așa cum mă învățase Ali, am bâiguit „*as sallam alaikum*"[2], iar ea m-a privit în ochi și mi-a răspuns cu aceleași vorbe. M-am dus la bucătărie să o ajut să pregătească cina, dar ea a insistat să rămân în sufragerie alături de Ali, să mă odihnesc. Toată casa mirosea ciudat și înțepător, a coriandru.

Surorile mai mici s-au întors curând de la școală. După ce Ali mi le-a prezentat, am dat mâna cu fiecare dintre ele, una mai veselă ca alta, hlizindu-se întruna. Usman, fratele mai mic al lui Ali, s-a întors de la muncă abia la lăsarea întunericului. A dat mâna întâi cu fratele lui, iar după aceea cu mine – însă m-a strâns atât de tare, că o bună bucată de vreme m-au durut degetele. Tatăl lui Ali s-a întors ultimul acasă. Îi stătea bine cu părul grizonant, tuns scurt, și cu mustață. Dintr-o privire, mi-am dat seama că așa va arăta și Ali când va ajunge la vârsta lui. S-a retras ca să se schimbe într-o haină tradițională, lungă și confortabilă.

---

1. Obicei din ritualul tradițional de nuntă în Pakistan, constând în faptul că mirele, însoțit de familie și prieteni, merge la casa miresei pentru a o lua spre locul unde se va desfășura ceremonia nunții.
2. Pacea fie cu tine (salut tradițional între credincioșii musulmani).

Eu ședeam alături de Ali și nu scoteam un cuvințel. Toată familia a luat loc în jurul nostru, cu ochii, firește, la noi. Surorile cele mici râdeau de fiecare dată când privirile ni se întâlneau. Chipul tatălui, un om nu prea vorbăreț din fire, mi se părea senin. Ne-am așezat la masă și, înainte de a mânca, tatăl a rostit o rugăciune scurtă. Când mama a început să aducă feluri de mâncare, m-am ridicat repede să o ajut. Toți ne priveau cu căldură și bunăvoință.

— Părinții tăi au rămas în țara natală? m-a întrebat tatăl lui Ali.

Îmi căutam cuvintele când Ali a răspuns în locul meu:

— Părinții lui Bari au plecat pe lumea cealaltă.

— Vai, îmi pare rău să aud asta! a spus mama.

— Allah îi ia la El mai întâi pe cei pe care îi iubește, a adăugat tatăl lui Ali.

Apoi Ali le-a povestit cum i-am văzut eu în vis pe străbunicul, bunica și cele două mătuși ale lui, care pieriseră în Srinagar. Tatăl lui continua să mănânce tăcut, dar mama i-a tăiat vorba cu blândețe:

— Vorbim mai târziu despre asta.

La desert, surorile cele mici au luat câte o prăjitură și s-au așezat în fața televizorului, iar mama s-a întors în bucătărie. La masă am mai rămas doar noi doi și tatăl lui Ali.

— Mi-a spus bunicul tău despre ce e vorba. Dacă amânăm nunta prea mult, intrăm în perioada Ramadanului. Mai bine să ne grăbim un pic, spus tatăl în timp ce sorbea din *chai*.

— Da, tată. Atunci, să facem nunta luna viitoare.

— Doamne ferește! Ce-ai zis? Luna viitoare? s-a repezit într-un suflet mama lui Ali din bucătărie. E foarte devreme! Să treacă măcar o jumătate de an de când vă știți.

Tatăl lui Ali a spus zâmbind:

— Uite, m-am sfătuit cu bunicul tău. O să-ți cumpărăm amândoi o mașină. În felul ăsta, vei face bani frumoși cu minicabul tău.

— Vorbești serios? Adică n-o să mai fiu nevoit să împrumut mașina altora și să muncesc cu ora!

— Partea mea va fi cadou, dar bunicului va trebui să-i înapoiezi banii. De-acum încolo vei începe o nouă viață: vei avea copii și vei merge la moschee ca să-ți faci rugăciunile.

A doua zi după ce m-am întors de la Leeds, înapoindu-mă de la salonul de manichiură cu Runa, am văzut lumina aprinsă la fereastra camerei de vizavi de noi. M-am dus și am bătut la ușă. Nigeriana mi-a deschis: purta un șorț și o băsmăluță pe cap – își strângea lucrurile. Mi-a făcut semn să intru. Toată camera era plină de cutii.

— Mâine plec. Mobila am găsit-o aici când ne-am mutat, doar patul l-am cumpărat. Am ieșit bine, căci domnul administrator ne-a dat pe el jumătate din prețul cu care l-am luat. Am auzit că te vei muta aici, așa e?

I-am răspuns că da.

— Felicitări! Bunicul Abdul mi-a zis că te vei mărita cu nepotul lui, mi-a spus cuprinzându-mi mâinile.

N-am îndrăznit s-o întreb ce mai face soțul ei, dar a adus vorba singură:

— Soțul a primit ordin de expulzare. Dar eu nu o să mă întorc. Știi, amândoi ne-am născut în timpul războiului civil.

N-am înțeles ce voia să spună.

— În vremurile alea, foarte mulți copii au murit. A fost o minune c-am supraviețuit, asta am vrut să zic. Indiferent de ce va fi, soțul meu se va întoarce în Londra.

Abia mai târziu am aflat cum vin aici cei din Africa. Ali mi-a povestit că trec prin strâmtoarea Gibraltar, ajung pe continent și apoi traversează Canalul Mânecii. E o

călătorie foarte primejdioasă pentru cei care ajung în Maroc și de acolo traversează strâmtoarea într-o bărcuță; este cu totul altceva decât traversarea Dumanului pe la graniță. Apoi iau trenul sau merg pe jos, ca să străbată munți periculoși, trec multe granițe și, în final, Canalul Mânecii. Cei care vin în Anglia trebuie să aibă pe cineva aici, măcar o cunoștință îndepărtată. Doar așa pot fi ajutați să se stabilească undeva.

Ali avea un coleg șofer de minicab, originar din Ghana. Trei ani de zile i-au trebuit ca să ajungă aici. De două ori a fost prins la Calais înainte să traverseze canalul. A ajuns într-un sfârșit pe pământ englez agățat de acoperișul unui tren Eurostar. În apropierea tunelului de sub mare, cam la 40-50 de kilometri, de-o parte și de alta sunt niște diguri înalte, ridicate pentru protejarea recoltelor. Printre aceste diguri trece calea ferată. Viteza trenului scade, firește, cu cât se apropie de tunel. Imigranții pândesc momentul, sărind de pe dig pe acoperișul trenului. Trebuie să se țină bine agățați, pe burtă, timp de vreo douăzeci de minute, cât durează traversarea, înfruntând presiunea aerului. Și mai ales trebuie să pândească momentul când să sară de pe tren, înainte ca viteza să crească din nou. Deseori responsabilii cu întreținerea căii ferate din Anglia și din Franța adună cadavre din tunel. Omul în care prietenul lui Ali își pusese toate speranțele pentru când va ajunge pe pământ englez era chiar unchiul său, cineva foarte cunoscut în orașul din țara natală. Când a ajuns în Londra și s-a interesat de el, a aflat că unchiul murise cu câțiva ani în urmă. Simplul nume al acelui om fusese, în tot acel răstimp, singura speranță a ghanezului, cea care-l încurajase să ajungă până aici.

De fiecare dată când trebuia să vorbim despre țările din care veneam, eu și Ali nu mai intram în detalii. De obicei, discuțiile se terminau cu concluzia că așa a fost dat, ca

acolo să fie la putere conflictele, foametea, bolile și generali înfricoșători, necruțători. Oriunde în lume sunt oameni care-și pierd viața trecând granița și vor continua să treacă granițele pentru a trăi, chiar și o zi, în pace.

După plecarea femeii din Nigeria, Ali și cu mine am început într-o seară să aranjăm apartamentul – am făcut curățenie generală, am văruit pereții, am reparat chiuveta. Cum camera era aproape la fel ca cea a Runei, nu mă simțeam străină.

Întreaga ceremonie de nuntă se numește *shadi*, dar noi am făcut ceva compus din *mayun* și *mehndi* în preziua nunții – am invitat la noi acasă niște prieteni, i-am servit cu ceva și ne-am oferit cadouri – și *baraat* și *walima*[1] la Leeds, în casa părinților lui Ali.

Pentru mine, care nu aveam în Londra nici o rudă, a contat foarte mult când mi s-a dovedit apropierea față de cei câțiva oameni pe care îi cunoscusem și care mă ajutaseră în timpul petrecut acolo. Nenea Lou de la restaurantul Shanghai și nenea Đàm de la salonul Tonkin erau pentru mine ca niște tați, așa că i-am întrebat pe amândoi dacă vor să-mi fie tutore la nuntă, și fiecare și-a dorit asta. Într-un final, cel care a câștigat a fost nenea Đàm. Runa se născuse în Anglia, dar, familia ei fiind din Bangladesh, știa în mare obiceiurile orientale, așa că am rugat-o ca la nuntă să facă ea oficiile de mamă a miresei.

Am fost împreună cu Runa la piață și pe la o măcelărie musulmană. Am spus *halal*[2] și, cu binecuvântarea lui Allah,

---

1. Ultima zi a nunții tradiționale pakistaneze, când la casa părinților mirelui cei doi tineri găzduiesc prima masă festivă în calitate de soț și soție.
2. Ceea ce este permis, în opoziție cu *haraam* (ceea ce este interzis – carne de porc, sânge sau preparate cu sânge de animale,

am cumpărat de-acolo carne de oaie, pui și pește, toate fără sânge. Ali a adus de la un restaurant pakistanez *chapati*, *champ* și *haleem*, găluște prăjite, *barfi*[1] și altele, însă am vrut să pregătesc eu însămi câteva feluri de mâncare pentru invitați. Runa m-a ajutat să fac frigărui, *kebap tikka*[2] și pui cu ardei iute și legume din belșug.

Ali a invitat colegi de la firma de minicaburi, dintre care aproape jumătate erau pakistanezi, și alți câțiva prieteni musulmani pe care îi cunoscuse în Shepherd's Bush. Bunicul Abdul a invitat și el câțiva bătrâni pe care îi știa de la moscheea din cartier. Cele două surori mai mici ale lui Ali au lipsit de la școală și au venit special de la Leeds ca să mă ajute. Am scos în curte două mese și-am așezat pe ele mâncarea, băuturile, vesela și paharele. Abia pe înserat s-au adunat și oaspeții, în timp ce de la radiocasetofon curgeau tremolouri prelungi din melodii pakistaneze.

Eu așteptam în camera de alături; Runa îmi spusese că nu trebuia să apar încă. Îmbrăcasem o rochie lungă, galbenă, iar în jurul capului îmi pusesem un văl tot galben – amândouă fuseseră primite în dar de la bunicul Abdul. Tot Runa mă învățase că trebuie să am fața acoperită atunci când mă voi arăta invitaților.

Apoi a adus niște henna și mi-a desenat niște frunze rotunjite și niște flori pe degete și pe dosul palmei. Ar fi trebuit să-mi imprime și pe picioare, dar am refuzat. La salon, Runa obișnuia să facă tatuaje provizorii, așa că nu

---

băuturi alcoolice etc.). Tradiția musulmană cere măcelarului să invoce numele lui Allah înainte de a sacrifica animalul. Carnea comercializată nu trebuie să conțină sânge.

1. *Champ* – mâncare din carne și legume; *haleem* – tocăniță din linte cu carne de oaie, vită sau pui și cu adaos de condimente; *barfi* – desert tradițional pakistanez.
2. Înainte de a fi pusă pe grătar, carnea este marinată într-un sos făcut din iaurt și condimente.

i-a luat mult să mi le facă acum, cu multă dibăcie, pe ambele mâini. În sfârșit, cele două surori mai mici ale lui Ali au deschis ușa și mi-au făcut semn cu mâna:

— E timpul să ieși!

— Un moment! a strigat Runa cu rimelul în mână. N-am terminat cu ochii!

Mi-a conturat cu negru pleoapele și apoi m-a dat cu rimel pe gene. Când m-am uitat în oglindă, am văzut o pakistaneză cu văl galben și ochi expresivi. Cele două surori s-au apropiat și au strigat la unison:

— Cât de frumoasă ești!

Am ieșit cea dintâi în curte și m-am așezat pe un scaun. Fața îmi era acoperită cu vălul galben, dar datorită luminilor aprinse vedeam ca în plină zi. Surorile lui Ali au căutat o anumită melodie pe casetă, au dat volumul mai tare și-au început să cânte împreună, în timp ce Ali a apărut în curte, în haină lungă, albă. Runa și cele două surori au alergat în întâmpinarea lui și aruncau cu petale roșii de trandafir, apoi au ținut un voal deasupra capului său, ca pentru a nu-l lăsa să vadă cerul. Ali a urcat pe postamentul amenajat în mijlocul curții, așezându-se cu picioarele adunate sub el. Pe rând, invitații se apropiau de postament, scoteau bancnote și, după ce le învârteau pe deasupra capului mirelui, le dădeau surorii care stătea alături de el. Bunicul Abdul și prietenii lui de la moschee și-au ridicat brațele și au început să danseze. Tinerii pakistanezi, cele două surori și Runa li s-au adunat în mijlocul curții și au format un cerc.

> Mirele-i frumos ca un păun
> Și mireasa, mai frumoasă ca o floare!
> Allah, primește-i pe ei și binecuvântează-i!

cântau cu toții în timp ce dansau.

Când se apropiau de mine, îmi băgau bomboane ori alte dulciuri în gură, pe care le îndesau cu forța dacă dădeam

din cap să le refuz. Am respectat obiceiurile într-o formă simplificată. După ce au dansat și au cântat, oaspeții s-au așezat în jurul meselor din curte. M-au strigat și pe mine la masă, iar Ali mi-a ridicat vălul, pe care mi l-am aranjat apoi ca un *hijab*, așa cum trebuia.

Pregătisem și niște bere pentru invitații care nu era musulmani, ca să nu fie dezamăgiți de lipsa băuturilor alcoolice la petrecere. Nenea Đàm a rostit câteva cuvinte de felicitare. Nenea Lou s-a ridicat și el, dar înainte să ne ureze ceva și-a pierdut vocea și s-a înecat. L-am văzut întorcându-se într-o parte ca să-și șteargă lacrimile. Și, chiar dacă nu a spus nimic, mi-am dat seama că se gândea la fata lui rămasă în Hong Kong.

Baraat, adevărata ceremonie de nuntă, era programată să aibă loc a doua zi, la Leeds. Împreună cu Ali, Runa, bunicul Abdul și cele două surori, ne-am urcat într-un microbuz închiriat de la firma lui Ali și am plecat dimineața devreme.

În fața casei părinților lui Ali ne așteptau deja mulți oaspeți, aproape o sută de persoane. Erau acolo frații și surorile lui Ali, rude mai îndepărtate și prieteni, vecini și credincioși de la moschee. Cerându-și iertare față de vecini, părinții lui Ali i-au invitat într-un cort ridicat anume pentru ei, în timp ce rudele și apropiații au fost chemați pe terasă.

Am urcat prima pe terasă, m-am așezat pe scaun și-l așteptam pe mire. Jos, în curte, Ali saluta invitații. Surorile mai mici și prietenii lui Ali le-au prins la gât părinților și bunicului Abdul ghirlande de flori. În timp ce urca scările, Ali a primit și el o astfel de cunună. S-a așezat lângă mine și împreună i-am salutat pe oaspeți, care mie mi-au oferit bani. Imamul din cartier a oficiat ceremonia schimbului de jurăminte. Din partea mea au fost două martore, Runa și o prietenă de-a surorii lui Ali ce locuia la Bradford. Ali

a avut ca martori doi foști colegi de școală, vechi prieteni din Leeds. După ceremonie a venit momentul fotografiilor – câteva zeci. Apoi am coborât în curte și am salutat oaspeții dintre vecini spunându-le că deja eram soț și soție. Și ei ne-au oferit la rândul lor bani, ca să avem noroc.

A doua zi ne-am odihnit și am petrecut în familie. Apoi eu, Ali, Runa și bunicul Abdul ne-am întors la Londra. În zilele ce tocmai trecuseră fusesem confuză, parcă pe altă lume.

Grație banilor primiți de la tatăl și de la bunicul lui, la scurt timp după nuntă Ali a cumpărat un Wolkswagen break la mâna a doua. Și, dacă tot avea mașina lui, s-a angajat ca șofer proprietar la firma de minicaburi.

La nunta mea nenea Lou și nenea Đàm și-au dovedit din nou generozitatea. Nenea Đàm nu doar că ne-a pus în plic trei sute de lire, dar mi-a dat și un avans din salariu de o mie de lire. Nenea Lou mi-a dat două sute de lire și, pe lângă asta, o veste prețioasă: la câteva zile după nuntă, a trecut pe la salon și mi-a spus că datoria mea era aproape integral plătită și că, dacă tot mă căsătorisem cu Ali, care era cetățean britanic, puteam să obțin un pașaport legal și viză de rezident. Pașaportul cu care plecasem din port, un fals al Clanului Șerpilor, ar fi fost depistat imediat ce ar fi căzut în mâinile celor de la oficiul de imigrări. Nenea Lou mi-a zis că va face rost de pașaportul unei chinezoaice care murise de curând, dar care trăise aici cu viză legală. Mi-a spus în glumă că, oricâți oameni ar da colțul în cartierele chinezești din Europa, de boală sau de bătrânețe, asta nu însemna și că populația scade. Banii necesari pentru obținerea documentelor nu mi se păreau a fi o problemă, oricât de mulți ar fi fost. Dacă aș fi obținut pașaport, aș fi înregistrat căsătoria și aș fi obținut permis de muncă, iar investiția – care se ridica la cinci mii de lire – merita. Știam

că eu și Ali puteam face rost de acei bani, iar avantajele erau clare.

Din povestea pe care mi-o spusese bunica, mi-am amintit de promisiunea pe care prințesa Bari i-a făcut-o lui Jangseung: în schimbul aflării drumului, trebuia să-i dăruiască fii, să trăiască alături de el și să-l slujească. Și asta timp de trei ori câte trei ani, adică nouă ani de zile!

Și-atunci am realizat că a trăi înseamnă a aștepta și a îndura timpul. Chiar dacă speranțele nu sunt mereu îndeplinite, cât timp ești în viață oricum timpul se scurge și totul trece.

10

Mi-am început viața comună cu Ali în camera de la demisol unde locuise înaintea noastră cuplul nigerian. Totuși, hotărâserăm să folosim bucătăria bunicului Abdul ca să luăm masa împreună, ca o familie. Seara, după ce mă întorceam de la lucru, alegeam câteva ceva din cele cumpărate de bunicul Abdul de la piață, după o listă pe care i-o lăsasem, și găteam. De multe ori, la masă eram doar noi doi. Ali încerca să aibă sfârșitul de săptămână mai liber; la fel ca înainte, lucra în timpul nopții, așa că reușea să cineze cu noi cam de două ori în cursul săptămânii, înainte să plece la muncă.

Petreceam mult timp împreună cu bunicul Abdul vorbind despre familia lui și rudele plecate pe lumea cealaltă, despre Allah, singurul Dumnezeu din univers, și despre legende cu profetul Mohamed. Deși nu puteam să citesc din Coran, ajunsesem să știu pe de rost prima frază a rugăciunii de mărturisire „*La ilaha ill Allah Muhammadun rasul-Allah*“, care înseamnă că Allah e singurul Dumnezeu și Mohamed este profetul lui Allah. Nu m-am mirat când am aflat lucrul acesta. Mi-am amintit cum în copilărie bunica îmi spunea că există un Dumnezeu care veghează peste Cer și peste Pământ. Dacă ne-ar fi auzit tata, ar fi bombănit că sunt superstiții. Însă mie nu mi se părea a fi nici o diferență între acel Dumnezeu despre care îmi povestise bunica și cel despre care îmi vorbea acum bunicul

Abdul. Există oare vreo diferență între cei care mănâncă orez și cei care se hrănesc cu *naan* și *chapati*?

Uneori îi povesteam bunicului Abdul despre bunica. Pentru că fusese o femeie blândă, el credea că devenise înger sus, în Rai, acolo unde curg izvoare minunate și mii de flori înfloresc. Și îmi spuneam în sinea mea că pajiștea de dincolo de podul-curcubeu peste râul pe care îl vedeam uneori în vis era locul potrivit pentru ființe asemenea bunicii mele.

Nenea Đàm de la salonul Tonkin era budist. Nenea Lou, după ce termina de gătit, se odihnea și atunci obișnuia să recite întruna rugăciuni ce semănau cu niște incantanții. În cartierul chinezesc, mulți se rugau în temple taoiste și ardeau acolo bețișoare parfumate. Runa era dintr-o familie originară din Bangladesh, iar tia Sara era srilankeză, dar pentru că amândouă se născuseră în Anglia credeau în Iisus și mergeau la biserică. Cu toate astea, deși fiecare respecta în mare anumite ritualuri proprii credinței de origine, mi se părea că în același timp își acordau o mare libertate în a trece de la un obicei la altul. Ascultându-mă, bunicul Abdul râdea împăcat:

— Copilă, ne îmbrăcăm diferit, mâncăm alte mâncăruri și credem în altceva, dar legea universului e numai una.

Nu știam prea multe despre islamism, dar nu mă deranjau obiceiurile lui Ali și ale familiei sale. Mi se părea, totuși, destul de dificilă perioada Ramadanului. Postul însă m-a ajutat să înțeleg cât de importante erau mesele de zi cu zi și o familie unită.

I-am vorbit bunicului Abdul și despre povestea prințesei Bari pe care mi-o spunea bunica și cum am ajuns să port acest nume. Bunicul dădea din cap și zâmbea:

— Dacă ai același destin ca prințesa Bari din legendă, înseamnă că de-acum încolo trebuie să cauți Apa Vieții.

— Nu știu ce vrea să-nsemne asta, bunicule. Însă bunica mi-a zis că, pe măsură ce voi trăi, voi înțelege.

Treceau zile liniștite și obișnuite, în care nu se întâmpla nimic. Ali muncea din greu ca șofer de taxi, eu lucram la salon ca maseuză. De cinci ori pe zi bunicul întindea pe jos o carpețică și își făcea rugăciunile, îndreptându-se spre Mecca. Vinerea Ali se ducea la moschee. Eu mă rugam în cameră – învățasem cum să fac asta uitându-mă la Ali și repetându-i gesturile.

Într-o după-amiază pe când eram la salon, o clientă venită pentru masaj ne-a anunțat:

— A izbucnit războiul în America! Tocmai am văzut la televizor. E haos în întreaga lume!

Clienții șușoteau neliniștiți. Nenea Đàm a adus în hol televizorul din camera de relaxare și l-a deschis. Într-adevăr, pe fiecare canal se transmiteau știri despre atentatele din New York. Vedeam repetate din nou și din nou imaginile cu cele două avioane de pasageri ce intrau unul după altul în cele două turnuri și provocau explozii. Ne uitam cu răsuflarea tăiată, de parcă urmăream un film de acțiune. Văzând clădirile prăbușindu-se, am țipat cu toții. Oamenii alergau pe străzi învăluite în fum, acoperite de praf și bucăți de sticlă. Cei care cu greu se salvaseră, răniți, cu haine sfâșiate, aveau chipuri înfricoșate. O lume redusă la moloz și praf, pe care vântul îl ridica în aer de pe străzi.

Pământul întreg părea în stare de șoc în urma atacurilor de la New York. Când m-am întors acasă, bunicul Abdul se ruga în genunchi pe carpețică. Am așteptat în prag să-și termine mătăniile adânci; apoi s-a ridicat și m-a întrebat dacă văzusem știrile. Am încuviințat mohorâtă.

— L-am sunat pe Ali, să se întoarcă mai devreme în seara asta.

Înțelesesem ce voise să spună bunicul. Când Ali s-a întors în sfârșit în seara aceea, bunicul, care până atunci nu-și găsise locul și se uita mereu pe fereastră, l-a certat de îndată ce a intrat în casă:

— Doar ți s-a zis să vii mai devreme! De ce-ai ajuns așa de târziu?

— Pentru c-am avut un client care mergea la aeroport.

— De-acum încolo numai în weekend o să lucrezi și noaptea. În cursul săptămânii o să te-ntorci acasă înainte să se lase întunericul.

Ali mi-a aruncat o privire și apoi și-a deschis larg brațele:

— Dar de ce vă faceți atâtea griji?

— Uite ce e, lumea se va schimba. De fapt, deja se uită urât la noi, la musulmani.

— Bunicule, s-a întâmplat în America. Noi suntem cetățeni britanici!

— Da, oficial, așa e. Dar o să vezi că oamenii or să ne critice deschis de-acum încolo religia și felul în care trăim.

Ali simțea că se sufocă:

— Teroriștii sunt adepți ai violenței! N-au nici o legătură cu noi, musulmanii! a țipat el la bunicul Abdul.

— Și ei sunt musulmani, a oftat bunicul. Or să se-ntâmple lucruri groaznice. Teroriștii vor fi doar un pretext.

Pregăteam masa tăcută, fără să mă amestec în discuția lor. Am mâncat toți trei într-o liniște apăsătoare.

Presupunerile bunicului Abdul n-au fost prea departe de realitate: în zilele care-au urmat, s-a aruncat cu pietre în geamurile de la moschee, femei cu *hijab* au fost înjurate, iar case ale musulmanilor au fost mânjite cu vopsea.

Ne apropiam de sfârșitul primei săptămâni din Ramadam. Ali se trezea în zori și mânca ceva ușor, *porridge* sau o supă. Până la apusul soarelui nu mai mânca nimic, doar bea puțină apă. Nici eu, când mă duceam la lucru, nu mă mai bucuram de masa de prânz ca celelalte angajate; doar beam niște suc de fructe sau apă. Când mă întorceam acasă, soarele deja apusese și puteam mânca, însă numai ceva ușor, fără grăsime, cum ar fi *porridge*, legume și fructe. Cumva, duceam același stil de viață și aveam aceleași obiceiuri ca o femeie musulmană.

Într-o seară, Ali a primit un telefon. După felul în care răspunsese, părea să fie vorba de un apel din Leeds, de la tatăl lui. A închis posomorât.

— Ce s-a întâmplat?

— Usman a dispărut.

— Dar nu lucra în uzină?

— Și-a luat liber câteva zile ca să plece într-o excursie cu niște prieteni.

— Și de ce-ți faci griji?

— Azi-dimineață au găsit în camera lui o chitanță de la un bilet de avion. Pentru Pakistan.

Exact în clipa aceea, cineva a bătut la ușă și a intrat. Bunicul Abdul.

— Am vorbit cu tatăl tău. Te-a sunat și pe tine, nu? Mi-a spus că Usman a plecat în Pakistan.

S-a lăsat tăcerea. După ce a stat pe gânduri un timp, bunicul l-a sfătuit pe Ali:

— Ar trebui să te duci la Leeds să vezi despre ce e vorba. Băiețașii ăștia cred că din iubire trebuie să-i cruți pe cei mai în vârstă de a le spune ce ai de gând să faci. Cu siguranță nu le-ar zice adevărul nici lui taică-tău, nici maică-tii.

— Îi cunosc eu pe nemernicii ăia de prieteni ai lui Usman, a încuviințat Ali. Sigur știu care-i treaba.

— Dar de ce vă îngrijorați pentru că s-a dus să-și viziteze țara? În câteva zile se va întoarce și-o să ne povestească râzând ce bine s-a distrat în vacanță, am intervenit eu.

Bunicul clătina din cap în semn că mă înșelam:

— Nu, nu-i așa de simplu. După ce armata americană și cea britanică au declarat că vor trimite trupe în Afganistan, tinerii musulmani se mobilizează pentru sprijin.

A doua zi Ali a plecat la Leeds. Până când s-a întors, noaptea târziu, eu și bunicul l-am așteptat fără să punem nimic în gură. De oboseală și de griji, brațele lui Ali, și așa

lungi, îi atârnau parcă până la genunchi. De îndată ce s-a prăbușit pe canapeaua moale din camera bunicului, bătrânul l-a luat la întrebări:

— Ei, ce-ai aflat?

— E-adevărat. Usman s-a dus în Pakistan. De-acum vreo trei săptămâni. A plecat cu încă patru amici din Asociația Tinerilor Musulmani.

— Și ai aflat unde s-a dus de fapt?

— Sigur a plecat la Peshawar, de unde e unul dintre ei. Îl cheamă Said.

— Și ai aflat unde stă Said ăsta?

— Da, mi-a dat adresa chiar mama lui. Ba m-a și rugat să-i găsesc băiatul și să-l aduc înapoi.

Cu siguranță căutau să ajungă în Afganistan, pentru că Peshawar era orașul de graniță cel mai apropiat de capitala Kabul. Eram îngrijorată, dar nu am putut să-l opresc pe Ali. Știa aproape sigur unde îi e fratele și putea preveni o altă nenorocire ce s-ar fi abătut asupra familiei lui. Pe atunci eram însărcinată în trei luni, dar lui Ali nu i-am suflat o vorbă despre asta. Pentru că bunicul și întreaga lui familie își puneau speranțele în el că-l va găsi pe Usman și-l va aduce acasă, în mai puțin de trei zile soțul meu a plecat în Pakistan. Nimeni nu-și închipuia că va lipsi pentru atât de mult timp.

Până în vara anului următor n-am primit nici o veste de la Ali și nici nu s-a întors. Am născut o fetiță cu pielea închisă la culoare și ochii mari, ca ai lui Ali. Aveam nouăsprezece ani.

Deși la începutul anului s-a anunțat oficial sfârșitul războiului din Afganistan, la știri se vorbea încă despre operațiuni de eliminare a gherilei din regiunile muntoase. În fiecare zi vedeam la televizor imagini cu refugiați, drumuri distruse și copii morți de foame.

Am stat două zile în spital și apoi m-am întors acasă. Bunicul Abdul m-a ajutat cu tot ce ar fi căzut în sarcina soțului meu: foarte harnic, a cumpărat hăinuțe, biberoane, pamperși și tot ce a mai fost nevoie. Tot el a numit-o pe fetiță Hurriyya.

— Ce înseamnă Hurriyya, bunicule?

— Înseamnă *libertate*.

Libertate, am șoptit eu în coreeană. Nu uiți un cuvânt când îl legi de ceea ce descrie. Și atunci mi-au venit în minte toate numele florilor deschise pe malul Dumanului și pe dealurile de la poalele Muntelui Baekdu, legănate de adierea vântului primăvăratic: orhidee galbene, albe sau violet, barba-împăratului, scânteiuță, toporași, lăcrimioare, măzăriche, pătlagină, garofițe, trei-crai, pintenul-cocoșului, bănuței galbeni și grâul-prepeliței de culoare albă. Mi-am amintit cum alergam pe pajiște cu surorile mele și m-am întors către fetița mea care dormea acum alături de mine. La Hurriyya am adăugat un nume coreean, Soon'i[1]. *Hurriyya Soon'i*, i-am rostit eu numele în șoaptă.

Întotdeauna după ce se întorcea de la salon, Runa venea la mine în cameră să mă ajute cu pregătirea mesei și cu fetița. De la Leeds au venit și părinții și cele două surori mai mici ale lui Ali. Toți erau de părere că Hurriyya seamănă leit cu tatăl ei. Dar, deși fericiți, nu-și puteau ascunde lacrimile. Înainte de plecare, tatăl lui Ali mi-a murmurat în timp ce mă îmbrățișa:

— Fratele lui mai mare se va duce să-l caute în Pakistan la vară, când are concediu. O să ne-aducă vești bune…

În loc de răspuns, i-am zâmbit, pentru că simțeam că Ali nu murise.

---

1. În funcție de ideograma în care este scris, *Soon* poate avea mai multe înțelesuri: puritate, frumusețe, bunătate, sinceritate, mugur etc.

Până când Hurriyya a împlinit o sută de zile nu am lucrat, dar mă duceam o dată pe săptămână la Lady Emily. Îi făceam masaj, dar nu puține erau zilele în care îmi povestea visele și ce discuta cu spiritul dădacei Peggy.

Într-o zi, când am ajuns în Holland Park, tia Sara m-a întâmpinat întoarsă pe dos și întunecată la față.

— Doamna nu este. A plecat la Brighton.

— S-a întâmplat ceva rău?

— Stăpânul a murit împușcat, mi-a șoptit tia Sara.

— Vai! Cum s-a întâmplat așa ceva?

— Fătuca aia a tras de trei ori în el cu pistolul!

Tia Sara nu mi-a mai spus și altceva. Eram atât de uimită, că am uitat de propriile griji. Mi s-a făcut milă de Lady Emily. După părerea mea, ajunsese obsedată de spiritism și din cauză că trăia despărțită de soț.

Într-o seară, pe când eram cu Runa și fetița, bunicul Abdul a venit să ni se alăture. A mângâiat-o pe mânuțe și pe piciorușe pe Hurriyya și și-a atins fața bărboasă de obrăjorii ei catifelați.

— Am ceva să-ți spun…

— Vă las acum, a zis Runa ridicându-se, dar bunicul i-a făcut semn să rămână.

— Nu e nimic de ascuns, oricum știți totul una despre cealaltă. Fratele mai mare al lui Ali s-a întors din Pakistan.

Eu și Runa ne-am uitat una la alta și apoi l-am fixat amândouă pe bunicul Abdul, fără să spunem nimic.

— A aflat că Ali într-adevăr l-a căutat pe fratele mai mic în Peshawar și în Kabul. Unchiul dinspre tată al lui Said, care locuiește la Peshawar, i-a spus că Usman și prietenii lui au trecut pe la el înainte să înceapă războiul. Au stat acolo vreo cinci zile, după care au plecat spre Kabul. Ali l-a sunat pe acest unchi când a ajuns în Kabul, dar după asta nu se mai știe nimic nici de el, nici de fratele lui mai mic. Au murit mulți civili în bombardamentele din

Jalalabad, în apropiere de Kabul, și din nord, în Kunduz. Se spune că mulți au fost prinși și uciși de Alianța de Nord. Mă rog să nu i se fi întâmplat ceva!

— Ali trăiește și acum. Simt că este încă în viață, am spus eu șoptit.

Trecuse mai bine de jumătate de an de când Ali plecase în zona de război. Era firesc ca aproape toți să-l creadă mort. Nimeni nu știa pe unde era, iar el nu ne dăduse nici un semn. Runa și bunicul își plecau capul și-mi evitau privirea când venea vorba de Ali. De ceva vreme, toți cei din jur se comportau la fel, renunțaseră să mă consoleze, să-mi spună să nu mă îngrijorez pentru că Ali se va întoarce. Dar și Ali, și Usman îmi apăreau în vise. Ali se purta ca de obicei, vorbeam amândoi, râdea sau își mai ieșea din fire, așa cum face fiecare soț. În schimb, Usman se ținea întotdeauna departe de mine; iar dacă îl strigam se îndepărta și mai mult.

Într-o zi pe când eram la salonul Tonkin, a sunat tia Sara. Nu stabiliserăm nici o vizită la Lady Emily pentru ziua aceea, dar mi-a spus să mă duc acolo cât mai repede. Am luat un taxi. Mă aștepta la intrare și, cum m-a văzut, mi-a făcut semn cu mâna.

— Ce s-a întâmplat?

A oftat adânc, clătinând din cap:

— Doamna a întrebat de trei ori dac-ai venit. E distrusă. Fă ceva pentru ea, te rog.

Am intrat în dormitorul lui Lady Emily, de la etaj. Camera era cufundată în întuneric; perdelele fuseseră trase la toate ferestrele, iar lumina era stinsă.

— Doamnă, a venit Bari, a spus precaută și temătoare tia Sara.

— Da, bine, a răspuns cu voce slabă Lady Emily.

Tia Sara m-a împins de la spate și apoi s-a retras. Mișcarea pe care o făcusem mă apropiase de pat și, întrucât nu zăream nimic în beznă, n-am avut încotro și am aprins lampa de la capul patului. Pe măsuța de alături era un pahar mare de coniac și o sticlă. Lady Emily era beată criță. M-am aplecat puțin și am șezut pe pat.

— Ați dori un masaj? am întrebat-o.

— L-au găsit pe imbecilul ăla prăbușit și împușcat de două ori în piept și-o dată în mijloc. Mi-au cerut să identific cadavrul. Când am ridicat un colț de cearșaf, mai să nu-l recunosc! Atât de tare îmbătrânise în câțiva ani de când nu-l mai văzusem! Chelise și – oho! – ce dezgustător arăta burta aia umflată!

O ascultam fără să zic nimic. Afară, pe cerul azuriu pluteau nori superbi, frunzele copacilor de pe stradă erau atât de verzi și de frumoase… Lady Emily zăcea lungită pe pat, în halat de casă luat peste trupul gol. Sânii îi atârnau ca niște ploști pe jumătate goale.

— Fătuca aia șireată ca o vulpe avea un iubit în țara ei. De trei-patru ori pe an urca în avion să meargă ca să-l vadă, după care se-ntorcea aici. Probabil îi ducea și bani furați de la bătrân, de care se cam săturase. Cu siguranță și-a ieșit din minți când l-a împușcat. La poliție m-au întrebat dacă vreau s-o văd. De ce să văd o javră criminală? a țipat Lady Emily.

Apoi și-a acoperit fața cu mâinile și a început să plângă în hohote. S-a întors pe o parte și stătea ghemuită. Am încercat s-o liniștesc, s-o fac să se întindă și, acoperind-o cu un prosop, am început s-o masez de la umeri în jos.

— Acum trebuie să treceți peste ce-a fost. Nu vă mâhniți. Cu timpul, totul se uită. Și să nu păstrați în inimă ură față de nimeni…

Pe măsură ce o masam, mușchii ei se relaxau. Mâinile mi-au coborât de pe coapse spre pulpe și apoi spre tălpi. Îi masam picioarele cu ochii închiși. Mi s-a părut că intru în transă, spasme îmi scuturau umerii, iar spiritul mi-a ieșit din corp mai repede ca niciodată.

Cineva stă nemișcat în întuneric, înveșmântat în haină maronie, largă pe piept. Am recunoscut năluca dădacei Peggy.

— Ajutați-o pe Lady Emily, am bâiguit.

— N-ar trebui să-ți faci griji pentru alții, mi-a răspuns cu voce răgușită Peggy.

De cum am început să vorbim prin gânduri, imediat totul din cameră a dispărut, pentru a fi înlocuit de un alt peisaj. Iată-ne acum pe un câmp arid, cu iarbă uscată și bolovani. Peggy privește fix pământul acela măturat de vânt. Îi văd încrețiturile din colțurile ochilor.

— Îți cauți bărbatul, așa-i?

— Unde suntem?

— În Lumea de Mijloc, cea dintre Lumea celor Vii și cea de Dincolo. Acolo unde pot intra cei așa ca tine și ca mine. Toți cei morți ajung aici și pleacă de aici.

— Sunt moartă acum?

— Ești și vie, și moartă. O să-ți arăt ceea ce cauți.

Dintr-odată, cerul se întunecă de parcă ar fi noapte. Peste tot încep să bubuie explozii puternice ca niște tunete, răspândind fulgere de lumină. Mitralierele și împușcăturile asurzitoare nu mai contenesc. Merg pe deasupra pământului sterp ca și cum aș zbura. Și brusc în fața mea apare un oraș. Văd case arzând și un fum negru, gros ridicându-se în aer. Pe străzile înguste oameni aleargă înnebuniți. Pe jos – cadavre, bărbați fără mâini și picioare urlă fără încetare. Cerul este brăzdat de avioane și elicoptere, iar tancurile intră în oraș înaintând pe șenile.

În timp ce alerg ca scoasă din minți, în fața unui maidan văd o moschee. Gonesc pe coridoare. Câteva sute de femei și de bărbați se roagă. Stau prosternați, cu fața la podea, se ridică, iarăși se prosternează – mătăniile nu se mai opresc. Unele femei poartă *burqa*[1], altele au pe cap *hijab*.

— L-ați văzut cumva pe Ali? le întreb.

— Ali? Cine-i Ali?

„L-a văzut careva pe Ali?“, aud oameni întrebându-se unii pe alții. Vocile șușotind răsună în toată moscheea. Din mulțime aud pe cineva strigând spre mine:

— Pe Usman l-am văzut eu! A plecat la Kunduz.

„Usman… Usman… Kunduz… Kunduz“, repetă vocile în ecou. Îmi fac loc printre oameni ca să-l găsesc pe cel ce mi-a vorbit. Dar când mă apropii, fiecare îmi întoarce spatele. Continui să-mi croiesc drum printre ei ca să ajung în mijlocul lor. Cineva mă apucă de după ceafă și mă scoate pe un coridor, târându-mă printre coloanele moscheii.

— Aici sunt numai spirite ale morților. Știu numai ce s-a petrecut pe când erau în viață, îmi spune Peggy.

— Deci suntem în Iad?

— Nu, aici nu-i decât o stație. Nu există nici Rai, nici Iad. Aidoma copiilor care se nasc și cresc, spiritele de-aici se zbat și ele s-ajungă într-un loc puțin mai bun. Dar cele cu păcate multe zăbovesc aici mai mult timp decât celelalte.

Gândurile mă poartă către Kunduz și de îndată îmi apar în față drumuri prăfuite, minarete și case joase. În piața centrală văd tarabe din lemn și copertine. Dar străzile sunt pustii, iar obloanele de lemn de la ferestre sunt trase.

1. Veșmânt purtat de femeile musulmane, care acoperă integral corpul, inclusiv fața.

Anunțate de un șuierat ascuțit, exploziile ridică nori de praf și acoperă cerul de jur împrejur. Obuzele sapă cratere uriașe pe locul unde fusese piața. Altele cad peste case. Fiecare detunătură e urmată de o ploaie de bucăți de ciment și de pietre, ca o grindină.

Gândurile îmi părăsesc orașul și acum văd niște niște bărbați cu mâinile ridicate, adunați la marginea unui drum acoperit din loc în loc cu smocuri de iarbă uscată. Văd și câteva camioane. Niște soldați își ațintesc puștile asupra bărbaților desculți și îmbrăcați în haine lungi. Ofițerul răcnește și soldații trag. Bărbații cad la pământ, unul câte unul. Alții fug, încercând să scape, dar se prăbușesc. Imaginea dispare. În întuneric întrezăresc ca niște umbre mergând unduindu-se. Mă apropii de ele cu pași repezi.

— Usman! Usman, ești acolo?

Din spatele meu aud o voce cunoscută:

— Bari! Ce cauți aici?

Mă întorc și-l văd pe Usman. Este la fel de înalt ca fratele lui și are aceleași palme mari. Și-a lăsat barba să crească și pare mai bătrân cu zece ani.

— Ali a plecat să te caute. Nu l-ai văzut?

— Ne-am despărțit imediat după ce ne-am întâlnit.

Mă uit la formele acelea străvezii care vin ca un șuvoi de fum. Privesc toate cum soldații aruncă în camioane trupurile pe care tocmai le părăsiseră.

Am zburat din acel loc ca luată pe sus o rafală de vânt. Iată-mă la capătul pământului, pe o plajă fără margini, în fața unei mări de necuprins. Dincolo de ea se înalță munți uriași, acoperiți cu zăpadă. Pe neașteptate, Pegyy apare lângă mine. Privește în larg, spre apă.

— Sunt sigură că bărbatul tău a plecat pe mare.

— Unde?

— Nici eu nu știu. Nu se îndreaptă, oare, spre Lumea celor Vii, acolo unde apune soarele?

— Ajută-mă, te rog! Du-mă acolo!

La auzul rugăminții mele, Peggy devine rece și lipsită de orice îndurare, ca atunci când am văzut-o prima dată în satul ei natal.

— Fiecare are câte o suferință. Și trebuie ca fiecare să-și caute singur alinarea. Și Lady Emily, și tu. Să te întreb și eu ceva: de ce nu pot să-l văd pe Osei?

— Cine-i Osei?

— Mirele meu aflat pe lumea cealaltă.

— Să mergem să-l căutăm.

— Nu poate fi găsit. A dispărut după ce-a urcat pe un vapor. Mi-am petrecut noaptea nunții cu o păpușă de abanos cu chipul lui. Toți bătrânii din sat își aduc aminte de el. Era un vânător de lei neînfricat.

Contemplăm amândouă marea fără de sfârșit, de un albastru profund, ca de smoală.

Când am deschis ochii îmi simțeam pleoapele grele, ca și cum mi s-ar fi luat de pe ele o hârtie umedă. Totul din jurul meu s-a transformat; mă întorsesem în corp. Lady Emily încă dormea. Am tras draperiile. Afară se făcuse noapte. Scenele de război și de la moartea lui Usman erau încă vii în mintea mea. Ali însă nu mi se arătase deloc în vis. Mi-am amintit și de plaja unde am fost cu Peggy – eram convinsă că soțul meu nu murise. Era în viață, undeva în lumea asta. Încă din copilărie am învățat de la bătrâni nord-coreeni că dacă mărturisești cuiva dorința din sufletul tău sau lucrul pe care vrei să-l ai, norocul pleacă și lucrul acela se îndepărtează și mai mult. Așa că am hotărât să nu-i vorbesc nimănui, nici măcar bunicului Abdul, de sentimentul puternic pe care-l aveam că Usman a murit și că Ali era încă în viață.

11

La câteva zile după Anul Nou chinezesc, Shang a venit la salonul Tonkin. Eram în timpul unei ședințe de masaj când colega mea vietnameză Binh, care se odihnea în holul de așteptare, a deschis ușor ușa și, uitându-se lung la mine, a încercat să-mi atragă atenția. Am întrebat-o din priviri ce se întâmplase. Atunci, Binh a arătat cu degetul mare spre hol, în semn că cineva venise să mă vadă.

După ce am înfășurat picioarele clientei de care mă ocupasem într-un prosop cald, m-am dus în hol. La început nu am recunoscut-o pe vizitatoarea mea: purta fustă scurtă, cizme până la genunchi și un pulover larg ce-i cădea de pe umeri. Ca mai toate fetele asiatice, avea păr lung și drept, cu cărare pe mijloc. Stătea picior peste picior. Când m-a văzut s-a ridicat cu o mișcare ciudată din fund și m-a întrebat:

— Ce mai faci? Ești bine?

Nu-mi aminteam sub nici o formă al cui era zâmbetul acela.

— Vă rog să mă scuzați, dar cine sunteți? am bâiguit eu înclinându-mi capul.

— Sunt eu, Shang, mi-a răspuns cu glas stins.

„Shang? Cine o fi...“, mi-am zis în sinea, făcând eforturi ca să-mi amintesc. Apoi, de uimire, mi-am acoperit gura cu mâna. Arăta atât de îmbătrânită, că n-o recunoscusem!

Chipul ei odinioară luminos era acum pătat, iar pielea din jurul ochilor, mai demult întinsă, acum era plină de riduri și lăsată. Și, vai, cât de strident era machiată! În acel moment, m-au copleșit păreri de rău ce aduceau a vinovăție. I-am cuprins mâinile în ale mele:

— Ah, Shang, mi-am zis c-o să te caut, dar am uitat. Îmi pare rău…

— Nu vreau să-ți răpesc prea mult timp. Ești ocupată acum?

— Nu, e-n regulă.

Am mers împreună la ceainăria de peste drum. Lacul ei de unghii era sărit din loc în loc, marginea puloverului arăta limpede cât de vechi era, iar cusăturile cedaseră pe alocuri. Cât despre Shang, părea cumva îngrijorată: se tot uita spre ieșire.

— Nenea Lou mi-a spus unde lucrezi.

— Tu ești tot în casa aia?

— M-am mutat în altă parte, dar în aceleași condiții.

Adică lucra la un alt bordel. Trecuserăm împreună prin multe, așă că nu trebuia să-mi aleg vorbele ori să m-ascund după deget.

— Ce-ar fi să te lași de ce faci acum și să-ți găsești altceva?

— Hai, mă, vii și tu cu de-astea… În orice caz, sunt bine.

Și-a pus palmele pe masă și s-a aplecat către mine ca și cum voia să-mi spună dintr-odată ce ținea în ea:

— Împrumută-mi niște bani. Am nevoie urgentă și în afară de tine nu mai știu pe nimeni altcineva… De-asta am venit.

Nu voiam să-i spun că plătisem datoria pentru călătoria ilegală cu vaporul sau câți bani dădusem. Eram acum liberă grație garanției pe care patronul de la restaurantul

Shanghai și nenea Lou o aduseseră pentru mine. În timp ce Shang era încă la mâna celor din Clanul Șerpilor.

— De cât ai nevoie?

— Două sute de lire… Sau măcar o sută.

— N-am bani acum la mine, dar mă duc să caut și-ți aduc.

M-am întors la salon și l-am rugat pe nenea Đàm să-mi dea o sută de lire în avans din salariu. Shang m-a așteptat în ceainărie. Pe nerăsuflate, a băut două pahare cu apă, unul după altul. I-am întins cinci bancnote a câte douăzeci de lire. A înșfăcat banii și în secunda următoare s-a ridicat.

— Mă gândesc că ești prinsă cu treabă. Până la sfârșitul săptămânii viitoare sigur îți dau banii înapoi.

A ieșit în stradă, mi-a făcut semn din mână și apoi a alergat spre metrou. Am stat ceva timp uitându-mă după ea, dar n-a mai privit înapoi.

Tulburată de vizita aceasta, i-am dat telefon lui nenea Lou chiar înainte de a termina programul. Nu l-am putut reține prea mult, pentru că era foarte ocupat cu pregătirea cinei la restaurant. I-am spus că Shang trecuse pe la mine și l-am întrebat în ce condiții trăiește fosta mea colegă. Mai întâi, nenea Lou s-a scuzat:

— M-a tot bătut la cap că vrea să te vadă, că-i este dor de tine. N-am avut încotro și am cedat, i-am spus unde lucrezi. Fata aia e la pământ. Probabil se și droghează. Mare păcat că nu se poate întorce în țara ei. O să-ți dau eu banii pe care i-ai împrumutat.

I-am spus să nu-și facă probleme din cauza banilor și l-am întrebat dacă putea să o ajute pe Shang.

— Trebuie să vrea să iasă din povestea aia. Altfel, cum să aibă alții încredere în ea și s-o ajute? m-a întrebat nenea Lou oftând adânc.

Bineînțeles că Shang n-a venit peste o săptămână. Nu mă preocupa să primesc banii înapoi, dar aveam de gând

ca, într-o zi liberă, să merg s-o văd. Credeam că voi găsi o cale s-o ajut doar dacă vom vorbi deschis, ca de la suflet la suflet. Asta era în intenția mea, dar nu era deloc ușor să găsesc timp liber.

Întâmplarea a făcut că într-o seară, când mă întorceam cu Runa de la ziua de naștere a unei prietene, să pierdem ultimul metrou. Din apropiere de Piccadilly Circus am luat un autobuz care circula pe timpul nopții. În spate, urcaseră mai multe tinere amețite de băutură. Erau machiate, purtau fuste scurte și niște gablonzuri în forme ciudate. Pălăvrăgeau fără încetare. Era și una care părea asiatică și care moțăia rezemată de scaun. Cea care stătea pe bancheta cea mai din spate se uita pierdută pe geam la luminile de pe stradă. S-a întors în direcția mea – probabil simțise că cineva o fixează. Privirile ni s-au intersectat: atât de întunecat de tristețe părea chipul ei, că n-am putut să-mi întorc capul și să mă uit în altă parte. Când a coborât pe o străduță pustie, am continuat să mă uit după ea pe geam. Și, cum mergea pe străduță, s-a oprit și s-a uitat încă o dată la mine. În acel moment, am avut senzația că femeia aceea era Shang. Și m-am gândit că oamenii sunt legați unii de alții prin firul destinului, trimis de undeva de sus, din Cer. Legați printr-un fir fragil, ca într-o pânză de păianjen, țesută într-un model stabilit dinainte.

De la Ali nu primisem încă nici o veste. Nici nu mi-am dat seama când a crescut Hurriyya Soon'i: mergea de-a bușilea, se prindea de ce nimerea și se cățăra pe unde putea, cădea și plângea, făcând un tărăboi grozav. Cât timp eram la muncă, o lăsam în grija bunicului Abdul, deși treaba asta nu era deloc ușoară pentru cineva de vârsta lui. Erau zile când, întorcându-mă acasă, îi găseam pe amândoi dormind buștean, frânți de oboseală, întinși pe pat unul lângă altul. Până la urmă bunicul s-a gândit să apeleze

la niște prieteni de la moschee, hotărât să angajeze o bonă pentru câteva ore pe zi. Astfel, s-a oprit asupra unor vecini care țineau o mică băcănie în cartier, unde găseai de la bilete de autobuz, la țigări și obiecte de uz casnic. Erau pakistanezi, aveau un băiat elev și o fată – Isha – care lucra la magazin cu părinții. Fata și mama ei urmau să aibă grijă de Hurriyya, făcând cu schimbul după-amiaza. Bunicul Abdul s-a oferit să plătească el bona, dar eu m-am opus cu fermitate: în primul rând pentru că Hurriyya era fetița mea, apoi pentru că bunicul Abdul oricum continua să aibă grijă de ea în fiecare dimineață.

Când m-am dus din nou la Lady Emily, după aproape o lună de absență, pentru că Lady Emily fusese plecată într-o călătorie, am găsit-o pe tia Sara într-o dispoziție foarte bună. Obișnuiam să-mi dau seama de atmosfera din casă după expresia cu care mă întâmpina ea la intrare.

— S-a întâmplat ceva? am întrebat-o după ce am salutat-o.

— Un înger a coborât în casa asta! mi-a răspuns veselă, ca și cum ar fi cântat cuvintele.

M-am prefăcut surprinsă cu totul.

— Repede, să urcăm! Doamna abia așteaptă să ți-l arate, m-a îndemnat tia Sara mergând înaintea mea.

Încă de pe scări am auzit dinspre salon pe cineva râzând. Păreau chicoteli de copil. Lady Emily le încuraja bătând din palme. Din prag, ne uitam la cei doi cum se jucau de-a șoarecele și pisica: copilașul alerga prin toată camera, iar Lady Emily, pe urmele lui, se prefăcea că încearcă să-l prindă.

— Hei, Bari! Intră! El este Tony, puiul meu drag.

Copilul s-a aruncat în brațele mele și l-am prins, dar, nemulțumit, și-a întins apoi mânuțele spre tia Sara. Era un băiețel frumos: cu păr negru și ochi ca de smoală, avea trăsături fine, bine conturate.

— Te rog, ia-l pe Tony și dă-i ceva să mănânce, i-a spus Lady Emily tiei Sara, care a coborât apoi cu copilașul în brațe.

Am rămas cu Lady Emily și am băut împreună un ceai. Îl luase la ea pe copilul făcut de soțul ei cu thailandeza. Femeia fusese condamanată la închisoare, iar băiețelul – încredințat surorii celui ucis. Când Lady Emily fusese sunată de cumnata ei, a ezitat, dar până la urmă s-a dus să vadă copilul. Și, de cum a dat ochii cu el, a hotărât să-l ia la ea.

— De cum l-am văzut, am simțit că mi se rupe sufletul, a spus Lady Emily.

Lady Emily avea o fiică, dar departe, în Australia, unde se căsătorise. Acum se bucura că, de când l-a adus pe cel mic aici, casa revenise la viață și ea însăși se simțea întinerită. M-am uitat prin cameră: draperiile fuseseră trase.

— Vă va face mult bine, Lady Emily. Deja atmosfera din casă s-a schimbat.

— Cum să zic… E tare ciudat. Ura mea față de mama lui Tony dispare încetul cu încetul datorită copilașului ăstuia. Înainte, simplul gând la ea era de-ajuns să mă simt umilită. Ba chiar toate asiaticele mi se păreau vulgare.

În timp ce-i făceam masaj la picioare, am simțit că liniștea îi revenise în tot corpul. I se luase o piatră de pe inimă. Sufletul ei cuprins întruna de agitație și nervozitate era acum calm, împăcat.

Era pe la începutul verii, Hurriyya Soon'i împlinise un an în urmă cu o lună. În ziua aceea ploioasă, deși era încă devreme, din cauza întunericului lăsat aprinsesem luminile la salon. Afară, ploaia făcea ca totul să pară și mai sumbru. Când, văzând vremea, nenea Đàm a propus să închidem mai devreme, toate am fost de acord.

Am ieșit din salon odată cu Runa. Sub streașina unei clădiri vecine, o femeie se adăpostea de ploaie. A venit chiar în fața intrării și-am recunoscut-o imediat.

— Shang!

Îmbrăcată cu fustă și un trenci ce aducea a jachetă militară foarte largă, era udă leoarcă și părul îi atârna în suvițe.

— Te-am așteptat aici.

Am luat-o de mână fără să stau pe gânduri:

— Shang, să mergem la mine acasă. Te îmbolnăvești dacă mai stai în ploaie.

Am luat-o sub umbrela mea. Runa mergea alături, uitându-se din când în când la noi cu coada ochiului. Shang s-a oprit în fața unui magazin și m-a rugat s-o aștept. De îndată ce a intrat înăuntru, Runa m-a și întrebat:

— Cine-i femeia asta?

— O prietenă din țara mea.

— Arată ca un homeless. E totul în regulă cu ea?

— Arată așa pentru că o duce greu. Trebuie s-o ajut.

Shang își cumpărase un pachet de țigări, pe care l-a început de cum a ieșit din magazin. Trăgea cu sete din țigară și expira fumul grăbită. Ajunse acasă, Runa a dispărut în camera ei fără vreun alt cuvânt. Am bătut la ușă la mine și Isha m-a întâmpinat:

— Cred că Hurriyya știe când trebuie să vină mămica ei. N-a dormit deloc, tot într-un frecuș!

Când m-a văzut, Hurriyya Soon'i și-a lăsat cuburile de lemn, împrăștiate peste tot pe podea, și a pornit-o de-a bușilea, repejor, spre mine. Fața i se încrețise, semn că era gata să izbucnească în plâns. Am luat-o în brațe și apoi mi-am luat la revedere de la Isha.

— Ce ochi frumoși are, a murmurat Shang uitându-se la Hurriyya Soon'i.

— Shang, așa-i că n-ai mâncat de seară? Hai să pregătim ceva, fuga.

— E bun și un *ramyeon*[1].

1. Un fel de supă cu tăieței.

— Da? Ce bine! Îmi făceam griji. Cu ploaia asta, n-am mai ajuns la piață.

În timp ce sterilizam sticluța pentru lapte a fetiței am văzut că Shang scosese o țigară din pachet și se pregătea s-o aprindă.

— Shang, dacă nu poți să te abții, du-te și fumează în curte, i-am atras eu atenția.

A tresărit speriată și a băgat repede țigara la loc în pachet. S-a așezat pe un scaun cu genunchii la piept și a rămas acolo, tăcută și chircită. Mai întâi i-am dat Hurriyyei biberonul, apoi un piure. I-am schimbat scutecul și, în timp ce o băteam ușurel pe spate, i-am cântat un cântec de leagăn vechi, nord-coreean. A adormit într-o clipită. Am pus-o pe pat și, când m-am întors la Shang, am găsit-o în lacrimi.

— Ce e cu tine, Shang?

— Cântecul de leagăn… mi-a adus aminte de copilărie…

A scos un șervețel de hârtie, și-a suflat nasul și s-a șters la ochi.

— Îmi pare rău că nu ți-am putut da banii înapoi.

— Lasă, mi-i dai când poți.

La masă, am mai întrebat-o de una, de alta.

— Cei din Clanul Șerpilor nu te lasă încă să-ți vezi de viață?

— A, nu… După vreun an, m-au dat la altă casă. Nu mai am de-a face cu ei.

— Dacă nu mai poți să înduri toate astea, du-te la poliție. Dacă te expulzează pentru ședere ilegală, măcar te întorci acasă.

— Acum nu mai vreau să mă întorc. Îmi place aici.

— În cazul ăsta, găsește-ți alt loc de muncă. Uite, ai putea să faci masaj la picioare, așa ca mine. O să-l întreb pe nenea Đàm.

În loc de răspuns, Shang a pufnit în râs:

— E cam târziu…

Apoi, ocolindu-mi privirea, a spus cu voce stinsă:

— Viața-i peste tot la fel.

Trecuse mult timp de când nu mai stătuserăm întinse, una lângă alta. Cu lumina stinsă, ne-am povestit despre ce ni se întâmplase de când trăiam în orașul ăsta. Am vorbit despre fete din Asia, din Rusia și din Europa de Est care lucrau prin cartiere ale plăcerilor… După eforturi disperate, familiile lor reușeau să le găsească și să le aducă înapoi. Dar nu trecea jumătate de an, că ele se întorceau acolo, la o viață fără dragoste, în care se culcau cu oricine pentru bani… Am vorbit despre fete care-și luau peștii drept iubiți, având încredere în ei și depinzând de ei… Despre ce se petrecea oriunde, în orice oraș din lumea asta.

— Știi, în ultima vreme, oricât de mult m-aș chinui, nu-mi mai aduc aminte cum arăta Zhou, a bâiguit Shang pe întuneric.

— Zhou?

— Soțul meu… doar știi, ne-am despărțit la Dalian.

— A, da, așa-i… n-a putut urca pe vapor, am continuat pe jumătate adormită.

Nu mai aveam ce să ne spunem. Iar eu am căzut într-un somn profund.

Văd un un loc pustiu, fără nici un copac. Doar ce mă uit la soarele alb ce dogorește peste nisip și simt că mă sufoc, că gâtul mi se usucă. Un gard de plasă împrejmuiște un loc dreptunghiular, ca o ogradă pentru păsări. Înăuntru, cineva stă ghemuit, cu capul în pământ și mâinile legate la spate. Încearcă să înainteze ajutându-se de umeri și de genunchi. Nu-i văd fața, dar recunosc imediat umerii: fără îndoială, sunt ai lui Ali.

— Ali! Ce ai pățit? strig către el.

Nu poate vorbi. Nu se poate apropia. Se chinuie să meargă și corpul îi cade când pe o parte, când pe cealaltă. Dar se îndreaptă. Îl strig cu disperare, în zadar.

Sunt pe un coridor cufundat în întuneric. De fiecare parte văd niște scobituri adânci în pământ, iar în fiecare sunt bărbați. Goi, în genunchi. De fiecare dată când strig numele soțului meu, se-ntorc spre mine și mă privesc. Dar nu pot să disting nici un chip, cum stau ascunși în întuneric. Dintr-odată încep să aud voci:

— Nu mișca! Nu vorbi! Nu te ridica! La ce te uiți? În genunchi, pui de curvă! Nemernici jegoși ce sunteți!

Bărbații gem, cârtesc:

— Mi-e sete! Mă doare! Mi-e foame! Nu mai da! Nenorociților! Mamă! Iubito! Salvați-ne!

Îl văd pe Ali. Stă ghemuit, cu brațele împreunate.

— Dragul meu, sunt eu, Bari! Ridică-te, te rog! strig deasupra gropii.

Acum știu că-mi aude vocea. Ali tresare speriat și ridică capul.

— Aici, aici sunt! strig din nou, cu toată puterea.

Se ridică. Abia se ține pe picioare. Apoi se îndreaptă spre gura gropii și se repede înspre mine.

— Bari! Bari!

Îi văd deslușit fața. E ras pe cap și barba i-a crescut nespus de mult. Dar are aceiași ochi mari, în care acum citesc spaimă. Obrajii îi sunt scăldați de lacrimi. Corpul îmi este împins în celălalt capăt al coridorului, ca și cum aș fi luată pe sus de un vânt puternic. Mă cufund în întuneric. *Ali!...*

Am țipat în vis și m-am ridicat brusc din pat. O lumină slabă, lăptoasă colora fereastra dinspre grădină. Turturelele se auzeau cântându-și tristețea. M-am întors spre Shang. Adormise alături de mine, întinsă pe o parte. Ah, cât de limpede îi văzusem fața lui Ali în vis! N-am putut să mai adorm. Doar am stat pe gânduri îndelung.

Abia când s-a luminat de ziuă și Hurriyya Soon'i s-a trezit, plângând de foame, n-am avut încotro și m-am dat

jos din pat. Am diluat niște lapte praf și i-am pregătit niște piure. Nu puteam să-mi șterg din minte chipul clar al lui Ali care-mi apăruse în timpul nopții. Am pus fetița jos, pe podea, ca să se joace și-am început să pregătesc micul dejun.

— Shang, la masă!

— Nu mănânc dimineața, mi-a răspuns încruntată, abia ridicând capul de pe pernă.

Și s-a întos pe partea cealaltă.

Am mâncat singură și apoi m-am dus la Runa în cameră s-o rog să-i spună patronului că nu mă puteam duce în ziua aceea la salon. I-am zis doar că nu mă simțeam prea bine.

Pentru că se făcuse târziu și eu nu urcasem la bunicul Abdul, a venit el la mine.

— Azi nu mă duc la lucru, i-am spus.

Am fost cât pe ce să-i spun despre visul cu Ali, dar m-am abținut și nu i-am zis nimic.

— Ia uite, a venit cineva la tine?

— Da, o prietenă din orașul meu natal.

— Bun… Păi, vă las, ar trebui să plec și eu. N-am mai ieșit de mult din casă.

Cu siguranță bunicul avea de gând să treacă pe la moschee sau să meargă în parc, la taclale cu vechii lui prieteni. Abia pe la prânz, când mă jucam cu Hurriyya Soon'i, s-a trezit și Shang și i-am pus să mănânce. După-amiază a venit și Isha, dar văzând că nu plecasem la serviciu, nu avea rost să rămână. Stând acasă, mi-am dat seama cât de multe lucruri erau pătate cu mâncarea fetiței. Am scos cearșaful de pe pat, husa de la saltea și am strâns toate rufele murdare, ale mele și ale fetiței, plus o carpetă pe care o țineam pe jos. Într-un sac mare cât al lui Moș Crăciun adunasem o grămadă de lucruri de spălat. M-am uitat puțin la Hurriyya. Era pe podea și, veselă, mergea de-a bușilea

printre jucării care chițăiau în toate felurile sau se ținea după un iepuraș care țopăia când apăsai pe un buton.

— Shang, pot să mă duc puțin la spălătoria de peste drum?

Shang tocmai sorbea din ceai.

— Îhîm… Pleacă fără grijă, mi-a spus cu gura până la urechi.

— Dacă scâncește, controlezi pampersul și, dacă e ud, o schimbi. Apoi o iei în brațe și o alinți un pic, o să se potolească imediat.

— Ia te uită ce-i aici… Și tu o să ai cu ce te distra singură toată ziulica, mi-a spus Shang bătând ușor mormanul de rufe murdare pe care-l aveam în spate.

Era o după-amiază dintr-o zi de lucru, așa că la spălătorie nu era prea aglomerat. Doar o bătrânică stătea în fața unei mașini de spălat și se uita în gol. La fel ca mine, venise să spele câteva carpete și așternuturi. Am pus rufele în cuvă, am băgat monedele necesare și am pornit mașina de spălat. Apoi m-am dus Sainsbury's să fac niște cumpărături. Supermarketul era la câteva străduțe de spălătorie. Am cumpărat câte ceva pentru cină. Când m-am întors la spălătorie, programul mașinii era pe terminate. A mai durat încă o oră până când rufele s-au uscat și apoi am plecat. Când am intrat pe aleea cu casa noastră, inima a început să-mi bată tare. M-am gândit că poate din cauza faptului că nu mai era nimeni pe drum și casele păreau părăsite. Pe un umăr duceam geanta cu rufe spălate, iar în cealaltă mână țineam sacoșa cu ce cumpărasem de la supermarket. Instinctiv, am început să merg mai repede. În fața imobilului, am lăsat jos geanta cu rufe. Mâna cu care am băgat cheia în ușă îmi tremura cumplit. Și am deschis ușa. Am răcnit și apoi mi-am acoperit gura cu mâna. Ca o păpușă din cârpe zdrențuite, Hurriyya Soon'i zăcea la baza scărilor.

— Soon'i! Soon'i! am țipat luând-o în brațe.

Capul copilei a căzut pe spate. Am mai țipat de câteva ori ca scoasă din minți, dar n-a ieșit nimeni. Casa era pustie.

M-am dus la spital. N-am putut să cred ce se întâmplase nici după ce mi-au confirmat că fetița murise. Mai târziu, a venit și bunicul Abdul alergând. Mă trăgea de braț încercând să mă ridice, dar eu continuam să șed acolo. Nu mă urneam un milimetru. Nu plângeam, nu țipam. M-a luat pe după umeri și m-a zgâlțâit cu putere:

— Femeie, știi prea bine că sufletul Hurriyyei nu e aici. Te-așteaptă acasă!

Atunci m-am prăbușit la pieptul lui și am plâns amar.

Ne-am întors acasă, dar abia mai târziu m-am uitat prin odaia răscolită. Probabil de îndată ce am plecat, Shang a început să cotrobăie prin cameră. Ultimul sertar al șifonierului era scos de la locul lui. Așadar, descoperise banii puși deoparte, strânși pentru cazuri de urgență în familie. După ce a fugit grăbită din casă, Hurriyya a rămas plângând de una singură. Apoi s-a târât pe scări încercând să urce la etaj, acolo unde știa că e bunicul Abdul, cel care întotdeauna se juca cu ea.

Inițial, crezusem că eu îl găsisem pe Ali, în vis. Abia apoi am înțeles că, de fapt, în vis, el mă căutase să mă prevină. În realitate, asta încerca să-mi transmită prin chipul lui speriat și deformat de durere.

După ce am înmormântat-o pe Hurriyya Soon'i n-am mai ieșit din casă vreo două săptămâni.

Aș fi vrut să fie incinerată, dar bunicul Abdul s-a opus, atrăgându-mi atenția cu delicatețe că Hurriyya a fost copil de musulman și că n-ar fi fost permis ca trupul ei să dispară de tot. A fost înmormântată la cimitirul musulman al moscheii din cartier.

Nu m-am dus la serviciu, stăteam închisă în cameră. Dulapul și toate rafturile erau înțesate cu jucării, hăinuțe și păpușele drăgălașe ale lui Soon'i. Am luat în mână o jucărioară de cauciuc și-am apăsat-o pe buric. „*I love you, Mummy… I love you, Mummy*“[1], a repetat și s-a oprit. Prăbușită pe podea, plângeam strângând la piept jucăria. Apoi am strâns hăinuțele și le-am îndesat într-o sacoșă de cârpă, pentru rufele de spălat. Am ieșit în curte, am aprins niște ziare și am dat foc hainelor. Încetul cu încetul își schimbau culoarea și se topeau. Când n-a mai rămas decât scrum, m-am prăvălit cu fața la pământ. Mi-am dus mâna la gură, să nu spun nimic, dar glasul a ieșit din mine:

— Shang… Te omor, cățea nenorocită!

Mai târziu mi-am dat seama că aruncam pe Shang toată ura strânsă în suflet împotriva celor care mă făcuseră să sufăr de-a lungul drumului plin de încercări prin care trecusem.

La început, timp de câteva zile, Runa venea la mine în cameră și se străduia să mai facă glume. Dar nu aveam cuvinte pentru ea. Toată ziua zăceam în pat și, uneori, beam puțină apă. Se întâmpla să trag un scaun lângă fereastră și să mă uit în gol. Când și când, bunicul Abdul îmi aducea câte o farfurie cu mâncare, dar eu nu mă mișcam din locul meu, pe jos, cu spatele sprijinit de perete. Într-o zi, uitându-se la mâncarea neatinsă din farfuria pe care mi-a adusese în ajun, bunicul mi-a spus:

— Bari, toți murim. În accidente, de boală sau pentru că ne punem capăt vieții, toți murim. Dar moartea e un nou început. Și pentru Hurriyya e un nou început. Iar tu va trebui să aștepți până îți va veni rândul.

Pentru prima dată după mult timp de tăcere, i-am răspuns:

---

1. Te iubesc, mami... Te iubesc, mami (în eng., în orig.).

— Dar eu n-am făcut nimic rău nimănui… și atunci de ce îmi dă Cel de Sus numai mie să sufăr? Cu ce mi-e mai bine dacă am încredere în El și mă bizui pe El?

— Cel de Sus ne veghează în liniște, asta-i menirea Sa. N-are culoare, nici formă, nu râde, nu plânge, nu doarme și nu uită, n-are nici început, nici sfârșit. Dar este pretutindeni. Nefericirea și durerea vin din păcatele și greșelile pe care le-am făcut. Suferințele ne sunt date tocmai ca să învățăm cum să trăim viața cu deosebită atenție pe mai departe. Dar trebuie să le învingem ca să trăim deplin frumusețea vieții. Asta așteaptă Cel de Sus de la noi. Hai, mănâncă puțin… și curaj, vino-ți în fire…

— Lăsați-mă, uitați-mă, vă rog! am strigat disperată.

Cu farfuria în mână, bunicul se pregătea să iasă din cameră. S-a oprit în fața ușii și mi-a zis:

— La fel ca tine acum, și eu am dat vina pe Cel de Sus când am plecat din Kashmir după ce nevasta și cele două fete mi-au murit împușcate. L-am întrebat: de ce trimiți suferința peste oameni cu suflet bun? Dar adevărul este că, atât timp cât trăim, noi, oamenii în carne și oase, trecem prin Iad pe-acest pământ. Și ura este Iadul pe care ni-l facem noi singuri. Cel de Sus așteaptă în tăcere să se apropie de tine după ce te vei elibera singură de ura pe care-o simți în suflet.

Apoi bunicul a închis ușa încet în urma lui. M-am întins pe pat și am plâns. Eram la capătul puterilor.

12

Plafonul camerei se deschide, eu mă ridic, plutind în întuneric. La fel ca înainte, în față văd un drum alb. Înaintez pe el parcă zburând. Și iată-l pe Chilseong'i care mă așteaptă dând din codiță. Mă îndrept către el, vrând să cad la gâtul lui și să-l îmbrățișez. Dar el se îndepărtează încetișor. Și continuă să dea din codiță.

— Nu mai pot trăi de atâta tristețe. Te rog, alină-mi durerea!

— Bari, vei trece și peste asta, m-a încurajat în gând Chilseong'i.

Începe să alerge înaintea mea, iar eu îl urmez pe drumul alb ca și cum aș aluneca. Ajungem la o plajă nesfârșită. Din loc în loc, pe nisip se ridică roci mari. Îmbrăcată în alb, bunica stă cu spatele către mare. Poalele hainelor îi flutură în vânt. La fel ca altădată, alerg înspre ea și o îmbrățișez aproape prăbușindu-mă în brațele ei. Bunica mă strânge la piept cu blândețe.

— Bunico, nu mai am familie, nici soț, nici fetiță… Am pierdut totul! spun printre lacrimi.

Mă mângâie ușor pe spate.

— Privește, oameni care treceau pe stradă nu mai sunt pe lume. Cineva pe care l-ai văzut ieri ori cu puțin timp în urmă s-a dus, nu poți să-l mai auzi, nu poți să îl mai vezi. Fetița ta, Soon'i, este aici.

Bunica mă ia pe după umeri și mă întoarce. Într-adevăr, în spatele meu o văd pe Soon'i. La fel ca bunica, e îmbrăcată în fustă și bluză tradiționale, albe, ce-o fac să semene cu o păpușică. Alături de ea e Chilseong'i. Deschid brațele și mă apropii s-o îmbrățișez. Dar și ea, asemenea lui Chilseong'i mai devreme, se îndepărtează de mine. Încerc din răsputeri să mă apropii de ea, însă cu cât înaintez, cu-atât se depărtează ea.

— Nu te mai chinui, mă sfătuiește bunica. Corpul din lumea ta e casa sufletului tău. Tristețea și bucuria fac parte amândouă din lumea asta. După ce o să-ți lepezi trupul și o să pleci de unde ești, o să ajungi la fel ca noi.

— Dacă-i așa, atunci vreau să vin și eu aici.

— Ba nu! Nu ți-au rămas cumva mai multe lucruri de făcut? În drumul tău o să-ntâlnești mulți oameni care-ți vor pune niște întrebări.

— Dar tu spuneai că în poveste Prințesa Bari s-a dus în Lumea de Dincolo ca să afle răspunsurile.

— Așa e. Și acolo trebui' să găsești și Apa Vieții.

Bunica se întoarce spre mare și o corabie din lemn, în stilul Joseon[1], apare dintr-odată. Corabia este de cinci ori sau poate de zece ori mai înaltă decât mine și are două catarge cu pânze aurii. De de la bord atârnă o scară pentru îmbarcare.

— Hai, urcă! mă îndeamnă bunica împingându-mă de la spate.

Chilseong'i sare la bord, iar eu îl urmez. Când privesc înapoi, constat că plaja dispăruse. Corabia plutea în întuneric, dar nu pe apă, ci înălțându-se spre cer. Stăteam în cabina turnului de veghe de pe punte.

---

1. În timpul dinastiei Joseon (1392-1910), în sec. XV-XVI au fost construite două tipuri renumite de corăbii: *panokseon* și *geobukseon* (sau „corabia-țestoasă").

— Mai întâi, o să ajungem la Marea de Foc, după aceea la Marea de Sânge. Ultima va fi Marea de Nisip unde se scufundă și o pană de gâscă sălbatică. După ce trecem de ea, o să zărim cetatea de fier, mi-a spus Chilseong'i.

— Și unde vine asta?

— La marginea Ținutului de la Apus.

Întunericul dispare topit când văd o mare din care se înalță limbi de foc spre cer. Corabia înaintează și, de jur împrejur, este învăluită de flăcări și fum negru, înțepător. Privirea nu răzbate să distingă ceva, dar se aud bubuituri, explozii, împușcături, șuierat de gloanțe, avioane și elicoptere ce zboară, tancuri și mașini blindate înaintând cu viteză. Vacarmul unei mulțimi imense de oameni răniți. Țipete și urlete disperate de femei și copii. Voci care strigă:

— Înaintați! Atacați!

— Mâinile sus! Nu mișca!

— Exterminați-i, ei sunt Răul!

— În numele lui Dumnezeu!

— Trageți! Omorâți-i! Zdrobiți-i! Nimiciți-i pe toți până la ultimul!

Flăcările și fumul dispar, iar corabia plutește un timp prin întuneric. Treptat vacarmul de voci și sunete se potolește. Cu mâinile la urechi, să mi le astup, tot simțeam că tâmplele-mi pulsează.

— Îngrozitor! spun luându-mi palmele de la urechi când îmi dau seama că tumultul asurzitor a încetat.

— E Iadul pe care l-ați creat în lumea voastră, îmi spune în gând Chilseong'i. De aceea a apărut și aici.

Puțin câte puțin, tot cerul se colorează într-o lumină palidă, roșietică. În jos se văd valuri stacojii. Corabia trece peste Marea de Sânge. Aidoma cerului de deasupra unui oraș, în depărtare încep să văd un fel de clădiri negre.

— Ce oraș este acolo? îl întreb pe Chilseong'i.

— Sunt corăbiile din Lumea de Dincolo. Sunt ancorate pe Marea de Sânge.

Ne-am apropiat. Din loc în loc, plutesc corăbii cenușii de forme diferite. Pe punte luminează palid niște lămpi. Văd acolo bărbați, femei și copii aproape goi, în haine zdrențuite. Îi recunosc printre ei pe cei morți de foame pe care-i întâlnisem în satele de munte dintre Buryeong și Musan. Scrutez chipurile, cu gândul că poate o s-o descopăr pe Hyeon'i sau pe ceilalți din familia mea.

Iată-i! Sunt aici mama și surorile mele Jeong'i și Sook'i, care fuseseră deportate la Buryeong. Și Hyeon'i, care murise înghețată, în munți. Ah, așadar toate sunt moarte! Așa cum știu că visez atunci când visez, știu și acum că tot ce îmi apare aici nu este din Lumea celor Vii, ci aparține Lumii de Dincolo.

— Mamă! Surioare! Hyeon'i! le strig cât pot de tare.

Dar ele privesc numai în față, nemișcate una lângă alta, și nu mă văd.

Dintr-odată peisajul de schimbă și din loc în loc se întrezăresc limpede scene din corabie, din toate cotloanele ei. Urcaseră în ea suflete de negri, de albi, ale celor de rasă galbenă, suflete din lumea întreagă ale celor ce muriseră de foame, de boală și de suferință. Sufletele ale celor care pieriseră de la munca forțată, omorâți din bătaie, în incendii, înecați sau uciși de griji. De undeva, din față, se desprinde trupul lung al cuiva care-mi strigă:

— Spune-mi, de ce trebuie să suferim atâta? De ce suntem aici?

O recunosc pe Peggy.

— Ce sunt toate astea de-aici? De ce sunteți toți laolaltă? o întreb la rândul meu.

— Ceea ce vezi sunt închipuri din adâncul sufletului tău. Nu uita ce te-am întrebat.

Când corabia în care sunt se îndepărtează încet în direcția opusă, îi strig:

— O să-ți spun când mă voi întoarce!

O altă corabie, roșie, se apropie plutind lin. La pupă, proră și pe punte, peste tot sunt aprinse torțe unduitoare. În corabie stau aliniați oameni cu sulițe, arcuri, cuțite și arme de foc. Sunt și oameni mutilați, fără brațe, fără picioare ori decapitați. Unii poartă haine militare stopite de sânge, alții au ranițe în spate, unii au proteze la picior, alții își acoperă ochii sau se zbat.

Îi văd acolo pe bunicul și pe tatăl lui Lady Emily, soldați americani și englezi, îl văd – din nou – pe Usman, fratele soțului meu. Poartă barbă lungă și o pălărie rotundă, albă.

— Bari! Spune-mi, de ce Răul învinge în lumea asta? Și de ce suntem aici împreună cu dușmanii noștri? îmi strigă Usman.

— Îți voi răspunde când mă voi întoarce!

Corabia mea înaintează, alunecând încet pe Marea de Sânge. O altă corabie, cu coca și velele negre, se apropie. Pe punte stau în picioare bărbați și femei cu buzele strânse și încărcături explozibile în jurul gâtului și al mijlocului. Corpul gol al unui bărbat complet distrus de schije și arsuri și alt trup, aproape fără nici o formă, împrăștiat în patru zări, se adună în aer ca un roi de muște și formează, din nou, corpuri omenești.

Văd aici bărbați de toate vârstele cu bărbi lungi și privire aspră, femei cu *hijab* pe cap care au fost biciuite, cu fețe desfigurate ca și cum li s-ar fi dat foc și trupul plin de vânătăi și răni sângerânde; altele-și ascund trupul în haine lungi și largi, altele poartă *burqa*. Un bărbat pe care nu-l cunosc, cu explozibil în jurul mijlocului, ridică pumnul amenințător și mă întreabă:

— Spune-ne, care e sensul morții noastre?

— Și eu aș vrea să știu de ce am murit, murmură o femeie de lângă el, acoperită de *burqa*.

Le răspund, deși nu înțelesesem ce mă întreabă:

— Vă voi spune când mă voi întoarce!

O altă corabie se apropie. Fără torțe, fără lumini, fără cârmaci. Se apropie într-o liniște de mormânt, fără să deosebesc vreo mișcare pe ea. Întrezăresc într-un final în întuneric niște forme.

Râsete înfricoșătoare sparg liniștea. Hî-hî-hî! Hi-hi-hi! Aici sunt cei care l-au luat pe tata, cei care ne-au alungat din casa noastră, cei care-au vândut-o și-au chinuit-o pe Mi'i după ce a trecut Dumanul singură, cămătarii din Dalian, bărbații de pe vaporul ce transporta ilegal imigranți. Sunt aici și cei din Clanul Șerpilor care ne-au înghesuit în containere, violatorii în cala întunecoasă și proxeneta aceea grasă care și-a bătut joc și a râs când mi-a văzut sânii mici.

Și este aici și Shang, mai hidoasă, mai înfricoșătoare și mai dezgustătoare decât toți ceilalți la un loc. Mă privește cu o față schimonosită. Țipă la mine de pe puntea corabiei:

— Suntem aici toți cei pe care tu îi urăști cel mai mult. Când o să fim eliberați?

Mă îndrept spre ea și-i spun cu sufletul zdrobit:

— Niciodată nu o să fiți eliberați!

— Spune-ne, când va-nceta ura ta?

— O să știu când mă voi întoarce, am răspuns scârbită.

Corabia trece de Marea de Sânge și este din nou învăluită în întuneric. Cerul se luminează, iar în aer plutesc fire de nisip, ca o ceață deasă. Oricât m-aș uita în josul corabiei, tot ce văd e o întindere de nisip fără sfârșit. Oriunde m-aș întoarce e numai nisip.

— De-aici începe Marea de Nisip, unde se scufundă până și o pană de gâscă sălbatică, îmi spune Chilseong'i.

— Și ce fel de lume este aici?

— Un loc unde se spune că totul este înghițit.

Mă uit la mulțimea de nisip alb, curat de parcă ar fi fost spălat, care mă înconjoară. Zăresc ceva mișcându-se. Sunt oameni – fiecare altfel îmbrăcat, ținând în mână cărți cu legi. Cu greu se țin pe picioare. E un vacarm de voci, căci toți vorbesc, în limbi pe care nici ei nu le-nțeleg. Sunt aici și judecători din întreaga lume, cu haine negre, peruci și pălării albe care arată aproape toate la fel. Și, cum fiecare perorează în limba lui și despre altceva, rezultatul seamănă cu o incantanție bizară.

Deși urlă din răsputeri ca să-și închidă gura unii altora, nu spun nimic ce ar putea avea un sens. Roșii la față și cu ochii bulbucați, se agită neîncetat, ridicând într-o mână codul de legi și arătând cu cealaltă înspre pământ, apoi spre cer. Dar Marea de Nisip se vălurește sub ei și, în timp ce se zbat, se scufundă încet în nisip până la glezne. Apoi până la mijloc, până la piept și gât, pentru ca, în final, nisipul să le acopere și capul. Dau încă din brațe, deși în urma lor n-a mai rămas decât nisipul. Dar, pe neașteptate, alte trupuri se ridică și se ceartă la rândul lor. După care și acestea încep să se adâncească încet în nisip. Iar corabia plutește liniștită pe această Mare de Nisip, în care până și o pană de gâscă sălbatică se scufundă. O mare monotonă, gălăgioasă și ridicolă.

Am ajuns într-un ținut ce seamănă cu locul de unde a plecat corabia. Roci colțuroase se înalță peste tot, iar la orizont, departe, se vede un munte negru, stâncos. Pe vârful muntelui se ridică semeață o cetate din fier ruginit. Are forma unui cub perfect, iar la fiecare fereastră pătrată se vede lumină.

— Trebuie să intri înăuntru și să aduci Floarea Sufletului și Apa Vieții, mi-a spus Chilseong'i.

Am ezitat să cobor de pe corabie.

— Mi-e frică. Nu pot să mă duc acolo singură.

— Legenda spune că numai Prințesa Bari poate face asta.

Pun piciorul pe un pod de nori și într-o clipă sunt deja jos, pe pământ. De pe puntea corabiei, Chilseong'i îmi aruncă o bocceluță. O prind și o desfac, iar înăuntru dau de un clopoțel, o oglinjoară din bronz[1] și niște *gopjang tteok* cu sorg.

— Bunica ți le-a pregătit. Îți vor fi de folos pe drum. Când o să te întorci aici, cheamă-mă și-o să apară și corabia.

Iau bocceluța în spate și urc pe munte. Pe oriîncotro aș lua-o se prăvălesc pietre și stâncile de care mă agăț se sfarmă sau crapă atunci când le apuc. Cad într-o vale adâncă, dar îmi adun puterile și urc din nou. Palmele, coatele și genunchii sunt numai julituri și sânge. Cu greu, ajung aproape de poarta cetății, o pot vedea. Este capătul drumului, dar înaintea ei se cască o prăpastie neagră, cu pereți ce se pierd în întuneric. De undeva de lângă mine, de pe vârful unei stânci aud un hohot:

— Cra! Cra! Cra! Unde te duci, nătăfleațo?

Mă uit mai bine și… e corbul! Mă bucur să-l văd și nu mă înfurii pe el.

— Trebuie să intru acolo și să iau Floarea Sufletului și Apa Vieții. Ajută-mă!

Mândru, corbul își înfoaie de câteva ori penele din coadă și zboară, așezându-mi se pe un umăr.

— Ia clopoțelul și sună din el!

Deschid bocceluța și scot clopoțelul. Îl ridic și încep să zornăi: cling! cling! Și din întuneric se ivește un pod de piatră, pe care trec însoțită de corb. Însă abia ajung la celălalt capăt, că podul se prăbușește și dispare.

1. Alături de săbii, clopoțeii și oglinzile din bronz sunt elemente esențiale în desfășurarea ritualului șamanic.

Poarta cetății era închisă. De strajă stau doi temniceri păroși. Din capete le iese un corn, poartă armuri gravate cu dragoni și în mâini au ghioage din care ies flăcări.

— Văleu! Măiculiță, mor de frică! Aruncă-le câte-o bucată de *tteok*! Hai! Aruncă-le! croncăne corbul pe umărul meu.

— Ce cauți aici? întreabă cei doi temniceri cu ochii roșii, ieșiți din orbite de furie.

De îndată însă ce nemernicii deschid gura, eu le arunc câte-o bucată de *tteok* la fiecare. Și cum termină de înghițit, fac o plecăciune în fața mea și deschid poarta. Intru repede și o apuc pe-o cărare ce mă conduce la o poartă mai mică, străjuită de doi moloși ce șed pe un piedestal de piatră, care încep să mârâie scoțând flăcări pe nări.

— Dă-le câte-o bucată de *tteok*! Câte-o bucată!

Dar eu arunc spre ei *tteok* chiar înainte să-l aud pe corb. Înfulecând, javrele se urcă din nou ascultătoare pe piedestalul de piatră.

Înăuntru era o curte imensă cu zeci și sute de temniceri aliniați. Dincolo de curte se deschideau mai multe cărări.

— Ia-o pe cărarea albă! Pe cea albă! mă cicălea corbul.

Cu pumnii plini de bucăți de tteok, să le arunc la nevoie temnicerilor, pornesc în fugă spre cărarea albă. Soldații rup rândurile și se năpustesc din toate direcțiile asupra mea. În timp ce alerg, le-arunc *tteok*. Ce haos s-a iscat! Cad unii peste alții, înghesuindu-se să prindă o bucată.

Ies din curte și ajung la o grădină de necuprins. De fiecare parte sunt șiruri de copaci, iar în mijloc văd flori roșii, albastre, galbene și albe. Toate sunt înflorite și-mi iau ochii cu frumusețea lor.

— Floarea Sufletului! Floarea Sufletului! croncăne din nou corbul.

Rătăcesc prin mijlocul grădinii, neștiind ce floare să aleg din mulțimea de-acolo.

— Nătăfleațo! Doar Floarea Sufletului! Doar Floarea Sufletului!

Corbul nu-mi spune mai multe. Mi-aduc însă aminte de cărarea albă și culeg flori albe. Nu multe, doar trei fire.

— Cra! Cra! Cra! Ai ghicit! Asta e, nătăfleațo!

Pun cele trei flori în sân. Corbul râde și mă laudă, așa că mă înveselesc și eu și-ncep să dansez sprințară – și iată-mă în celălalt capăt al grădinii.

În fața celei de-a doua cetăți văd un iaz din care ies limbi de foc. Nu-l mai întreb nimic pe corb, scot singură clopoțelul. Cling! cling! Și peste iaz apare un pod de piatră. Trec peste el alergând și, cu fiecare pas, ce rămâne în urmă-mi se năruie cu un zgomot asurzitor.

Intru înăuntru. Mă întâmpină un întuneric ca de smoală și, de peste tot, urlete sinistre.

— Aici e marginea Ținutului de la Apus. Cele optzeci și patru de mii de iaduri… optzeci și patru de mii, cloncăne corbul înfricoșat, pierit ca un brotăcel.

Întinsă ca un fel de cer fără sfârșit, bolta cetății e învăluită într-o ceață lăptoasă, într-un fum dens. Mă uit mai cu băgare de seamă și descopăr că de jos până sus, către bolta castelului, sunt săpate celule ca într-un fagure. Se-aud voci de oameni. Unii pedepsesc, alții îndeplinesc comenzi, unii sunt loviți, țipă și se vaită. Mă simt în adâncul unei jungle în care toate fiarele sălbatice s-au adunat și urlă. Inima îmi bate cu putere, mă ia amețeala și cred că mă voi prăbuși. De data asta nu-i cer ajutor corbului. Bag mâna în sân și scot o Floare a Sufletului. O arunc în sus, cât pot de tare – floarea plutește și, luată de vânt, se rotește în cercuri largi, cu mișcări lente. Apoi se sparge și se împrăștie în zeci de mii de petale. Și, în timp ce plutesc ca niște

fulgi de zăpadă, petalele se transformă în raze de lumină. Un cântec urcă în mine și-i dau glas:

La capătul Cerului și al Pământului,
La marginea Ținutului de la Apus
Sunt optzeci și patru de mii de iaduri.
Voi, sufletelor, sufletelor
Care îi faceți pe alții să sufere și care primiți Suferința ca plată,
Voi, sufletelor legate unele de altele!
Suflete chemate din ceea lume! Suflete plecate! Trei Suflete[1],
Întoarceți-vă la viață! Întoarceți-vă la viață
Și zburați ca păsările albe
Peste nouă ceruri!
Eliberați-vă! Eliberați-vă!
Zburați! Hui! Hui!
Zburați! Hui! Hui!

Lumina se răspândește peste tot și cetatea de fier începe să se prăbușească. De îndată ce ajung în lumină, bucățile de rocă și de fier se topesc ca gheața sub razele soarelui. Pe locul castelului acum e o întinderea golașă, o câmpie imensă în care sufletele eliberate încep să se adune. Unii vinovați n-au ochi și brațe, alții nu au picioare, alții nu au cap sau doar trunchiul a rămas de ei. Temnicerii aruncă armele și vin alergând cu mâinile goale, dansând. Câmpia e inundată de suflete ce dansează.

Mă întorc și văd a treia și ultima dintre cetăți. Mă apropii de poartă, care se deschide încet, lăsând să iasă dinăuntru un vânt rece, tăios. Corbul zboară de pe umărul meu.

— Văleu! Mie mi-e frică de mor, nu merg acolo! Du-te singură! Singură să te duci!

---

1. *Sam nok* (trei suflete) – conform șamanismului coreean, corpul omului găzduiește trei suflete (alimentate de energia-voință a Cerului, a Pământului și a omului însuși) și șapte spirite.

Intru și în față îmi apare o curte nemărginită, având în mijloc un lac mare și negru din care iese o duhoare groaznică. Peste lac e un pod în formă de semilună, pe care încep deja să merg, când, din capătul celălalt, văd apropiindu-se un uriaș dragon de fier. Vine zdrăngănindu-și fiarele și scuipând foc. De îndată ce flăcările ce-i ies din gură ating luciul apei, lacul se aprinde. Totul în jur e cuprins de flăcări: flăcări care urcă, flăcări care coboară.

Din bocceluță scot oglinjoara de bronz. Cum o întind în față, din ea ies raze de lumină și limbile de foc se transformă în gheață: încremenesc la fel ca florile de gheață adunate la geam sau fulgii de zăpadă de pe ramurile copacilor. Dragonul de fier se sfarmă în bucăți și cade, se face praf și se împrăștie. Străbat curtea și urc niște scări. La capătul lor se vede o cameră înaltă și intru. Mă așteptă acolo Diavolul, regele Întunericului. E îmbrăcat în armură de aur strălucitoare, iar pe cap are cu coif cu viziera lăsată. Agită o sabie de foc, arcuită.

— Eu n-am avut niciodată formă, m-am făcut așa special pentru tine.

— Te voi elibera și pe tine. Nu te arăta fioros.

Dar el își agită sabia și, ca la un semn, limbi de foc mă înfășoară ca niște bice și mă trântesc cu putere. Mă prăbușesc, izbindu-mă de zid. Abia reușesc să mă ridic și fac un pas către el. Limbile de foc mă cuprind din nou și mă azvârl încă o dată. Oglinjoara, repede! O scot și mă ridic, ținând-o îndreptată spre el. Razele strălucitoare ce ies din oglinjoară topesc armura de aur. De sub ea se ivește corpul sfrijit al unui bătrân ghebos și îmbrăcat în haine ponosite din care atârnă zdrențele. Fără vlagă, el se prăbușește la pământ.

— Ah, sunt frânt de oboseală! șuieră bătrânul ca pentru sine cu un țiuit ca de țânțar.

— Dumneata știi răspunsul pe care-l caut și pe care trebuie să-l spun și altora.

— Acum tot misterul va fi dezlegat…

— Unde e Apa Vieții?

Fără forță să-și ridice brațul, bătrânul întoarce puțin capul înapoi, secătuit de puteri:

— Cu neputință să existe așa ceva. E-adevărat că acolo e-un izvoraș, dar are apă obișnuită, din care bei sau faci mâncare.

Ies repede pe ușa dinspre locul arătat. De lângă scări începe o grădină și în ea văd o fântână mică. Alerg, mă ghemuiesc și beau din palmele făcute căuș de două-trei ori. Are gustul apei de izvor din satul meu natal, dulceag și răcoritor. Și-atât. Mă ridic dezamăgită. Îmi aduc aminte de Floarea Sufletului. Bag mâna în sân, scot un fir și îl arunc în văzduh. Floarea se sfarmă, petalele se împrăștie și devin raze de lumină. Cea de-a treia cetate începe să se prăbușească, lăsând în urmă un nor imens de praf.

Totul dispare. Rămân câteva roci, o pajiște cufundată în tăcere și un văzduh netulburat. Corbul se înființează nu știu de unde, se așază pe-o stâncă și, mândru nevoie mare, își aranjează penele cu ciocul.

— N-am găsit nici o Apă a Vieții, îi spun amărâtă.

Corbul crapă de râs:

— Cra-cra-hî-hî! Nătăfleațo! Ești un spirit al Răului, uite de-asta!

Privesc întreaga pajiște pustie. Corbul continuă să trăncănească:

— Te-ai întors fără nimic, așa-i? N-ai găsit Apa Vieții…

Se hlizește întruna, își ia zborul și se face nevăzut. O iau către plajă, cu pași grei. Aproape de valurile unduitoare, strig cu toată puterea:

— Chilseong! Chilseong!

Corabia apare și scara este coborâtă. Pun piciorul pe prima treaptă și urc pe punte, unde Chilseong'i mă întâmpină

dând din codiță. De îndată ce suntem din nou în camera turnului de veghe, corabia pornește încet.

— Am venit fără Apa Vieții, n-am putut s-o găsesc, îi spun cu glas stins.

Chilseong'i nu-mi răspunde, ci continuă să legene din codiță. Corabia plutește pe Marea de Nisip, ca și cum ar aluneca. Și acum apar din ea bărbați cu veșminte diferite, după care se scufundă iarăși în nisip. Se zbat, dau din mâini și țipă unii la alții. Mă uit în jos și mormăi:

— Ce bine-ar fi să-și dea întâietate unul altuia sau să vorbească toți într-un glas… Sau, mai bine, să tacă.

Și, într-o clipă, Marea de Nisip dispare și-n locul ei apare o mare albastră, acoperită de un cer senin pe care plutesc nori fermecători.

Trecem din nou peste Marea de Sânge. Pe cerul înroșit plutesc corăbii negre.

Ne apropiem de corabia cenușie, cea cu oamenii de diferite rase, refugiați, îmbrăcați în haine zdrențuite. Cea cu mama și surorile mele. Cea pe care au urcat sufletele celor morți de foame, de boală, de suferință, sufletele celor care au pierit în muncă forțată, bătuți, sfârtecați, arși de vii, înecați și uciși de griji.

Pe punte, pe rândul din față o văd pe Peggy. La fel ca prima dată, se apleacă spre mine și mă întreabă:

— Spune-mi! De ce ne este dată suferința? De ce suntem aici?

Glasul meu e acum glas de copil și mă aud spunând vorbele altcuiva[1]:

— Din cauza lăcomiei voastre. Vă faceți unii altora rău pentru că vreți să trăiți mai bine decât ceilalți. Și Cel de

---

1. Referire la *gong-su*, etapă din ritualul șamanic (*gut*) în care spiritul invocat coboară în femeia-șaman și transmite mesaje prin ea.

Sus, care-a urcat împreună cu voi pe corabie, suferă și El alături de voi. O să v-ajute dacă îi iertați pe cei care v-au făcut rău.

Și, cum îmi sfârșesc răspunsul, imaginea dispare din sufletul meu. Corabia cenușie dispare și ea fără urmă.

Se apropie corabia cu torțele aprinse. Cea cu oameni înarmați, cu părul vâlvoi, mutilați, unii fără brațe și picioare, alții decapitați, îmbrăcați în uniforme militare pătate de sânge, cu ranițe în spate, cu proteze la picioare, cu ochi acoperiți de bandaje ori zbătându-se. Cea pe care sunt bunicul și tatăl lui Lady Emily și Usman, fratele mai mic al bărbatului meu. Corabia se apropie și Usman îmi strigă:

— Ai aflat de ce Răul învinge pe lumea asta? Acum știi de ce suntem aici împreună cu dușmanii noștri?

Îi răspund cu glas de fetiță:

— Nimeni nu iese învingător din războaie. În Lumea celor Vii, dreptatea este dată întotdeauna unei părți, nu amândurora.

Și, din nou, întreaga imagine dispare din sufletul meu, toate închipuirile de pe corabia roșie se fac nevăzute.

Altă corabie se apropie. Pânzele sale, coca sunt negre ca smoala. Aici sunt cei cu explozibil atârnând de corp, bărbați cu trupuri rămase fără nici o formă, cu bucățile de corp împrăștiate în explozie adunându-se când și când, ca roi de musculițe cu viață de o zi. Aici sunt tați care-și torturează fiicele, frați care-și pedepsesc surorile și bărbați care-și schingiuie soțiile. Sunt toți aici, cu familiile lor. Bărbatul cu mijlocul încins cu explozibil agită pumnii amenințător și mă întreabă:

— Spune-mi! Care e sensul morții noastre?

Din nou, răspund cu voce de fetiță:

— Disperarea voastră, care-l întristează pe Cel de Sus. Pentru că El nu vă poate fi alături în disperare.

Învăluită în *burqa*, o femeie întreabă cu glas stins:

— Și eu? Moartea mea ce sens are?

Privind fantomele acestea, inima mi se frânge și izbucnesc în hohote de plâns:

— Nemernicii voștri de bărbați v-au acoperit cu peticele și cu cârpele astea. Nenorociții din afară spun că trebuie să le dați jos, iar nevestele lor c-ar trebui să vă faceți singure regulile în casă. De voi, Celui de Sus îi este cel mai milă, voi, cele mai triste chipuri din Lumea celor Vii.

Și încă o imagine dispare: corabia neagră se sparge ca un balon de săpun și se face nevăzută.

Acum se apropie corabia fără torțe și lumină. Plutește fără nici un tremur, ca și cum n-ar avea pe nimeni la bord și nici cârmaci. Dar liniștea e spartă de hohote sinistre, venite de undeva din străfundurile ei. Aici sunt cei vinovați de destrămarea familiei mele, ticăloșii care au vândut-o pe sora mea Mi'i, cămătarii din Dalian, bărbații din Clanul Șerpilor și patroana bordelului. Și este aici și Shang, numai piele și os și cu pomeții ieșiți în afară. Se apleacă peste bord și-mi strigă:

— Aici sunt cei pe care tu-i urăști cel mai mult. Când o să fim eliberați?

Răspund cu aceeași voce de copil:

— Mama mea e și ea prizonieră a urii. Când se va elibera de ura pe care-o simte, atunci veți fi și voi eliberați.

Încet, corabia pe care sunt se îndepărtează de aceasta. Plâng și propriul glas, hohotele mele sunt cele ale unei fetițe:

— Mămica mea, biata de ea… Mămica mea…

Abia acum simt că fetița mea moartă, Hurriyya Soon'i, e în mine. Fuseserăm împreună în acea călătorie.

Contururile corabiei negre se mistuie în negură, în adâncul sufletului meu.

Corabia cu pânze aurii pe care am urcat trece peste Marea de Sânge. Simt că mă sufoc și, cu sufletul zdrobit de durere, scot și ultima Floare a Sufletului și o eliberez în văzduh. Floarea se sparge ca un de foc de artificii și se împrăștie în mii și zeci de mii de petale din care ies raze strălucitoare ce luminează cerul și marea. Nenumărate suflete scânteind se contopesc într-o rază și urcă dinspre mare spre înalt. Marea de Sânge e acum albastră. Și, pe dată, albastrul se revarsă și spre Marea de Foc.

În cele aproape două săptămâni cât am stat închisă în casă mi s-a părut că timpul s-a oprit în loc. Am refăcut firul poveștii din vise mai lungi ori mai scurte pe care le avusesem. Mi-am făcut ordine printre amintiri ca mai târziu să pot povesti legat despre fantasmele și imaginile văzute.

Trecusem printr-un post mai aspru decât Ramadanul. Din când în când, băusem apă și gustasem din supele pe care mi le făcuse Runa. La început, bunicul Abdul trecea pe la mine de câteva ori pe zi ca să mă vadă. Pe urmă s-a abținut să mai vină. Probabil s-a gândit că aveam nevoie de multă liniște. Din când în când, îi auzeam pașii pe scări. Îl simțeam cum stă liniștit în fața ușii. Apoi se îndepărta, pășind cu grijă pe scări.

Într-o zi, după ce am făcut o baie caldă în cadă, am pregătit micul dejun. Am urcat la etajul unu și l-am invitat pe bunicul Abdul la masă. În sfârșit, după multă vreme, luam masa împreună. Tot timpul cât a durat masa m-a privit cu un zâmbet cald. Abia când am băut ceaiul a vorbit:

— A durat un pic, dar nici nu știi cât sunt de bucuros că ai lăsat-o pe Hurriyya să plece la Allah. Sunt recunoscător că ai putut să treci cu bine peste ce-a fost.

— Fetița încă este cu mine…

Bunicul a păstrat tăcerea un moment, apoi a încuviințat dând din cap:

— Cum spui tu… Dar va veni o vreme când va trebui să-i dai drumul. Pentru că, după moarte, toate sufletele urmează un nou curs.

— Bunicule, n-ar fi bine dac-ar exista Apa Vieții, ca lumea să fie salvată? Dac-am găsi-o…

Nu mi-a răspuns. Se uita la mine cu blândețe și aștepta să continui.

— Timp de câteva zile am avut un vis, unul foarte lung. Se făcea că rătăceam în căutarea Apei Vieții…

Bunicul Abdul m-a luat de mâini și mi le-a mângâiat.

— Eu nu știu ce este Apa Vieții pe care o cauți tu. Ca să se salveze pe ei înșiși, oamenii trebuie să verse lacrimi pentru alții. Indiferent prin ce greutăți cumplite am trece, n-avem voie să ne pierdem speranța pentru soarta altora și a întregii lumi.

M-am întors la lucru la salonul Tonkin. Toți cei de acolo erau bucuroși să mă revadă. Cam pe atunci am primit un telefon de la nenea Lou, care mi-a dat o veste cu tristețe:

— Shang s-a aruncat de la fereastră. Probabil drogată…

După ce am închis telefonul m-am dus în sala de așteptare și am stat o vreme acolo, singură. Brusc, mi-a revenit în minte una din scenele vagi pe care le văzusem într-un vis: Shang țipând la mine, întrebându-mă când o s-o eliberez. Am simțit că lacrimi îmi scăldau obrajii; nu mă gândeam să mi le șterg. Am stat cu capul ridicat, lăsându-le să se înnoade pe bărbie. Nu plângeam de tristețe, ci de rușine. M-a copleșit un val de remușcări greu de îndurat. Acaparată de propriile probleme, nu mă dusesem niciodată s-o caut pe Shang. Nu mă gândisem deloc cum aș fi putut s-o ajut. Și ce mult am urât-o pentru moartea lui Soon'i!

În primăvara anului următor a izbucnit un nou război în Irak. La știri, în fiecare zi se discuta aprins despre începerea unui război și în Coreea de Sud. Într-o zi, am văzut la televizor un reportaj despre foametea prin care trecuse Coreea de Nord, cu mult timp în urmă. Au rulat scene de război și imagini înfiorătoare, dar bineînțeles că nu s-a suflat o vorbă despre numărul copleșitor de suflete și năluci pe care le întâlnisem. Oamenii priveau scenele de război ca pe niște focuri de artificii. Se uitau la ele și, în timpul ăsta, mâncau, beau și pălăvrăgeau.

Motivul pentru care m-am dus să o văd pe Lady Emily a fost tocmai o veste primită de la Leeds, pentru că trecuse mult timp de când n-o mai văzusem și de când nu mă mai chemase să-i fac masaj. Bunicul Abdul a primit un telefon de la tatăl lui Ali: un funcționar de la guvern venise la el să se intereseze în amănunt despre Ali și Usman – când și pentru ce merseseră cei doi în Pakistan, luase Usman legătura vreodată cu ei, Ali plecase cu adevărat să-și caute fratele mai mic? Înainte de a încheia discuția, funcționarul i-a spus tatălui, clar și răspicat, că Ali era în viață, dar că nu era liber.

— Știam eu! Știam eu că Ali trăiește! am țipat la bunicul Abdul.

Încă de la început simțisem, fără umbră de îndoială, că Ali era într-un loc unde suferea, dar că era în viață.

De când îl luase la ea în casă pe copilul soțului ei ucis și se ocupa de creșterea băiețelului, Lady Emily ducea o cu totul altă viață. Atmosfera din reședință era de nerecunoscut. Toate draperiile erau trase și la toate ferestrele zăreai ghivece cu flori fermecătoare. Scara interioară, cândva atât de întunecată, era acum și ea luminată de raze de soare. Băiețelul se agita și alerga în toate direcțiile. Lady Emily

m-a întâmpinat în livingul de la parter. Purta o rochie deschisă la culoare și avea chiar și machiaj.

— Bari, ce mai faci tu? Știi, a fost cât pe ce să nu ne întâlnim. Am hotărât să ne stabilim la țară cât mai curând. Acum mă ocup de mutatul lucrurilor din casa asta.

Și mi-a povestit tot ce se întâmplase între timp.

— Am fost s-o văd pe mama lui Tony. Și am angajat un avocat pentru ea…

La rândul meu, i-am povestit cu calm ce mi se întâmplase. Ochii lui Lady Emily s-au umplut de lacrimi.

— Vai, biata de tine, m-a consolat ținându-mă de mână.

I-am zis și ultimele noutăți despre Ali.

— Aș putea să aflu eu unde e soțul tău. Măcar atât…, mi-a spus Lady Emily chiar înainte de-a o ruga să mă ajute.

M-am ridicat și am făcut o plecăciune.

— De asta am și venit la dumneavoastră. Aș vrea să știu măcar unde-i acum.

Au urmat câteva zile fără nici o veste. Dar la un moment dat tia Sara a venit la salon și m-a invitat la ceainăria de peste drum.

— Lady Emily a plecat la țară și m-a rugat să-ți spun în locul ei…

Pe urmă, nu știu de ce, a ezitat să continue. Răbdătoare, am așteptat.

— …că soțul tău e închis într-o țară străină. Mi-a zis că nu poate ști când o să fie eliberat. Acum e și un nou război… O să te descurci, nu?

Zâmbind, am încuviințat din cap. Mi-era de ajuns confirmarea că Ali era în viață.

În anul în care am împlinit douăzeci și unu de ani, într-o zi de martie, Ali s-a întors pe neașteptate, ca o aversă căzută din senin după o secetă îndelungată. A fost

încredințat de către autorități părinților lui, în Leeds. Și s-a întors la Londra cu un rucsac în spate, ca dintr-o excursie, de parcă nu i se întâmplase altceva. În timp ce așteptam în gară, i-am zărit capul peste mulțimea de oameni adunați pe peron. Dar n-am alergat spre el. Simțeam că inima îmi bate să-mi sară din piept. S-a apropiat însoțit de tatăl lui, dar nu m-a văzut. În momentul în care a trecut pe lângă mine, l-am atins ușor pe umăr:

— Iubitule, ai venit?

S-a uitat la mine zăpăcit și apoi s-a repezit să mă ia în brațe. Am stat mult timp nemișcați, în mulțimea ce se revărsa pe lângă noi.

În ziua aceea Ali ne-a confirmat că Usman murise.

— Ah, câtă lipsă de maturitate! a oftat adânc tatăl lui Ali cu ochii în sus.

— Noi toți suntem imaturi, a spus bunicul Abdul.

După ce a rostit o scurtă rugăciune cu capul plecat, bunicul a adăugat:

— Războiul de-acum este un iad iscat din mândria celor puternici și disperarea celor slabi. Noi n-avem putere, n-avem nimic, dar, chiar și-așa, trebuie să ne păstrăm credința că-i putem ajuta și pe unii, și pe alții. Ca lucrurile să se îndrepte în lumea asta și să fie mai bine. Cel de Sus ne-a spus s-avem grijă, căci în flăcările mâniei vor arde cei mai nefericiți dintre oameni.

Ali vorbea mai puțin decât înainte, dar devenise un bărbat mai afectuos și mai blând. Ne abțineam să discutăm despre greutățile prin care trecuserăm amândoi, ca și cum ne-am fi promis unul altuia să le trecem sub tăcere. Ali mi-a povestit în câteva cuvinte despre celula întunecoasă și sufocantă ca un cazan în care fusese închis și despre urmele adânci de la încheieturile mâinilor. Iar eu i-am înfățișat frânturi din perioada sarcinii cu Hurriyya Soon'i

și despre cum a plecat din lumea aceasta. Când privirile ni se întâlneau, Ali îmi zâmbea. Îmi lua fața în palmele lui mari cât niște capace de ceaun și se uita adânc în ochii mei.

După ce soțul meu s-a întors am rămas din nou însărcinată. Ali a renunțat la slujba de taximetrist care nu-i aducea un venit stabil și pentru care era nevoit să lucreze noaptea. Ne-am deschis în apropiere de Camden Market un butic frumos unde vindeam sandviciuri și kebap. Îl ajutam pe Ali stând la casă de dimineață până la prânz, apoi după-amiaza mă duceam la salonul Tonkin. Seara cinam în trei, împreună cu bunicul Abdul. O vreme am trăit așa liniștiți, aproape convinsă că lumea se schimbase.

Dar într-o zi, când eram cu Ali în autobuzul spre Camden, trecuserăm peste Podul Waterloo și tocmai urcam pe strada Southampton, când dintr-odată s-a auzit o explozie îngrozitoare. Circulația s-a oprit și oamenii alergau înnebuniți. Am coborât din autobuz și am traversat strada. Dinspre Russell Square se vedeau fum și flăcări. Alergam după ceilalți, să ne apropiem, când autobuzul oprit în mijlocul străzii a explodat. Se zvonea că fusese un alt atentat și în stația apropiată, King's Cross. Partea de sus a autobuzului etajat zburase și mai mai mult de jumătate din partea de jos fusese distrusă. Pe stradă zăceau împrăștiate bucăți de metal, scaune și cioburi de sticlă, iar vitrinele buticurilor din apropiere erau toate sparte. În mijlocul străzii, cadavre împrăștiate și sânge peste tot. Vedeam oameni răniți care se ridicau, abia ținându-se pe picioare, și oameni șocați, mânjiți de sânge. Am simțit că mă ia amețeala și m-am sprijinit de Ali, aproape prăbușindu-mă. M-a luat în brațe și am plecat din locul acela. Strada era înțesată de mașini ale poliției și răsuna de sirenele ambulanțelor.

— Îmi pare rău, copilașule, am murmurat abia respirând, cu brațele în jurul pântecului rotund.

Ne-am făcut loc cu greu printre mașinile oprite, care blocaseră strada. Mergeam și-mi ștergeam lacrimile. Mi-am întors capul spre Ali. Plângea și el.

În seria ACTUAL

au apărut:

Irvine Welsh – *Davaiştii*
Carlos Ruiz Zafón – *Marina*
Fabio Stassi – *Ultimul dans al lui Charlot*
Siri Hustvedt – *O vară fără bărbaţi*
Sofi Oksanen – *Purificare*
Madeline Miller – *Cântul lui Ahile*
Uzma Aslam Khan – *Libertatea de a iubi*
Kevin Powers – *Păsările galbene*
Ruth Ozeki – *Poveste pentru timpul prezent*
Tracy Chevalier – *Ultima fugară*
Jonathan Franzen – *Corecţii*
Anchee Min – *Ultima împărăteasă*
Harper Lee – *...Să ucizi o pasăre cântătoare*
Zadie Smith – *Nord-Vest*
Carlos Ruiz Zafón – *Jocul îngerului*
Sofi Oksanen – *Ziua când au dispărut porumbeii*
Elif Shafak – *Onoare*
Robert M. Pirsig – *Zen şi arta reparării motocicletei*
Sahar Delijani – *Copiii arborelui de jacaranda*
Graeme Simsion – *Proiectul Rosie*
María Dueñas – *Ce avem şi ce uităm*
Julie Otsuka – *Buddha din podul casei*
Margaret Mazzantini – *Nimeni nu se salvează singur*
Aglaja Veteranyi – *De ce fierbe copilul în mămăligă*
Jens Christian Grøndahl – *Piazza Bucarest*
Parinoush Saniee – *Tatăl celuilalt copil*
M.L. Stedman – *Lumina dintre oceane*
Yasmina Reza – *Fericiţi cei fericiţi*
Goce Smilevski – *Sora lui Freud*
Carlos Ruiz Zafón – *Prizonierul cerului*
Natsuo Kirino – *Cronica zeiţei*

Andreï Makine – *O femeie iubită*
Chuck Palahniuk – *Apocalipsa*
Adam Johnson – *Povestea lui Jun Do*
Tan Twan Eng – *Grădina cețurilor din amurg*
Eowin Ivey – *Copila de zăpadă*
Kathleen Grissom – *Bucătăria sclavilor*
Cormac McCarthy – *Orașele din câmpie*
Arturo Pérez-Reverte – *Tangoul Vechii Gărzi*
Margaret Mazzantini – *Marea, dimineața*
Ngũgĩ wa Thiong'o – *Râul care ne desparte*
Jonathan Coe – *Expo '58*
Philippa Gregory – *Regina albă*
Philippa Gregory – *Regina roșie*
Hwang Sok-yong – *Prințesa Bari*

în pregătire:

Kamila Shamsie – *Kartografie*

www.polirom.ro

Redactor: Mădălina Vatcu
Coperta: Carmen Parii
Tehnoredactor: Gabriela Ghețău

Bun de tipar: martie 2014. Apărut: 2014
Editura Polirom, B-dul Carol I nr. 4 • P.O. BOX 266
700506, Iaşi, Tel. & Fax: (0232) 21.41.00; (0232) 21.41.11;
(0232) 21.74.40 (difuzare); E-mail: office@polirom.ro
Bucureşti, Splaiul Unirii nr. 6, bl. B3A, sc. 1, et. 1,
sector 4, 040031, O.P. 53 • C.P. 15-728
Tel.: (021) 313.89.78; E-mail: office.bucuresti@polirom.ro

PRINT multicolor
Str. Bucium nr. 34 Iaşi
tel.: 0232/211225
fax: 0232/211252
office@printmulticolor.ro
www.printmulticolor.ro
SERVICII TIPOGRAFICE COMPLETE

Contravaloarea timbrului literar se depune în contul
Uniunii Scriitorilor din România
Nr. RO44RNCB5101000001710001 BCR UNIREA